

INTERNATIONAL MAGAZINE

RNI No. 61816/95

30/-

ਬ੍ਰਹਮ ਦੀਜੈ ਬ੍ਰਹਮ ਸੁਣੀਐ ਏਕੁ ਏਕੁ ਵਖਾਣੀਐ॥
ਆਤਮ ਪਸਾਰਾ ਕਰਣਹਾਰਾ ਪ੍ਰਭ ਬਿਨਾ ਨਹੀ ਜਾਣੀਐ॥

ਆਤਮ ਮਾਰਗ

ਸਤੰਬਰ 2021

ਸੱਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ “ਸੁੱਭ ਮੋਕੇ” ਤੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸੀਸ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਚੌਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਗਤਾਂ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ।

PURSUANT OF GOVT. OF INDIA FCRA GUIDELINES REGARDING DONATIONS FROM ABROAD

It is for your kind information that Bank Account No. 0779000100179603 earlier opened in Punjab National Bank, Mullanpur Garibdas, Distt. S.A.S Nagar (Mohali)-140901 for receiving donation from foreign countries has been changed with immediate effect. Now, FCRA Saving Bank Account for this purpose has been opened in State Bank of India as per instructions of Govt. of India. Particulars of the New Account are given below for online transfer of donation amount:

Account Name :- Vishav Gurmat Roohani Mission Charitable Trust
Account No. – 40227222757 Bank Name - State Bank of India

Branch - New Delhi Main Branch, 11 Sansad Marg, New Delhi-110001

Swift Code - SBININBB104 IFSC Code -SBIN0000691, Branch Code – 00691,

Purpose Code - P1303 (Donations to religious and Charitable Institutions in India)

You are requested that forthwith any donations amount should be sent to the Trust only through any of the following banks specified by Govt. of India :-

LIST OF CORRESPONDENT BANKS

Australia

1. Commonwealth Bank Of Australia CTBAU25
2. Australia And NewZealand Banking Group Ltd ANZBAU3M
3. National Australia Bank Ltd NATAU33
4. Westpac Banking Corporation WPACAU2F

Canada

1. SBI Canada Bank SBINCATX
2. Canadian Imperial Bank Of Commerce CIBOCATT
3. Bank Of Montreal BOMCAM2
4. Royal Bank Of Canada ROYCCAT2
5. The Toronto Dominion Bank TDOMCATT
6. The Bank Of Nova Scotia (SCOTIA BANK) NOSCCATT

Germany

1. Commerz bank AGCOBADEFF
2. DZ Bank AG Deutsche Zentral-Genos GENODEFF
3. Uni Credit Bank AGHYVEDEM
4. Bayerische Landes bank BYLADEMM
5. Landes bank Baden Wurttemberg SOLADEST
6. Norddeutsche Landes bank Girozentrale NOLADE2H
7. Deutsche Bank AGDEUTDEFF
8. HSBCT rinkaas & Burkhardt AGTUBDOEDD

Italy

1. Credit Agricole Italia SpACRPPIT2P
2. Intesa Sanpaolo Sp ABCITITMM
3. Unicredit SPAUNCRITMM
4. Banca Popolare di Sondrio Societa Cooperativa perAzioni POSOIT22
5. BPERB anca Sp ABPMOIT22
6. Banca Nazionale del Lavoro Sp ABNLIITRR
7. Unione di Banche Italiane S.p.A. (UBIBANCA) BLOPIT22
8. Banco BPMSPABAPPIT22

United Kingdom

1. Standard Chartered Bank SCBLGB2L
2. Couttsand Company COUTGB22
3. National Westminster Bank Plc (NatWestBank)NWBKGB2L
4. Royal Bank of Scotland Plc RBOGB2L
5. Barclays Bank PlcBARCGB22
6. HSBC Bank Plc MIDLGB22
7. Lloyds Bank PlcLOYDGB2L
8. State Bank of India (UK)Ltd.SBOHGB2L

United States

1. Fifth Third Bank FTBCUS3C
2. HSBC Bank USA National Association MRMDUS33
3. Deutsche Bank Trust Company Americas BKTRUS33
4. Wells Fargo Bank National Association WFBIUS65
5. Silicon Valley Bank SVBKUS65
6. State Bank of India (California) SBICAUS6L
7. The Bank of New York Mellon IRVTUS3N
8. PNC Bank National Association PNCCUS33
9. BOKF National Association BOKUS44
10. MUFG Union Bank National Association BOPCUS33
11. Bank of America National Association BOFAUS3N
12. Key bank National Association KEYBUS33
13. US Bank National Association USBKUS44
14. Citi bank NACITUS33
15. JP Morgan Chase Bank National Association CHASUS33
16. The Northern Trust Company CNORUS44

In case you want to send donations by cheque, please send it to the Trust along with Donor's ID Proof & Address Proof at the address :Gurdwara Isher Parkash, Ratwara Sahib, (New Chandigarh), P.O Mullanpur Garibdas, Distt. S.A.S Nagar (Mohali)-140901, Punjab (India)

For any query, please contact Mobile No. 98889-10777. Email id : gurmukh4124@gmail.com

ਆਤਮ ਮਾਰਗ

ਸਾਲ-ਸਤਾਈਵਾਂ, ਮਹੀਨਾ-ਸਤੰਬਰ, 2021
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ
ਸੰਚਾਲਕ

ਸੰਚਾਲਕ ਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
ਸੰਤ ਮਾਤਾ (ਬੀਜੀ) ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ

ਚੇਅਰਮੈਨ ਐਡੀਟਰ-ਇਨ-ਚੀਫ
ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਐਡੀਟਰ ਚੀਫ ਐਡੀਟਰ
ਭਾਈ (ਡਾ.) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਸਬੰਧੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ
ਜੇਕਰ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ 15 ਤਾਰੀਖ ਤੱਕ
ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਅਤੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਸਬੰਧੀ ਹਰ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੰਬਰਾਂ ਤੇ ਦਫਤਰੀ
ਸਮਾਂ ਸਵੇਰੇ 10.00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 5.00 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਫੋਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋ ਜੀ।

ਫੋਨ :- 84378-12900, 94172-14391,
94172-14379

Email : atammarg1@yahoo.co.in

Postal Address for any Enquiry,
Money Order, Cheque and drafts :

'ATAM MARG' MAGAZINE
Gurdwara Ishar Parkash, Ratwara Sahib
(New Chandigarh) P.o. Mullanpur Garibdas,
Teh. Kharar, Distt. S.A.S Nagar (MOHALI) -
140901, Pb. India

SUBSCRIPTION - ਚੰਦਾ - (ਦੇਸ਼)

ਸਾਲਾਨਾ	ਜੀਵਨ ਕਾਲ (20 ਸਾਲ)	ਫੀ ਕਾਪੀ
300/-	3000/	30/-
320/-	3020/-	(For outstation cheques)

SUBSCRIPTION FOREIGN (ਵਿਦੇਸ਼)

	Annual	Life (20 years)
U.S.A.	60 US\$	600 US\$
U.K.	40 £	400 £
Canada	80 Can \$	800 Can \$
Australia	80 Aus \$	800 Aus \$

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦੇ ਸਭ ਹੱਕ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ।
ਪ੍ਰਿੰਟਰ, ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਤੇ ਐਡੀਟਰ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰਤਵਾੜਾ
ਸਾਹਿਬ ਨੇ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਜੈ ਆਫਸੈਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼, 905
ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਏਰੀਆ, ਫੇਜ਼-2, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਛਪਵਾ ਕੇ
ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ', ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ, ਡਾਕਖਾਨਾ
ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ ਗਰੀਬਦਾਸ, ਤਹਿਸੀਲ ਖਰੜ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ - ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ
ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ (ਮੋਹਾਲੀ) ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ।

Please visit us on internet at :-

For Atam Marg Email : atammarg1@yahoo.co.in,
Website & Live video -

www.ratwarasahib.in
www.ratwarasahib.org
www.ratwarasahib.com

(Every sunday)

Email : sratwarasahib.in@gmail.com

ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਕੇਂਦਰ
ਅਮਰੀਕਾ - ਭਾਈ ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
001-408-263-1844
ਕਨੇਡਾ - ਭਾਈ ਸਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ, ਵੈਨਕੂਵਰ
001-604-433-0408
ਭਾਈ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
001-604-862-9525
ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਠੂ
001-604-589-9189
ਇੰਗਲੈਂਡ - ਬੀਬੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਕੌਰ ਅਤੇ
ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ
0044-121-200-2818
ਭਾਈ ਅਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਰਾਜ)
0044-7968734058
ਆਸਟਰੇਲੀਆ- ਬੀਬੀ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ :
0061-406619858

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ

- ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਗਜ਼ੀਨ
9417214391, 84378-12900, 9417214379
- ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ ਸ.ਸ.ਸਕੂਲ
(ਜੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ.) 0160-2255003
- ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਸਿਲਾਈ ਸੈਂਟਰ: 96461-01996
- ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਸ.ਸ.ਸਕੂਲ
(ਪੀ.ਐਸ.ਈ.ਬੀ.) 95920-55581
- ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ: 92176-93845
- ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਡੀਵਾਇਨ ਸਕੂਲ ਆਫ ਨਰਸਿੰਗ
94172-14382
- ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਡੀਵਾਇਨ ਕਾਲਜ ਆਫ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ
94172-14382
- ਅਕਾਲ ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ : 98157-28220

Media Broadcast (Ratwara Sahib)
Live Programme & Cable Tv Network
98728-14385, 94172-14385
98147-12900, 98555-28517

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ - 98551-32009
ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਸੇਵਾ - 94647-12900
ਹੋਰ ਸੰਪਰਕ ਨੰਬਰ
98889-10777, 96461-01996, 9417214381

ਤੱਤਕਰਾ

1.	ਸੰਪਾਦਕੀ	5
	ਭਾਈ (ਡਾ.) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	
2.	ਬਾਰਹ ਮਾਹਾ	8
	ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਰੰਧਾਵੇ' ਵਾਲੇ	
3.	ਮਨੁ ਬੇਚੈ ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਪਾਸਿ..... ॥	9
	ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ	
4.	ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ	14
	ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ	
5.	ਰਤੇ ਸੇਈ ਜਿ ਮੁਖੁ ਨ ਮੋੜੰਨਿ..... ॥	21
	ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ	
6.	ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ..... ॥	29
	ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ	
7.	ਜਨ ਪ੍ਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ (ਭਾਗ - 3)	33
	ਪ੍ਰੋ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ	
8.	ਨੂਰਾਨੀ ਮਿਲਾਪ - 28	40
	ਭਾਈ (ਡਾ.) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	
9.	ਈਸ਼ਰ ਅਮੋਲਕ ਲਾਲ	42
	ਕ੍ਰਿਤ - ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ	
10.	ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਗਮਨ	44
11.	ਵਾਰਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ	48
	ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ	
12.	ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ	50
13.	ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਰਥ ਭੰਡਾਰ	51
	ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਰੰਧਾਵੇ' ਵਾਲੇ	
14.	ਸੁਆਮੀ ਰਾਮ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾਤਮਕ ਵਿਚਾਰ	54
	ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ	
15.	ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ :- ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਕੀਰਤਨ ਸਮਾਗਮ	56
	ਇੰਟਰਨੈਟ ਵੈਬਸਾਈਟ, ਕੀਰਤਨ ਲਾਈਵ ਟੈਲੀਕਾਸਟ, ਬੈਂਕ ਅਕਾਊਂਟ, ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਫਾਰਮ ਅਤੇ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ	

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਭਾਈ (ਡਾ.) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਮਹਾ ਪੁਰਖਾ ਕਾ ਬੋਲਣਾ ਹੋਵੈ ਕਿਤੇ ਪਰਥਾਇ

ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਹੋਰਨਾਂ ਜੂਨੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਤੇ ਨਿਵੇਕਲਾ ਰਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵੱਖਰੇਪਣ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਤੇ ਖੂਬੀਆਂ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਖੂਬੀ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਕਰਮ ਤੇ ਭੋਗ ਜੂਨੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਤਮਾਮ ਜੀਵ ਸਿਰਫ ਕਰਮ ਭੋਗਣ ਲਈ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਕ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਭੋਗਦਾ ਵੀ ਹੈ।

ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਬਿਉਰੀ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੇ ਹੀ ਸੋਝੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਅਨੁਭਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ ਦਸਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਕਿਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮ, ਦੂਸਰੇ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਤੇ ਤੀਸਰੇ ਸੰਚਿਤ ਕਰਮ ਦਸੇ ਹਨ। ਕਿਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮ ਜੋ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਆ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਚਿਤ ਚੇਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਨਤੀਜਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਮੇਰੀ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਪਰਾਲਬਧ ਚੰਗੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੋ ਤੇ ਮਾੜੀ ਵੀ। ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਵੀ। ਤੀਸਰੇ ਹਨ ਜੋ ਕਰਮ ਸਾਡੇ ਪਿਛਲੇ ਕਈਆਂ ਜਨਮਾਂ ਤੋਂ ਸਟੋਰ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਪਏ ਹਨ, ਉਹ ਹਨ ਸੰਚਿਤ ਕਰਮ। ਸਮਾਂ ਆਉਣ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਬਣ ਕੇ ਸਾਡੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਮਹਾਰਾਜ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਪੂਰਬ ਕਰਮ ਅੰਕੁਰ ਜਬ ਪ੍ਰਗਟੇ

ਭਟਿਓ ਪੁਰਖੁ ਰਸਿਕ ਬੈਰਾਗੀ ॥

ਮਿਟਿਓ ਅੰਧੋਰੁ ਮਿਲਤ ਹਰਿ ਨਾਨਕ

ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਸੋਈ ਜਾਗੀ ॥

ਅੰਗ- ੨੦੪

ਜਦੋਂ ਪੂਰਬਲੇ ਸੁਭ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਅੰਕੁਰ ਫੁਟਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਰਸਕ ਬੈਰਾਗੀ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਪੂਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਿਲ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ ਤੱਤ ਬੇਤੇ, ਬ੍ਰਹਮ ਨੋਸ਼ਟੀ, ਬ੍ਰਹਮ ਸਤੋਤਰੀ, ਬ੍ਰਹਮ ਬਕਤਾ, ਅਭੇਦ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼, ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸੋਭਤ ਨਾਲ ਜਨਮ ਸਫਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ

ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ ॥ ੮ ॥ ਅੰਗ- ੬੪੨

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰਮ ਸਿਧਾਂਤ ਇਸ ਜੀਵ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਅਸਰ ਛੱਡਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ। ਕਿਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮ ਹਰ ਵਕਤ, ਹਰ ਸਵਾਸ, ਹਰ ਕਦਮ ਤੇ ਧਿਆਨ ਮੰਗਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਤਾਗੀਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਐਸਾ ਕੰਮੁ ਮੂਲੇ ਨ ਕੀਚੈ ਜਿਤੁ ਅੰਤਿ ਪਛੋਤਾਈਐ ॥' (ਅੰਗ- ੯੧੮)

ਫਰੀਦਾ ਜਿਨ੍ਹੀ ਕੰਮੀ ਨਾਹਿ ਗੁਣ ਤੇ ਕੰਮੜੇ ਵਿਸਾਰਿ ॥

ਮਤੁ ਸਰਮਿੰਦਾ ਥੀਵਹੀ ਸਾਂਈ ਦੈ ਦਰਬਾਰਿ ॥ ੫੯ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੮੧

ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਾ ਦੇਹੀ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਵੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ 'ਕਬੀਰ ਇਹੁ ਤਨੁ ਜਾਇਗਾ ਕਵਨੈ ਮਾਰਗਿ ਲਾਇ ॥ ਕੈ ਸੰਗਤਿ ਕਰਿ ਸਾਧ ਕੀ ਕੈ ਹਰਿ ਕੇ ਗੁਨ ਗਾਇ ॥' (ਅੰਗ- ੨੮)

ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਬਾਕੀ ਕੰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਅਵਰਿ ਕਾਜ ਤੇਰੈ ਕਿਤੈ ਨ ਕਾਮ ॥

ਮਿਲੁ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਭਜੁ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ॥ ਅੰਗ- ੧੨

ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ ਕਿ ਕਿਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਸਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਹੋਰ ਗਹਿਰਾਈ ਵਿਚ ਜਾਣ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਰਸਨਾ ਤੋਂ ਉਚਾਰੇ ਹੋਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਉਚਾਰੇ ਹੋਏ ਬੋਲਾਂ ਦਾ ਰੋਲ ਪਾਜਟਿਵ (ਸਕਾਰਾਤਮਕ) ਤੇ ਨੇਗੈਟਿਵ (ਨਕਾਰਾਤਮਕ) ਦੋਨੋਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਦੂਜੀਆਂ ਜੂਨੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਕਈ ਗੁਣਾਂ ਵਧ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇਹ ਆਪਣਾ ਜਨਮ ਸਫਲਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ ਕੋਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਦਾ ਰਸਤਾ ਵੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਬੋਲੀਆਂ ਦੂਜੀਆਂ ਜੂਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੀ ਹਨ, ਜੀਵ ਜੰਤੂ, ਪਸ਼ੂ-ਪੰਛੀ, ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਹੈ। ਪਸ਼ੂ-ਪੰਛੀਆਂ

ਦੀਆਂ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਡਰ, ਖੁਸ਼ੀ, ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦੀਆਂ, ਉਡ ਜਾਣ ਦੀਆਂ, ਚੋਗਾ ਚੁਗਣ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਹਨ। ਪੰਛੀ ਕੁਝ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਹੋਰਨਾਂ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਅਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਉੱਡ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਹਨ। ਪਰ ਮਨੁੱਖ ਕੋਲ ਜਿਹੜੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਹੈ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਪਰ ਪਿਆਰ, ਇਤਫਾਕ ਨਾਲ ਸੁਚੱਜਾ ਜੀਵਨ ਜਿਉਂ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਬੁਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਕੁਚੱਜਾ ਜੀਵਨ ਭਾਵ ਨਫਰਤ, ਈਰਖਾ, ਦਵੈਸ਼ ਭਰਿਆ ਜੀਵਨ ਵੀ ਜਿਉਂ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਦੇ ਅਖਤਿਆਰ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਜੀਵਨ ਬਸਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਰਸਨਾ ਤੋਂ ਉਚਾਰੇ ਹੋਏ ਬੋਲਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤਾਂਹੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਤਾਗੀਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਾਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਨਾਨਕ ਫਿਕੈ ਬੋਲਿਐ ਤਨੁ ਮਨੁ ਫਿਕਾ ਹੋਇ ॥

ਫਿਕੈ ਫਿਕਾ ਸਦੀਐ ਫਿਕੈ ਫਿਕੀ ਸੋਇ ॥ ਅੰਗ- ੪੭੩

ਅਰਥਾਤ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਫਿਕਾ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ। ਤਨ ਤੇ ਮਨ ਦੋਨੋਂ ਫਿਕੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਦਰਗਾਹ 'ਚ ਸਜਾ ਮਿਲੇਗੀ। ਲੇਖਾ ਦੇਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬੋਲੇ ਹੋਏ ਬੋਲ ਕੇਵਲ ਰਸਨਾ ਤਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਇਹ ਹਿਰਦੇ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਹੀ ਰਸਨਾ ਤਕ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਰਸਨਾ ਸਥੂਲ ਹੈ, ਹਿਰਦਾ ਸੂਖਸ਼ਮ ਹੈ। ਰਸਨਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਤਨ ਨਾਲ ਹੈ ਤੇ ਹਿਰਦੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਮਨ ਨਾਲ ਹੈ। ਤਨ ਤੇ ਮਨ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਫਿਕੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਫਿਕੇ ਬੋਲ ਬੋਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਆਪਣਾ ਅਸਲ ਹੀ ਰਸਨਾ ਹੇਠ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਪਛਾਣੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਜਰ ਵੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਕੇਵਲ ਪਛਤਾਵਾ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਸਿਆਣਪ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਖਾਟ ਖੋਟ ਧਰਤੀ ਸਹੈ ਕਾਟਿ ਕੂਟ ਬਨਰਾਇ॥

ਬੋਲ ਕਬੋਲ ਸਾਧੂ ਸਹੈ ਔਰ ਪੈ ਸਹਿਆ ਨਾ ਜਾਇ॥

ਮਨ ਕੀ ਮਤਿ ਮਤਾਗਲੁ ਮਤਾ ॥

ਜੋ ਕਿਛੁ ਬੋਲੀਐ ਸਭੁ ਖਤੋ ਖਤਾ ॥ ਅੰਗ- ੩੫੧

ਭਾਵ ਮਨ ਦੀ ਮਤ ਕਰਕੇ ਮਨ ਮਸਤ ਹਾਥੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਜੋ ਇਸ ਹੰਕਾਰੀ ਮਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਬੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਭ ਭੁੱਲ ਹੀ ਭੁੱਲ ਹੈ।

ਮਨ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਛੀ ਮੱਤ ਦੇ ਬੋਲ

ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਮਤ ਵੀ ਹੋਛੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਬੋਲ ਵੀ ਹੋਛੇ (ਹੌਲੇ) ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਝਲਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰੇ, ਗੁਰਮੁਖ ਜਨ ਜੋ ਬੋਲ ਬੋਲਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਿਠਾਸ ਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਝਲਕਦੀ ਹੈ।

ਮਹਾ ਪੁਰਖਾ ਕਾ ਬੋਲਣਾ ਹੋਵੈ ਕਿਤੈ ਪਰਥਾਇ॥

ਅੰਗ- ੭੫੫

ਮਨਮੁਖ ਦੇ ਬੋਲ ਵਿਗੜੇ ਬੋਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਸਨੂੰ ਮੂਰਖ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਜੇ ਕੋ ਆਖੈ ਬੋਲਵਿਗਾਤੁ ॥

ਤਾ ਲਿਖੀਐ ਸਿਰਿ ਗਾਵਾਰਾ ਗਾਵਾਰੁ ॥ ਅੰਗ- ੬

ਪਰ ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰੇ -

ਮਿਠ ਬੋਲੜਾ ਜੀ ਹਰਿ ਸਜਣੁ ਸੁਆਮੀ ਮੇਰਾ॥

ਅੰਗ - ੯੮੪

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਸਰੀਰਕ ਕਿਰਿਆਵਾਂ, ਕਰਮ ਇੰਦਰਿਆਂ, ਗਿਆਨ ਇੰਦ੍ਰਿਆਂ ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਬਹੁਤਾ ਬੋਲਣੁ ਝਖਣੁ ਹੋਇ॥' (ਅੰਗ- 661) ਅਤੇ 'ਰਸਨਾ ਫਿਕਾ ਬੋਲਣਾ ਨਿਤ ਨਿਤ ਹੋਇ ਖੁਆਰੁ।' (ਅੰਗ-594)

ਗੁਰਮੁਖ ਜਨਾਂ ਦੇ ਬੋਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰੂਪੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਚੁਭੀਆਂ ਲਾ ਕੇ ਫਿਰ ਪੂਰਾ ਤੋਲ ਕੇ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ -

ਹਉ ਆਪਹੁ ਬੋਲਿ ਨ ਜਾਣਦਾ

ਮੈ ਕਹਿਆ ਸਭੁ ਹੁਕਮਾਉ ਜੀਓ॥ ਅੰਗ- ੭੬੩

ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਰਸਤੇ ਸੱਚ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਪੈਂਡੇ ਦੇ ਬੋਲ ਬੋਲਦੇ ਹਨ -

ਬੋਲੀਐ ਸਚੁ ਧਰਮੁ ਝੂਠੁ ਨ ਬੋਲੀਐ ॥

ਜੋ ਗੁਰੁ ਦਸੈ ਵਾਟ ਮੁਰੀਦਾ ਜੋਲੀਐ ॥ ਅੰਗ- ੪੮੮

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਗੁਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਪਰਥਾਇ ਵੀ ਐਸੀ ਹੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ -

ਮਿਠ ਬੋਲੜਾ ਜੀ ਹਰਿ ਸਜਣੁ ਸੁਆਮੀ ਮੇਰਾ ॥

ਹਉ ਸੰਮਲਿ ਥਕੀ ਜੀ ਓਹੁ ਕਦੇ ਨ ਬੋਲੈ ਕਉਰਾ ॥

ਅੰਗ- ੭੮੪

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ਹਰਿ ਹਰਿ ਤੇਰੀ ॥

ਸੁਣਿ ਸੁਣਿ ਹੋਵੈ ਪਰਮ ਗਤਿ ਮੇਰੀ ॥ ਅੰਗ-੧੦੩

ਸਮੁੱਚੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬੋਲ ਹਨ -

ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਆਈ ॥

ਤਿਨਿ ਸਗਲੀ ਚਿੰਤ ਮਿਟਾਈ ॥

ਅੰਗ- ੬੨੮

ਇਹ ਇਲਾਹੀ ਨਾਦ, ਇਲਾਹੀ ਬੋਲ ਸਾਡੀਆਂ ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹਨ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤਾਂ ਚਲਦੀਆਂ ਦੇਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। 'ਭੈ ਵਿਚਿ ਸੂਰਜੁ ਭੈ ਵਿਚਿ ਚੰਦੁ ॥ ਕੋਹ ਕਰੋੜੀ ਚਲਤ ਨ ਅੰਤੁ ॥' (ਅੰਗ-464) ਜੋ ਵੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਹੈ ਸਭ ਚਲ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ 'ਅੱਖਰ' ਜੋ ਹੈ ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਚਲਦਾ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜੀ, ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਜੋਤਿ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਰੂਪ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਵਿਚ, ਅਗੰਮੀ ਵਜਦ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਹਨ "ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਗੁੰਨ ਕੇ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਦੇਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹੈ।" ਆਪ ਜੀ ਸਾਖਸ਼ਾਤ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੋ। ਵਡੱਤਣ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਸੁਣਦੇ ਸਾਰ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ "ਬੱਸ ਭਾਈ ਬੱਸ! ਅੱਖਰ ਹੋਰ ਨਾ ਅੱਗੇ ਚਲਾ।" ਭਾਵ ਤੀਰ ਕਮਾਨ, ਬਦੁੱਕ ਆਦਿਕ ਤਾਂ ਚਲਦੇ ਦੇਖੇ ਸਨ ਪਰ 'ਅੱਖਰ' ਵੀ ਅੱਗੇ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਰਸਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਐਸਾ ਸਾਖੀਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ। ਸੋ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ, ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸਾਂਝ ਸਦੀਵੀ ਹੋ। ਇਹ ਸਾਂਝ ਨਾ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸਾਂਝ ਕਰਕੇ ਹੀ ਮਨੁੱਖਾ ਜੂਨੀ ਸਰਵੋਤਮ ਹੈ। ਨਿਵੇਕਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਜਾਵੇ। ਜਨਮ ਸਫਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ -

ਲੋਹਾ ਵਢੇ ਦਰਜੀ ਪਾੜੇ ਸੁਈ ਧਾਗਾ ਸੀਵੈ ॥

ਇਉ ਪਤਿ ਪਾਟੀ ਸਿਫਤੀ ਸੀਧੈ ਨਾਨਕ ਜੀਵਤ ਜੀਵੈ ॥

ਅੰਗ- ੯੫੫

ਇਸੇ ਸਾਂਝ ਨੂੰ 'ਲੰਗਰ' ਦਾ ਦਰਜਾ ਵੀ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਲੰਗਰੁ ਚਲੈ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਹਰਿ ਤੋਟਿ ਨ ਆਵੀ ਖਟੀਐ॥

ਅੰਗ - ੯੬੭

ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸਾਂਝ ਹੀ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਲੰਗਰ ਹੈ। ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ, ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਬਾਨੀ ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਇਹੀ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਸੋਝੀ ਸਰਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ। ਗੂੜ੍ਹ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ। 'ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ' ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਸਾਖੀਆਂ ਰਾਹੀਂ, ਸਰਲ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਜਨ ਸਮੂਹ ਦੇ ਚੇਤਿਆਂ ਦਾ

ਭਾਗ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੀ ਆਰੰਭਤਾ ਵਿਸਾਖੀ 1995 ਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। 27 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਅਰੁੱਕ, ਅਤੁੱਟ ਰੂਹਾਨੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਦਰਿਆ ਵਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਗਿਆਸੂ ਜਨ ਚੁੱਭੀਆਂ ਲਾ ਕੇ ਸੋਧ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸਮੂਹ ਟਰੱਸਟ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੇ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਲੰਗਰ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰਤਾ ਲਈ ਤਤਪਰ ਤੇ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮਾਇਕ ਸਹਾਇਤਾ ਟਰੱਸਟ ਵਲੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਇਸ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਜਗਿਆਸੂ ਜਨ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸਾਂਝ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਬਣੀ ਰਹੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ਬਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਵੀ ਹਰ ਵਕਤ ਧਿਆਨ ਰਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਤਰਣ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ 27 ਸਾਲ ਤੋਂ ਨਿਭਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੈਂਕੜੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ, ਨਗਰਾਂ, ਪਿੰਡਾਂ, ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹੱਥੀਂ ਘਰੋਂ ਘਰੀ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਰੰਤਰ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਸਮੱਗਰੀ, ਲੇਖਨ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿਚ ਵੀ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਪੰਨੇ ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਭਵੀ ਬਚਨਾਂ ਦੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਬਾਕੀ ਦਾ ਮੈਟਰ ਵੀ ਪਿਆਰ, ਵੈਰਾਗ ਸ਼ਰਧਾ ਭਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੁਰੂਆਤੀ ਤਤਕਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਪਾਦਕੀ ਤੇ ਫਿਰ ਬਾਰਹ ਮਾਹਾ ਨਾਲ ਇਸ ਰੂਹਾਨੀ ਪਟਾਰੀ ਦੀ ਆਰੰਭਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਬਾਕੀ ਅਨੁਭਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ, ਅਭੇਦ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਆਰੰਭ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਸਦੀ ਵਿਚਾਰ ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸੋ ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸਾਂਝ ਸਦੀਵੀ ਸਾਂਝ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਜੋੜਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਥਾਇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ-

ਮਹਾ ਪੁਰਖਾ ਕਾ ਬੋਲਣਾ ਹੋਵੈ ਕਿਤੈ ਪਰਥਾਇ॥

ਅੰਗ - ੭੫੫

ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸੋਝੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ ਜੀ।

ਅਸੁਨਿ

ਸੰਗਰਾਂਦ-ਸਤੰਬਰ 16 (ਦਿਨ ਵੀਰਵਾਰ)

ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਰੰਧਾਵੇ ਵਾਲੇ

ਅਸੁਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਉਮਾਹੜਾ ਕਿਉ ਮਿਲੀਐ ਹਰਿ ਜਾਇ ॥
 ਮਨਿ ਤਨਿ ਪਿਆਸ ਦਰਸਨ ਘਣੀ ਕੋਈ ਆਣਿ ਮਿਲਾਵੈ ਮਾਇ ॥
 ਸੰਤ ਸਹਾਈ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਹਉ ਤਿਨ ਕੈ ਲਾਗਾ ਪਾਇ ॥
 ਵਿਣੁ ਪ੍ਰਭ ਕਿਉ ਸੁਖੁ ਪਾਈਐ ਦੂਜੀ ਨਾਹੀ ਜਾਇ ॥
 ਜਿੰਨੀ ਚਾਖਿਆ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸੁ ਸੇ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਰਹੇ ਆਘਾਇ ॥
 ਆਪੁ ਤਿਆਗਿ ਬਿਨਤੀ ਕਰਹਿ ਲੇਹੁ ਪ੍ਰਭੁ ਲੜਿ ਲਾਇ ॥
 ਜੋ ਹਰਿ ਕੰਤਿ ਮਿਲਾਈਆ ਸਿ ਚਿਫੁੜਿ ਕਤਹਿ ਨ ਜਾਇ ॥
 ਪ੍ਰਭ ਵਿਣੁ ਦੂਜਾ ਕੋ ਨਹੀ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਸਰਣਾਇ ॥
 ਅਸੁ ਸੁਖੀ ਵਸੰਦੀਆ ਜਿਨਾ ਮਇਆ ਹਰਿ ਰਾਇ ॥ ੮ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੪-੧੩੫

ਅਸੁਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਉਮਾਹੜਾ ਕਿਉ ਮਿਲੀਐ ਹਰਿ ਜਾਇ॥

ਅਸੁ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਉਮਾਹੜਾ=ਉਤਸ਼ਾਹ ਉਠਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਇਸਤਰੀਆਂ ਵਿਛੋੜੇ ਵਿਚ ਸੋਚਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਕਰੀਏ ਵਾ: ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਗਿਆਸੂ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪਤੀ ਪ੍ਰੇਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਸੇਵਾ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਉਮਾਹੜਾ=ਉਤਸ਼ਾਹ ਉਠਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਹਰਿ=ਹਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਜਾਇ=ਜਾ ਕੇ ਕਿਉ=ਕਿਵੇਂ ਮਿਲੀਐ=ਮਿਲਣਾ ਕਰੀਏ, ਜੋ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿਆਪਕ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮਨਿ ਤਨਿ ਪਿਆਸ ਦਰਸਨ ਘਣੀ
 ਕੋਈ ਆਣਿ ਮਿਲਾਵੈ ਮਾਇ ॥

ਸਾਡੇ ਮਨ ਅਤੇ ਤਨਿ=ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਘਣੀ=ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਿਆਸ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਵਾ: ਮਨ ਅਤੇ ਤਨ ਵਿਚ ਨਿਰੰਤਰ ਇਕ-ਰਸ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਘਣੀ=ਬਹੁਤੀ ਪਿਆਸ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹੇ ਮਾਇ=ਭਾਈ! ਉੱਤਮ ਸਖੀ, ਮਹਾਤਮਾ ਜਨ, ਤੱਤਬੋਤਿਉ! ਤੁਸੀਂ ਮਾਤਾ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੋ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਆਇ=ਆ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਮਿਲਾਵੈ=ਮਿਲਾਉਣਾ ਕਰੋ ਵਾ: ਜੋ ਮਾਇ=ਮਾਇਆ ਦਾ ਇਸਥਿਤੀ ਰੂਪੀ ਪਤੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਆਣਿ=ਆ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣਾ ਕਰੋ।

ਸੰਤ ਸਹਾਈ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਹਉ ਤਿਨ ਕੈ ਲਾਗਾ ਪਾਇ॥

ਸੰਤ=ਸ਼ਾਂਤ ਆਤਮਾ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਲਾਉਣ ਕੇ=ਦੇ ਵਿਚ ਸਹਾਈ=ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਹਉ=ਮੈ ਤਿਨ=ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇ=ਦੇ ਪਾਇ=ਚਰਨੀਂ ਲਾਗਾ=ਲਗਦਾ ਹਾਂ।

ਅਰਥਾਤ ਸੰਤ ਜਨਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾ ਪ੍ਰੇਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਰੇ ਕਿ ਸੰਗਤ ਦੀ ਕਿਉਂ ਲੋੜ ਹੈ? ਉਸ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੇ ਖੜ੍ਹੇ ਬ੍ਰਿਛ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਪਰੰਤੂ ਵਰਖਾ ਦੀ ਫੇਰ ਵੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਵਰਖਾ ਨਾ ਪਵੇ ਤਾਂ ਜਾਲੇ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਧੂੜ ਨਾਲ ਬ੍ਰਿਛ ਦਾ ਰੰਗ ਬਦਲਿਆ ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ਵਰਖਾ ਪੈਣ 'ਤੇ ਬ੍ਰਿਛ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਪੁਰਖ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਜਾਪ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਉਹ ਪਾਣੀ ਕਿਨਾਰੇ ਖਲੋਤੇ ਬ੍ਰਿਛ ਵਾਂਗੂੰ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਰੂਪੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪਰੰਤੂ ਸਤਿਸੰਗਤ ਰੂਪੀ ਵਰਖਾ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਤਿਸੰਗਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਾਣ ਨਹੀਂ ਮਿਟਦਾ। ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਹਉਮੈ ਦੀ ਧੂੜ ਵੀ ਲਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੇਰ ਰੂਪੀ ਜਾਲੇ ਵੀ ਧੋਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਉੱਜਲ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਧ ਜਨ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 41 ਤੇ)

ਮਨੁ ਬੇਚੈ ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਪਾਸਿ..... ॥

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ,
ਬਾਨੀ, ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ।

ਸ਼ਾਨ -

ਸਤਿਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ,
ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀਓ ਮਹਾਰਾਜ!

ਡੰਡਉਤਿ ਬੰਦਨ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ॥
ਡੋਲਨ ਤੇ ਰਾਖਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਕਰਿ ਹਥ ॥

ਅੰਗ - ੨੫੬

ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਪ੍ਰਭ ਆਇਆ ਪਰਿਆ ਤਉ ਸਰਨਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬੇਨਤੀ ਅਪਨੀ ਭਗਤੀ ਲਾਇ॥

ਅੰਗ - ੨੮੯

ਧਾਰਨਾ - ਰਾਖੇ ਰਾਖਨਹਾਰੁ ਦਇਆਲਾ,
ਨਾਨਕ ਘਰ ਕੇ ਗੋਲੇ ਜੀ।

ਤੁਮ ਦਾਤੇ ਠਾਕੁਰ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕ ਨਾਇਕ ਖਸਮ ਹਮਾਰੇ ॥
ਨਿਮਖ ਨਿਮਖ ਤੁਮ ਹੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਹੁ
ਹਮ ਬਾਰਿਕ ਤੁਮਰੇ ਧਾਰੇ ॥ ੧ ॥

ਜਿਹਵਾ ਏਕ ਕਵਨ ਗੁਨ ਕਹੀਐ ॥
ਬੇਸੁਮਾਰ ਬੇਅੰਤ ਸੁਆਮੀ

ਤੇਰੇ ਅੰਤੁ ਨ ਕਿਨ ਹੀ ਲਹੀਐ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਕੋਟਿ ਪਰਾਧ ਹਮਾਰੇ ਖੰਡਹੁ ਅਨਿਕ ਬਿਧੀ ਸਮਝਾਵਹੁ ॥
ਹਮ ਅਗਿਆਨ ਅਲਪ ਮਤਿ ਥੋਰੀ
ਤੁਮ ਆਪਨ ਬਿਰਦੁ ਰਖਾਵਹੁ ॥ ੨ ॥

ਧਾਰਨਾ - ਨਾਨਕ ਘਰ ਕੇ ਗੋਲੇ,
ਸਤਿਗੁਰ ਰਖ ਲਓ ਜੀ।

ਤੁਮਰੀ ਸਰਣਿ ਤੁਮਾਰੀ ਆਸਾ ਤੁਮ ਹੀ ਸਜਨ ਸੁਹੇਲੇ ॥
ਰਾਖਹੁ ਰਾਖਨਹਾਰ ਦਇਆਲਾ ਨਾਨਕ ਘਰ ਕੇ ਗੋਲੇ ॥

ਅੰਗ- ੬੭੩

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਚਿੱਤ ਬਿਰਤੀਆਂ ਇਕਾਗਰ ਕਰੋ, ਗੱਜ ਕੇ ਬੋਲੇ ਸਤਿਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਕੈਸੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ? ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਅਹੁਦੇ ਮੰਗਦੀ ਹੈ, ਕੁਛ ਬਣਨਾ ਮੰਗਦੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਘਰ ਸੇਵਾ ਕਰਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਬਣਵਾ ਦਿਓ, ਸੈਕਟਰੀ ਬਣਾ ਦਿਓ, ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਬਣਾ ਦਿਓ, ਵਾਈਸ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਬਣਾ ਦਿਓ। ਸੀਨੀਅਰ ਵਾਈਸ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਬਣਾ ਦਿਓ, ਜੂਨੀਅਰ ਵਾਈਸ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਬਣਾ ਦਿਓ, ਆਫ਼ਿਸ ਸੈਕਟਰੀ ਬਣਾ ਦਿਓ। ਕੈਸੀਅਰ ਬਣਾ ਦਿਓ, ਬਣਾ ਦਿਓ ਪਰ ਕੁਛ ਮੈਨੂੰ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਕਰਾਂਗਾ। ਬੜੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਲੋਚਾ ਹੈ ਇਹ ਵੀ। ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਪਰ ਬਣ ਕੇ ਕਰਨੀ ਹੈ ਕੁਛ। ਇਧਰਲੇ

ਪਾਸੇ ਅਰਦਾਸ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੇਰਾ ਨਾ ਕੋਈ ਖਾਣ 'ਤੇ ਹੱਕ ਹੈ। ਨਾ ਪੀਣ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹੱਕ ਹੈ, ਨਾ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨਣ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹੱਕ ਹੈ, ਨਾ ਸੌਣ 'ਤੇ ਹੱਕ, ਨਾ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾਂ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਜੀਅ ਕਰੇ ਬੁਲਾ ਲੈ, ਜਿਵੇਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਦੇਵੇ ਮੈਂ ਪਹਿਨ ਲਵਾਂਗਾ। ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਖਾਣਾ ਦੇਵੇਂ ਖਾ ਲਵਾਂਗਾ। ਜਦੋਂ ਕਹਿ ਦਵੇਂਗੇ ਕਿ ਸੌਂ ਜਾ, ਸੌਂ ਜਾਉਂਗਾ ਜਦੋਂ ਅਵਾਜ਼ ਮਾਰੇਂ ਉਠ ਖੜਾਂਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਆਹ ਸੇਵਾ ਦੇ ਦਿਓ। ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਆਖਰੀ ਲਾਈਨ ਦੇ ਵਿਚ ਗੁਲਾਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ। ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਮੰਗ ਹੈ। ਜਿਉਂਦੇ ਵੀ ਰਹਿਣਾ ਤੇ ਗੁਲਾਮ ਬਣ ਕੇ ਵੀ ਰਹਿਣਾ। ਗੁਲਾਮ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਲੇਕਿਨ ਇਕ ਹੱਕ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਰਾਖਵਾਂ (reserve) ਹੁੰਦੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਸਹੀ ਚਲਦਾ, ਮੁਆਫ਼ਕ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ। ਅੰਦਰੇ ਅੰਦਰ ਰੋਹ ਕਰਨ ਦਾ protest ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਬਚ ਜਾਂਦੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਪਿਆਰਿਆ! ਜਿਉਂਦਿਆਂ 'ਚ ਰਹਿ ਗਿਆ ਨਾ। ਹੱਕ ਰੱਖ ਲਿਆ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬਚਾ ਕੇ।

ਨਾ ਮਹਾਰਾਜ! ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਗੁਲਾਮ ਬਣ ਗਏ ਹਾਂ।

ਗੁਲਾਮ ਬਣ ਕੇ ਵੀ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਹੱਕ ਬਚਦੈ ਕਿ ਮੈਂ ਗੁਲਾਮ ਹਾਂ। ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਭਾਉਂਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਹੋਰ ਹੇਠਾਂ ਚੱਲ।

ਕਿੱਥੇ ਚੱਲਾਂ?

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਸੁਣ ਧਿਆਨ ਨਾਲ।

ਧਾਰਨਾ - ਮੁਰਦਾ ਹੋਇਕੈ ਮੁਰੀਦ ਬਣ ਜਾਵਣਾ।

ਛੇਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਗੁਲਾਮ ਵਿਚ ਅਜੇ ਕੁਝ ਰਾਖਵਾਂ (reserve) ਰਹਿ ਜਾਏਗਾ। ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਪਰੋਟੈਸਟ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ, ਚੰਗਾ ਸੋਚਣ ਦਾ ਹੱਕ, ਮਾੜਾ ਸੋਚਣ ਦਾ ਹੱਕ; ਇਹ ਖੋਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਤੇਰੇ ਨਿਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦੈ। ਮਾਲਕ ਨਾਲ ਗੁੱਸੇ ਵੀ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਰੀ ਆਪਣੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਗੁਲਾਮ ਤੇਰਾ ਸਰੀਰ ਹੋਇਐ, ਨਾ ਕਿ ਤੇਰਾ ਅੰਦਰਲਾ ਗੁਲਾਮ ਹੋਇਐ। ਅੰਦਰੋਂ ਤੂੰ ਉਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਕਾਇਮ ਹੈਂ ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਤੂੰ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ, ਵਿਕ ਗਿਆ। ਵੇਚਿਆ ਸਰੀਰ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਹੀਂ ਵੇਚੀਆਂ। ਫਰਕ ਰਹਿ ਗਿਆ ਇਥੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ

ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਪਿਆਰਿਆ -

ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਕਾ ਚਾਉ ॥
ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ ॥
ਇਤੁ ਮਾਰਗਿ ਪੈਰੁ ਧਰੀਜੈ ॥
ਸਿਰੁ ਦੀਜੈ ਕਾਣਿ ਨ ਕੀਜੈ ॥

ਅੰਗ - ੧੪੧੨

ਮੁਰਦਾ ਬਣ ਕੇ ਆ -
ਮੁਰਦਾ ਹੋਇ ਮੁਰੀਦ ਨ ਗਲੀ ਹੋਵਣਾ,
ਸਾਬਰੁ ਸਿਦਕਿ ਸਹੀਦੁ ਭਰਮ ਭਉ ਖੋਵਣਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਮੁਰਦੇ ਕੋਲ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਆ ਗਈਆਂ ਬੇਅੰਤ। ਇਕ ਫੁਰਨੇ ਨਾਲ ਸਭ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਸਕਦੈ। ਲੇਕਿਨ ਮੁਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਲਾਮ ਹੁੰਦਾ ਉਹਦਾ ਅੰਦਰਲਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀਗਾ। ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਉਹ। ਕਿਉਂਕਿ ਬੇਅੰਤ ਗੁਲਾਮ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਣੇ ਨੇ। ਨੁਕਤਾ ਸਮਝੋ ਇਥੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ? ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਆਏ ਹਾਂ। ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਲੱਭ ਰਿਹਾ। ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲਗ ਰਿਹਾ, ਗੁਆਚ ਗਏ ਜੰਗਲ ਵਿਚ। ਜੰਗਲ ਕਾਹਦਾ ਹੈ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਜੰਗਲ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਭੈੜਾ ਹੁੰਦੈ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਜੰਗਲ। ਬੇਅੰਤ ਬੰਦੇ ਨੇ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ, ਕੋਈ ਕੁਛ ਲਿਖਦੈ, ਕੋਈ ਕੁਛ ਲਿਖਦੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਸ਼ੁਕਰ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ। ਜਿਹਦੇ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੇਅੰਤ ਖਿਆਲਾਂ 'ਚ ਅਸੀਂ ਗੁਆਚ ਗਏ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਗੁਆਚ ਗਏ। ਕੰਮ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਬਣਦੇ-ਬਣਦੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ। ਐਨੇ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਨਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮਿਲਿਆ, ਨਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਦੋ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਪਿਆਰਿਆ! ਇਕ ਹੋਣੈ, ਕੋਈ ਕਰ ਲੈ। ਦੂਜਾ ਜੇ ਤੂੰ ਚਾਹੁੰਦੈ -

ਲੇਗ ਕੁਟੰਬ ਸਭੁ ਤੇ ਤੇਰੈ
ਤਉ ਆਪਨ ਬੇਢੀ ਆਵੈ ਹੋ ॥ ੨ ॥ ਅੰਗ- ੬੫੭

ਤੇੜ ਦੇ ਕੁਟੰਬ ਨਾਲੋਂ, ਤੇੜ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀਆਂ ਨਾਲੋਂ, ਤੇੜ ਦੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲੋਂ। ਇਕ ਨੂੰ ਰੱਖ ਲੈ। ਜੇ ਇਕ ਬਣ ਗਿਆ -

ਇਕੁ ਸਜਣੁ ਸਭਿ ਸਜਣਾ ਇਕੁ ਵੈਰੀ ਸਭਿ ਵਾਦੁ॥
ਅੰਗ- ੬੫੭

ਦੋ ਨਾ ਰੱਖ, ਦੋ ਨਾਲ ਕੰਮ ਤੇਰਾ ਚੱਲਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾ ਸੁਣ, ਬਹੁਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਲਿਖਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਵੀ ਰੱਖਣੀ ਹੈ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਪਾਸਾ ਵੀ ਰੱਖਣੈ। ਜਦੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਪਾਸਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਦੁਨੀਆਂ ਆਪੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਉਹਦੀ ਤਾਂ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ, ਪਿੱਛੇ ਲੱਗੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈ ਦੁਨੀਆਂ।

ਜਿਹਨੂੰ ਹਲਤ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗਿਆ ਫਿਰਦੈ, ਪਲਤ ਨੂੰ ਸੰਵਾਰ ਲੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਬਣ ਜਾ। ਜਦੋਂ ਉਹਦਾ ਬਣ ਗਿਆ, ਫੇਰ ਤੇਰੀ ਜਿੱਤ ਹੀ ਜਿੱਤ ਹੈ। ਤੇਰੀ ਕਿਤੇ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏਗੀ। ਪੜ੍ਹੋ ਪਿਆਰ ਨਾਲ -

ਧਾਰਨਾ - ਉਹ ਤਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਾ ਹਾਰਦਾ,
ਜਿਹਦੇ ਹੋ ਜਾਏ ਵਲ।

ਜਿਸ ਦੈ ਹੋਵੈ ਵਲਿ ਸੁ ਕਦੇ ਨ ਹਾਰਦਾ॥ ਅੰਗ- ੫੧੯

ਸ਼ਰਤ ਕੀ ਹੈ, ਪੂਰਨ ਸਮਰਪਣ। ਮੈਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਰ ਦੇਣਾ, ਮੁਰਦਾ ਹੋ ਜਾਣਾ। ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਇਹ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਕੱਚੇ ਖਿਆਲ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹਦਾ ਬਣ ਕੇ ਤਾਂ ਦੇਖ। ਜਦੋਂ ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਕੁਛ ਨਾ ਰਿਹਾ, ਫੇਰ ਉਹ ਕੰਮ ਆਪ ਕਰਦਾ ਫਿਰਦੈ। ਆਪ ਆ ਕੇ ਕਬੀਰ ਦਾ ਯੱਗ ਕਰਦੈ। ਬੇਅੰਤ ਰੇਸ਼ਮ ਦੇ ਸਿਰੋਪੇ ਦੇ ਰਿਹੈ, ਮੋਹਰਾਂ ਦਾਨ ਦੇ ਰਿਹੈ। ਛਪਰੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਫਿਰਦੈ, ਨਾਮਦੇਵ ਦੀ। ਬੇਣੀ ਦੇ ਘਰ ਗੱਡੇ ਭਰ ਕੇ ਰਾਸ਼ਨ ਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿਤੇ, ਇਕ ਨਿਗ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਮਹੱਲ ਉਸਾਰ ਦਿਤੇ। ਉਹਦੇ ਘਰੋਂ ਬੀਬੀ ਦੇਖ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਮਹਿਲਾਂ 'ਚ ਗੁਆਚ ਗਈ। ਉਹਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਉਹਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ 'ਚ ਐਡਾ ਕੁਛ ਹੋ ਰਿਹੈ। ਉਹਦੇ ਚਰਨ ਨਾ ਛੋਹ ਸਕੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਹਦਾ ਅਜੇ ਜਾਗਿਆ। ਕੋਲੋਂ ਰੱਬ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਐਡਾ ਸੱਜਣ, ਐਡਾ ਮਿੱਤਰ ਹੈ ਪਿਆਰਿਓ, ਫੇਰ ਬੇਭਰੋਸਗੀ 'ਚ ਰਹਿਣਾ ਕਿ ਆਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੁਆਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਬੰਦਾ। ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਫੜ ਲਓ, ਇਹਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆ ਜਾਓ, ਜੇ ਬਚਣੈ। ਬਾਕੀ ਛੱਡ ਦਿਓ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ। ਕਿਸੇ ਲੇਖੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ।

ਇਥੇ ਇਕ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਆਇਆ। ਉਹਨੇ ਗੱਲ ਤਾਂ ਚੰਗੀ ਹੀ ਕੀਤੀ। ਪਰ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਬੁਰੀ ਲਗਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਕੁਛ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਬਹੁਤ ਕੁਛ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਆਇਆ, ਟੈਕਸਲਾ ਦੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ 'ਚ ਜਾ ਵੜਿਆ। ਮਹਿਮੂਦ ਗਜ਼ਨਵੀ ਉਹਦਾ ਨਾਉਂ ਸੀ। ਉਥੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਪਈਆਂ ਸੀ। ਭਰੀ ਪਈ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ, ਉੱਚੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ। ਵੀਹ-ਵੀਹ, ਪੈਂਤੀ-ਪੈਂਤੀ ਫੁੱਟ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ, ਹੇਠਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਪਰ ਤਕ ਰੈਕ ਲੱਗੇ ਹੋਏ। ਹਥ ਲਿਖਤ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਪਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ। ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਐਨੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ? ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿ ਇਥੇ ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ, ਨਹੀਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਲ ਦਿਓ, ਕਿਸੇ

ਕੰਮ ਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅੱਗ ਲਗ ਗਈ, ਚਾਰ ਦਿਨ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਰਹੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ। ਮਥਰਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਜੇ ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਜਲਾ ਦਿੰਦੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਲਿਆ ਕੇ ਰਖ ਲਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ, ਕਿਉਂ ਬਣੀ। ਐਨੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰੀਆਂ ਨੇ ਕੀ ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਵੀ ਹੈ ਇਥੇ? ਕਹਿੰਦੇ, ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ। ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਬੜੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨਾਲ ਰਖਿਆ ਹੋਇਐ। ਕਹਿੰਦਾ, ਫੇਰ ਉਹਨੂੰ ਰਖ ਲਓ, ਬਾਕੀ ਜਾਲ ਦਿਓ। ਸਾਨੂੰ ਬੜਾ ਬੁਰਾ ਲਗਦੈ ਕਿ ਹੈਂ ਐਨੀ ਮਿਹਨਤ, ਐਨਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ। ਅਰ ਉਹਨੇ ਸਾਰਾ ਹੀ ਜਾਲ ਦਿਤਾ। ਬੜਾ ਮਾੜਾ ਬੰਦਾ ਸੀ ਉਹ, ਬੜਾ ਬੇਕਦਰ ਬੰਦਾ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਜੇ ਪੁਛੀਏ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹੈ, ਉਹਨੇ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਕਰੀ ਗੱਲ। ਕਿਉਂਕਿ ਐਨੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਆਦਮੀ ਫਸ ਚੁਕਿਆ ਸੀ। ਨਿਰਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਪਿਆਰਿਓ! ਐਨੀਆਂ ਕੀ? ਐਨੀਆਂ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਹੋਰ ਲੈ ਲਓ। ਪਰ ਜੇ ਇਕ ਗੱਲ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਈ ਤਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਲੇਖੇ ਤੇਰੇ ਓ ਇਕ ਗੱਲ ਹੈ,
ਹੋਰ ਹਉਮੈ ਝੱਖਣਾ ਝਾਖ।

ਪੜਿ ਪੜਿ ਗਡੀ ਲਦੀਅਹਿ ਪੜਿ ਪੜਿ ਭਰੀਅਹਿ ਸਾਥ ॥
ਪੜਿ ਪੜਿ ਬੇੜੀ ਪਾਈਐ ਪੜਿ ਪੜਿ ਗਡੀਅਹਿ ਖਾਤ ॥
ਪੜੀਅਹਿ ਜੇਤੇ ਬਰਸ ਬਰਸ ਪੜੀਅਹਿ ਜੇਤੇ ਮਾਸ ॥
ਪੜੀਐ ਜੇਤੀ ਆਰਜਾ ਪੜੀਅਹਿ ਜੇਤੇ ਸਾਸ ॥
ਨਾਨਕ ਲੇਖੇ ਇਕ ਗਲ ਹੋਰ ਹਉਮੈ ਝਖਣਾ ਝਾਖ ॥ ੧ ॥
ਅੰਗ- ੪੬੭

ਪੜ੍ਹ ਗਿਆ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਕ ਗੱਲ ਤੇਰੀ ਸਮਝ 'ਚ ਆ ਗਈ। ਪਛਾਣੋ, ਪੁੱਛੋ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜਿਹਦੇ ਉੱਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ। ਰੱਦ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਸੀ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਕੀ ਕਰਨੈ। ਜੇ ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਹੈ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ? ਦੇਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਇਕੋ ਹੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣਿਆ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਰਖ ਲਓ ਬਾਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਬਾਕੀ ਸਭ ਕੁਛ ਪਿੱਛੇ ਫਿਰੇਗਾ -

ਨਵ ਨਿਧੀ ਅਠਾਰਹ ਸਿਧੀ ਪਿਛੈ ਲਗੀਆ ਫਿਰਹਿ
ਜੇ ਹਰਿ ਹਿਰਦੈ ਸਦਾ ਵਸਾਇ ॥

ਅੰਗ- ੬੪੯

ਪਰ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਤੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਮੁਰਦਾ ਬਣ ਜਾ, ਜੇ ਸਿੱਖ ਬਣਨੈ। ਜੇ ਕੁਛ ਖੱਟਣੈ -

ਮੁਰਦਾ ਹੋਇ ਮੁਰੀਦ ਨ ਗਲੀ ਹੋਵਣਾ,
ਸਾਬਰੁ ਸਿਦਕਿ ਸਹੀਦੁ ਭਰਮ ਭਉ ਖੋਵਣਾ।
ਗੋਲਾ ਮੁਲ ਖਰੀਦੁ ਕਾਰੇ ਜੋਵਣਾ।
ਨਾ ਤਿਸੁ ਭੁਖ ਨ ਨੀਦ ਨਾ ਖਾਣਾ ਸੋਵਣਾ।
ਪੀਹਣਿ ਹੋਇ ਜਦੀਦ ਪਾਣੀ ਢੋਵਣਾ
ਪਖੇ ਦੀ ਤਾਗੀਦ ਪਗ ਮਲਿ ਧੋਵਣਾ।
ਸੇਵਕ ਹੋਇ ਸੰਜੀਦੁ ਨ ਹਸਣ ਰੋਵਣਾ।
ਦਰ ਦਰਵੇਸ ਰਸੀਦੁ ਪਿਰਮ ਰਸ ਭੋਵਣਾ।
ਚੰਦ ਮੁਮਾਰਖ ਈਦ ਪੁਗ ਖਲੋਵਣਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੩/੧੮

ਇਹ ਰਹਿਤ ਦਸ ਦਿਤੀ ਕਿ ਜੇ ਬਣਨਾ ਹੈ ਨਾ ਮੁਰੀਦ, ਸਿੱਖ ਬਣਨੈ ਤਾਂ ਆਹ ਰਹਿਤ ਹੈ।

ਬੜੀ ਸਖਤ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਸਖਤ ਰਹਿਤ ਨਾਲ ਹੀ ਤੂੰ ਜਾਏਂਗਾ। ਹੁਣ ਗਿਣਤੀਆਂ ਮਿਣਤੀਆਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਨੇ। ਐਵੇਂ ਹੀ ਰੋਲਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੋ ਕਰੋੜ ਸਿੱਖ ਹਾਂ। ਗਿਣਤੀਆਂ ਬਹੁਤ ਨੇ ਵੋਟਾਂ ਵਾਸਤੇ। ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਹੀ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਏ। ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗੇ, ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਰਿਆ, 19 ਸਿੱਖ ਨਿਕਲੇ। ਪੜ੍ਹ ਲਿਓ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਾਰ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੂਸਰੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਸੀ, ਤੀਸਰੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕਿੰਨੇ, ਚੌਥੇ ਅਤੇ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਸਿੱਖ ਸੀ। ਉਹ ਗਿਣਤੀ ਹੀ ਨਾ ਪੂਰੀ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਸਿੱਖ ਸੀਗੇ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕਿਹਾ ਜਾਦੈ। ਬਾਕੀ ਠੀਕ ਹੈ, ਨਾਮ ਧਰੀਕ ਸਿੱਖ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਐ। ਨਾਮ ਧਰੀਕ ਸੀਗੇ, ਕਹਾਉਂਦੇ ਸੀ ਸਿੱਖ ਲੇਕਿਨ ਜਿਹੜੇ ਪਰਵਾਨ ਹੋ ਗਏ ਸੀ, ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਲਿਖ ਦਿਤੇ। ਉਹ ਕੋਈ ਸੁਖਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਔਖੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਜਿਉਂਦੇ ਮਰ ਜਾਵਣਾ,
ਸਿੱਖੀ ਕਮਾਉਣੀ ਔਖੀ।

ਪਹਿਲਾ ਮਰਣੁ ਕਬੂਲਿ ਜੀਵਣ ਕੀ ਛਡਿ ਆਸ ॥
ਹੋਰੁ ਸਭਨਾ ਕੀ ਰੋਣਕਾ ਤਉ ਆਉ ਹਮਾਰੈ ਪਾਸਿ ॥ ੧ ॥
ਅੰਗ- ੧੧੦੨

ਪਹਿਲਾਂ ਮਰਨਾ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲੈ। ਸਰੀਰ ਦਾ ਮਰਨਾ ਨਹੀਂ ਆਪਣਾ ਮਰਨਾ। ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤੂੰ ਕੌਣ

ਹੈਂ। ਚਲ, ਜਿਥੇ ਤਕ ਤੂੰ ਸਮਝਦੈ, ਐਨਾ ਹੀ ਸਮਝ ਲੈ ਕਿ - **'ਮਰਣਹਾਰੁ ਇਹੁ ਜੀਅਰਾ ਨਾਹੀ ॥'** (ਅੰਗ-188) ਜਿਹੜਾ ਨਰਕਾਂ-ਸੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਉਹ ਮੈਂ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹਨੂੰ ਵੀ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲੈ। ਤਾਂ ਤੂੰ ਜਾ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਭੇਤ ਸਮਝੇਂਗਾ। ਫੇਰ ਤੈਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ ਪਿਆਰਿਆ! ਕਿਉਂ ਵਿਚ-ਵਿਚਾਲੇ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ ਕਰਦਾ ਫਿਰਦੈਂ। ਸਮੇਂ ਲੰਘ ਗਏ। 10 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਸੀ, ਕਿੱਥੇ ਕੁ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਕਿੰਨੇ ਕਦਮ ਪੁੱਟੇ ਨੇ, ਕਿੰਨਾ ਮਨ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਰੁਕਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਬਾਹਰਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਰੁਕ ਗਿਆ, ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿੱਥੇ ਕੁ ਹੈ? ਅੰਦਰੋਂ ਜਿਥੇ ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ, ਉਥੋਂ ਕਿੱਥੇ ਕੁ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਰੱਖ ਲਓ, ਬੜੀ ਵਧੀਆ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਹੱਕ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿ ਜਾਣੈ, ਗੁੱਸਾ ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਆਏਗਾ। ਬੇਰੁਖੀ ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਗੁਲਾਮ ਬਣਨ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ, ਮੁਰਦਾ ਬਣਨ ਨਾਲ ਕੰਮ ਚਲਦੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਰਦਾ ਜਦ ਹੋ ਗਿਆ ਫੇਰ ਕੋਈ ਵਾਸ਼ਨਾ ਨਾ ਰਹੀ, ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹਾਂ ਆਪਾਂ। ਚਾਹੇ ਉਹਨੂੰ ਚੰਦਨ ਨਾਲ ਲੇਪ ਕਰ ਦਿਓ, ਚਾਹੇ ਵਿਸ਼ਟਾ ਮੂਤਰ ਲਾ ਦਿਓ। ਉਹਨੇ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਹਿਣੀ। ਬੜਾ ਔਖਾ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨ ਕਰਨੀ। ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਜੋ ਫੁਰਮਾਨ - **'ਪਹਿਲਾ ਮਰਣੁ ਕਬੂਲਿ ਜੀਵਣ ਕੀ ਛਡਿ ਆਸ ॥ ਹੋਹੁ ਸਭਨਾ ਕੀ ਰੇਣੁਕਾ ਤਉ ਆਉ ਹਮਾਰੈ ਪਾਸਿ ॥'** ਪਿਛਲੀ ਵਾਰੀ ਮੈਂ ਦਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਗੁਰਸਿੱਖ ਜੱਗਾ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਨੂੰ ਸਿੱਖ ਬਣਾ ਲਓ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਪਿਆਰਿਆ! ਸਿੱਖ ਬਣਨਾ ਬੜਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਦੋ ਘੰਟੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਇਸ ਬਚਨ ਦੇ ਉਤੇ ਵਿਚਾਰ ਹੋਈ ਸੀ। ਫੇਰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਦਾਨ ਦਿਓ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੂੰ ਵੀ ਕੁਛ ਦੇਹ, ਫੇਰ ਅਦਲਾ-ਬਦਲਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਕੁਛ ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਦੇ ਦੇ, ਕੁਛ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਤੂੰ ਮੰਗਦੈਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਹੈ। ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਇਕ ਵਾਧੂ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਤੈਨੂੰ ਕਰੋੜਾਂ ਜਨਮਾਂ ਤੋਂ ਨਰਕਾਂ ਸੁਰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਘੁੰਮੇਟਣੀਆਂ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਚੀਜ਼ ਤੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਦੇ ਦੇ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਪਰਮ ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੀ, ਸਦਾ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਸੌਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਦਸ ਦਿਓ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਕੇ ਤੇ

ਜੋ ਕੁਛ ਵੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੈ ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਦਿਓ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਮਨ ਹੈ, ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਬੁੱਧੀ ਹੈ, ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਚਿੱਤ ਹੈ, ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਮੈਂ ਭਾਵ ਹੈ, ਇਹਨੂੰ ਮਨ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਕਿਤੇ ਮਨ ਜੀਵ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਹੈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਕਿਤੇ ਮਨ ਜੇ ਅਸੀਂ ਵੱਖਰਾ-ਵੱਖਰਾ ਕਰਕੇ ਕਹੀਏ ਤਾਂ ਸੰਕਲਪ ਤੇ ਵਿਕਲਪ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਜੋ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਮਸ਼ੀਨ ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਮਨ ਕਿਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਆਹ ਜਿਹੜੀ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਨਾ, ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਦੇ-ਦੇ। ਉਹਦੇ ਬਦਲੇ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਦਾਨ ਦੇਵਾਂਗੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਮਨ ਵੇਚ ਦੇ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ,
ਕਾਰਜ ਤੇਰੇ ਰਾਸ ਹੋਣਗੇ।

ਮਨੁ ਬੇਚੈ ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਪਾਸਿ ॥

ਤਿਸੁ ਸੇਵਕ ਕੇ ਕਾਰਜ ਰਾਸਿ ॥

ਅੰਗ- ੨੮੬

ਜਿਹਨੇ ਮਨ ਵੇਚ ਦਿਤਾ, ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਸੌਦਾ ਕਰ ਲਿਆ ਮਨ ਦਾ। ਉਹਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ, ਦੁਨੀਆਂਦਾਰੀ ਦੇ ਇਥੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਤਾਂ ਫਨਾਹ ਹੈ, ਛੱਡ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਸੰਸਾਰ ਬਣਿਆ ਹੈ -

ਫਰੀਦਾ ਕਿਥੇ ਤੈਡੇ ਮਾਪਿਆ ਜਿਨੀ ਤੂ ਜਣਿਓਹਿ ॥

ਤੈ ਪਾਸਹੁ ਓਇ ਲਾਇ ਗਏ ਤੂੰ ਅਜੈ ਨ ਪਤੀਓਹਿ ॥੨੩ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੮੧

ਨਾ ਖਿਆਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਖਿਆਲ ਨਾ ਆਉਣ ਕਰਕੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ। ਮਾਇਆ, ਮੋਹ 'ਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਹਾਂ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਨਿਵਾਸ ਰਖਦੇ ਨੇ। ਨੇੜੇ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦੈ। ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਜਾਂਦੈ। ਉਮਰ 8 ਸਾਲ ਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਭਾਈ ਬਾਲਾ! ਆਹ ਬੱਚੇ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦੇਈਂ ਜਦੋਂ ਇਹ ਜਾਵੇ ਅੱਜ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹਨੂੰ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਲਿਆਈਂ। ਹੁਕਮ ਦੀ ਤਾਮੀਲ ਹੋਈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬੇਟਾ! ਤੇਰੀ ਉਮਰ ਬੜੀ ਛੋਟੀ ਹੈ। ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਦਾ ਹੈ? ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਸਰੀਰ ਅੱਠ ਸਾਲ ਦਾ ਹੈ। ਬੋਲਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ, ਗੱਲ ਸਮਝਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਦੇਖ ਕੇ, ਦੇਖ ਲਿਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮਾਂ ਦਾ ਵਲੀ ਹੈ, ਸੰਸਕਾਰ ਬਹੁਤ ਉੱਤਮ ਨੇ ਇਸਦੇ। ਅਵਤਾਰੀ ਪੁਰਸ਼ ਹੈ ਇਹ। ਕਹਿੰਦੇ, ਬੇਟਾ! ਅਜੇ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਉਮਰ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ

ਬਿਰਧ ਨੇ ਉਹ ਵੀ ਨੇਮ ਦੇ ਨਾਲ ਸਤਿਸੰਗ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਕਿੰਨਿਆਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਸਤਿਸੰਗ 'ਚ ਆਉਂਦੇ। ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਦਾ ਸਤਿਸੰਗ ਹੋ ਰਿਹੈ ਇਥੇ। ਕੀ ਗੱਲ ਇਹ ਤੈਨੂੰ ਵੈਰਾਗ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਨੇ ਲਾ ਦਿਤਾ? ਜਦੋਂ ਤਕ ਅੰਦਰ ਵੈਰਾਗ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸਤਿਸੰਗ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਆਦਮੀ ਉਪਰ-ਉਪਰ ਰਹਿੰਦੇ, ਫਿੱਕਾ-ਫਿੱਕਾ ਰਹਿੰਦੇ। ਖਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮਨ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਵੈਰਾਗ ਵਧਦੇ, ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਖਿੱਚ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਆਪ ਦੇ ਸਤਿਸੰਗ ਸੁਣਦੇ ਹੋਏ, ਰੋਜ਼ ਮੈਂ ਆਪ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਬਚਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪ ਦਾ ਜੋ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੀ, ਉਹ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦੇ ਨਾਲ ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਹੋਇਆ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਘੁੰਮਦਿਆਂ ਨੂੰ ਯੁੱਗ ਬੀਤ ਗਏ, ਸਮੇਂ ਬੀਤ ਗਏ। ਇਹ ਜੀਵ ਗੇੜੇ ਖਾਂਦੇ। ਨਾ ਕੋਈ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਕਿ ਖਰਬ ਸਾਲ ਲੰਘ ਗਿਆ, ਨਾ ਕੋਈ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਕਿ ਕਰੋੜ ਖਰਬ ਸਾਲ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਨੂੰ ਬੜਾ ਫਿਕਰ ਹੋਇਆ ਸੁਣ ਕੇ ਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਨਹੀਂ ਤੇ ਗੇੜੇ ਖਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਵੈਰਾਗ ਹੋ ਗਿਆ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਬੇਟਾ! ਅਜੇ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਉਮਰ ਛੋਟੀ ਹੈ, ਵੱਡਾ ਹੋ ਕੇ ਲਗ ਜਾਂਦਾ, ਇਹ ਤੈਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸੋਝੀ ਹੋ ਗਈ?

ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਤਾ! ਮੈਂ ਸਤਿਸੰਗ 'ਤੇ ਜਾਣੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਮੈਨੂੰ ਛੋਟੀ ਲਾਹ ਦੇ। ਕਹਿੰਦੀ, ਬੇਟਾ! ਮੈਂ ਆਟਾ ਗੁੰਨ ਲੈਂਦੀ ਹਾਂ, ਤੂੰ ਲੱਕੜਾਂ ਜਲਾ ਲੈ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਲੱਕੜਾਂ ਪਾ ਕੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ 'ਚ ਜਾਲਣ ਲੱਗਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਅੱਗ ਨਾ ਮੱਚੀ, ਮੈਂ ਫੂਕਾਂ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਕੇ ਥੱਕ ਗਿਆ। ਸਿਰ ਮੇਰਾ ਜਿਹੜਾ ਸੀ ਉਹ ਘੁੰਮਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਾਂ ਨੇ ਆਟਾ ਗੁੰਨ ਕੇ ਮੇਰੇ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦਿਤਾ। ਕਹਿੰਦੀ ਬੇਟਾ! ਅੱਗ ਨਹੀਂ ਮਚਾਈ ਤੂੰ, ਧੂੰਆਂ-ਧਾਰ ਕਰਿਆ ਪਿਆ ਚੁੱਲ੍ਹੇ 'ਚ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਮਾਤਾ! ਅੱਗ ਜਲਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦੀ, ਬੇਟਾ! ਤੇਰਾ ਤਰੀਕਾ ਗਲਤ ਹੈ, ਅੱਗ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਜਲਿਆ ਕਰਦੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਨਿੱਕੇ ਡੱਕੇ ਪਾਈਦੇ ਨੇ, ਫੇਰ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਮੋਟੇ ਡੱਕੇ ਪਾਈਦੇ ਨੇ, ਫੇਰ ਹਲਕੀਆਂ-ਹਲਕੀਆਂ ਲੱਕੜਾਂ ਦੇਈਦੀਆਂ ਨੇ। ਫੇਰ ਅੱਗ ਲੱਗਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਭਾਰੀਆਂ ਲੱਕੜਾਂ ਨੂੰ ਫੇਰ ਅੱਗ ਲੱਗਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਮਾਤਾ ਨੇ ਤਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਐਨੀ ਕੁ ਗੱਲ ਕਹਿ ਦਿਤੀ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਆਪ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਨਜ਼ਾਰਾ ਘੁੰਮਣ ਲਗ ਗਿਆ ਤੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਧਿਆਨ ਆਇਆ -

ਨਹ ਬਾਰਿਕ ਨਹ ਜੋਬਨੈ ਨਹ ਬਿਰਧੀ ਕਛੁ ਬੰਧੁ ॥

ਓਹ ਬੇਰਾ ਨਹ ਬੁਝੀਐ ਜਉ ਆਇ ਪਰੈ ਜਮ ਫੰਧੁ ॥

ਅੰਗ - ੨੫੪

ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਛੋਟੀਆਂ ਲੱਕੜਾਂ ਦੇ ਥਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਛੋਟੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਅੱਗ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਡਾ ਬਚਨ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਜਮਾਂ ਦਾ ਫੰਧਾ ਗਲ 'ਚ ਪੈ ਜਾਵੇ। ਇਕ ਸਕਿੰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਕਾਲ ਨਾਲ ਲੱਗਿਆ ਫਿਰਦੇ, ਕੋਲ ਫਿਰਦੇ। ਲੇਕਿਨ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਇਕ ਸਕਿੰਟ ਨਹੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ। ਮਸਤ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ 'ਚ, ਆਪਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਚ। ਲੇਕਿਨ ਓਧਰਲੇ ਪਾਸੇ ਕਾਲ ਦਾ ਗੁਲੇਲਾ ਲਗ ਜਾਂਦੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਤੇਰੇ ਕਾਲ ਨੇ ਗੁਲੇਲਾ ਮਾਰਨੈ,

ਚੋਗਾ ਚੁਗਦੇ ਦੇ।

ਕਾਲ ਬਿਆਲੁ ਜਿਉ ਪਰਿਓ ਡੋਲੈ ਮੁਖੁ ਪਸਾਰੇ ਮੀਤ ॥

ਆਜੁ ਕਾਲਿ ਫੁਨਿ ਤੋਹਿ ਗ੍ਰਸਿ ਹੈ ਸਮਝਿ ਰਾਖਉ ਚੀਤਿ ॥

ਅੰਗ- ੬੩੧

ਇਕ ਸਕਿੰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਲ ਜਿਹੜਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਲਓ ਮਸ਼ੀਨਗਨ ਭਰੀ ਫਿਰਦੇ। ਉਹਨੇ ਚਲਾਈ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਕਿਹਦੇ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਕਿਹਦੇ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ ਉਹਨੂੰ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ। ਬੱਚੇ ਦੇ ਲੱਗੇ, ਬੁੱਢੇ ਦੇ ਲੱਗੀ, ਜਵਾਨ ਦੇ ਲੱਗੇ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਕੱਲਾ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਨਾ ਕੋਈ ਤਰਸ ਹੈ, ਨਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਬਾਤ ਹੈ।

ਕੱਲ੍ਹ ਮੈਂ ਰੋਪੜ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕੁਰਾਲੀ ਤੋਂ ਲੰਘ ਕੇ 5-7 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਕੀ ਦੇਖਿਆ ਦੇ ਬੱਸਾਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਟੁੱਟੀਆਂ ਪਈਆਂ ਨੇ। ਇਕ ਜੀਪ ਤੇ ਦੋ ਬੱਸਾਂ। ਇਕ ਸਕਿੰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਆਹ ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਜਾਣੈ। ਕਿੰਨੇ ਬੰਦੇ ਮਰ ਗਏ, ਕਿੰਨੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਉਹਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ ਹੋਣਾ। ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟੁੱਟ ਗਈਆਂ। ਇਕ ਸਕਿੰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ। ਸੋ ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਆਦਮੀ ਭੁਲਾ ਕੇ ਰੱਖੇ ਫੇਰ ਤਾਂ ਬੜੀ ਮੁਰਖਤਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀ ਵੈਰਾਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਗੁਰੂ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ,
(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 39 'ਤੇ)

ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੁ. ਮਿਸ਼ਨ।

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਅਗਸਤ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-44)

ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਡੋਲਾ ਕੱਢਣ ਕਰਕੇ ਦਰਦ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਇਕ ਮਹਾਨ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਵਕਤ ਸਿਰ ਕਰਾ ਦੇਵਾਂਗਾ, ਮੇਰੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਬਹਿਸ਼ਤਾਂ, ਸਾਰੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਹਨ। ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਨੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਇਆ, ਸਵੇਰੇ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਮੁਰਸ਼ਦ ਨੇ ਇਬਾਦਤ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਫਰੀਦ ਕਿਥੇ ਹੈ? ਉਸ ਵੇਲੇ ਫਰੀਦ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ, ਉਸ ਦੀ ਅੱਖ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪੁਛਿਆ, “ਫਰੀਦ! ਅੱਖ ਕਿਉਂ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ?” ਉਸ ਵੇਲੇ ਫਰੀਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਖ ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਆਈ ਹੋਈ, ਅੱਖ ਦੁਖਦੀ ਹੋਈ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਨੇ ਪ੍ਰਮ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਫਰੀਦ! ਆਈਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਹੀਂ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ, ਗਈਆਂ ਭਾਵੇਂ ਬੰਨ੍ਹ ਲਓ; ਪੱਟੀ ਖੋਲ੍ਹੋ। ਹੈਰਾਨੀ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਦੀ ਅੱਖ ਸਾਬਤ ਨਿਕਲੀ ਪਰ ਅੱਲਾਹ ਦੀ ਦਿਤੀ ਅੱਖ ਨਾਲੋਂ ਛੋਟੀ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੁਰਸ਼ਦ-ਏ-ਕਾਮਲ ਨੇ ਉਠ ਕੇ ਬੁਕਲ ਵਿਚ ਲਿਆ ਤੇ ਪੂਰੇ ਜਲਾਲ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਮਹਾਂਵਾਕਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ਜਿਸਨੂੰ ਅਸੀਂ ਅਹੰਮ ਅਤੇ ਤਵੰਮ ਕਰਕੇ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ। ‘ਅਹੰ’ ਸਾਡੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ‘ਅਹੰ ਬ੍ਰਹਮਅਸਵੀ’ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤਵੰਮ ਸਾਰੇ ਪਸਾਰੇ ਵਿਚ ਤੂੰ ਹੀ ਤੂੰ ਹੈ, ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅੱਲਾਹ ਦਾ ਨੂਰ ਸਾਰੇ ਵਿਆਪਕ ਦਿਖਾ ਦਿਤਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

**ਸੌ ਅੰਤਰਿ ਸੌ ਬਾਹਰਿ ਅਨੰਤ ॥
ਘਟਿ ਘਟਿ ਬਿਆਪਿ ਰਹਿਆ ਭਗਵੰਤ ॥
ਧਰਨਿ ਮਾਹਿ ਆਕਾਸ ਪਇਆਲ ॥
ਸਰਬ ਲੋਕ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ॥
ਬਨਿ ਤਿਨਿ ਪਰਬਤਿ ਹੈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ॥
ਜੈਸੀ ਆਗਿਆ ਤੈਸਾ ਕਰਮੁ ॥
ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰ ਮਾਹਿ ॥
ਚਾਰਿ ਕੁੰਟ ਦਹ ਦਿਸੇ ਸਮਾਹਿ ॥
ਤਿਸ ਤੇ ਭਿੰਨ ਨਹੀ ਕੋ ਠਾਉ ॥
ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਨਾਨਕ ਸੁਖੁ ਪਾਉ ॥**

ਅੰਗ - ੨੬੩

ਸੋ ਇਸ ਪਿਆਰ ਭਰੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਫਰੀਦ ਨੇ ਛੱਤੀ ਸਾਲ ਘੋਰ ਤਪ ਕੀਤਾ। ਮਨ ਹੱਠ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਣੀ ਸੀ ਸਗੋਂ ਹੱਠ ਐਨਾ ਵਧ ਗਿਆ ਕਿ ਚਿੜੀਆਂ ਦਾ ਬੋਲਣਾ ਵੀ ਨਾ ਸਹਾਰ ਸਕਿਆ। ਮੁਰਸ਼ਦ ਦੀ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਆਪਣਾ ਆਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੋਂ ਨਿਛਾਵਰ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਐਉਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਹਨ੍ਹੇਰੀ ਰਾਤ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਸੂਰਜ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

**ਤਹ ਭਇਆ ਪ੍ਰਗਾਸੁ ਮਿਟਿਆ ਅੰਧਿਆਰਾ
ਜਿਉ ਸੂਰਜ ਰੈਣਿ ਕਿਰਾਖੀ ॥
ਅਦਿਸਟੁ ਅਗੋਚਰੁ ਅਲਖੁ ਨਿਰੰਜਨੁ
ਸੌ ਦੇਖਿਆ ਗੁਰਮੁਖਿ ਆਖੀ ॥**

ਅੰਗ - ੮੮

ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਮਿਸਾਲ ਅਧਿਆਤਮਕ ਕਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਕਰਨ ਨਾਲ, ਸੂਾਸ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਨਾਲ, ਯੋਗ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਆਖਰੀ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਖੁਲ੍ਹਿਆ ਕਰਦਾ ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮ ਸ਼ਾਂਤੀ ਝਿਮ-ਝਿਮ ਵਸਦੀ ਸ਼ਾਂਤ ਫੁਹਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਵੇ। ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਇਕ ਸੁਲਝਿਆ ਹੋਇਆ ਮਾਰਗ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਕਰਮ ਇੰਦ੍ਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਛੁਡਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਉਪਰ ਅਰੋਗ ਰਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਇਹ ਸਰੀਰਕ ਕ੍ਰਿਆ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਹੇਠਲੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਜੋ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਰੀਰਕ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਤੋਂ ਇਹ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਸਿਖਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਇਕ ਸੂਾਸ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਭੁਜੰਗਾ ਨਾੜੀ ਜੋ ਗੰਢ ਦੀ ਹੱਡੀ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸਿਰੇ ਉਪਰ, ਵਲ ਖਾਂਦੀ ਹੋਈ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਲਈਂ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਵਿਚ ਸੌਂ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਮੈਂ ਇਹ ਦਸ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਦਾ ਮਾਰਗ ਆਹਾਰ, ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰ ਦੀ ਸ਼ੁਧਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਣ ਵਾਯੂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਨੁਕਤੇ ਉਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕ੍ਰਿਆ ਵਾਸਤੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਉਤੇ ਨਰੋਆਪਨ ਅਤੇ ਅਰੋਗਤਾ ਰਾਹੀਂ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਦਿਮਾਗ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਵਸਥ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤਕ ਗਰਮੀ ਸਹਿ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕ੍ਰਿਆ ਕੁਝ ਫਲ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਅਸਾਡੀ ਜੀਵਨ ਮਰਯਾਦਾ ਬਹੁਤ ਹਦ ਤਕ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇ ਭੋਗਾਂ ਰਾਹੀਂ ਤਮੋ ਗੁਣੀ, ਰਜੋ ਗੁਣੀ ਅਹਾਰ ਖਾ ਕੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਭੋਗਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਬਿਲਕੁਲ ਖੀਨ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਬ੍ਰਹਮਚਰੀਯ ਨਾਮ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਅਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਰਹੀ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਚਿਤ ਐਨੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ ਕਿ ਹਰ ਵਕਤ ਕਾਮ ਚਿਤਵਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇ ਭੋਗਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਲਸਾਵਾਂ ਅਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਮਧਾਣੀ ਵਾਂਗੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਰੜਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਕਰਨਾ ਪਾਗਲਪੁਣੇ ਨੂੰ ਅਵਾਜ਼ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਦਾ ਜੋ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਕਰਨ ਲਗ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 999 ਅਸਾਧ ਰੋਗਾਂ ਵਿਚ ਗ੍ਰਸਤ ਹੋ ਕੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਚਕਿਤਸ਼ਾਲਾ (clinic) ਵਿਚ ਭਟਕਦੇ ਫਿਰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਗੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਮਾਰਗ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਅੱਜ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਵਰਜਿਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਸਾਧਕ ਬ੍ਰਹਮਚਰੀਯ ਦੀ ਪੂਰਨ ਪਾਲਨਾ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਦੇ ਸਾਧਨ ਕਰਕੇ ਅੰਦਰਲੀ ਗਰਮੀ ਨੂੰ ਝੱਲ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਅੰਦਰਲੀ ਗਰਮੀ ਰਾਹੀਂ ਭੁਜੰਗਾ ਨਾੜੀ ਦਾ ਮੂੰਹ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਥੇ ਸੁੱਤੀ ਪਈ ਕੁੰਡਲਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਗ੍ਰਤ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਮੂਲਾਧਾਰ ਚੱਕਰ 'ਚ ਮੂਲ ਦੁਆਰੇ 'ਚੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਸਵਾਧਿਸ਼ਠਾਨ ਚੱਕਰ ਵਿਚੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਜਿਸ ਦਾ ਵਾਸਾ ਕਾਮ ਕੁੰਡੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਰਾਹੀਂ ਮਣੀਪੂਰਕ ਚੱਕਰ ਨਾਭੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਦੇ ਸਾਂ। ਇਥੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਅਨਾਹਤ ਚੱਕਰ ਜਿਸ ਦਾ ਵਾਸਾ ਰਿਦੇ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ 12 ਪੰਖ ਵਾਲੇ ਚਿੱਟੇ ਫੁਲ ਵਿਚੀਂ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ, ਵਿਸ਼ੁਧ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਦੇ ਸਾਂ। ਵਿਸ਼ੁਧ ਚੱਕਰ ਦਾ ਵਾਸਾ ਕੰਠ ਵਿਚ ਹੈ 16 ਪੰਖੜੀਆਂ ਵਾਲਾ ਸਾਹਵਾਂ ਰੰਗ ਹੈ ਇਥੇ ਜੀਵ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਥੋਂ ਆਗਿਆ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਜਿਸ ਦਾ ਵਾਸਾ ਦੋਵੇਂ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਨੱਕ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਵਿਚ ਹੈ ਇਥੇ ਦੋ ਪੰਖੜੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਫੁੱਲ ਦਾ ਰੰਗ ਲਾਲ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਸਹੰਸਾਰ ਦਲ ਕਮਲ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ-ਅਨੇਕਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੋਹਣੀਆਂ ਪਰ ਠੱਗਣੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਪੁਜਿਆ ਕਰਦੇ ਸਾਂ। ਇਥੇ ਦੋ ਕਿਸਮ ਦੀ ਇਕਾਗਰਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇਕ ਨੂੰ 'ਸੰਪਰਗਿਆਤ ਸਮਾਧੀ' ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਦੂਸਰੀ ਨੂੰ 'ਅਸੰਪਰਗਿਆਤ ਸਮਾਧੀ' ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਸਮਾਧੀ

ਵਿਚ ਲੈਅ ਤਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਏਕੰਕਾਰ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਸ਼ਕਤੀ ਹੀ ਪੁਚਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਕਰਕੇ ਏਕੰਕਾਰ ਦੇ ਮਹੱਲ ਤਾਈਂ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਲੀਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕ੍ਰਿਆ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਇਸ਼ਾਰੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ -

ਬਿਨੁ ਸਬਦੈ ਅੰਤਰਿ ਆਨੇਗਾ॥

ਨ ਵਸਤੁ ਲਹੈ ਨ ਚੁਕੈ ਫੇਰਾ॥

ਸਤਿਗੁਰ ਹਥਿ ਕੁੰਜੀ ਹੋਰਤੁ ਦਰੁ ਖੁਲੈ ਨਾਹੀ

ਗੁਰੂ ਪੂਰੈ ਭਾਗਿ ਮਿਲਾਵਣਿਆ॥ ਅੰਗ - ੧੨੪

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਧਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਾਧਕ ਖੁਦ ਹੀ ਛੋਟੀ level (ਪੱਧਰ) ਦੇ ਗੁਰੂਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਅਧਿਆਤਮਕ ਗੁਰੂ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਅਧਿਆਤਮਕ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਕ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਮੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਕਰਦੀ, ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਣੀ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਬਾਈ ਰੇ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਗਿਆਨੁ ਨ ਹੋਇ॥

ਪੂਛਹੁ ਬ੍ਰਹਮੇ ਨਾਰਦੈ ਬੇਦ ਬਿਆਸੈ ਕੋਇ॥

ਅੰਗ- ੫੯

ਆਦਿ ਅਨੇਕਾਂ-ਅਨੇਕਾਂ ਬਚਨ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਭਾਗਾਂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ।

ਐਸੀ ਇਕ ਕਥਾ ਵਲ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਬੱਚਾ ਜੋ ਵੇਦ ਵਿਆਸ ਜੀ ਦਾ ਲੜਕਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਕਦੇਵ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਜਮਾਂਦਰੂ ਹੀ ਲਗਨ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਐਸਾ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਮਤ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਵਿਚ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਮੁਖ ਤੋਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਮਰਕਥਾ ਸੁਣੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਅਮਰਨਾਥ ਦੀ ਬਰਫਾਨੀ ਗੁਫਾ ਵਿਚ ਪਾਰਬਤੀ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਥਾ ਸੁਣਾ ਕੇ ਅਮਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਨੇ ਤੋਤੇ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਉਸ ਕਥਾ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਅਮਰਕਥਾ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ, ਪਰ ਸੁਣਿਆ ਸੀ। ਸੁਣਨ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਭੀ ਆਪਣੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਥਾਂ ਰਖਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮਹਾਨ ਮਹਾਤਮ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਮਾਨਸ ਦੇਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਵੇਦ ਵਿਆਸ ਜੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲਿਆ।

ਜਦੋਂ ਅਜੇ ਕਿਸੇਰ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਤੋਂ ਆਗਿਆ ਲੈ ਕੇ ਤਪ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਸਾਧੂ ਲੋਕ ਤਪ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

**ਬਾਰਹ ਵਰ੍ਹੇ ਗਰਭਾਸ ਵੱਸ
ਜੰਮਦੇ ਹੀ ਸੁਕ ਲਈ ਉਦਾਸੀ॥
ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਅਤੀਤ ਹੋਇ
ਮਨ ਹਠ ਬੁੱਧਿ ਨ ਬੰਦ ਖਲਾਸੀ॥
ਪਿਉ ਬਯਾਸ ਪਰਬੋਧਿਆ
ਗੁਰ ਕਰ ਜਨਕ ਸਹਜ ਅਭਿਆਸੀ॥
ਤਜ ਦੁਰਮਤਿ ਗੁਰਮਤਿ ਲਈ
ਸਿਰ ਧਰ ਜੂਠ ਮਿਲੀ ਸ਼ਾਬਾਸੀ॥
ਗੁਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਅਵੇਸ਼ ਕਰ
ਗਰਬ ਨਿਵਾਰ ਜਗਤ ਗੁਰਦਾਸੀ॥
ਪੈਰੀ ਪੈ ਪਾਖਾਕ ਹੋਇ
ਗੁਰਮਤਿ ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਪਰਗਾਸੀ॥
ਗੁਰਮੁਖ ਸੁਖ ਫਲ ਸਹਿਜ ਨਿਵਾਸੀ॥**

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ 25/10

ਸੁਕਦੇਵ ਜੀ ਨੇ 36 ਸਾਲ ਘੋਰ ਤਪਸਿਆ ਕੀਤੀ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਉਹ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਰਸ ਬੈਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਸ ਸਮਾਧੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਟਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪੰਛੀ ਅੰਡੇ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਪਾਲ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਤਪ ਕਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਲੰਘ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸੁਣਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਨ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਰਸ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਮੋ ਗੁਣੀ ਅੰਸ ਤਪ ਨਾਲ ਵਧ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਕ੍ਰੋਧ ਦੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਅਸ਼ਾਂਤ ਰਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਭੇਤ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਲਈ ਇਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਪਾਸ ਆਏ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂੰ ਕਰਾਇਆ। ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੇਟਾ! ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਤੈਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਤੂੰ ਪ੍ਰਮ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ, ਇਸ ਪ੍ਰਮ ਚੇਤਨ ਸੁਧ, ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਅਵਸਥਾ, ਵਿਚ ਲੀਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਤਾ ਜੀ! ਤੁਹਾਡੇ ਬੇਅੰਤ ਸ਼ਿਸ਼ ਹਨ, ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ, ਮੈਂ ਕਿਥੋਂ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਭਾਲਾਂਗਾ। ਉਸ ਵਕਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੇਟਾ! ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਹੋਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਿੱਖ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਬਿਲਕੁਲ

ਇਸ ਤੋਂ ਵਿਪਰੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਮਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਉਸਨੂੰ ਜਿਉਂਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਪਿਤਾ ਹਾਂ, ਤੇਰੀ ਭਾਵਨਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪਿਤਾ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਫਲੀਭੂਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੁਕਦੇਵ ਦੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਕਹਿਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਾਂਵਾਕਾਂ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਸੁਕਦੇਵ ਨੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂਵਾਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਵਿਚ ਲਾਇਆ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾ ਆਈ। ਉਹ ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਪਾਸ ਆਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਪਿਤਾ ਜੀ! ਮੈਂ ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਹੁਣ ਹਾਂ, ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂਵਾਕਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਮੈਨੂੰ ਪੁਛਣ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਪਿਤਾ ਜੀ! ਮੈਂ ਅਸ਼ਾਂਤ ਹਾਂ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਰਾਹ ਤੇ ਪਾਵੋ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਕਦੇਵ ਤੂੰ ਹੋਰ ਤਪ ਕਰ ਕਿਉਂਕਿ ਤੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈਂ। ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਗੁਰੂ ਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਰਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਗਿਆਨ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਮਾਰ ਦਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਉਸਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਖਤ ਕਸਵੱਟੀ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰੂ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਾਈਂ ਉਹ ਸਤਿਪੁਰਸ਼ ਕਦੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿਆ ਕਰਦਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਵਿਚ ਦਿਆਲਤਾ ਦੀ ਲਹਿਰ ਉਭਰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਉਭਾਰ ਸੇਵਕ ਵਲ ਨੂੰ ਰੁਖ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕੂੜੀਆਂ ਮਨੋਤਾਂ ਰੋੜ੍ਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਅਧਿਆਤਮਕ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਕੇਵਲ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਹੀ ਜਾਣਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਚਨ ਕਰਕੇ ਸੁਕਦੇਵ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਤਪ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿਤਾ। ਸੁਕਦੇਵ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਫੇਰ ਬਹੁਤ ਸਖਤ ਤਪ ਸਾਧਿਆ, ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਵਲੋਂ ਦਿਤੇ ਮਹਾਂਵਾਕਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਚਿਤ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾ ਆਈ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਤਾਰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਭੀਖਕ ਵਾਂਗੂੰ ਨਹੀਂ ਜੁੜਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਹਉਮੈ ਉਸ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਵਿਘਨ ਸੀ। ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਦਾ

ਪਹਿਲਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੀ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਪਹਿਲਾ ਮਰਣ ਕਬੂਲਿ

ਜੀਵਣ ਕੀ ਛਡਿ ਆਸ ॥

ਹੋਹੁ ਸਭਨਾ ਕੀ ਰੇਣੁਕਾ

ਤਉ ਆਉ ਹਮਾਰੈ ਪਾਸਿ ॥ ਅੰਗ-੧੧੦੨

ਐਸਾ ਗੁਰੂ ਕਸਵੱਟੀਆਂ ਲਾ ਕੇ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ੁਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਅਗਨ ਦੇ ਤਾਓ ਦੇ ਦੇ ਕੇ ਸੋਨੇ ਨੂੰ ਸ਼ੁਧ ਕਰਕੇ ਬਾਰਾਂ ਵੰਨੀ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਿਤਾ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਮ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਲਈ ਬੜੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਕਰਾ ਸਕੇ। ਪੁਰ ਦਰਗਾਹੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੱਤੀ ਅਤੇ ਤੇਲ ਨਾਲ ਦੀਵਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਆਪਣੀ ਜੋਤ ਰਾਹੀਂ ਲਾਗ ਲਾ ਕੇ ਜਗਦੇ ਦੀਵੇ ਵਾਂਗੂੰ ਉਸ ਦੀਵੇ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਜੂਲਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕ੍ਰਿਆ ਕਿਸੇ-ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਪੁੱਤਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਰੀਦ ਬਣ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ, ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਤੋਂ ਕੁਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ। ਸੁਕਦੇਵ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਕ ਵਿਦਵਾਨ ਪਿਤਾ ਹੀ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪ ਤਪ ਕਰਕੇ ਬੇਅੰਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਬੜੇ ਲੰਮੇ-ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਵਾਸਤੇ ਸਮਾਧੀ ਸਥਿਤ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਚਲਦਾ ਸੀ ਉਸ ਦੇ ਕੇਸ ਜਟਾਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਲਗਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕਰਨੀ ਕਮਾਈ ਉਪਰ ਮਨ ਵਿਚ ਅਭਿਮਾਨ ਸੀ। ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਪਿਤਾ ਰਾਹੀਂ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਗੁਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਫਲ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਜਦੋਂ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਤਪ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਸੁਕਦੇਵ ਫੇਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਵਿਆਸ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੇਟਾ! ਤੂੰ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਗਿਆਨ ਦਾ ਦੀਪਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਉਸ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਪਿਤਾ ਜੀ ਮੇਰੀ ਐਨੀ ਮਦਦ ਤਾਂ ਕਰ ਦੇਵੋ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਬਾਰੇ ਦਸ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੇਦ ਵਿਆਸ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੇਟਾ! ਐਸ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਵਿਚ ਸਮਰੱਥ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਜਿਸ ਨੇ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਰਾਜਿਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਮਿਥਲਾਪੁਰੀ ਵਿਚ ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਰਾਜ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਤੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕੋਈ ਵੀ ਗਿਆਨ ਦੇਣ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਤਾ ਜੀ! ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮਖੌਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ, ਕੋਈ ਠੱਠਾ, ਮਸ਼ਕਰੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ? ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਸਚਮੁੱਚ

ਕਿਸੇ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੋਚਦਾ ਹਾਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੁਕਦੇਵ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਤਾ ਜੀ! ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਰਾਜਾ ਵੀ ਹੈ, ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ ਵੀ ਹੈ, ਰਾਜ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਝਮੇਲੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਵਿਚ ਮਨ ਵਾਸਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇ ਭੋਗਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਰਦਾ। ਮੈਂ ਵਿਰੱਕਤ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਮੈਂ ਘੋਰ ਤਪਸਿਆ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਮੈਂ ਅੰਦਰਲੇ ਸਾਰੇ ਚੱਕਰ ਵੇਧ ਕੇ ਗਗਨ ਮੰਡਲ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕੇਗਾ, ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਉਸ ਉਪਰ ਭਾਵਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਣੀ? ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਵਿਆਸ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੇਟਾ! ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਦੀ ਦਸ ਪਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਕੇਵਲ ਇਕੋ ਉਹ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਤੈਨੂੰ ਗੁਰ ਦੀਖਸ਼ਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਸਾਡੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਵਿਚ ਐਸ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਆਦੇਸ਼ ਲੈ ਕੇ ਸੁਕਦੇਵ ਮਿਥਲਾਪੁਰੀ ਨੂੰ ਚਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਨੇ-ਸਨੇ ਸਫਰ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਚੋਬਦਾਰ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਾ ਜੀ ਨੂੰ ਦਸ ਦੇਵੋ ਕਿ ਇਕ ਵਿਰੱਕਤ ਸਾਧੂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਚੋਬਦਾਰ ਨੇ ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿਤਾ। ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਨੇ ਆਦਰ ਪੂਰਵਕ ਬੁਲਾ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਬਿਠਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਯੋਗ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਦੇ ਆਉਣ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਵੀ ਭਾਂਪ ਲਿਆ ਅਤੇ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖ ਲਿਆ ਕਿ ਅਜੇ ਇਹ ਗੁਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੁਕਦੇਵ ਨੇ ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਦੀ ਰਾਜਸੀ ਰਹਿਣੀ ਬਹਿਣੀ ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇਖ ਕੇ ਅੰਦਰ ਤਰਕ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਲਈ ਕਿ ਕੌਣ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਗਿਆਨਵਾਨ ਪੁਰਸ਼ ਹੈ? ਇਸ ਨੇ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਸੌ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੇਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਦਿਤੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦਾ। ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਨੇ ਜਾਣ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਿਸ਼ੀ ਜੀ! ਕੋਈ ਹੋਰ ਸੇਵਾ ਮੇਰੇ ਲਾਇਕ ਦੱਸੋ। ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਕੁਛ ਕਰੇ ਉਠ ਕੇ ਤੁਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਅਭਿਮਾਨ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਥੇ ਮੇਰੀ ਤਪਸਿਆ ਤੇ ਕਿਥੇ ਇਹ ਰਾਜ ਤੇ ਬੈਠਣ ਵਾਲਾ ਹਿੰਸਕ ਜਿਹਨੇ ਸੌ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰਦਾ-ਕਰਦਾ ਅਭਿਮਾਨ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰ ਗਿਆ।

ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਸੋਚਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਨਾਰਦ ਜੀ ਮਿਲ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਨੀ ਜੀ! ਆਪ ਕਿਧਰੋਂ ਪਧਾਰ ਰਹੇ ਹੋ? ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਾਰਦਮੁਨੀ

ਜੀ! ਮੈਂ ਇਕ ਰਾਜੇ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਹਿੰਸਕ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ? ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਮੈਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਦੀਕਸ਼ਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕੇਵਲ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਹੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਾਰਦ ਜੀ ਉਸ ਦਾ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੁਕਦੇਵ ਮੁਨੀ! ਤੈਨੂੰ ਅਸੀਂ ਇਕ ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਦਸਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਉਪਰ ਤਰਕ ਕਰਕੇ ਛੇ ਕਲਾਂ ਵੈਰਾਗ ਦੀਆਂ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਹਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

**ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਨਕਿ ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਲਿਵ ਲਾਈ॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਬਸਿਸਟਿ ਹਰਿ ਉਪਦੇਸੁ ਸੁਣਾਈ॥**
ਅੰਗ - ੫੯੧

ਸੁਕਦੇਵ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਰਾਜੇ ਜਾਨਕ ਦੀ ਉਚਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣ ਸਕੇ। ਉਹ ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ ਅਤੇ ਰਾਜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਰਾਜ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜ ਦੰਡ ਦਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਨਿਰਲੇਪ ਹੈ, ਮਾਇਆ ਉਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦਸਦੇ ਹਨ -

**ਭਗਤ ਵੱਡਾ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਹੈ
ਗੁਰਮੁਖ ਮਾਯਾ ਵਿਚ ਉਦਾਸੀ।
ਦੇਵਲੋਕ ਨੋਂ ਚੱਲਿਆ
ਗੁਣ ਗੰਧਰਬ ਸਭਾ ਸੁਖਵਾਸੀ।
ਜਮਪੁਰਿ ਗਯਾ ਪੁਕਾਰ ਸੁਣਿ
ਵਿਲਲਾਵਨ ਜੀ ਨਰਕ ਨਿਵਾਸੀ।
ਧਰਮਰਾਇ ਨੋਂ ਆਖਿਓਨੁ
ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਕਰਿ ਬੰਦ ਖਲਾਸੀ।
ਕਰੇ ਬੇਨਤੀ ਧਰਮਰਾਇ
ਹਉ ਸੇਵਕ ਠਾਕੁਰ ਅਭਿਨਾਸੀ।
ਗਹਿਣੇ ਧਰਿਅਨੁ ਇੱਕ ਨਾਉਂ
ਪਾਪਾਂ ਨਾਲ ਕਰੈ ਨਿਰਜਾਸੀ।
ਪਾਸੰਗ ਪਾਪ ਨ ਪੁਜਨੀ
ਗੁਰਮੁਖ ਨਾਉਂ ਅਤੁਲ ਨ ਤੁਲਾਸੀ।
ਨਰਕਹੂੰ ਛੁਟੇ ਜੀਅ ਜੰਤ
ਕੱਟੀ ਗਲਹੁੰ ਸਿਲਕ ਜਮ ਫਾਸੀ।
ਮੁਕਤਿ ਜੁਗਤਿ ਨਾਵੈ ਕੀ ਦਾਸੀ।**

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ 10/5

ਉਸ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦੇ। ਦੇਵ ਲੋਕ ਦੇ ਦੇਵਤੇ ਇਹ ਲੋਚਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ

ਹੋਵੇ ਕਿ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਰੀਆਂ ਵਿਚ ਪਧਾਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਵਨ ਪਵਿਤਰ ਕਰਨ।

**ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਨਿ ਸਾਜਨਾ
ਜਨਮ ਪਦਾਰਥੁ ਜੀਤਿ॥
ਨਾਨਕ ਧਰਮ ਐਸੇ ਚਵਹਿ
ਕੀਤੋ ਭਵਨੁ ਪੁਨੀਤਿ॥**

ਅੰਗ - ੧੪੨੫

ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਦੀ ਧੂੜ ਪਰਸਣ ਲਈ ਮੁਖ ਦੇਵਤੇ ਵੀ ਲੋਚ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

**ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕਉ ਖੋਜਹਿ ਮਹੇਸੁਰ॥
ਨਾਨਕ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਆਪਿ ਪਰਮੇਸੁਰ॥**

ਅੰਗ - ੨੭੩

ਐਨੀਆਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਸ ਕੇ ਨਾਰਦ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਕਦੇਵ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਤਰਕ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਹੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਇਕ ਕਲਾ ਬੈਰਾਗ ਦੀ ਕਈ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਦੁਖਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਕਿੰਨਿਆਂ ਜਨਮਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਬੈਰਾਗ ਅਵਸਥਾ ਤੁਸੀਂ ਅਜਾਈ ਗਵਾ ਰਹੇ ਹੋ। ਪਰ ਸੁਕਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿਤਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਾਰਦ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ, ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਇਕ ਬੁਢੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦਾ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਇਕ ਨਦੀ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚੀਂ ਲੰਘ ਕੇ ਦੂਜੇ ਪਾਰ ਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਟੋਕਰੀ ਨਾਲ ਬਰੇਤੀ ਵਿਚੋਂ ਰੇਤਾ ਚੁਕ-ਚੁਕ ਸੁੱਟਣ ਲਗ ਗਏ। ਸੁਕਦੇਵ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕੋਲ ਹੀ ਦਰੱਖਤ ਥੱਲੇ ਬੈਠਾ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੌਤਕ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਐ ਬਿਰਧ ਪੁਰਸ਼! ਤੂੰ ਇਹ ਰੇਤਾ ਨਦੀ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਸੁੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈਂ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਇਕ ਘੰਟੇ ਤੋਂ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ? ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਾਰਦ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਨਦੀ ਤੋਂ ਪਾਰ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਨਦੀ ਦੇ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਡਰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਮੈਨੂੰ ਰੋੜ੍ਹ ਕੇ ਹੀ ਨਾ ਲੈ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਪੁਲ ਬਣਾ ਕੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਸੁਕਦੇਵ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਮੈਨੂੰ ਤੂੰ ਪੂਰਨ ਪਾਗਲ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈਂ। ਕਦੇ ਨਦੀ ਵਿਚ ਰੇਤਾ ਸੁਟਣ ਨਾਲ ਵੀ ਪੁਲ ਬਣਦਾ ਹੈ? ਉਹ ਤਾਂ ਰੁੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।” ਉਸ ਦੇ ਉਤਰ ਵਿਚ ਉਸ ਬਿਰਧ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਕਦੇਵ ਜੀ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਇਕ ਘੰਟੇ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਹੀ ਜਾਇਆ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਤੂੰ ਤਾਂ ਦਰਜਨਾਂ ਜਨਮਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਬੈਰਾਗ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਤੂੰ ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਉਪਰ ਤਰਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ ਜੋ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਉਪਰ ਤਰਕ ਦਾ ਫਲ ਛੇ ਕਲਾਂ ਬੈਰਾਗ ਦੀਆਂ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਮੂਰਖ ਨਹੀਂ; ਜੇ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਮੂਰਖ ਕਹਿ ਦੇਵਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ। ਸੁਕਦੇਵ ਗੰਭੀਰ ਸੋਚ

ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ ਜੋ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰਲੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈਂ? ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਾਰਦ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਅਸਲੀ ਸਰੂਪ ਦਿਖਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤਰਕ ਤੋਂ ਵਰਜਿਆ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਕਦੇਵ ਦਾ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਉਪਰ ਨਿਸ਼ਚਾ ਨਹੀਂ ਬੱਝ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਘਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪਿਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੇਰਾ ਗਿਆਨ ਪਦਾਰਥ ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਜੀ ਪਾਸ ਸੁਰਖਿਸ਼ਤ ਹੈ; ਜੋ ਕੁਝ ਮਿਲਣਾ ਹੈ ਤੈਨੂੰ ਉਥੋਂ ਹੀ ਮਿਲਣਾ ਹੈ ਤੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਵਿਚ ਆ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਤਪ ਕਰ ਤਾਂ ਕਿ ਤਰਕ ਰੂਪ ਮੈਲ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਤਪ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਮਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾ ਆਈ ਅਤੇ ਫੇਰ ਕੁਝ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਧਾਰ ਕੇ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਜੀ ਉਪਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਪਹੁੰਚਿਆ।

ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਨੂੰ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਖਬਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਇਕ ਵਿਰੱਕਤ ਸਾਧੂ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਸਮਾਂ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਜੀ ਨੇ ਯੋਗ ਬਲ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸੁਕਦੇਵ ਮੁਨੀ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਆਇਆ ਸੀ ਪਰ ਰਾਜ ਧਰਮ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਦੇ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਇਸ ਨੇ ਤਰਕ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ ਰਾਜਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਹਿੰਸਕ ਹੈ, ਇਸਨੇ ਸੌ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿਤੀ ਹੈ, ਇਹ ਗਿਆਨਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਭਾਵੇਂ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਆਪ ਬਿਲਕੁਲ ਨਿਰਲੇਪ ਸੀ ਜੋ ਕੁਝ ਉਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਹ ਰਾਜ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੰਡ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡਾਕੇ ਮਾਰੇ ਸਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸਨ। ਇਹ ਸੁਕਦੇਵ, ਨਾਰਦ ਜੀ ਦਾ ਸਮਝਾਇਆ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਜੀ ਪਾਸ ਦੂਜੀ ਵਾਰੀ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਰਾਮ ਪਦਾਰਥ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਪਰਖਣ ਲਈ ਡਰਾਇੰਗ ਰੂਮ ਵਿਚ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਸੁਕਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਚਿੱਪੀ ਅਤੇ ਦੋ ਗਜ਼ ਦਾ ਪਰਨਾ ਇਸ ਮਹੱਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਰਖ ਦਿਤਾ ਜਿਥੇ ਸਮਾਨ ਰੱਖ ਕੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਆਪ ਵਿਰੱਕਤ ਸੀ ਸਿਰਫ ਇਕ ਕਪੜਾ ਲੱਕ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਵਿਰੱਕਤ ਉਸ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਮਮਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਬੈਠਣ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਉਪਰ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਕਮਰੇ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ,

ਛੱਤਾਂ ਵਲ ਦੇਖਣ ਲਗਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਕੱਚੇ ਜਿਹੇ ਧਾਗੇ ਨਾਲ ਲਟਕਾਈ ਹੋਈ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਧਾਰ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਹਿੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਧਾਗਾ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਸਸ਼ਤਰ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਲਗ ਕੇ ਬਹੁਤ ਮਾਰੂ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅੰਗ ਵੀ ਕੱਟ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘਾ ਘਾਵ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੰਗਤਾ ਤੇ ਮਮਤਾ ਦੇ ਵਿਚ ਗ੍ਰਸਿਆ ਹੋਇਆ ਸੁਕਦੇਵ ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਸ਼ਾ (ਇੰਤਜ਼ਾਰ) ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਜੀ ਆਏ ਤਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਨੇ ਆਦਰ ਵਾਸਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ। ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਜੀ ਨੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਆਗਿਆ ਦਿਤੀ। ਜਦੋਂ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਜੀ ਨੇ ਪਰੀਚਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮਹਾਨ ਰਿਸ਼ੀ ਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰਮੌਰ ਵੇਦ ਵਿਆਸ ਜੀ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹਾਂ, ਮਾਤਾ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿਚ ਹੁੰਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਸੌ ਜਨਮ ਦਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਜਨਮ ਐਸੇ ਦੇਖੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਅਜੇ ਵੀ ਭੈ ਭੀਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਮੇਰੇ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਮਾਇਆ ਦਾ ਅਸਰ ਨਾ ਪਿਆ। ਮੈਂ ਕਿਸ਼ੋਰ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹੀ ਤਪ ਕਰਨ ਲਈ ਘਰ ਤੋਂ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਵਿਆਸ ਜੀ ਮੇਰੇ ਮੌਰ ਵਸ ਆਏ ਹੋਏ ਮੈਨੂੰ ਮੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛੇ ਆਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਿਛਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੜਦੇ ਹੋਏ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਨਾ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦਾ ਪਿਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਸੰਯੋਗ ਵਸ ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਯੋਗ ਵਸ ਵਿਛੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਿਤਾ-ਪੁੱਤਰ, ਇਸਤ੍ਰੀ-ਭ੍ਰਾਤਾ, ਭੈਣ-ਭਰਾ, ਮਾਮੇ-ਚਾਚੇ-ਤਾਏ, ਭਤੀਜੇ-ਭਾਣਜੇ ਇਹ ਸਭ ਰਿਸ਼ਤੇ ਮਾਇਆ ਕਰਕੇ ਬੰਧਾਇਮਾਨ ਹਨ। ਜੀਵ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਵਿਆਸ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿ ਕੇ ਮੋੜ ਦਿਤਾ। ਮੈਂ ਦਿਗੰਬਰ ਰਹਿ ਕੇ 36 ਸਾਲ ਦੀ ਘੋਰ ਤਪਸਿਆ ਕੀਤੀ। ਮੇਰੀਆਂ ਜਟਾਵਾਂ ਵਧ ਕੇ ਐਨੀਆਂ ਲੰਬੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਕਿ ਚੱਲਣ ਸਮੇਂ ਵੀ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਲਗ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਮੈਂ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਚਲਦਾ ਸਾਂ। ਮੈਂ ਦਿਗੰਬਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸਾਂ ਕਿਸੇ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਵੀ ਵਸਤਰ ਨਹੀਂ ਪਹਿਨਦਾ ਸਾਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਟਾਵਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਵਸਤਰ ਦਾ ਕੰਮ ਲਿਆ ਕਰਦਾ ਸਾਂ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਮੈਂ ਤਪਸਿਆ ਕੀਤੀ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਘਟਣ ਦੀ ਥਾਂ ਵਧਦੀ ਹੀ ਗਈ, ਵਾਪਸ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ

ਪਾਸ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂੰ ਕਰਾਇਆ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦਸਿਆ ਕਿ ਭਗਤੀ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਨ ਸ਼ਾਂਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਬਿਨੈ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਕਦੇਵ! ਤੇਰਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪਿਉ ਪੁਤਰ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੋਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਭਾਵਨਾ ਸਦੀਵ ਪਿਤਾ ਦੀ ਬਣੀ ਰਹਿਣੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਬਚਨਾਂ ਨੇ ਤੇਰੇ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਣਾ ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਭਾਵਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮਹਾਂਵਾਕਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਪਤਾ ਦਿਤਾ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਆਇਆ ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਨਿਆਂ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਸੀ, ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸੌ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦਿਤੀ, ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਤਰਕ ਆਈ ਕਿ ਮੈਂ ਵਿਰੋਧ ਹਾਂ, ਇਹ ਰਾਜਾ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿਸਤੀ ਵੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਰਮ ਹਿੰਸਕ ਹੈ। ਇਹ ਤਰਕ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਵਾਪਸ ਮੁੜ ਗਿਆ, ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਨਾਰਦਮੁਨੀ ਨੇ ਇਸ ਤਰਕ ਤੋਂ ਵਰਜਿਆ ਮੈਂ ਫੇਰ ਜਾ ਕੇ ਤਪ ਕੀਤਾ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਤਰਕ ਦੀ ਮੈਲ ਧੋਤੀ ਗਈ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਪਾਸ ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਜਾਓ। ਸੌ ਇਸ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇ ਵਸੀਫੂਤ ਹੋ ਕੇ ਮੈਂ ਆਪ ਦੇ ਚਰਨ ਸ਼ਰਨ ਆਇਆ ਹਾਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਵੋ ਤਾਂ ਕਿ ਮੇਰਾ ਮਨ ਪ੍ਰਮ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਦਾ ਬਚਨ ਕਰਨਾ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਨੇਸ਼ਟਾ ਨੂੰ ਪਰਖਣ ਲਈ ਆਪ ਨੇ ਯੋਗ ਬਲ ਨਾਲ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਅੱਗ ਲਵਾ ਦਿਤੀ। ਸੁਕਦੇਵ ਮੁਨੀ ਬਚਨ ਸੁਣਦਾ, ਧਾਗੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਉਪਰ ਲਟਕਦੀ ਤਲਵਾਰ ਵਲ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਵੇਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਡਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਤੇ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਇਹ ਤਲਵਾਰ ਹੇਠਾਂ ਗਿਰ ਕੇ ਕੋਈ ਖੇਦ ਨਾ ਪਹੁੰਚਾਵੇ। ਬਚਨ ਸੁਣਨ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕਾਗਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਰਹੀ। ਚੋਬਦਾਰ ਨੇ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਜੀ ਨੂੰ ਖਬਰ ਦਿਤੀ ਕਿ ਬਹੁਤ ਭਿਆਨਕ ਅਗਨ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਜੀ ਨੇ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿਚ ਐਨਾ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਬੁਝਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਸੇਵਾਦਾਰ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਿੰਟ-ਮਿੰਟ ਦੀ ਖਬਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਆਖਰੀ ਖਬਰ ਦਿਤੀ ਕਿ ਅਸਤਬਲ (ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਥਾਂ) ਜਲ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਅੱਗ ਜਿਥੇ ਆਪ

ਬੈਠੇ ਹੋ ਉਥੇ ਮੁਖ ਦੁਆਰ ਦੇ ਪਾਸ ਛੇਤੀ ਹੀ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਆਪ ਇਸ ਥਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੁਕਮ ਅਸਾਨੂੰ ਦੇਵੋ, ਵੈਸੇ ਅੱਗ ਬੁਝਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰਾ ਤਾਣ ਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਐਨੀ ਗੱਲ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਸੁਕਦੇਵ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਫੁਰਨਾ ਆਇਆ ਕਿ ਮੁਖ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਚਿੱਪੀ ਤੇ ਪਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਆਗਿਆ ਲਏ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਉਹ ਇਕ ਦਮ ਆਪਣੇ ਆਸਣ ਤੋਂ ਉਠਿਆ ਅਤੇ ਜਾ ਕੇ ਪਰਨਾ ਅਤੇ ਚਿੱਪੀ ਚੁਕ ਲਈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਸੁਕਦੇਵ! ਤੂੰ ਅਜੇ ਗਿਆਨ ਪਦਾਰਥ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈਂ, ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਹੰਗਤਾ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਦਿਗੰਬਰ ਹਾਂ, ਇਹ ਰਾਜਾ ਗ੍ਰਹਿਸਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਵਸਤਰ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਹੀਰਿਆਂ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮਾਲਾਵਾਂ ਗਲ ਵਿਚ ਪਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਹੀਰਿਆਂ ਜੜ੍ਹਤ ਝਿਲਮਿਲ-ਝਿਲਮਿਲ ਕਰਦੀ ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਕਲਗੀ ਵੀ ਲਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਤੇਰਾ ਕਿਰਦਾਰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਹੈਂ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿਸਤੀ ਹੈਂ। ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਦੇ ਇਹ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਸੁਕਦੇਵ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਹੈਰਾਨੀ ਨੂੰ ਤੋੜਦੇ ਹੋਏ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਕਦੇਵ ਮੁਨੀ! ਤੂੰ ਬਹੁਤ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਤਪ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਪਕੜ ਹੈ, ਬੈਰਾਗ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਹੈ। ਤਪ ਕਰਕੇ ਤੈਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨ ਤੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਸੂਝ ਨੂੰ ਅਛਾਦਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੂੰ ਐਨਾਂ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਪਕੜ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈਂ ਕਿ ਤੂੰ ਪ੍ਰਮਾਰਥਕ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅੱਗ ਬਾਰੇ ਸੁਣ ਕੇ ਇਕ ਦਮ ਦੌੜਿਆ ਆਇਆ ਹੈਂ। ਦੇਖ, ਮੈਂ ਰਾਜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀਆਂ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਸੁਣਦਾ ਹੋਇਆ ਤੈਨੂੰ ਅਚੱਲ ਬੈਠਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥਕ ਬਚਨ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਤੂੰ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਛੱਤ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੀ ਤਲਵਾਰ ਵਲ ਇਸ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਤੇ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਉਪਰ ਗਿਰ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਕਸ਼ਟ ਹੀ ਨਾ ਦੇ ਦੇਵੇ। ਤੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਅਜੇ ਦੇਹ ਹੰਗਤਾ ਦੀ ਮੈਲ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲੀ, ਤੇਰੇ ਦਿਗੰਬਰ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਦੇਹ ਹੰਗਤਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। ਤੇਰਾ ਸਭ ਕੁਝ ਤਿਆਗ ਦੇਣਾ ਪਰ ਇਕ ਧੌਲੇ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਉਪਰ ਮਮਤਾ ਵਸ ਹੋ ਕੇ ਮੋਹਿਤ ਹੋਣਾ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਅਤਿ ਮਾਇਆਧਾਰੀ ਬੰਦਾ ਹੈਂ। ਮਾਇਆ ਦੀ ਮੈਲ ਤੇਰੇ ਅੰਤੜਕਰਣ ਵਿਚ ਫੈਲ ਕੇ ਤੇਰੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਛਾਦਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਤੂੰ ਗਿਆਨ ਦਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈਂ।

'ਚਲਦਾ.....'।

ਰਤੇ ਸੇਈ ਜਿ ਮੁਖੁ ਨ ਮੋੜੰਨਿ (ਪ੍ਰੀਤੀ ਦੀ ਸਿੱਖੀ)

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ,
ਬਾਨੀ, ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ।

ਸ਼ਾਨ -

ਸਤਿਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ,
ਪੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀਓ ਮਹਾਰਾਜ!
ਡੰਡਉਤਿ ਬੰਦਨ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ॥
ਡੋਲਨ ਤੇ ਰਾਖਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਕਰਿ ਹਥ ॥

ਅੰਗ - ੨੫੬

ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਪ੍ਰਭ ਆਇਆ ਪਰਿਆ ਤਉ ਸਰਨਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬੇਨਤੀ ਅਪਨੀ ਭਗਤੀ ਲਾਇ॥

ਅੰਗ - ੨੮੯

ਧਾਰਨਾ - ਮਹਿਮਾ ਤੇਰੀ ਨਾ ਵੇਦ ਜਾਣਦੇ,
ਤੇਰਾ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ ਅੰਤ ਨਾ ਪਾਇਆ।

ਮਹਿਮਾ ਨ ਜਾਨਹਿ ਬੇਦ ॥
ਬ੍ਰਹਮੇ ਨਹੀ ਜਾਨਹਿ ਭੇਦ ॥
ਅਵਤਾਰ ਨ ਜਾਨਹਿ ਅੰਤੁ ॥
ਪਰਮੇਸਰੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਬੇਅੰਤੁ ॥ ੧ ॥
ਅਪਨੀ ਗਤਿ ਆਪਿ ਜਾਨੈ ॥
ਸੁਣਿ ਸੁਣਿ ਅਵਰ ਵਖਾਨੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸੰਕਰਾ ਨਹੀ ਜਾਨਹਿ ਭੇਦ ॥ ਖੋਜਤ ਹਾਰੇ ਦੇਵ ॥
ਦੇਵੀਆ ਨਹੀ ਜਾਨੈ ਮਰਮ ॥
ਸਭ ਉਪਰਿ ਅਲਖ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ॥ ੨ ॥
ਅਪਨੈ ਰੰਗਿ ਕਰਤਾ ਕੇਲ ॥
ਆਪਿ ਬਿਛੋਰੈ ਆਪੇ ਮੇਲ ॥
ਇਕਿ ਭਰਮੇ ਇਕਿ ਭਗਤੀ ਲਾਏ ॥
ਅਪਣਾ ਕੀਆ ਆਪਿ ਜਣਾਏ ॥ ੩ ॥
ਸੰਤਨ ਕੀ ਸੁਣਿ ਸਾਚੀ ਸਾਖੀ ॥
ਸੋ ਬੋਲਹਿ ਜੋ ਪੇਖਹਿ ਆਖੀ ॥
ਨਹੀ ਲੇਪੁ ਤਿਸੁ ਪੁੰਨਿ ਨ ਪਾਪਿ ॥
ਨਾਨਕ ਕਾ ਪ੍ਰਭੁ ਆਪੇ ਆਪਿ ॥ ੪ ॥ ੨੫ ॥ ੩੬ ॥

ਅੰਗ- ੮੯੪

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਚਿੱਤ ਬਿਰਤੀਆ ਇਕਾਗਰ ਕਰੋ,
ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਆਪ ਚੌਥੇ ਦੀਵਾਨ
ਵਿਚ ਸਸ਼ੋਭਤ ਹੋ, ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਬੜੀ ਅਪਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾ
ਹੋਈ ਹੈ।

ਬਿਨੁ ਭਾਗਾ ਸਤਸੰਗੁ ਨ ਲਭੈ

ਬਿਨੁ ਸੰਗਤਿ ਮੈਲੁ ਭਰੀਜੈ ਜੀਉ॥

ਅੰਗ- ੯੫

ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋ ਉਹ ਇਹ
ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕੁਛ ਬੋਲਿਆ ਜਾਂਦੇ, ਜੋ ਕੁਝ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦੇ
ਉਹਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋ। ਜਦੋਂ ਸਮਝੋਗੇ, ਹਿਰਦੇ
'ਚ ਧਾਰਨ ਕਰੋ ਤੇ ਫੇਰ ਉਹਨੂੰ ਮੰਨੋ, ਮੰਨ ਕੇ ਫਲ
ਕਿੰਨਾ ਹੋਏਗਾ? ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਦਾ ਫਲ
ਬਹੁਤਾ ਹੀ ਜਿਆਦਾ ਹੈ -

ਕਈ ਕੋਟਿਕ ਜਗ ਫਲਾ ਸੁਣਿ ਗਾਵਨਹਾਰੇ ਰਾਮ ॥

ਅੰਗ- ੫੪੬

ਮਾੜੇ ਕੰਮ ਦਾ ਤਾਂ ਫਲ ਓਨਾਂ ਹੀ ਮਿਲਦੇ ਜਿੰਨਾ
ਕੀਤਾ ਹੁੰਦੈ। ਲੇਕਿਨ ਚੰਗੇ ਦਾ ਫਲ ਸਾਰੇ ਹੀ ਜਾਣਦੇ
ਹੋਂ ਜਿਸ ਲਈ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਹੋਂ ਕਿ ਕੀਰਤਨ 'ਚ
ਬੋਲਣੈ। ਚਿੱਤ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਸਮਝਣੈ। ਕਰੋੜਾਂ ਯੱਗਾਂ
ਦਾ ਫਲ ਪੱਲੇ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਲੈ ਜਾਣੈ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਅਰਬਾਂ-
ਖਰਬਾਂ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਘੁੰਮਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪਾਪਾਂ
ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦੇਣੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦ 'ਚ ਬੋਲਿਆ
ਕਰੋ, ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਿਆ ਕਰੋ। ਪਿਛਲੇ ਜੋ
ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਿਚਾਰ ਆਪ ਦੇ ਪਾਸ ਗੁਰੂ
ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਾਂ ਸਾਂਝੇ ਕਰੇ ਉਹਦੇ
ਵਿਚ ਨਾਮ ਦੀ ਗੱਲ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਤਿੰਨੋਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ,
ਕਿਉਂ ਨਾਮ ਦੀ ਗੱਲ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ? ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ
ਬਾਤ ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ? ਇਤਿਹਾਸ ਜਿਹੜਾ
ਹੈ ਕਿਸੇ ਹਦ ਤਕ ਤਾਂ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਸਾਥ ਦਿੰਦੈ ਕਿ
ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰ ਦੇਵੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਲਵੇ। ਗੁਰੂ ਵਾਲਾ ਬਣ
ਜਾਵੇ। ਫੇਰ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਜੀਵਨ ਜੀਵੇ? ਲੇਕਿਨ ਜਿਹੜਾ
ਆਦਮੀ ਦਾ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦਾ ਚੱਕਰ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ
ਛੁਟਕਾਰਾ ਸਿਰਫ ਬਾਣੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਦਿਵਾਇਆ ਕਰਦੀ,
ਹੈ, ਇਤਿਹਾਸ ਨਹੀਂ ਦਿਵਾ ਸਕਿਆ ਕਰਦਾ। ਇਤਿਹਾਸ
ਚੌਚਕ ਹੁੰਦੈ, ਇਹ ਯਥਾਰਥ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ
ਯਥਾਰਥ ਬਾਤ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਭਾਗਾਂ 'ਚ ਨਹੀਂ
ਹੁੰਦੀ। ਲਗਦੀ ਥੋੜੀ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ
ਸੁਭਾਅ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤੱਤ ਬਚਨ ਸੁਣਨ ਦਾ।
ਕਿੱਸੇ, ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਮਨ ਰਾਜੀ ਰਹਿੰਦੈ।
ਪਰ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਥੇ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ
ਹੋਵੇ ਉਥੇ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਆ ਹੀ ਜਾਇਆ

ਕਰਦੈ। ਸੋ ਮੈਂ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਦਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਸੰਸਾਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਨਾਮ ਕੀ ਹੁੰਦੈ? ਇਹਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮ ਕੀ ਹੁੰਦੈ? ਕਿਉਂਕਿ confusion (ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖੇ) ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ ਬਹੁਤ। ਯਾਦ ਰਖੋ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਮਝਾ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਮਿਲਦੈ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ। ਜਿਹੜਾ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਨਾਮ ਲੈ ਲਿਆ, ਫਲਾਣੇ ਥਾਉਂ ਨਾਮ ਮਿਲਦੈ। ਨਾਮ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਹੁੰਦੈ, ਉਥੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦੈ। ਆਹ ਗੱਲ ਤੁਸੀਂ ਅੰਦਰ ਪੱਕੀ ਠਾਨ ਲਓ। ਨਾਮ ਬਾਹਰੋਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ ਕਿਤੋਂ ਵੀ। ਦੇਖੋ ਬਹੁਤੇ ਕਿਸਾਨ ਲੋਕ ਹੋਂ ਤੁਸੀਂ, ਇਕ ਤਜਰਬਾ ਤੁਸੀਂ ਰੋਜ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਂ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਫਸਲਾਂ ਸੁੱਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ। ਪਾਣੀ ਧਰਤੀ 'ਚੋਂ ਕੱਢਣੈ। ਪਾਣੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਪਾਣੀ ਨੇ ਉਤੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ। ਨਾ ਗਿੱਲ ਉਹਦੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਉਤੇ ਆਉਣੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਥੱਲੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਪਾਣੀ ਕੱਢਣ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਬੋਰ ਕਰਾਓ, ਬੋਰ ਕਰਾ ਕੇ ਪਤਾ ਲਗਦੈ ਕਿ ਐਨਾ ਸਾਡਾ ਫਿਲਟਰ ਪੈਣੈ। ਪੱਤਣ ਐਨਾ ਆ ਗਿਆ। ਮੋਟਾ ਪੱਤਣ ਹੈ, ਪਤਲਾ ਪੱਤਣ ਹੈ, ਰੇਤੀ ਦਾ ਪੱਤਣ ਹੈ ਜਾਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤਾ ਬਜਰੀ ਦਾ ਪੱਤਣ ਹੈ, ਜਾਂ ਮੋਟੇ ਰੇਤਾਂ ਦਾ ਪੱਤਣ ਹੈ। ਓਨੀਓਂ ਖੁਸ਼ੀ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਣੀ ਬਹੁਤ ਆਏਗਾ ਮੇਰੇ। ਉਹਨੇ ਬੋਰ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਨਾਲਾਂ ਵਗੈਰਾ ਪਾ ਦਿਤੀਆਂ, ਫਿਲਟਰ ਪਾ ਦਿਤਾ। ਉਤੇ reflex volve ਲਾ ਦਿਤਾ ਆ ਕੇ। reflex volve ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਜਿਹੜਾ ਪਾਈਪ ਹੈ ਉਹ ਅੱਡ ਹੈ, ਉਪਰਲਾ ਅੱਡ ਹੈ, ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਵਿਚਾਲੇ ਇਕ ਲੱਗਿਆ ਹੁੰਦੈ ਬੰਦ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕਿ ਪਾਣੀ ਥੱਲੇ ਨਾ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇ ਸਾਰਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਿਜਲੀ ਦਾ connection ਲੈ ਲਿਆ, ਮੋਟਰ ਲਗ ਗਈ, ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ, ਹੁਣ ਪਾਣੀ ਕੱਢਣੈ। ਅਣਜਾਣ ਬੰਦਾ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਬਟਨ ਦੱਬ ਦਏਗਾ। ਮੋਟਰ ਨੇ ਘੁੰਮੀ ਜਾਣੈ, ਪਾਣੀ ਆਉਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਚਾਹੇ ਸੌ ਸਾਲ ਚਲਾਈ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ। ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹੋਂ ਤੁਸੀਂ ਜਿੰਨੇ ਬੈਠੇ ਹੋਂ, ਨਾ ਬੀਬੀਆਂ ਭੁੱਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ, ਨਾ ਭਾਈ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਬਿਲਕੁਲ ਇਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਹੈ ਗੱਲ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪਾਣੀ ਕੱਢਣੈ ਥੱਲਿਓਂ, ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਨਾਲ ਜਿਹੜੀ ਪਾਈ ਹੋਈ, ਖਾਲੀ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਝਟਕੇ ਮਰਵਾਉਣੇ ਨੇ ਪਾਣੀ ਦੇ, ਉਹ ਉਪਰ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਲਏਗੀ, ਜਿੰਨਾਂ ਪਾਣੀ ਉਪਰਲੀ ਨਾਲ

'ਚ ਹੈ, ਓਨਾਂ ਉੱਚੀ ਉਹ ਆ ਜਾਏਗੀ, ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਪਾਵਾਂਗੇ ਹੋਰ ਉੱਚਾ ਆ ਜਾਏਗੀ। ਤੀਜੀ ਵਾਰੀ, ਚੌਥੀ ਵਾਰੀ, ਪੰਜਵੀਂ ਵਾਰੀ ਉਹ ਡੂੰਘਿਆਈਆਂ 'ਚੋਂ ਉੱਠ ਕੇ reflex volve ਦੇ ਨਾਲ ਲਗ ਜਾਏਗੀ। ਪੰਜਵੀਂ ਵਾਰੀ ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਫੇਰ ਬਟਨ ਦਬਾਵਾਂਗੇ, ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਲੋੜ ਹੈ। ਫੇਰ ਤਾਂ ਬਟਨ ਦਬਿਆ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਪਾਣੀ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਏਗਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਖੇਚਲ ਕਰਨੀ ਪਈ ਨਾ ਪਾਣੀ ਕੱਢਣ ਵਾਸਤੇ। ਪਾਣੀ ਤਾਂ ਹੈ ਧਰਤੀ 'ਚ, ਕੀ ਕੰਮ ਸਾਰਦੈ ਸਾਡਾ। ਫਸਲ ਸੁੱਕੀ ਪਈ ਹੈ ਜਾਂ ਆਦਮੀ ਪਿਆਸਾ ਮਰਦੈ। ਪਾਣੀ ਤਾਂ ਹੈਗਾ ਪਰ ਉਹ ਪਿਆਸ ਨਹੀਂ ਬੁਝਾ ਸਕਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਧੀ ਪੂਰਵਕ ਉਤੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਹੁਣ ਬਿਲਕੁਲ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਲਓ, ਬਈ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਐਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਰਖ ਦਿਤੀ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਿਓ ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ ਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਆ-ਆ ਕੇ ਕਹੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੀ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਬਿਮਾਰ ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਲੜਕਾ ਬਿਮਾਰ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਸਾਰਾ ਟਾਈਮ ਲਗ ਜਾਂਦੈ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ। ਇਥੇ ਮੈਂ ਦਸਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਆਹ ਹੁੰਦੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਐਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਰਖ ਦਿਤੀ ਜਿਹਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਧਰਤੀਆਂ, ਸੂਰਜ, ਚੰਦ, ਤਾਰੇ ਥੰਮ ਕੇ ਖੜਾਏ ਪਏ ਨੇ। ਗਰੂਤਾ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਨਾਮ' ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਉਸ ਸ਼ਕਤੀ ਨੇ ਕਿੰਨੇ ਖੰਡ-ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਬਣਾਏ ਨੇ। ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ -

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਸਗਲੇ ਜੰਤ ॥

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ॥

ਅੰਗ- ੨੮੪

ਨਾਮ ਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਵੀ ਲਗਦੈ, ਉਹਦਾ ਕੋਈ ਰੂਪ ਰੰਗ ਵੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਉਹ ਦੋ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆਉਂਦੈ। ਇਕ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਆਵਾਜ਼ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਸਾਊਂਡ ਹੈ ਲਗਾਤਾਰ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਧੁਨ ਚਲ ਤਾਂ ਪਈ ਹੁਣ ਮਰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਪਰੀਪੂਰਨ ਹੈ। ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਮੈਂ ਬੋਲਦਾ ਹਾਂ, ਮੇਰੇ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਪਰ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣੈ, ਇਹ ਕਰੋੜਾਂ ਸਾਲ ਨਹੀਂ ਮਰਨੀ, ਜਿਹੜੀ ਮੈਂ ਗੱਲ ਕਹਿ ਦਿਤੀ। ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਪਰੀਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਐਨੀ ਹੀ ਹੈ ਜਿੰਨੀ ਲੰਬਾਈ ਚੜ੍ਹਾਈ 'ਚ ਮੈਂ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਗੱਲ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋ। ਲੇਕਿਨ ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਇਕ ਧੁਨ ਹੈ -

ਨਿਰੰਕਾਰ ਆਕਾਰ ਹੋਇ ਏਕੰਕਾਰੁ ਅਪਾਰ ਸਦਾਇਆ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਨਿਰੰਕਾਰ ਨੇ ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਆਕਾਰ ਬਣਾਉਣੇ ਚਾਹੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ। ਗੁਪਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ। ਸਮਾਧੀ ਤੋਂ ਉਥਾਨ ਹੋ ਕੇ ਕ੍ਰਿਆਸ਼ੀਲ ਹੋਇਆ ਤੇ ਨਾਉਂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਉਹਦਾ ਨਾਉਂ ਏਕੰਕਾਰ ਹੈ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ 'ਏਕੰਕਾਰ' ੧ ਦੇ ਵਿਚ ਲਿਖ ਦਿਤਾ, ਅੱਖਰਾਂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ। ਉਹ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ, ਉਹ ਹਸਤੀ ਹੈ। ਹੋਂਦ ਹੈ ਇਕ। being ਹੈ, ਜਿਹਨੂੰ ਸਤਿ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਸਤਿ being ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਜਿਹੜੀ ਹੋਂਦ ਸੀ ਉਸ ਤੋਂ ਧੁਨ ਹੋਈ। 'ਏਕੰਕਾਰਹੁ ਸਬਦ ਧੁਨ' ਉਸ ਧੁਨ ਦਾ ਨਾਉਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਲੇਕਿਨ ਸਾਰੇ ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਉਹਦੇ ਨਾਉਂ ਰਖ ਲਏ। ਸਾਡਾ ਜਿਹੜਾ ਪੂਰਬੀ ਸਾਹਿਤ ਹੈ, ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਸਾਹਿਤ, ਰਿਸ਼ੀਆਂ-ਮੁਨੀਆਂ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ ਕਿ ਉਹ ਅਵਾਜ਼ 'ਓਅੰ' ਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹਾਂ ਹੋਰ ਹੈ ਅਵਾਜ਼, ਇਹ ਅੱਧੀ ਅਵਾਜ਼ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸੁਣ ਲਈ। ਅਗਾਂਹਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ। ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ -

ਏਕੰਕਾਰਹੁ ਸਬਦੁ ਧੁਨ ਓਅੰਕਾਰ ਆਕਾਰ ਉਪਾਇਆ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਉਹ ਜਿਹੜੀ ਓਅੰਕਾਰ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਹੋਈ, ਧੁਨ ਹੋਈ, ਉਸ ਤੋਂ ਮਾਇਆ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਨਾਮ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਨਾਮ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਸ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ -

ਪ੍ਰਥਮ ਓਅੰਕਾਰ ਤਿਨ ਕਹਾ॥

ਸੋ ਧੁਨ ਪੁਰ ਜਗਤ ਮੋਹ ਰਹਾ॥

(ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ)

ਐਨੀ ਗੱਲ ਸਮਝ ਲਓ ਕਿਉਂਕਿ ਅਗਾਂਹਾਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਔਖੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ। ਐਨੀਓ ਗੱਲ ਸਮਝ ਲਓ ਕਿ ਇਕ ਐਸੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਅਨੰਦ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਐਨੀ ਐਨਰਜੀ ਹੈ ਕਿ ਤੋਲੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਨਾ ਗਿਣੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਉਸ ਦਾ ਮੁੱਲ ਹੈ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ। ਨਾ ਕੋਈ ਪਾ ਸਕਿਐ, ਉਹ ਜਿਹੜੀ ਐਨਰਜੀ ਹੈ, ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ 'ਨਾਮ' ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਹਦੇ ਰੂਪ ਨੇ, ਇਕ ਤਾਂ ਅਨੰਦ ਦੇ ਵਿਚ ਹੈ, ਇਕ ਰਸ ਦੇ ਵਿਚ ਹੈ, ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿੰਨਿਆਂ ਨੇ ਸੁਣਿਆ ਹੈ - 'ਓਅੰਕਾਰ' ਸੁਣਾਈ ਦਿਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ। ਅਵਾਜ਼ ਕਿੱਥੇ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਰ ਵਕਤ ਅਵਾਜ਼ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਅਲੋਪ (down) ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ-

ਪ੍ਰਥਮ ਓਅੰਕਾਰ ਤਿਨ ਕਹਾ॥

ਸੋ ਧੁਨ ਪੁਰ ਜਗਤ ਮੋਹ ਰਹਾ॥

ਉਹ ਪੂਰੀ ਰਮੀ ਹੋਈ ਅਵਾਜ਼ ਹੈ। ਇਹਨੂੰ 'ਨਾਮ' ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਹਦੇ ਤਕ ਅਸੀਂ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਬਰਕਤਾਂ ਹੀ ਬਰਕਤਾਂ ਨੇ -

ਨਵ ਨਿਧੀ ਅਠਾਰਹ ਸਿਧੀ ਪਿਛੈ ਲਗੀਆ ਫਿਰਹਿ

ਜੋ ਹਰਿ ਹਿਰਦੇ ਸਦਾ ਵਸਾਇ॥

ਅੰਗ- ੬੪੯

ਜਿਹਦੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਨਾਮ ਵਸ ਗਿਆ -

ਜਿਸੁ ਨਾਮੁ ਰਿਦੈ ਸੋਈ ਵਡ ਰਾਜਾ॥ ਅੰਗ-੧੧੫੫

ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹੈ। ਰਾਜੇ ਭੀਖ ਮੰਗਦੇ ਨੇ ਉਹਦੇ ਦਰ ਉਤੇ ਆ ਕੇ ਕਿ ਮੇਰਾ ਬਣਿਆ ਰਹੇ ਰਾਜ ਭਾਗ। ਉਹ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਦਰ 'ਤੇ ਭੀਖ ਮੰਗਦਾ ਨਾਮ ਵਾਲਾ। ਨਾਮ ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਬਰਕਤਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ। ਬੇ-ਮੁਹਤਾਜ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਮੁਹਤਾਜੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਕੇ ਜੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਅੱਡਦਾ ਫਿਰਦੈ ਤਾਂ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਉਹਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਨਾਮ ਤਾਂ ਐਡੀ ਵੱਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਦਾਤਾ ਬਣ ਜਾਂਦੈ। ਜਿਹੜਾ ਕੁਛ ਵੀ ਉਹ ਮੰਗੇ ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੈ, ਉਹਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ। ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਨਾਮ ਹੈ ਉਥੇ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਕਿਵੇਂ ਹੈ? ਜਿਵੇਂ ਆਪਾਂ ਪਾਣੀ ਕੱਢਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੌਂਕ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰ ਲੈਣ। ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਠੀਕ ਹੈ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਦੇ ਨਾਲ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੁਸੀਂ ਬੈਠੇ ਹੋ ਤੁਹਾਡੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਕੋਲ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਕੇ ਪੰਜ ਬਾਣੀਆਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਤਾਬੇ ਸੁੱਧ ਹੋ ਕੇ, ਚਿੰਤ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਨੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਹੁਲ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫੇਰ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਵਾਲੇ ਛਕਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੀਜ ਪਾਉਂਦੇ ਨੇ ਉਹਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਮੰਤ੍ਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਉਸ ਮੰਤਰ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਤੂੰ ਨਾਮ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਏਂਗਾ। ਉਹ ਮੰਤਰ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਇਕੱਠੇ ਬੋਲਦੇ ਨੇ। ਇਕ ਜੁਬਾਨ ਹੋ ਕੇ। ਉਹ ਪੰਜ ਵਾਰੀ ਬੋਲਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਉਹ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਜੜ੍ਹ ਫੜਨ ਲਗ ਜਾਂਦੈ। ਫੇਰ ਉਹ ਚਲਦੈ। ਫੇਰ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਸ਼ੌਂਕ ਜਾਗਦੈ, ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਉਹਦੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦੈ, ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਉਹਨੂੰ ਜਪਦੈ। ਜਪਦੇ-ਜਪਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਅਵਸਥਾ ਆਈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਪਤਾ ਲੱਗੀ ਜਾਂਦੈ ਕਿ ਹੁਣ ਮੇਰੀ

ਸੁਰਤ ਕਿੱਥੇ ਆ ਗਈ। ਉਹ ਐਨਰਜੀ ਦਾ ਬਹਾਅ ਐਨਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਸਵਾਸ ਦੇ ਨਾਲ ਬੋੜਾ ਜਿਹਾ ਅੰਦਰ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਮਾਲੂਮ ਦੇਣ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਕਿਸੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋ ਰਿਹੈ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ। ਰਸ ਕਿਉਂ ਆ ਰਿਹੈ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ। ਸੁਗੰਧੀ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਕਿਉਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ। ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਿਉਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਉਹਦਾ ਨੇੜੇ ਜਿਹੇ ਹੀ। ਲੇਕਿਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦੈ? ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਅਵਸਥਾ ਭੇਦ ਦੇ ਨਾਲ, ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਹੁਣ ਤੂੰ ਇਥੇ ਚੱਲ, ਅੱਗੇ ਚੱਲ, ਹੁਣ ਅੱਗੇ ਚੱਲ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਪਾਸ ਕਰੀਦੀਆਂ ਨੇ। ਉਹ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸਚਿਆਈ ਦੇ ਨਾਲ ਆਦਮੀ ਅੱਗੇ ਲੰਘਦੈ। ਜੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਵੀ ਖੋਟ ਆ ਗਈ ਨਾ, ਮੁੜ ਕੇ ਬਾਹਰ ਮਾਰਦੇ ਨੇ ਚੁੱਕ ਕੇ। ਉਹ ਪਵਿੱਤਰ ਥਾਂ ਹੈ, ਉਥੇ ਖੋਟੀ ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਸੋ ਮੇਰੀ ਜੋ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਮੰਤਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਮੂਲਮੰਤ੍ਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਤੇਰੇ ਸਾਮ੍ਰਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਕੀ ਹੈ। ਉਹ ਹੈ-

ੴ ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ
ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

॥ ਜਪੁ ॥

ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ ॥

ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ ॥ ੧ ॥

ਇਹਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕੀ ਹੈ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਬੀਜ ਮੰਤ੍ਰੁ ਸਰਬ ਕੋ ਗਿਆਨੁ ॥ ਅੰਗ- ੨੭੪

'ਮੂਲਮੰਤ੍ਰ' ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਉਹ ਨਾਮ ਸ਼ਕਤੀ ਛੁਪੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਸਮਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਸ ਰਹੇ ਨੇ ਕਿ ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਇਹ ਐਡੀ ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਦਰ? ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਮਾਇਆ ਨੇ ਮੋਹ ਲਿਆ। ਇਹਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦੇ ਉਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ -

ਸਾਈ ਨਾਮੁ ਅਮੋਲੁ ਕੀਮ ਨ ਕੋਈ ਜਾਣਦੋ ॥ ਅੰਗ- ੮੧

ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਅੱਜ ਤਕ ਕੋਈ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਜਿਹੜਾ ਨਾਮ ਦੀ ਕੀਮਤ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇ। ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਜੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਵੀ ਤੂੰ ਨਾ, ਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰ ਲਵੇਂ ਤਾਂ ਵੀ ਤੇਰੀ ਚੌਰਾਸੀ ਕੱਟੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਸਮਝ ਕੇ ਕਰ। ਚਾਹੇ ਪੂਜਾ

ਕਰਦੈਂ, ਚਾਹੇ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਦੈਂ। ਲੇਕਿਨ ਸਮਝ ਕੇ ਕਰ ਜੋ ਕਰਨੈ। ਉਹ ਬਾਤ ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਤੇਰੇ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਉਹ ਸਤਿਸੰਗ ਬਿਨਾਂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਹੋਵੇ, ਜਿਹੜਾ ਆਪ ਇਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦੈ। ਉਹਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝ 'ਚ ਆਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਓਨੀਂ ਦੇਰ ਤਕ ਰੁਚੀ ਨਹੀਂ ਜਾਗਦੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਪਿਆਰਿਓ! ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੇ ਐਸਾ ਇਕ ਪੁਰਸ਼ ਵੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਗੀ ਕਰਦੈ ਤੇ ਜਿਸਦੀ ਐਨਰਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁਰਤ ਜੁੜ ਗਈ, ਉਹ ਜੇ ਜਾਗਦਿਆਂ ਤਾਂ ਛੱਡੋ, ਜੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਮੂੰਹ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਐਨਰਜੀ ਐਨੀ ਚਾਰੋਂ ਪਾਸੇ ਫੈਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰਾ ਹੀ ਪਿੰਡ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਜਾਣੈ। ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਸਾਰਾ ਨਗਰ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਜਾਵੇ,
ਸਤਿਨਾਮੁ ਬੋਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ।

ਕਬੀਰ ਸੁੱਈ ਮੁਖੁ ਧੰਨਿ ਹੈ ਜਾ ਮੁਖਿ ਕਹੀਐ ਰਾਮੁ ॥

ਦੇਹੀ ਕਿਸ ਕੀ ਬਾਪੁਰੀ ਪਵਿਤ੍ਰੁ ਹੋਇਗੋ ਗ੍ਰਾਮੁ ॥ ੧੧੦ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੭੦

ਇਕ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਇਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੋਵੇ, ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ, ਜੇ ਉਸ ਦੇ ਮੁਖ ਤੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਅੱਲਾਹ, ਰਾਮ ਕੋਈ ਵੀ ਨਾਮ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਉਹਦਾ ਅਸਰ ਕੀ ਹੁੰਦੈ, ਸਾਰਾ ਨਗਰ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਜਾਂਦੈ। ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਸਾਇੰਸ ਦਾ ਯੁੱਗ ਹੈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਉਤੇ ਕਿੰਤੂ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਪਵਿੱਤਰ? ਕਿਉਂਕਿ ਐਨਰਜੀ ਹੈ ਸਾਪਸੰਗਤ ਜੀ, ਜਦੋਂ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ, ਫੈਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਜਿਸ ਵਕਤ ਆਪ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ 'ਚ। ਦੇਖੋ ਇਕ ਗੱਲ ਸੋਚ ਕੇ ਵਿਚਾਰੋ, ਸੁਣਦੇ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਹਾਂ, ਲੇਕਿਨ ਸਾਡੀ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੀ ਹੋਇਆ? ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ, ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਮੰਡਲ ਉਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਾਖੀ ਤੁਸੀਂ ਸੁਣੀ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਡੂੰਘਿਆਈ 'ਚ ਨਹੀਂ ਗਏ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਥੇ ਕੁਝ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਐਨੇ ਉੱਚੇ ਲੰਘ ਗਏ ਸੀ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਦਿਬਯ ਨੇਤਰ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ ਸੀ, ਅੰਦਰਲੇ ਨੇਤਰ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਝੁਣਝਣੀਆਂ ਆਈਆਂ ਕਿ ਹੈਂ ਇਹ ਕੀ ਗੱਲ? ਅੱਜ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਕੀ ਹੋਇਆ? ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ

ਕਰੋੜਾਂ ਸੂਰਜਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਇਕ ਦਮ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਆ ਜਾਵੇ, ਸਾਨੂੰ ਖੁਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਗਿਆਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਕਿ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਐਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਿਉਂ ਆ ਗਿਆ। ਲੇਕਿਨ ਰੂਹਾਨੀ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੀਰ ਭੀਖਣ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਨਮਾਜ਼ ਦਾ ਵਕਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਅੱਜ ਨਮਾਜ਼ ਪੱਛਮ ਵਲ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ। ਮੁਰੀਦਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਪੀਰ ਜੀ! ਇਧਰਲੇ ਪਾਸੇ ਹੈ ਪੱਛਮ, ਮਗਰਬ ਵਲ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਪੂਰਬ ਵਲ ਮੂੰਹ ਕਰੀਂ ਬੈਠੇ ਹੋ।

ਸੋ ਕਹਿੰਦਾ, ਅਸੀਂ ਨਮਾਜ਼ ਜਿਹਦੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ, ਅੱਜ ਇਧਰਲੇ ਪੜ੍ਹਨੀ ਪੈਣੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਆ ਗਿਆ। ਦੇਖੋ, ਕਿੰਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਧਰਤੀ ਦੇ ਉਤੇ ਹੈ। ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋਤ ਜਗ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਪ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੀ ਜੋਤ ਆ ਗਈ -

ਮੈਂ ਅਪਨਾ ਸੁਤ ਤੋਹਿ ਨਿਵਾਜਾ।

ਪੰਥ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਬੈ ਕੇ ਸਾਜਾ।

ਭੇਜ ਦਿਤਾ ਨਿਰੰਕਾਰ ਨੇ। ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲ ਪੁੱਤਰ ਬਣਾ ਕੇ। ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹੀ। ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਰੀਦ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਸੇਵਕ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਚੇਲੇ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਸੰਤਾਂ ਉਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਹੀਂ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ ਹੁੰਦੀ। ਸ਼ਰਧਾ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਦੂਰ ਹੀ ਵਸਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਹੜੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਉਹਨਾਂ ਉਪਰ ਸ਼ਰਧਾ ਹੋਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਬਾਹਰਲੀ ਕਿਰਿਆ ਦੇਖਦੇ ਨੇ, ਬਾਹਰਲੀ ਕਿਰਿਆ ਦੇਖ ਕੇ ਤਰਕ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਅੰਦਰਲੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ, ਇਕ-ਅੱਧੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਚਾਹੇ ਕਿੱਡਾ ਹੀ ਵੱਡਾ ਰੱਬ ਵੀ ਆ ਜਾਏ। ਉਹਦੇ ਜਿਹੜੇ ਚੇਲੇ ਨੇ ਉਹ ਵੀ ਤਰਕ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਈਸਾ ਜੀ ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਹਸਤੀ ਸੀ। ਲੇਕਿਨ ਜਦੋਂ ਪੁਛਿਆ, ਪਿਤਰਸ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸੀ। ਈਸਾ ਜੀ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਅੱਠ ਤਾਲੇ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਛੁਡਾਇਆ ਸੀ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚੋਂ। ਜਦੋਂ ਯਹੂਦੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਇਹਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਕੌਣ ਹੈਂ? ਹਾਲਾਂਕਿ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਕਹਿੰਦਾ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਲਾਮਤ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਹੁਣੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਸਤਿਸੰਗ ਦੇ ਵਿਚ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਇਹ ਬੰਦਾ ਕੌਣ ਹੈ, ਕਿੱਥੇ ਰਹਿੰਦਾ? ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਚੇਲਾ ਮੁੱਕਰ ਗਿਆ।

ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ ਦੱਖਣ ਨੂੰ। ਡੱਲੇ ਦੇ ਉਤੇ ਬੇਅੰਤ ਰਹਿਮਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਹ ਭਾਈ

ਭਗਤੂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਸੀ। ਚਾਰ ਭਰਾ ਸੀਗੇ ਇਹ, ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ, ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੋਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਹੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਆਈਆਂ। ਉਹਦੇ ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਘਰਬਾਰੀ ਸਿੰਘ, ਦਰਬਾਰੀ ਸਿੰਘ, ਦੀਵਾਨਿਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਬਰਾੜਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਬੜੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਆਪ ਸਰਸੇ ਦੇ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ ਨਾਲ ਹੀ ਜ਼ਿਲਾ ਹੈ ਮਾਨਸਾ। ਬਹੁਤੀ ਦੂਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। 50-60 ਮੀਲ ਗਏ ਸੀ ਅਜੇ। ਉਥੇ ਕੀ ਹੋਇਆ, ਨੱਠਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਕਿੱਥੇ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਿ ਹਾਂ ਜੀ, ਜੋ ਕਹੋਗੇ, ਜਾਨਾਂ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਲੇਕਿਨ ਥਿੜਕ ਗਏ ਸਾਰੇ। ਨੱਠ ਆਏ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡੱਲਾ ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਇਹ ਦੌੜੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਕੱਚੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਫ਼ਿਕਰ ਕਰ। ਅੰਦਰੋਂ ਤਾਂ ਤੂੰ ਕੰਬ ਰਿਹੈਂ, ਬਾਹਰੋਂ ਤੂੰ ਗੱਲ ਮਾਰਦੈਂ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ। ਨਾ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਸੀਸ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਤੁਹਾਡਾ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਛੱਡਾਂਗਾ।

ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਜਾ ਰਿਹੈ। ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦਿਓ। ਘਰ ਸੰਭਾਲ ਲਏਗਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਣੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਰਾਮ ਸਿੰਘ! ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਦੈ ਤੂੰ ਵੀ ਅੰਦਰੋਂ ਕੰਬਣ ਲਗ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ, ਨਾ ਮਹਾਰਾਜ! ਸਾਡੀ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ। ਅਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਅਖੀਰ ਡੱਲਾ ਜਿਹੜਾ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਜੋਗੀ ਥਾਂ ਦੇ ਦਿਓ, ਆਪਣੀ ਦਰਗਾਹ 'ਚ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੀੜ੍ਹੀ ਜੋਗੀ ਕਿਉਂ ਮੁਰੱਬੇ ਲੈ ਲਈਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਲੈ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਤਾਂ, ਤਾਂਹੀ ਜਾਣੇਗਾ ਜੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਬਣੇਗਾ। ਜੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਦਰਗਾਹ 'ਚ ਕਿਵੇਂ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਦ ਸਾਡਾ ਬੰਦਾ ਕਿਵੇਂ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ।

ਈਸਾਈਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਤਕ ਬੈਪਟਾਈਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਜਿਵੇਂ ਆਪਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਵੀ ਛਕਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪੂਰੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਸਲਾਮ ਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਤਕ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਚਰਨ-ਸ਼ਰਨ 'ਚ ਆ ਕੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਮੰਤਰ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ, ਓਨਾਂ ਚਿਰ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਬੇਅੰਤ ਨੇ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਿੱਖ

ਵੇਟਾਂ ਵਾਲੇ ਨੇ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋਗੇ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਤਾਂ ਉਹੀ ਸਿੱਖ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਏ, ਜਿਹੜੇ ਜੁੜੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਹਾਉਂਦੇ ਨੇ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਡੱਲਾ ਪਹਿਰੇ 'ਤੇ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਜਦੋਂ ਘੜਿਆਲ ਵੱਜਣੈ, ਆਪਾਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸੂਟਾਂ ਵਟ ਜਾਣੀਆਂ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਸਰਦਾਰ! ਤੇਰਾ ਤਾਂ ਪਹਿਰਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਉਥੋਂ ਹੀ ਨੱਠ ਆਉਣੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਰ੍ਹਾਣੇ ਨਾਲ ਖੰਡਾ ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬਖਸ਼ਿਆ ਸੀ, ਸੋਨੇ ਦੀ ਮੁੱਠ ਵਾਲਾ, ਉਹ ਸਰ੍ਹਾਣੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਦਿਤਾ ਹੋਲੀ ਦੇ ਕੇ। ਇਕ ਜੜਾਊ ਕੜੇ ਬਖਸ਼ੇ ਸੀਗੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਾ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਸੀ, ਹੁਣ ਦੇ ਲੱਖ ਤੋਂ ਉਤੇ ਹੋਣੇ। ਹੱਥਾਂ 'ਚੋਂ ਲਾਹੇ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪਲੰਘ ਦੇ ਉਤੇ ਰੱਖ ਦਿਤੇ। ਹੋਰ ਵੀ ਜਿਹੜੀਆਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਸੀ ਉਹ ਵੀ ਰਖ ਦਿਤੀਆਂ। ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਕਰਕੇ, ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਸੂਟਾਂ ਲਾ ਦਿਤੀਆਂ। ਤਲਵੰਡੀ ਜਾ ਕੇ ਹੀ ਖੜ੍ਹਿਆ। ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ! ਡੱਲਾ ਤਾਂ ਨੱਠ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਜਿੰਨੇ ਕੱਚੇ ਨੇ ਸਭ ਨੇ ਨੱਠ ਜਾਣੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਪੱਕਿਆ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਨਿਭਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕੱਚੇ ਝੜ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਪੱਕੇ ਨਹੀਂ ਟੁਟਿਆ ਕਰਦੇ। ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ, ਦੂਸਰੇ ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਵੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਨੱਠ ਗਿਆ। ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ, ਬਰਾੜਾਂ ਦੀ ਫੌਜ। ਮਹਾਰਾਜ ਕੋਲ ਸਿਰਫ 300 ਸਿੰਘ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਮਰਜੀਵੜਾ ਜਿਹੜਾ ਸੀ। ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਨੱਠ ਗਿਆ ਰਾਮ ਸਿੰਘ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹਨੂੰ ਨਾ ਨੱਠਣ ਦਿਓ। ਅਸੀਂ ਇਹਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਤਾਂ ਤਾਜ ਰਖਣਾ ਸੀ। ਭਾਗਾਂ ਤੋਂ ਹੀਣਾ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਇਹ ਤਾਂ। ਜਾਓ ਸਾਡਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇ ਦਿਓ। ਘੋੜ ਸਵਾਰ ਤੇਜ਼ ਗਏ, ਜਾ ਕੇ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ, ਓ ਰਾਮ ਸਿੰਘ! ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਾਹ, ਪਰ ਇਕ ਵਾਰੀ ਮਿਲ ਤਾਂ ਜਾਹ। ਐਨੀ ਸਾਂਝ ਤੂੰ ਇਕ ਦਮ ਹੀ ਤੋੜਵੇਂ। ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ। ਚੌਥੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਭਾਈ ਭਗਤੂ ਨੇ ਕਮਾਈ। ਗੁਰੂ ਛੇਵੇਂ, ਸੱਤਵੇਂ, ਅੱਠਵੇਂ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਭਾਈ ਗੌਰੇ ਨੇ ਪੁਗਾਈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਈ ਜੀਵਨ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਰਿਹਾ। ਤੁਹਾਡੀ ਤਾਂ ਪੁਸ਼ਤ-ਦਰ-ਪੁਸ਼ਤ ਕਿੰਨੀਆਂ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਦੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਕਰ ਜਾਹ। ਕਹਿੰਦਾ, ਨਹੀਂ ਬਈ ਹੁਣ ਤਾਂ

ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਮੁੜ ਸਕਦਾ। ਘੋੜ ਸਵਾਰ ਆ ਗਏ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ। ਕਹਿੰਦੇ, ਮਹਾਰਾਜ ਉਹ ਨਹੀਂ ਮੁੜਦਾ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਸਾਡਾ ਆਹ ਰੁਮਾਲ ਲੈ ਜਾਓ। ਲਕੀਰ ਕੱਢ ਦੇਣਾ ਉਹਦੇ ਮੂਹਰੇ ਕਿ ਆਹ ਹੈ ਗੁਰੂ ਦੀ ਆਣ। ਆਹ ਹੈ ਗੁਰੂ ਦੀ ਦਸਤਾਰ। ਦਸਤਾਰ ਦੇ ਉਤੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਲੰਘ ਸਕਦੇ।

ਪਰਵਾਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰੀ। ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਅੱਡੀ ਮਾਰੀ, ਉਤੇ ਦੀ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਕੋਲ ਆ ਗਏ ਕਹਿੰਦੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਉਹ ਤਾਂ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕੋਈ ਨਾ ਭਾਈ। ਭਾਗਾਂ ਤੋਂ ਹੀਣਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਡੋਲਦਾ।

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਅਵਾਜ਼ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਡੱਲਿਆ! ਡੱਲਿਆ! ਡੱਲ ਸਿੰਘਾ!

ਇਕ ਫਕੀਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨਾਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ। ਕਹਿੰਦਾ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾ ਡੱਲਾ ਨਾ ਮੱਲਾ, ਰਹਿ ਗਿਆ ਗੁਰੂ ਇਕੱਲਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਫਕੀਰ ਸਾਂਈ! 'ਗੁਰੂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਾ ਇਕੱਲਾ, ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਸਦਾ ਅੱਲਾਹ।'

ਛੱਡ ਗਏ ਨਾ ਸਾਥ। ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਕਿਸੇ 'ਤੇ, ਗਰਜ ਦੇ ਬੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਆਪਣੀ ਗਰਜ ਨਾ ਪੂਰੀ ਹੋਈ, ਮਹਾਤਮਾ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਹੋਣ ਲਗ ਜਾਏ, ਸਾਥ ਛੱਡ ਔਹ ਜਾਣਗੇ। ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਨਿਭਦੈ ਨਾਲ।

ਸੋ ਜਿਸ ਵਕਤ ਭੀਖਣਸ਼ਾਹ ਨੇ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹੀ, ਜਿਹੜੇ ਉਹਦੇ ਮੁਖੀ ਚੇਲੇ ਸੀ, ਮੁਰੀਦ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਤਰਕ ਕਰੀ ਕਿ ਪੀਰ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਇਸਲਾਮ ਦੇ, ਸ਼ਰਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਗੱਲ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡਾ ਸਾਥ ਕਿਵੇਂ ਦੇਈਏ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੀਰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਵਲ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਨਮਾਜ਼, ਅਸੀਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹ ਲਈਏ।

ਪੀਰ ਕਹਿੰਦਾ, ਆਓ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿਖਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਉਥੇ ਹੀ ਤੁਰ ਪਏ। ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਕੁਝ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਰਤਾਵੇ ਲਏ। ਉਹਨੇ ਦੱਸੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਆ ਗਿਆ ਸਾਂਝਾ ਸਭ ਦਾ, ਇਹ ਹਿੰਦੂ ਦਾ ਵੀ ਓਨਾ ਹੀ ਹੋਏਗਾ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਦਾ ਵੀ ਓਨਾ ਹੀ ਹੋਏਗਾ। ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਗੁਰੂ ਇਹ ਅੱਲਾਹ ਤਾਲਾ ਨੇ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਸੋ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਉਣ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ਾ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਉਤੇ ਹੋ ਗਿਆ। ਲੇਕਿਨ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਸੌ ਮੀਲ ਦੂਰ ਬੈਠੇ, ਭੀਖਣ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਉਹ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦੇਖ ਲਈ।

ਸੋ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜਿਹੜਾ ਕਹਿੰਦੇ
ਨੇ -

ਕਬੀਰ ਸੁੱਈ ਮੁਖੁ ਧੰਨਿ ਹੈ ਜਾ ਮੁਖਿ ਕਹੀਐ ਰਾਮੁ ॥
ਦੇਹੀ ਕਿਸ ਕੀ ਬਾਪੁਰੀ ਪਵਿਤ੍ਰੁ ਹੋਇਗੋ ਗ੍ਰਾਮੁ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੭੦

ਉਹ ਨਾਮ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਫੈਲਦੀ ਹੈ ਉਹ।

ਦਾਊਦਪੁਰ ਵਾਲੇ ਬਾਪੂ ਜੀ ਆ ਰਹੇ ਨੇ ਗਲੀ ਦੇ ਵਿਚ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਹੀ ਭਾਈਚਾਰੇ 'ਚ ਇਕ ਬੀਬੀ ਦੇ ਵਿਚ ਅਬਗਤਿ ਰੂਹ ਆਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਮੁਖ 'ਤੇ ਆਏ, ਉਹ ਹਾਕਾਂ ਮਾਰਨ ਲਗ ਗਈ। ਕਹਿੰਦੀ, ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਮੈਂ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ-ਮੈਂ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ। ਚਾਚੀ ਸੀ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਉਹ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਈ। ਕਹਿੰਦੀ, ਹੀਰਾ ਸਿੰਘਾਂ! ਤੇਰਾ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਗਲੀ 'ਚ ਪੈਰ ਪਿਆ ਨਾ, ਉਹ ਅਬਗਤਿ ਰੂਹ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਦੀ ਨੱਠ ਗਈ। ਹੁਣ ਤੂੰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਦੇ, ਹੁਣ ਨਾ ਆਵੇ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਨੇ ਉਥੋਂ ਕਲਮ ਦਵਾਤ ਲਈ, ਕਾਗਜ਼ ਲੈ ਕੇ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਲਿਖ ਦਿਤਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਲੈ ਚਾਚੀ! ਜਦੋਂ ਹੁਣ ਆਈ, ਦਿਖਾ ਦੇਵੀਂ ਉਹਨੂੰ। ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਏਗੀ, ਉਹਦਾ ਭਲਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।

ਇਹ ਐਵੇਂ ਕੋਈ ਅਟਕਲਪੱਚੂ ਬਾਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿ ਨਾਮ ਦੀ ਗੱਲ ਅਸੀਂ ਕਰੀਂ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਐਵੇਂ ਹੀ ਹੈ। ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਬਾਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋ।

ਸੋ - 'ਸਾਈ ਨਾਮੁ ਅਮੋਲੁ ਕੀਮ ਨ ਕੋਈ ਜਾਣਦੈ ॥' ਕਹਿੰਦੇ, ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਕੀਮਤੀ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਦਰਦਾਨਾਂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਕਰਦੀ। ਦੇਖ, ਤੂੰ ਕਿੰਨਾ ਇਸ ਲਾਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਘੁੰਮਿਆ। ਦੋ ਮੂਲੀਆਂ ਮੁੱਲ ਪਾਇਆ ਸਬਜ਼ੀ ਫਰੋਸ਼ ਨੇ, ਅੱਧ ਸੇਰ ਮਠਿਆਈ ਮੁੱਲ ਪਾਇਆ ਹਲਵਾਈ ਨੇ, ਦੋ ਗਜ਼ ਕੱਪੜਾ ਮੁੱਲ ਪਾਇਆ ਬਜਾਜ਼ ਨੇ ਤੇ ਸਾਲਸਰਾਇ ਜੌਹਰੀ ਨੇ ਕਿੰਨਾ ਮੁੱਲ ਪਾਇਆ? ਕਹਿੰਦੇ, ਮੁੱਲ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਹਦੀ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਨੀ ਭੇਟ ਹੀ ਸੌ ਰੁਪਿਆ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਚਾਹੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਹਾਕਾਂ ਮਾਰੀ ਜਾਓ। ਲੇਕਿਨ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਕਰਮ ਐਨੇ ਉੱਚੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਕਿ ਉਹ ਨਾਮ ਦੀ ਬਾਤ ਸੁਣ ਕੇ ਅੰਦਰ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲੈਣ ਕਿ ਇਸ ਰਾਮ ਤਕ ਇਸੇ ਜਨਮ 'ਚ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਿੰਨੀਆਂ ਹਾਕਾਂ ਮਾਰ ਲਓ, ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਚਾਹੇ 50 ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ 500 ਲਾ ਦਿਓ, ਨਹੀਂ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲਓ ਸਾਰੇ।

ਧਾਰਨਾ - ਭਾਗ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੰਦੇ,
ਦਿਤੀਆਂ ਬਾਂਗਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਜਾਗਦੇ।

ਫਰੀਦਾ ਕੂਕੇਦਿਆ ਚਾਂਗੇਦਿਆ ਮਤੀ ਦੇਦਿਆ ਨਿਤ ॥
ਜੋ ਸੈਤਾਨਿ ਵੰਞਾਇਆ ਸੇ ਕਿਤ ਫੇਰਹਿ ਚਿਤ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੭੮

ਚਾਰੇ ਵੇਦ, 27 ਸਿਮ੍ਰਤੀਆਂ, ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ, ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ, ਤੌਰੇਤ, ਅੰਜੀਲ, ਜੰਬੂਰ, ਬਾਈਬਲ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਹਾਕਾਂ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਕੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਦਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਪਿਆਰਿਆ -

ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ ॥

ਅਵਰਿ ਕਾਜ ਤੇਰੈ ਕਿਤੈ ਨ ਕਾਮ ॥

ਮਿਲੁ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਭਜੁ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ॥ ਅੰਗ- ੧੨

ਕਹਿੰਦਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਰੋਜ਼ ਪੜ੍ਹ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਪੜ੍ਹ ਤਾਂ ਲੈਂਦੇ ਪਰ ਕੋਈ ਅਸਰ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਤੇਰੇ ਉਪਰ। ਕਹਿੰਦੇ, ਅਸਰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ, ਪੜ੍ਹ ਜ਼ਰੂਰ ਲਏਗਾ। ਉਹ ਭਾਗ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੇ ਅਜੇ। ਅਜੇ ਗੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ, ਸਾਧੂਆਂ, ਸੰਤਾਂ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਦੇ ਕਿ ਜਾਓ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਹੌਕਾ ਦਿਓ। ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਲੰਘ ਜਾਣੈ। ਐਸੀ ਕੀਮਤੀ ਦੇਹੀ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ, ਜਿੰਨੀਆਂ ਜੂਨਾਂ, ਜਿੰਨੀਆਂ ਖਾਣੀਆਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਦੇਹ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਪਰ ਇਹ ਮੁਰਖ ਬੰਦਾ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ, ਸ਼ਰਾਬਾਂ ਕਬਾਬਾਂ, ਨਿੰਦਿਆਂ, ਚੁਗਲੀ, ਈਰਖਾ ਬਖੀਲੀ, ਗਲਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਆਪ ਵੀ ਖਰਾਬ ਹੋ ਰਿਹੈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਜਿਹੜੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਥੱਲੇ ਸੁੱਟ ਰਿਹੈ। ਕਿਵੇਂ ਸੁੱਟਦੈ? ਰਹਿਤਨਾਮੇ 'ਚ ਆਉਂਦੈ -

ਤਨਕ ਤਮਾਕੂ ਸੇਵੀਐ ਦੇਵ ਪਿਤਰ ਤਜਿ ਜਾਇ

ਜਰਦਾ ਖਾਣ ਵਾਲਾ। ਤਮਾਕੂ ਪੀਣ ਵਾਲਾ, ਉਹਦਾ ਕੀ ਅਸਰ ਹੁੰਦੈ। ਜਿਹੜੇ ਦੇਵਤੇ ਸਵਰਗ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਸਾਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਸਾਡੇ ਉਪਰ ਨਿਗ੍ਹਾ ਰਖਦੇ ਨੇ ਮਿਹਰ ਦੀ, ਬਚਾਉਂਦੇ ਨੇ ਸਾਨੂੰ, ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਵਿਘਨਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲੈਂਦੇ ਨੇ। ਸਾਡੇ ਹਿਤ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਜਿਹੜੇ ਦਾਦੇ-ਪੜਦਾਦੇ, ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੇ, ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਤਮਾਕੂ ਪੀਣ ਲਗ ਜਾਂਦੈ, ਉਸੇ ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਥ ਛੱਡ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਕਿਉਂ? ਕਿਉਂਕਿ ਤਮਾਕੂ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਸੌ ਕੁਲ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੈ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਬੇਦਾਵਾ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਸਾਡਾ ਨਹੀਂ ਇਹ ਕੁਛ ਲਗਦਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੀਂਦਾ।

ਜਹਾਂਗੀਰ ਵੇਲੇ ਤਮਾਕੂ ਬੜੇ ਢੰਗ ਦੇ ਨਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੋਈ ਹੱਥ ਲਾਉਂਦਾ। ਨਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪੀਂਦੇ ਸੀ, ਹਿੰਦੂ ਤਾਂ ਇਹਦੇ ਨੇੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂਦਾ। ਸੋ ਉਹਨੇ ਲਿਆ-ਲਿਆ ਕੇ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿਚ ਰਚਾ ਦਿਤਾ। ਹੁਣ ਆਪੇ ਹੀ ਬੋਲਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੀ ਕੈਂਸਰ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਜਿਹੜਾ ਇਹਦਾ ਧੂੰਆਂ ਲਏਗਾ ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਕੈਂਸਰ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਨ ਆ ਗਿਆ। ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਜੇ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦੈ, ਤਮਾਕੂ ਦਾ ਧੂੰਆਂ ਕਰਦੈ। ਜਿਹੜਾ ਨਹੀਂ ਪੀਂਦਾ ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਬਿਮਾਰੀ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਨੇ ਤਾਂ ਅਜੇ ਤਕ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਗਿਆ, ਉਥੇ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਕਾਂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਤਮਾਕੂ ਨਹੀਂ ਪੀਏਗਾ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਰਿਆ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਛੱਡ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਇਕ ਥਾਂ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਇਥੇ ਜਾ ਕੇ ਪੀ ਆਇਆ ਕਰੋ, ਉਥੇ ਧੂੰਆਂ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲੇ ਪੱਖੇ (exhaust fan) ਲਾ ਦਿਤੇ। ਉਪਰ ਨੂੰ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਕੱਢੀ ਜਾਣ ਧੂੰਆਂ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਿਆ ਕਿ ਹਵਾ ਗੰਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਦਿਹਾੜੀ ਕੱਟੋ। ਕਿੰਨੇ ਮਿੰਟ ਲਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਪੰਜ ਮਿੰਟ। ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਦੇ ਪੈਸੇ ਕੱਟੋ। 10 ਮਿੰਟ ਪੀਂਦੈ, 50 ਮਿੰਟ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਕੱਟ ਦਿਓ। ਬੜਾ ਚੌਲਾ ਪੈਂਦਾ ਰਿਹਾ ਉਥੇ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਲੋਕ ਸਮਝ ਗਏ। ਪਰ ਸਾਡੇ ਨਹੀਂ ਸਮਝ 'ਚ ਆਈ। ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਕਹਿ ਰਹੇ ਨੇ ਕਿ ਇਧਰ ਨਾ ਜਾਇਓ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪ ਕਿਹੈ ਕਿ ਬਿਖਿਆ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਨਾ, ਇਹਨੂੰ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਨਾ ਲਿਆਓ। ਸਾਡੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਕਿ ਤਮਾਕੂ ਦਾ ਨਾਉਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੋਈ ਲੈਂਦਾ। ਜੇ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤਕ ਪੰਜ ਪਾਠ ਗਾਇਤ੍ਰੀ ਦੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਇਹ ਸੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਐਨਾ ਮਲੀਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਨਾਉਂ ਲੈਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ। ਇਹ ਕਰਦਾ ਕੀ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ - **'ਦੇਵ ਪਿਤਰ ਸਭ ਤਜਿ ਜਾਇ।'**

ਜਿਹੜਾ ਉਹਦੇ ਹੱਥ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਪੀਣਾ ਹੈ ਨਾ -

ਪਾਣੀ ਤਾ ਕੇ ਹਾਥ ਕਉ ਮਧਰਾ ਸਮ ਅਘਦਾਇ।

ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਲਈ, ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਪਾਣੀ ਲੈ ਕੇ ਪੀ ਲਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹਦਾ ਕਿੰਨਾ ਪਾਪ ਹੋ ਗਿਆ।

ਮਦਰਾ ਦਹਤੀ ਸਪਤ ਕੁਲ ਭਾਂਗ ਦਹੈ ਤਨ ਏਕ।

ਸੱਤ ਕੁਲਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਸ਼ਰਾਬ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਭੰਗ ਵੀ ਇਕ ਤਨ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਦੈ।

ਜਗਤ ਜੂਠ ਸਤ ਕੁਲ ਦਹੈ ਨਿੰਦਾ ਦਹੈ ਅਨੇਕ।

ਸੋ ਕੁਲ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਦੈ ਤਮਾਕੂ। ਤਮਾਕੂ ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਸੋ ਕੁਲ ਦਾ ਵੈਰੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ 'ਚ ਆਉਂਦੈ ਕਿ ਪਿਆਰਿਓ! ਜੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਣਾ, ਨਿੰਦਿਆ ਵਾਲਾ ਹੀ ਪੁੱਤਰ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਸੀ। 'ਨਿੰਦਾ ਦਹੈ ਅਨੇਕ। ਗਿਣਤੀ-ਮਿਣਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੁਲਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੈ। ਉਹਦੇ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਵਿਧਵਾ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ।

ਜਿਹ ਕੁਲਿ ਪੂਤੁ ਨ ਗਿਆਨ ਬੀਚਾਰੀ ॥

ਬਿਧਵਾ ਕਸ ਨ ਭਈ ਮਹਤਾਰੀ ॥ ਅੰਗ- ੩੨੮

ਬਾਪੂ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਉਹਦਾ। ਪੁੱਤਰ ਤਾਂ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਨਾ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਨਿਕੰਮਾ। ਸੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਹਰ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਲੇਕਿਨ ਅਸੀਂ ਐਨੇ ਬੋਲੇ ਹੋ ਗਏ -

ਫਰੀਦਾ ਕੁਕੇਦਿਆ ਚਾਂਗੇਦਿਆ ਮਤੀ ਦੇਦਿਆ ਨਿਤ ॥

ਜੋ ਸੈਤਾਨਿ ਵੰਵਾਇਆ ਸੇ ਕਿਤ ਫੇਰਹਿ ਚਿਤ ॥ ੧੫ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੭੮

ਕਿਵੇਂ ਚਿੱਤ ਫਿਰੇ, ਨਹੀਂ ਫਿਰਦਾ। ਸਾਰੇ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਲੈਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਤੂੰ ਆਇਆ ਹੈਂ ਲਾਹਾ ਲੈਣ -

ਪ੍ਰਾਣੀ ਤੂੰ ਆਇਆ ਲਾਹਾ ਲੈਣਿ ॥

ਲਗਾ ਕਿਤੁ ਕੁਫਕੜੇ ਸਭ ਮੁਕਦੀ ਚਲੀ ਰੈਣਿ ॥

ਅੰਗ- ੪੩

ਫੇਰ ਨਾਮ ਤੋਂ ਵਿਛੜ ਕੇ, ਨਾਮ ਤੋਂ ਜਿਹੜਾ ਸੁੰਨਾ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ ਉਹਦਾ ਜਿਹੜਾ ਮੁਖ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਡਰਾਉਣਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ। ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ। ਪੜ੍ਹੋ ਪਿਆਰ ਨਾਲ-

ਧਾਰਨਾ - ਤੇਰਾ ਮੁਖੜਾ ਡਰਾਉਣਾ ਬਿਨਾਂ ਨਾਮ ਤੋਂ।

ਫਰੀਦਾ ਤਿਨਾ ਮੁਖ ਡਰਾਵਣੇ ਜਿਨਾ ਵਿਸਾਰਿਓਨੁ ਨਾਉ ॥

ਐਥੈ ਦੁਖ ਘਣੇਰਿਆ ਅਗੈ ਠਉਰ ਨ ਠਾਉ ॥ ੧੦੬ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੮੩

ਇਥੇ ਦੁਖਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬੀਤੇਗੀ। ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ - ਨਾਮ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ।

'ਚਲਦਾ.....!'

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ..... ॥

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਪਾਠੁ ਪੜਿਓ ਅਰੁ ਬੇਦੁ ਬੀਚਾਰਿਓ
ਨਿਵਲਿ ਭੁਅੰਗਮ ਸਾਧੇ ॥
ਪੰਚ ਜਨਾ ਸਿਉ ਸੰਗੁ ਨ ਛੁਟਕਿਓ
ਅਧਿਕ ਅਹੰਬੁਧਿ ਬਾਧੇ ॥ ੧ ॥
ਪਿਆਰੇ ਇਨ ਬਿਧਿ ਮਿਲਣੁ ਨ ਜਾਈ
ਮੈ ਕੀਏ ਕਰਮ ਅਨੇਕਾ ॥
ਹਾਰਿ ਪਰਿਓ ਸੁਆਮੀ ਕੈ ਦੁਆਰੈ
ਦੀਜੈ ਬੁਧਿ ਬਿਬੇਕਾ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਮੋਨਿ ਭਇਓ ਕਰਪਾਤੀ ਰਹਿਓ
ਨਗਨ ਫਿਰਿਓ ਬਨ ਮਾਹੀ ॥
ਤਟ ਤੀਰਥ ਸਭ ਧਰਤੀ ਭ੍ਰਮਿਓ
ਦੁਬਿਧਾ ਛੁਟਕੈ ਨਾਹੀ ॥ ੨ ॥
ਮਨ ਕਾਮਨਾ ਤੀਰਥ ਜਾਇ ਬਸਿਓ
ਸਿਰਿ ਕਰਵਤ ਧਰਾਏ ॥
ਮਨ ਕੀ ਮੈਲੁ ਨ ਉਤਰੈ ਇਹ ਬਿਧਿ
ਜੇ ਲਖ ਜਤਨ ਕਰਾਏ ॥ ੩ ॥
ਕਨਿਕ ਕਾਮਿਨੀ ਹੈਵਰ ਗੈਵਰ
ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਦਾਨੁ ਦਾਤਾਰਾ ॥
ਅੰਨ ਬਸਤੁ ਭੂਮਿ ਬਹੁ ਅਰਧੇ
ਨਹ ਮਿਲੀਐ ਹਰਿ ਦੁਆਰਾ ॥ ੪ ॥
ਪੂਜਾ ਅਰਚਾ ਬੰਦਨ ਡੰਡਉਤ ਖਟੁ ਕਰਮਾ ਰਤੁ ਰਹਤਾ ॥
ਹਉ ਹਉ ਕਰਤ ਬੰਧਨ ਮਹਿ ਪਰਿਆ
ਨਹ ਮਿਲੀਐ ਇਹ ਜੁਗਤਾ ॥ ੫ ॥
ਜੋਗ ਸਿਧ ਆਸਣ ਚਉਰਾਸੀਹ
ਏ ਭੀ ਕਰਿ ਕਰਿ ਰਹਿਆ ॥
ਵਡੀ ਆਰਜਾ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਜਨਮੈ
ਹਰਿ ਸਿਉ ਸੰਗੁ ਨ ਗਹਿਆ ॥ ੬ ॥
ਰਾਜ ਲੀਲਾ ਰਾਜਨ ਕੀ ਰਚਨਾ ਕਰਿਆ ਹੁਕਮੁ ਅਫਾਰਾ ॥
ਸੇਜ ਸੋਹਨੀ ਚੰਦਨੁ ਚੋਆ
ਨਰਕ ਘੋਰ ਕਾ ਦੁਆਰਾ ॥ ੭ ॥
ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ
ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ ॥ ੮ ॥ ਅੰਗ- ੬੪੧

ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਖਿਆਲ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕੀਏ। ਚਿੱਤ ਬਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਕਰੀਏ। ਰਸਨਾ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਵਾਸਤੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰੋ ਜੀ ਸਤਿਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਅਪਾਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਈ। ਹਰ ਸਾਲ

ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਪਰਮ ਪੂਜਯ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ, ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਨੀ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਯਾਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਥੇ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡਪਾਠ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਤਿਸੰਗ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦੋ ਘੜੀਆਂ ਦਾ ਸਤਿਸੰਗ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ -

ਬਿਨੁ ਭਾਗਾ ਸਤਸੰਗੁ ਨ ਲਭੈ

ਬਿਨੁ ਸੰਗਤਿ ਮੈਲੁ ਭਰੀਜੈ ਜੀਉ॥

ਅੰਗ- ੯੫

ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਭਾਗ ਬਣ ਗਏ ਉਹ ਦੂਰ ਤੋਂ ਵੀ ਚਲ ਕੇ ਆਏ। ਜੇ ਨਹੀਂ ਕਰਮ ਫਲ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਉਹ ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੇ। ਸੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਵੀ ਸਤਿਸੰਗ 'ਚ ਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਭਾਗਾਂ ਤੋਂ ਸਤਿਸੰਗ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ। ਕੁਸੰਗ ਤਾਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੁਸੰਗ ਤਾਂ ਲੱਭਣ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਮੀਡੀਏ ਦਾ ਯੁੱਗ ਹੈ, ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਮੀਡੀਆ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਹਦੇ ਰਾਹੀਂ ਦੋਵੇਂ ਪੱਖ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਵਿਚ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰ ਲਓ। ਕੁਸੰਗ ਕਰ ਲਓ। ਪਰ ਜਿਹੜੀ ਸਤਿਸੰਗਤ ਹੈ ਉਹ ਤਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਕੁਸੰਗ ਹੈ ਉਹ ਡੋਬ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਬਾਕੀ ਕਰਮ ਜੋ ਹਨ ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਨਹੀਂ ਕਰਨੇ। ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਫਲ ਐਨਾ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨਾਂ ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਹੈ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਿਜ ਅਨੁਭਵ ਪੁਰ ਦਰਗਾਹੀ ਇਲਾਹੀ ਬਖਸ਼ੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ - 'ਪਾਠੁ ਪੜਿਓ ਅਰੁ ਬੇਦੁ ਬੀਚਾਰਿਓ ਨਿਵਲਿ ਭੁਅੰਗਮ ਸਾਧੇ ॥ ਪੰਚ ਜਨਾ ਸਿਉ ਸੰਗੁ ਨ ਛੁਟਕਿਓ ਅਧਿਕ ਅਹੰਬੁਧਿ ਬਾਧੇ ॥ ' ਅਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ। ਪਹਿਲੇ ਸਮੇਂ ਸਨ ਲੰਮੀਆਂ ਉਮਰਾਂ ਸਨ, ਦਿਲ ਤਾਕਤਵਰ ਸਨ, ਐਸੇ ਸਾਧਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਕਿ 'ਬੇਦ ਪੜ੍ਹਹਿ ਮੁਖ ਟੀਕਾ ਸਹਿਤ'। ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ-ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਉਮਰਾਂ ਲੰਘ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਪੜ੍ਹਨੀ, ਬੜੇ ਔਖੇ ਕੰਮ ਸਨ। ਫੇਰ ਦੂਜੇ ਕਰਮ-

ਨਿਵਲੀ ਕਰਮ ਭੁਅੰਗਮ ਭਾਠੀ ਰੇਚਕ ਪੂਰਕ ਕੁੰਭ ਕਰੈ॥

ਅੰਗ- ੧੩੪੩

ਐਸੇ ਕਰਮ ਜਿਹੜੇ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਪੇਟ ਖਾਲੀ ਹੈ, ਪੇਟ 'ਤੇ ਕੋਈ ਭਾਰ ਨਹੀਂ। ਪਾਣੀ ਪੀ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਨਿਵਲੀ ਕਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪੇਟ ਨੂੰ ਹਿਲਾਉਣਾ। ਫੇਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਦੀ ਸਫਾਈ ਕਰਨੀ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਦੇ। ਪਰ ਇਥੇ ਹੀ ਰੁਕ ਜਾਂਦੇ। ਇਥੇ ਰੁਕਣਾ ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਇਥੇ ਰੁਕ ਗਏ ਕਿ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰ ਲਿਆ। ਐਨੀ ਸਾਧਨਾ ਕਰਕੇ ਗੱਲ ਤਾਂ ਬਣੀ ਨਹੀਂ। **ਪੰਚ ਜਨਾ ਸਿਉ ਸੰਗੁ ਨ ਛੁਟਕਿਓ ਅਧਿਕ ਅਹੰਬੁਧਿ ਬਾਧੇ ॥** ਉਹੀ ਪੰਚ ਫੇਰ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹੇ। ਕਿਤੇ ਵੀ ਚਲੇ ਗਏ।

ਦੇਸੁ ਛੋਡਿ ਪਰਦੇਸਹਿ ਧਾਇਆ ॥

ਪੰਚ ਚੰਡਾਲ ਨਾਲੇ ਲੈ ਆਇਆ ॥ ੪ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੪੮

ਇਹ ਛੁਡਦੇ ਨਹੀਂ ਖਹਿੜਾ। ਬੜੇ ਸਾਧਨ ਦਸੇ ਨੇ ਉਪਰ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਪਿਆਰਿਓ! **'ਪਿਆਰੇ ਇਨ ਬਿਧਿ ਮਿਲਣੁ ਨ ਜਾਈ....'** ਇਹ ਵਿਧੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਜੁਗਤੀ ਨਹੀਂ ਉਸ ਦੇ ਮਿਲਣ ਦੀ। ਮੈਂ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਕਰਮ ਕਰਕੇ ਦੇਖ ਲਏ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਤਿਸੰਗ ਨੂੰ ਹੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦਿਤੀ ਹੈ -

ਕਬੀਰ ਏਕ ਘੜੀ ਆਧੀ ਘਰੀ ਆਧੀ ਹੂੰ ਤੇ ਆਧ ॥

ਭਗਤਨ ਸੇਤੀ ਗੋਸਟੇ ਜੋ ਕੀਨੇ ਸੋ ਲਾਭ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੭੭

ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਸਮੇਂ ਦੀ ਘੜੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰਿਆਂ ਕੋਲ ਘੜੀਆਂ ਹਨ। ਮਿੰਟ, ਸਕਿੰਟ, ਘੰਟੇ ਹਨ। ਇਕ ਘੜੀ ਸਾਢੇ 24 ਮਿੰਟ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਧੀ ਸਵਾ 12 ਮਿੰਟ ਦੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਧੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਧੀ ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ -

ਏਕ ਚਿਤ ਜਿਹ ਇਕ ਛਿਨ ਧਿਆਇਓ।

ਕਾਲ ਫਾਸ ਕੇ ਬੀਚ ਨਾ ਆਇਓ।

ਛਿਨ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਹੁੰਦੈ। ਅੱਖ ਝਮਕਣ ਦੇ ਚਿਰ ਜਿੰਨਾ ਸਮਾਂ - **'ਨਿਮਖ ਏਕ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਦੇਇ....'** ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿੰਨਾਂ ਵੀ ਝਲਕਾਰਾ ਵਜ ਗਿਆ। ਕਿੰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ **'ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਤਨੁ ਸੀਤਲੁ ਹੋਇ ॥ (ਅੰਗ-੪੪)** ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਰਤ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਕਿਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ - **'ਪਿਆਰੇ ਇਨ ਬਿਧਿ ਮਿਲਣੁ ਨ ਜਾਈ ਮੈ ਕੀਏ ਕਰਮ ਅਨੇਕਾ ॥ ਹਾਰਿ ਪਰਿਓ ਸੁਆਮੀ ਕੈ ਦੁਆਰੇ ਦੀਜੈ ਬੁਧਿ ਬਿਬੇਕਾ ॥'** ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਹੜੀ ਬਿਬੇਕ ਬੁੱਧ ਹੈ। ਇਕ ਤਾਂ ਬੁੱਧ ਹੈ ਜੋ ਮਨ ਨੂੰ ਪਰੇਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਨਾ! ਅਜੇ ਤਾਂ ਪੰਜ ਦਿਨ ਹਨ, ਅਜੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾ ਦਿਨ ਹੀ ਹੈ ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ, ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ। ਧੰਦੇ-ਧੰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਸਮਾਂ ਲੰਘ ਗਿਆ -

ਦਿਨ ਤੇ ਪਹਰ ਪਹਰ ਤੇ ਘਰੀਆਂ

ਆਵ ਘਟੈ ਤਨੁ ਛੀਜੈ ॥

ਕਾਲ ਅਹੇਰੀ ਫਿਰੈ ਬਧਿਕ ਜਿਉ

ਕਹਹੁ ਕਵਨ ਬਿਧਿ ਕੀਜੈ ॥

ਅੰਗ- ੬੯੨

ਵਿਧੀ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਹਿਰ , ਪਹਿਰ ਤੇ ਘੜੀਆਂ ਸਮਾਂ ਬੀਤਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਦੇਖਦੇ-ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਥੇ ਪੈਂਤਪੁਰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਹੌਲਦਾਰ ਰਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਦੇ। ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਕਾਰ-ਸੇਵਾ ਗਿਆਨੀ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਰਵਾਈ। ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈਆਂ। ਕੀ ਅਸੀਂ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ? ਇਹ ਤਾਂ ਸਮਾਂ ਲੰਘਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਹ ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਪਲ, ਇਹ ਘੜੀਆਂ ਸਤਿਸੰਗ 'ਚ ਲਗ ਗਈਆਂ, ਕਿੰਨਾ ਇਹਦਾ ਲਾਭ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਲਾਭ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਢਿੱਲੇ ਹਾਂ -

ਰੇ ਮੂੜੇ ਲਾਹੇ ਕਉ ਤੂੰ ਢੀਲਾ ਢੀਲਾ

ਤੋਟੇ ਕਉ ਬੇਗਿ ਧਾਇਆ ॥

ਅੰਗ- ੪੦੨

ਚੰਗਿਆਈ ਆਲਕੁ ਕਰੇ ਬੁਰਿਆਈ ਹੋਇ ਸੇਰੁ ॥

ਨਾਨਕ ਅਜੁ ਕਲਿ ਆਵਸੀ ਗਾਫਲ ਫਾਹੀ ਪੇਰੁ ॥ ੧ ॥

ਅੰਗ-੫੧੮

ਪੈਰ 'ਚ ਤਾਂ ਫਾਹੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਾਲ ਦੀ। ਸਮਾਂ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੁੱਧ ਨੇ ਮਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੈ। ਮਨ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਹੈ -

ਮਮਾ ਮਨ ਸਿਉ ਕਾਜੁ ਹੈ ਮਨ ਸਾਧੇ ਸਿਧਿ ਹੋਇ ॥

ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਸਿਉ ਕਹੈ ਕਬੀਰਾ

ਮਨ ਸਾ ਮਿਲਿਆ ਨ ਕੋਇ ॥

ਅੰਗ- ੩੪੨

ਮਨ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਸੰਬੋਧਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬੁੱਧੀ ਮਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਦੀ ਹੈ। ਮਾੜੀ ਬੁੱਧੀ ਪ੍ਰੇਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕੁਸੰਗ ਵਲ ਨੂੰ। ਬਿਬੇਕ ਬੁੱਧ ਸਤਿਸੰਗ ਵਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੁਆਰੇ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਇਹ ਬਿਬੇਕ ਬੁੱਧ ਦੀ ਸੋਝੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਸਾਧਨ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਮੋਨੀ ਰਹਿਣਾ। ਬਾਹਰੋਂ ਮੋਨੀ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣਾ, ਅੰਦਰ ਕਲਪਨਾ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਬਦਰੀਨਾਥ ਬਰਫਾਨੀ ਬਾਬਾ ਆਪਣੇ ਇਥੇ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਬੜੀ ਲੰਮੀ ਉਮਰ। ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਉਹਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਹਮ-ਜਮਾਤੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਉਦੋਂ 154 ਸਾਲ ਉਮਰ ਸੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਤਕਰੀਬਨ 170 ਸਾਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਐਨੀ ਲੰਮੀ ਉਮਰ। ਉਹਦਾ ਇਕ ਚੇਲਾ ਉਹਨੇ 20 ਸਾਲ ਵਾਸਤੇ ਮੌਨ ਵਰਤ ਰੱਖ ਲਿਆ, ਪਰ ਉਹ ਲਿਖ-ਲਿਖ ਕੇ ਹੀ ਦੇਈ ਜਾਵੇ। ਕਲਪਨਾ ਐਨੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਕਿ ਮੈਂ ਐਡਾ ਵੱਡਾ ਆਸ਼ਰਮ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਐਨਾ ਯੱਗ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਐਨਾ ਪੈਸਾ ਦਿਓ। ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਮਿਟਦੀ। **'ਮੋਨਿ ਭਇਓ**

ਕਰਪਾਤੀ ਰਹਿਓ ਨਗਨ ਫਿਰਿਓ ਬਨ ਮਾਹੀ ॥
 'ਕਰਪਾਤੀ' ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਲੈ ਕੇ ਛਕਣਾ। ਨੰਗੇ ਰਹਿਣਾ।
 ਬਾਹਰ ਤੁਰੇ ਫਿਰਨਾ। ਇਹਨੂੰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਕੋਈ
 ਮਹੱਤਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ। ਇਹਦੀ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈ ਨਹੀਂ
 - **'ਪਗ ਉਪੇਤਾਣਾ'** (ਅੰਗ-੪੬੭) ਪੈਰਾਂ 'ਚ ਜੁੱਤੀ
 ਨਾ ਪਾਉਣਾ। ਕੰਡੇ ਲੱਗਣਗੇ। **'ਅਪਣਾ ਕੀਆ
 ਕਮਾਣਾ ॥'** (ਅੰਗ-੪੬੭) ਇਸ 'ਚ ਕੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ।

ਅਲੁ ਮਲੁ ਖਾਈ ਸਿਰਿ ਛਾਈ ਪਾਈ ॥
 ਮੂਰਖਿ ਅੰਧੈ ਪਤਿ ਗਵਾਈ ॥ ੧
 ਵਣੁ ਨਾਵੈ ਕਿਛੁ ਥਾਇ ਨ ਪਾਈ ॥
 ਰਹੈ ਬੇਬਾਣੀ ਮੜੀ ਮਸਾਣੀ ॥
 ਅੰਧੁ ਨ ਜਾਣੈ ਫਿਰਿ ਪਛੁਤਾਣੀ ॥
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਭੇਟੇ ਸੋ ਸੁਖੁ ਪਾਏ ॥
 ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਮੰਨਿ ਵਸਾਏ ॥
 ਨਾਨਕ ਨਦਰਿ ਕਰੇ ਸੋ ਪਾਏ ॥
 ਆਸ ਅੰਦੇਸੇ ਤੇ ਨਿਹਕੇਵਲੁ ਹਉਮੈ ਸਬਦਿ ਜਲਾਏ ॥ ੨ ॥
 ਅੰਗ- ੪੬੭

ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕੋਈ ਖਾਸ ਮਹੱਤਤਾ ਨਹੀਂ ਰਖਦੀਆਂ।
 ਜਦੋਂ ਤਕ ਹਉਮੈ ਦਾ ਨਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ -
ਬਸਤੁ ਨ ਪਹਿਰੈ ॥ ਅਹਿਨਿਸਿ ਕਹਰੈ ॥ ਅੰਗ- ੪੬੭

ਹੁਣ ਕੱਪੜੇ ਨਾ ਪਾਓ, ਠੰਢ 'ਚ ਠਰ-ਠਰ ਕਰਦੇ
 ਮਰ ਜਾਓ। ਕੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ? **'ਤਟ ਤੀਰਥ ਸਭ
 ਧਰਤੀ ਭ੍ਰਮਿਓ ਦੁਬਿਧਾ ਛੁਟਕੈ ਨਾਹੀ ॥'**

ਐਸੇ ਵੀ ਦੇਖੋ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਦਾ
 ਭ੍ਰਮਣ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਇਕ ਰਾਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਕਿਤੇ
 ਟਿਕਦੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਕਲਪਨਾ ਹੀ ਲੱਗੀ
 ਹੈ। ਦੁਬਿਧਾ ਤਾਂ ਫੇਰ ਵੀ ਨਾ ਗਈ। **'ਮਨ ਕਾਮਨਾ
 ਤੀਰਥ ਜਾਇ ਬਸਿਓ ਸਿਰਿ ਕਰਵਤ ਧਰਾਏ ॥**
 ' ਕਿੰਨੀਆਂ ਮਨ 'ਚ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਤੀਰਥਾਂ 'ਤੇ
 ਨਿਵਾਸ ਰਖ ਲਿਆ-

ਤੀਰਥਿ ਜਾਉ ਤ ਹਉ ਹਉ ਕਰਤੇ ॥
 ਪੰਡਿਤ ਪੁਛਉ ਤ ਮਾਇਆ ਰਾਤੇ ॥ ਅੰਗ- ੩੮੫

ਮਾਘ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥਾਂ 'ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ
 ਕਰਦੇ। ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਚਾਰ ਤੀਰਥਾਂ 'ਤੇ ਕੁੰਭ ਲਗਦੇ। ਉਥੇ
 ਵੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਹੁੰਦੇ। ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ -

ਪਾਪ ਕਰਹਿ ਪੰਚਾਂ ਕੇ ਬਸਿ ਰੇ ॥
 ਤੀਰਥਿ ਨਾਇ ਕਹਹਿ ਸਭਿ ਉਤਰੇ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੪੮

ਪਰ ਮਹੱਤਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ। ਅਸਲ ਮਹੱਤਤਾ ਤਾਂ
 ਹੈ ਜੇ ਤੀਰਥਾਂ ਉਤੇ ਵੀ ਸਤਿਸੰਗ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਕੁੰਭ
 ਲਗਦੇ ਮਹਾਤਮਾ ਸਾਰੇ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਹਿਮਾਲਿਆ
 ਪਰਬਤ ਤੋਂ ਵੀ ਥੱਲੇ ਉਤਰ ਆਉਂਦੇ। ਸਤਿਸੰਗ

ਕਰਦੇ। ਆਪਣੇ ਤਜਰਬੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਵੰਡਦੇ ਤੇ
 ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦੇ।

ਗੁਰਮੁਖ ਗਾਡੀ ਰਾਹੁ ਚਲੰਦਾ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਇਸ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚਲਦੇ। ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਰਸਤਾ ਹੈ
 ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਬਾਕੀ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ
 ਨਹੀਂ ਕੋਈ। ਕੰਮ ਤਾਂ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਰਹਿਣਗੇ। ਕੰਮ ਕਿਸੇ
 ਦੇ ਮੁੱਕੇ ਨੇ? ਮੁਕਾਏ ਮੁਕਦੇ ਨਹੀਂ। ਇਨਸਾਨ ਆਪ
 ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੇ, ਨਾਲ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸਤਿਸੰਗ ਹੈ।

ਸਾਥਿ ਨ ਚਾਲੈ ਬਿਨੁ ਭਜਨ ਬਿਖਿਆ ਸਗਲੀ ਛਾਰੁ ॥
 ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਕਮਾਵਨਾ ਨਾਨਕ ਇਹੁ ਧਨੁ ਸਾਰੁ ॥
 ਅੰਗ- ੨੮੮

ਅਸਲ 'ਚ ਆਹ ਕੰਮ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਅਸੀਂ ਕਰ
 ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਤਿਸੰਗ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਵੀ ਸਮਾਂ ਕਰ ਲਿਆ,
 ਬਿਰਥਾ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।
 ਬਾਕੀ ਕੰਮ ਐਨੇ ਮਹੱਤਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਕਲਜੁਗ ਦਾ
 ਸਮਾਂ ਹੈ। ਕਿੰਨੇ ਔਖੇ ਸਾਧਨ ਨੇ - **'ਮਨ ਕਾਮਨਾ
 ਤੀਰਥ ਜਾਇ ਬਸਿਓ ਸਿਰਿ ਕਰਵਤ ਧਰਾਏ ॥'**
 ਕਾਂਸੀ 'ਚ ਆਰਾ ਸੀ। ਕਾਂਸੀ ਪਵਿੱਤਰ ਨਗਰੀ, ਉਥੇ
 ਜਾਂਦੇ, ਉਹ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦਾ ਆਰਾ ਕਿ ਇਹਦੇ ਥੱਲੇ ਸਿਰ
 ਰੱਖ ਦਿੰਦੇ, ਆਮ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦਾ ਉਥੇ ਭੋਗ ਪਾ ਦਿੰਦੇ।
 ਅੰਗਰੇਜ਼ ਗੋਰਮਿੰਟ ਸਿਆਣੀ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਰੋਕ
 ਲਾਈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਹੈ ਕਿ
 ਆਰੇ ਥੱਲੇ ਰੱਖ ਲਿਆ, ਸਿਰ ਕਟਵਾ ਲਿਆ। ਕੀ
 ਇਹਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੋਈ? **'ਮਨ ਕੀ ਮੈਲੁ ਨ ਉਤਰੈ
 ਇਹ ਬਿਧਿ ਜੇ ਲਖ ਜਤਨ ਕਰਾਏ ॥'** ਮਨ ਦੀ
 ਮੈਲ ਤਾਂ ਉਤਰੀ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਸੀਸ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ
 ਉਥੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਸਵਾ-ਸਵਾ
 ਮਣ ਜਨੇਊ ਉਤਾਰ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀਬ ਅੰਨ ਜਲ ਪਾਨ
 ਕਰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ
 ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ -

ਤਿਲਕ ਜੰਝੁ ਰਾਖਾ ਪ੍ਰਭ ਤਾਕਾ॥
 ਕੀਨੋ ਬਡੋ ਕਲੂ ਮਹਿ ਸਾਕਾ॥
 ਸਾਧਨਿ ਹੇਤਿ ਇਤੀ ਜਿਨਿ ਕਰੀ॥
 ਸੀਸ ਦੀਆ ਪਰ ਸੀ ਨ ਉਚਰੀ॥
 ਧਰਮ ਹੇਤ ਸਾਕਾ ਜਿਨਿ ਕੀਆ॥
 ਸੀਸ ਦੀਆ ਪਰ ਸਿਰਰੁ ਨ ਦੀਆ॥

ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ, ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦

ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕੀਤੀ। ਫੋਕਟ ਕਰਮ ਤਾਂ
 ਦੂਜੇ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਜਦੋਂ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅੱਗੇ
 ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦਾ। ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ
 ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਵੇਲੇ ਬੁੱਲ੍ਹੇਸ਼ਾਹ ਫਕੀਰ ਕਹਿੰਦੇ -

ਜਬ ਬਾਰਕ ਥੇ, ਤਬ ਪਾਲਕ ਦੀਏ

ਜਬ ਪਾਲਕ ਥੇ, ਤਬ ਬਾਰਕ ਦੀਏ।

ਪੋਹ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਲੰਘਿਆ। ਕਿੰਨੀਆਂ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਦਿਤੀਆਂ। ਆਪਣੇ ਨੇੜੇ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਹਨ। ਇਥੇ ਸਾਰਾ ਇਤਿਹਾਸ ਸਾਡੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਵੇਂ ਸਰਸਾ 'ਤੇ ਵਿਛੋੜਾ ਪਿਆ। ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਨੇਮ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਜੁਗਤ ਦਸੀ। ਉਥੇ ਵੀ ਬ੍ਰਹਮ ਮਹੂਰਤ ਦੇ ਵਿਚ ਆਤਮ ਅਨੰਦ ਲਿਆ, ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਹੋਏ। ਫੇਰ ਅੱਗੇ ਗਏ, ਸ੍ਰੀ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੜੀ ਵਿਚ ਰਹਿਰਾਸ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਾਠ ਹੋਏ। ਉਸ ਦਿਨ ਅਰਦਾਸਾ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਆਪ ਸੋਧਿਆ। 'ਪੰਚ ਪਰਵਾਣ' ਜੋ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੱਤਾ ਗੱਦੀ ਦਿਤੀ ਕਿ ਵਿਹਾਰਕ (ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ) ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ 'ਚ ਜੋ ਹੁਕਮ ਕਰੋਗੇ। ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਰੂਪ ਦੇ ਵਿਚ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਸੀਸ ਨਿਵਾਉਣਾ ਪਏਗਾ। ਆਪ ਵੀ ਕਰ ਕੇ ਦਿਖਾਇਆ।

ਸੋ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ ਜੋ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤਕ ਮਨੋ ਨਾਸ਼, ਵਾਸਨਾ ਖੈ, ਤੱਤ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਕ ਅਸਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਤਿਸੰਗ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦਰਸਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿੰਨੀ ਇਸ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਹੈ। **'ਮਨ ਕੀ ਮੈਲੁ ਨ ਉਤਰੈ ਇਹ ਬਿਧਿ ਜੇ ਲਖ ਜਤਨ ਕਰਾਏ ॥'** ਭਾਵੇਂ ਹੋਰ ਕਿੰਨਾ ਕੁਛ ਕਰ ਲਓ, ਅੰਦਰ ਦੀ ਮੈਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ।

ਨਾਵਣ ਚਲੇ ਤੀਰਥੀ ਮਨਿ ਖੋਟੈ ਤਨਿ ਚੋਰ ॥
ਇਕੁ ਭਾਉ ਲਬੀ ਨਾਤਿਆ ਦਇ ਭਾ ਚੜੀਅਸੁ ਹੋਰ ॥
ਬਾਹਰਿ ਧੋਤੀ ਤੁਮੜੀ ਅੰਦਰਿ ਵਿਸੁ ਨਿਕੋਰ ॥
ਸਾਧ ਭਲੇ ਅਣਨਾਤਿਆ ਚੋਰ ਸਿ ਚੋਰਾ ਚੋਰ ॥ ੨ ॥

ਅੰਗ - ੨੮੯

'ਕਨਿਕ ਕਾਮਿਨੀ ਹੈਵਰ ਗੇਵਰ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਦਾਨੁ ਦਾਤਾਰਾ ॥' 'ਕਨਿਕ' ਹੁੰਦੈ ਸੋਨਾ 'ਕਾਮਿਨੀ' ਇਸਤ੍ਰੀ ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਐਡੇ-ਐਡੇ ਦਾਨ, ਹਾਥੀ ਘੋੜੇ ਹਵਾ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਦਾਨ ਕੀਤੇ - **'ਅੰਨ ਬਸਤ੍ਰ ਭੂਮਿ ਬਹੁ ਅਰਪੇ ਨਹ ਮਿਲੀਐ ਹਰਿ ਦੁਆਰਾ ॥'** ਪਰ ਗੁਮਾਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਐਸੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ -

ਪੂਜਾ ਅਰਚਾ ਬੰਦਨ ਡੰਡਉਤ ਖਟੁ ਕਰਮਾ ਰਤੁ ਰਹਤਾ ॥
ਹਉ ਹਉ ਕਰਤ ਬੰਧਨ ਮਹਿ ਪਰਿਆ
ਨਹ ਮਿਲੀਐ ਇਹ ਜੁਗਤਾ ॥

ਅੰਗ - ੬੪੨

'ਪੂਜਾ ਅਰਚਾ ਬੰਦਨ ਡੰਡਉਤ ਖਟੁ ਕਰਮਾ ਰਤੁ ਰਹਤਾ ॥' ਇਹਨਾਂ 'ਚ ਹੀ ਰਤਿਆ ਰਹਿੰਦੇ। **'ਹਉ ਹਉ ਕਰਤ ਬੰਧਨ ਮਹਿ ਪਰਿਆ ਨਹ**

ਮਿਲੀਐ ਇਹ ਜੁਗਤਾ ॥' ਪੰਡਤ ਛੇ ਖਟ ਕਰਮ ਰਖ ਕੇ ਕਰਦੇ। ਦਾਨ ਦੇਣਾ, ਦਾਨ ਲੈਣਾ, ਯੱਗ ਕਰਨਾ, ਯੱਗ ਕਰਾਉਣਾ, ਪੂਜਾ ਕਰਨੀ, ਪੂਜਾ ਕਰਾਉਣੀ, ਵੇਦ ਪੜ੍ਹਨੇ, ਵੇਦ ਪੜ੍ਹਾਉਣੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ, ਫੇਰ ਜਪ ਕਰਨਾ। ਫੇਰ ਹੋਮ ਕਰਨਾ, ਫੇਰ ਸੰਧਿਆ ਕਰਨੀ। ਤਪ ਕਰਨਾ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਖਟ ਕਰਮ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਪਰ ਇਹ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਜੋ ਨਾਮ 'ਚ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਨਾਮ ਦੀ ਜੁਗਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਲਏ ਮੰਤ੍ਰ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਨਹੀਂ, ਕਿਵੇਂ ਕਰਨੈ। ਕੋਈ ਪੂਰਨ ਮਹਾਤਮਾ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਆਤਮ ਚਿੰਤਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨਾ ਮਿਲੀ। ਫੇਰ ਕੀ ਹੋਇਆ? ਫੇਰ ਤਾਂ ਨਿਹਫਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸਭ ਕੁਛ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ - **'ਜੋਗ ਸਿਧ ਆਸਣ ਚਉਰਾਸੀਹ ਏ ਭੀ ਕਰਿ ਕਰਿ ਰਹਿਆ ॥'** ਜਿਹੜੇ 84 ਆਸਣ ਨੇ, ਸਿੱਧ ਪੁਰਸ਼ ਕਿੱਡੇ-ਕਿੱਡੇ ਯੋਗੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਮਨ ਨੇ ਸਾਥ ਨਾ ਦਿਤਾ। ਅਮਰੂ ਵਰਗੇ ਰਾਜੇ ਲੰਕਾ ਦੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਏ। ਗੋਰਖਨਾਥ ਦਾ ਗੁਰੂ ਮਛੰਦਰਨਾਥ ਸਰੀਰ 'ਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼। ਕਿੰਨੇ ਮਾਇਆਵੀ ਭੋਗ ਭੋਗਦਾ ਰਿਹਾ। ਮਨ ਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਧੋਖਾ ਦੇ ਜਾਵੇ। **'ਫਡੀ ਆਰਜਾ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਜਨਮੈ ਹਰਿ ਸਿਉ ਸੰਗੁ ਨ ਗਹਿਆ ॥'** ਉਮਰਾਂ ਬੜੀਆਂ ਲੰਬੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਣ ਦਸਮ ਦੁਆਰ 'ਚ ਚੜ੍ਹਾ ਲੈਂਦੇ, ਉਮਰ ਸਵਾਸ ਰੋਕ ਕੇ ਵਧਾ ਲੈਂਦੇ। ਆਖਿਰ ਤਾਂ ਜਾਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦੇ। ਫੇਰ ਜਨਮ ਲੈਣਗੇ -

ਫਡੀ ਆਰਜਾ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਜਨਮੈ
ਹਰਿ ਸਿਉ ਸੰਗੁ ਨ ਗਹਿਆ ॥

ਅੰਗ - ੬੪੨

'ਰਾਜ ਲੀਲਾ ਰਾਜਨ ਕੀ ਰਚਨਾ ਕਰਿਆ ਹੁਕਮੁ ਅਫਾਰਾ ॥ ਸੇਜ ਸੋਹਨੀ ਚੰਦਨੁ ਚੋਆ ਨਰਕ ਘੋਰ ਕਾ ਦੁਆਰਾ ॥' ਇਹ ਤਾਂ ਨਰਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦੇ ਟਿਕਟ ਨੇ, ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਕੁਝ ਕਰ ਲਓ, ਇਹ ਭੋਗ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤਾਂ ਰੋਗ ਲਿਆ ਦਏਗੀ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਇਹ ਨਾਮ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੁੜਦਾ, ਸਤਿਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਦਰਸਾਈ ਜੁਗਤ ਨਾਲ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮਨ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਰੋਕਣਾ ਹੈ। ਸਤਿਪੁਰਸ਼ ਮਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਦਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਸਵਾਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਇਹਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰ ਲਓ। ਗੁੱਸਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਸਵਾਸ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਹੀ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 32 ਸਾਹ ਮਿੰਟ 'ਚ ਲੈਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਕਾਮ ਦੀ ਲਹਿਰ ਆਈ 64 ਸਵਾਸ ਆਏ। ਬਿਰਥਾ ਚਲੇ ਗਏ।

ਚਲਤ ਅਠਾਰਾਂ ਬੈਸਤ ਬਾਰਾਂ ਸੋਵਤ ਚੌਬੀਸ ਜਾਤ।

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 39 ਤੇ)

ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ (ਭਾਗ - 3)

ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ

1. ਸਭ ਤੇ ਵਡਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ

ਕਲਜੁਗੀ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਤਾਰਨਹਾਰ, 'ਸਤਿਗੁਰੂ-ਜਗਤ ਗੁਰੂ' ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੁਰ ਦਰਗਾਹ ਤੋਂ ਨਾਮ ਦਾ ਤੋਸਾ ਦੇ ਕੇ ਜਗਤ ਜਲੰਦੇ ਨੂੰ ਠਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣਾ ਹੀ ਸਰਗੁਣ ਰੂਪ ਬਣਾ ਕੇ ਭੋਜਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਭੁਲੇ ਭਟਕੇ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਹੋ ਸਕੇ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਨਉ-ਨਿਧ "ਨਾਮ" ਤੇ ਗਰੀਬੀ (ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ, ਕਰੜੀ ਘਾਲਣਾ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕਥਨ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਬੇ ਪਾਯਾ ਬਖਸ਼ ਦਰ
ਪਿਛੋਂ ਦੇ ਫਿਰ ਘਾਲ ਕਮਾਈ।
ਰੇਤ ਅੱਕ ਅਹਾਰ ਕਰ
ਰੋੜਾਂ ਦੀ ਗੁਰ ਕਰੀ ਵਿਛਾਈ।
ਭਾਰੀ ਕਰੀ ਤਪਸਯਾ
ਭਡੇ ਭਾਗ ਹਰਿ ਸਿਉ ਬਣਿ ਆਈ।

(ਵਾਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ-੧/੨੪)

ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਆਤਮਿਕ ਠੰਡ ਵਰਤਾਈ ਤੇ ਰਸਾਤਲ ਵਿਚ ਗੋਤੇ ਖਾ ਰਹੀ ਲੁਕਾਈ ਨੂੰ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਅਤੇ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਕੇਵਲ ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ 'ਨਾਮ' ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਸਭ ਦਾ ਕਲਿਆਣ ਕੀਤਾ -

ਬਾਬਾ ਪੈਯਾ ਸਚਖੰਡਿ
ਨਉ ਨਿਧਿ ਨਾਮੁ ਗਰੀਬੀ ਪਾਈ ।
ਬਾਬਾ ਦੇਖੈ ਧਿਆਨ ਧਰਿ
ਜਲਤੀ ਸਭਿ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦਿਸਿ ਆਈ ।

(ਵਾਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ-੧/੨੪)

ਹਉ ਭਾਲਿ ਵਿਕੁੰਨੀ ਹੋਈ॥

ਆਧੇਰੈ ਰਾਹੁ ਨ ਕੋਈ॥

ਅੰਗ-੧੪੫

ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਧਰਮ ਨਾਲ ਖੀਣ ਹੋਈ ਪ੍ਰਿਥਮੀ ਨੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਅੱਗੇ ਪੁਕਾਰ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਧਰਤੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਛੂੰਹਦੇ ਪਹਾੜਾਂ, ਅਨੇਕਾਂ ਕਿਲੇ, ਘਰਬਾਰ, ਸਮੁੰਦਰਾਂ, ਨਦੀਆਂ, ਬਨਸਪਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਿਰਛਾਂ-ਬੂਟਿਆਂ ਤੇ ਅਣਗਿਣਤ ਜੀਵਜੰਤਾਂ ਆਦਿ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਭਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ ਪਰ ਜੋ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ ਬੰਦੇ, ਅਧਰਮੀ ਬੰਦੇ ਰਾਜ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਅੰਨ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਰਉਪਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਹਉਮੈ-ਹੰਕਾਰ ਤੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਮੈਨੂੰ ਸਹਿਣਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਚਾਰੇ ਜਾਗੇ ਚਹੁ ਜੁਗੀ ਪੰਚਾਇਣ ਪੁਭੁ ਆਪੇ ਹੋਆ ।
ਆਪੇ ਪ'ਟੀ ਕਲਮ ਆਪ ਆਪੇ ਲਿਖਣਹਾਰਾ ਹੋਆ ।
ਬਾਬ ਗੁਰੂ ਅੰਧੇਰ ਹੈ ਖਹਿ ਖਹਿ ਮਰਦੇ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਲੋਆ।
ਵਰਤਿਆ ਪਾਪ ਜਗੱਤੁ ਤੇ
ਧਉਲ ਉਡੀਣਾ ਨਿਸਦਿਨ ਰੋਆ।
ਬਾਬ ਦਇਆ ਬਲ ਹੀਨ ਹੈ ਨਿਘਰ ਚਲੇ ਰਸਾਤਲ ਟੋਆ ।
ਖੜਾ ਇਕਤੇ ਪੈਰ ਤੇ ਪਾਪ ਸੰਗ ਬਹੁ ਭਾਰਾ ਹੋਆ ।
ਥੰਮੇ ਕੋਇ ਨ ਸਾਧ ਬਿਨ ਸਾਧੁ ਨ ਦਿ'ਸੈ ਜਗ ਵਿਚ ਕੋਆ।
ਧਰਮ ਧੌਲ ਪੁਕਾਰੇ ਤਲੈ ਖੜੋਆ ।

(ਵਾਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ੧/੨੨)

ਨਾ ਤਿਸੁ ਭਾਰੇ ਪਰਬਤਾਂ ਅਸਮਾਨ ਖਹੰਦੇ ।
ਨਾ ਤਿਸੁ ਭਾਰੇ ਕੋਟ ਗੜ੍ਹ ਘਰਬਾਰ ਦਿਸੰਦੇ ।
ਨਾ ਤਿਸੁ ਭਾਰੇ ਸਾਇਰਾਂ ਨਦ ਵਾਹ ਵਹੰਦੇ ।
ਨਾ ਤਿਸੁ ਭਾਰੇ ਤਰਵਰਾਂ ਫਲ ਸੁਫਲ ਫਲੰਦੇ ।
ਨਾ ਤਿਸੁ ਭਾਰੇ ਜੀਅਜੰਤ ਅਣਗਣਤ ਫਿਰੰਦੇ ।
ਭਾਰੇ ਭੁਈਂ ਅਕਿਰਤਘਣ ਮੰਦੀ ਹੂ ਮੰਦੇ ।

(ਵਾਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ-੩੫/੮)

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹੀ ਰੂਪ ਬਣਾ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਭਲੇ ਵਾਸਤੇ ਭੋਜਿਆ ਤੇ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਪੁਰਾਤਨ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਵਿਚ ਐਸੇ ਬਚਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਦਸਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤੇ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਹੇ ਨਾਨਕ ! ਮੈਂ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ, ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ। ਜਿਸ ਤੇ ਤੇਰੀ ਨਦਰਿ ਉਸ ਤੇ ਮੇਰੀ ਨਦਰਿ। ਜਿਸ ਤੇ ਤੇਰਾ ਕਰਮ ਉਸ ਤੇ ਮੇਰਾ ਕਰਮ। ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ।

ਸੁਣੀ ਪੁਕਾਰ ਦਾਤਾਰ ਪੁਭੁ

ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਜਗ ਮਾਹਿੰ ਪਠਾਯਾ ॥

(ਵਾਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ੧/੨੩)

ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਲਾਹੀ ਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਭੁਲੀ-ਭਾਟਕੀ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਵਹਿਮਾਂ, ਭਰਮਾਂ ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ । ਇਹ ਅਖਾਣ ਸੱਚ ਤੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦਾ ਘਰ ਕਿਹੜਾ। ਜਿਸ ਦਾ ਖੁਲ੍ਹਾ ਵਿਹੜਾ"। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਘਰ ਇਤਨਾ ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਤਕਰੇ ਤੋਂ ਹਰ ਜਾਤ, ਹਰ ਧਰਮ ਤੇ ਹਰ ਫਿਰਕੇ ਦੀ ਸਮਾਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਰੀਤ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਵੀ ਸਰਨ

ਆਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੰਠ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਕੈ ਘਰ ਕੇਵਲ ਨਾਮੁ। ਅੰਗ-੧੧੩੬

ਜੋ ਸਰਣਿ ਆਵੈ ਤਿਸ ਕੰਠਿ ਲਾਵੈ
ਇਹੁ ਬਿਰਦੁ ਸੁਆਮੀ ਸੰਦਾ॥ ਅੰਗ-੫੪੪

ਪੁਰਾਤਨ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ.. “ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ, ਜੋਗੀ ਸੰਨਿਆਸੀ, ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ, ਤਪੱਆ, ਤਪੀਸਰ, ਦਿਗੰਬਰ, ਬੈਸਨੋ ਉਦਾਸੀ, ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ, ਵੈਰਾਗੀ, ਖਾਨ, ਉਮਰਾ, ਉਮਰਾਉ, ਕਰੋੜੀਏ, ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ, ਭੂਮੀਏ, ਜੋ ਕੋ ਆਵੈ। ਧਰਮ ਪਾਏ”। ਚਾਰ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜਗਤ ਜਲੰਦੇ ਦਾ ਭਰਮਣ ਕਰਕੇ ਦੇਸ਼ਾਂ-ਦੇਸ਼ਾਂਤਰਾਂ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ, ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ-ਬੋਲੀਆਂ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ, ਜਾਤਾਂ-ਪਾਤਾਂ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ, ਉਚ-ਨੀਚ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ, ਅਮੀਰ-ਗਰੀਬ ਦੇ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਲੀਰੋਲੀਰ ਹੋਈ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਪਰ ਪਿਆਰ, ਅਮਨ-ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਇਕਮਿਕਤਾ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਸਰਬ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿਚ ਪਰੋ ਕੇ ਡੰਕੇ ਦੀ ਚੋਟ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕੋ! ਆਪਣੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕੋ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਜੋਤ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਖੌਤੀ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਨੀਵਾਂ ਜਾਂ ਛੋਟਾ ਨਹੀਂ, ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖ, ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਇਸਤ੍ਰੀ ਹੈ ਜਾਂ ਪੁਰਸ਼, ਸਭ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਸੁਭ ਅਮਲਾਂ ਨਾਲ ਨਿਬੇੜਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਆਪਸ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਰਹੋ ਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰੋ।

ਸਭ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਜੋਤਿ ਹੈ ਸੋਇ ॥
ਤਿਸ ਦੈ ਚਾਨਣਿ ਸਭ ਮਹਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਇ॥

ਗੁਰ ਸਾਖੀ ਜੋਤਿ ਪਰਗਟੁ ਹੋਇ ॥ ਅੰਗ-੧੩

ਅਗੈ ਜਾਤਿ ਨ ਜੋਰੁ ਹੈ ਅਗੈ ਜੀਉ ਨਵੇ ॥ ਅੰਗ-੪੬੯

ਜੇਕਰ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵਾਚੀਏ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਦੋਂ ਜਗਤ ਜਨਨੀ ਇਸਤਰੀ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਈਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਫਿਲਾਸਫਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਜਨਮ ਦਾਤੀ ਮਾਂ ਬਾਰੇ ਕੀ ਲਿਖ ਦਿਤਾ? ਯੂਨਾਨ ਦੇ ਫਿਲਾਸਫਰ ਅਰਸਤੂ ਨੇ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੁਦਰਤ ਪੁਰਸ਼ ਬਣਾਉਣੋਂ ਉਕ ਗਈ ਉਥੇ ਇਸਤਰੀ ਨੇ ਜਨਮ ਲੈ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਅਧੂਰੀ ਹੈ। ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਚਿੰਤਕ ਗਿਟੇ (ਘੋਇਟਹਏ) ਨੇ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਰੁਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਚੈਸਟਰਫੀਲਡ ਨੇ ਵੀ ਕਿਤਨੇ ਨੀਵੇਂ ਪੱਧਰ ਦੀ ਹਾਸੋਹੀਣੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਮਜ਼ੇਦਾਰ ਗਲਤੀ ਹੈ। ਸੈਕਸਪੀਅਰ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਨਾਮ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਸ

ਨੂੰ ਗੁਨਾਂਗਾਂ ਦੀ ਪੰਡ ਕਹਿ ਕੇ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਗਿਆਨ ਅਤੇ ਕੂੜ ਦੀ ਮੂਰਤ ਹੈ। ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੋ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਇਕ ਮਰਦ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੈਨ ਧਰਮ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਇਕਮਿਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਵਿਚ ਵੀ ਐਸਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਰ ਭਿਕਸ਼ੂ ਤੋਂ ਨੀਵਾਂ ਦਰਜਾ ਰਖਦੀ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਭਾਰਤਵਰਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਈ ਐਸੇ ਦੇਸ਼ ਹਨ ਜਿਥੇ ਕਿ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਤਾਂ ਕੀ, ਸਗੋਂ ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਰਾਮਾਇਣ ਦੇ ਕਰਤਾ ਗੁਸਾਂਈ ਤੁਲਸੀ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਐਸੇ ਸ਼ਬਦ ਔਰਤ ਬਾਰੇ ਲਿਖੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਹਣੀ ਦੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਦਰਜੇ ਬਾਰੇ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। “ਪਸ਼ੂ, ਗਵਾਰ, ਸੂਦਰ ਔਰ ਨਾਰੀ। ਚਾਰੋਂ ਤਾੜਨ ਕੇ ਅਧਿਕਾਰੀ”। ਜਿਸ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਨਾਰੀ ਵਾਸਤੇ ਐਸੀ ਭਾਵਨਾ ਹੋਵੇ, ਨਫਰਤ ਹੋਵੇ ਤੇ ਕੋਈ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਸਮਾਜ ਕਦੇ ਵੀ ਤਰੱਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਜਗਤ ਜਨਨੀ ਦੀ ਐਸੀ ਦੁਰਗਤੀ ਦੇਖੀ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਦ੍ਰਵ ਗਿਆ ਤੇ ਇਕ ਮਿਠੀ ਝਾੜ ਪਾ ਕੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਐ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕੋ ! ਤੁਹਾਡੀ ਮੱਤ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਭਾਂਡੇ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਜਿਸ ਭਾਂਡੇ ਵਿਚੋਂ ਖਾਂਦੇ ਹੋ, ਜਿਥੋਂ ਪਾਲਣ-ਪੋਸਣ ਹੋ ਕੇ ਪਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਦੇ ਹੋ, ਜਿਸ ਭਾਂਡੇ ਤੋਂ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਬਣਤਰ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਹੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਜੇ ਭਾਂਡਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤੁਸੀਂ ਕਿਥੋਂ ਆਉਣਾ ਸੀ?

ਭੰਡਿ ਜੰਮੀਐ ਭੰਡਿ ਨਿੰਮੀਐ ਭੰਡਿ ਮੰਗਣੁ ਵੀਆਹੁ ॥

ਭੰਡਹੁ ਹੋਵੈ ਦੋਸਤੀ ਭੰਡਹੁ ਚਲੈ ਰਾਹੁ ॥

ਭੰਡੁ ਮੁਆ ਭੰਡੁ ਭਾਲੀਐ ਭੰਡਿ ਹੋਵੈ ਬੰਧਾਨੁ ॥

ਸੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨੁ ॥

ਭੰਡਹੁ ਹੀ ਭੰਡੁ ਉਪਜੈ ਭੰਡੈ ਬਾਝੁ ਨ ਕੋਇ ॥

ਨਾਨਕ ਭੰਡੈ ਬਾਹਰਾ ਏਕੋ ਸਚਾ ਸੋਇ ॥ ਅੰਗ-੪੭੩

ਇਸਤ੍ਰੀ ਹੀ ਜਨਮ ਦਾਤੀ ਹੈ, ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੀ ਕੁਖ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖਾ ਸਰੀਰ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਇਸਤ੍ਰੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਜੁੜਦਾ ਹੈ। ਇਸਤ੍ਰੀ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੋਰ ਸੰਬੰਧ ਰਿਸ਼ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਦਾ ਕਾਰਜ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪਤਨੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦੂਜੀ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਕੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਜੋੜਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੀ ਕੁਖ ਤੋਂ ਰਾਜੇ ਮਹਾਰਾਜੇ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਜਨਮ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਕਿਉਂ ਆਖਦੇ ਹੋ। ਇਸਤ੍ਰੀ ਤੋਂ ਹੀ ਦੂਜੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਜੋ ਮਾਂ ਦੀ ਕੁਖ ਤੋਂ ਨਾ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਮਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ

ਪੁੱਤਰ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤ ਭੁਖਾ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਵੇ। ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਜੀਵਨ ਪਰਯੰਤ ਤੱਕ ਇਸ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਕਇਮ ਰਖਦੀ ਹੈ।

ਮਾਤਾ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰੇ ਪੁਤ ਖਾਇ ॥ ਅੰਗ-੧੬੪

ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਦੇ ਔਖੇ ਤੇ ਦੁੱਖਾਂ-ਸੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਸਫਰ ਵਿਚ, ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਲਣ-ਪੋਸਣ, ਘਰ ਤੇ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਤਤਪਰ ਰਹਿ ਕੇ, ਮੇਢੇ ਨਾਲ ਮੇਢਾ ਲਾਕੇ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਭਗਤ ਜੀ ਇਸ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਗੁਣ ਵਾਲੀ ਕਹਿਕੇ ਸਤਿਕਾਰਦੇ ਹਨ।

ਘਰ ਕੀ ਗੀਹਨਿ ਚੰਗੀ ॥

ਜਨੁ ਪੰਨਾ ਲੇਵੈ ਮੰਗੀ॥

ਅੰਗ-੬੯੫

ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੋਧ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਮਾਂ, ਭੈਣ, ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰੀ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਖਦਿਆਂ ਇਕ ਨਿਵੇਕਲੀ ਥਾਂ ਅਨੁਭਵ ਕਰਵਾਈ ਹੈ। ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਛੇਵੀਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਸਾਖੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਨੇ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਅਸੀਸ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ “ਜੋੜੀ ਰਲੇ” ਭਾਵ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਹੋਰ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਮਾਤਾ ਜੀ ! ਪੁੱਤਰ ਤਾਂ ਪੰਜ ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਇਕ ਅਸੀਸ ਹੋਰ ਦਿਓ।

ਸੀਲ ਖਾਨ ਕੰਨਿਆ ਇਕ ਹੋਵੈ।

ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮਾਂ ਗ੍ਰਹਿਸਤ ਵਿਗੋਵੈ।

ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਪਾ: ੬

ਇਥੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੇਟੀ ਦਾ ਅਸਤਿਤਵ ਘਰ ਵਿਚ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਘਰ ਵਿਚ ਬੱਚੀ ਨਹੀਂ ਉਥੇ ਸਭਿਅਤਾ ਤੇ ਸਦਾਚਾਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ (Aesthetic sense) ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਬੇਟੀ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਘਰ ਜੋ ਖੁਲ੍ਹ ਤੇ ਸੁਖ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਹੋਰ ਕਿਧਰੇ ਨਹੀਂ ਮਾਣ ਸਕਦੀ।

ਬਾਬਲ ਕੈ ਘਰ ਬੇਟੜੀ ਬਾਲੀ ਬਾਲੈ ਨੇਹਿ ॥ ਅੰਗ-੯੩੮

ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਵਾਰੀਖ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਗੁਜਰਾਤ (ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉਥੇ ਇਕ ਜਹਾਂਗੀਰ ਸ਼ਾਹ (ਸ਼ਾਹ ਦਉਲਾ) ਨਾਮ ਦਾ ਬੜਾ ਕਰਾਮਤੀ ਫਕੀਰ ਸੀ ਜੋ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਕਰਦਾ ਤੇ ਸੱਪ ਦੀ ਚਾਬਕ ਰਖਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਾਹੀ ਠਾਠ-ਬਾਠ, ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ, ਫੌਜਾਂ, ਜਥੇ ਘੋੜੇ, ਪੁੱਤਰ, ਪਾਲਕੀ, ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲ ਦੇਖ ਕੇ ਸ਼ੰਕਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ੪ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ, ਕਹਿੰਦਾ..

1. ਹਿੰਦੂ ਕਯਾ ਤੇ ਪੀਰ ਕਯਾ?

2. ਔਰਤ ਕਯਾ ਤੇ ਫਕੀਰ ਕਯਾ?
3. ਦੌਲਤ ਕਯਾ ਤੇ ਤਯਾਗ ਕਯਾ?
4. ਲੜਕੇ ਕਯਾ ਬੈਰਾਗ ਕਯਾ?
5. ਆਰਫ ਕਯਾ ਤੇ ਦੁਨੀਆਦਾਰ ਕਯਾ?
6. ਮਜ਼੍ਹਬ ਕਯਾ ਤੇ ਸਚਯਾਰ ਕਯਾ?
7. ਪੁਜਾਰੀ ਕਯਾ ਤੇ ਸਵਾਬ ਕਯਾ?
8. ਮਾਰੂਥਲ ਕਯਾ ਤੇ ਆਬ ਕਯਾ?

ਇਸ ਦੇ ਉਤਰ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ।

1. ਪੀਰੀ ਰੱਬ ਦਾ ਦਾਨ ਹੈ।
2. ਔਰਤ ਈਮਾਨ ਹੈ।
3. ਦੌਲਤ ਗੁਜ਼ਰਾਨ ਹੈ।
4. ਪੁੱਤਰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੈ।
5. ਆਰਫ ਬੀਚਾਰ ਹੈ।
6. ਮਜ਼੍ਹਬ ਸੁਧਾਰ ਹੈ।
7. ਪੁਜਾਰੀ ਆਚਾਰ ਹੈ।
8. ਮਾਰੂਥਲ ਮੇਂ ਜਲ ਕੁਦਰਤ ਕਰਤਾਰ ਹੈ।

2. ਦੇ ਉਤਰ ਵਿਚ ਮਹਾਰਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਫਕੀਰ ਜੀ! ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਤ-ਸਤ (ਉਚੇ ਆਚਰਣ) ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ, ਪਤ (ਇਜ਼ਤ-ਆਬਰੂ), ਸੰਜਮ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ, ਗ੍ਰਿਹ-ਸ਼ੋਭਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਤੇ ਈਮਾਨ ਦੀ ਰਾਖੀ ਹੈ।

1. ਪੀਰੀ ਕਿਸੇ ਇਕ ਫਿਰਕੇ (ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਜਾਂ ਸੰਪ੍ਰਦਾ) ਦੀ ਜੱਦੀ ਜਇਦਾਦ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਰੱਬ ਦੀ ਦਾਤ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ।

3. ਦੌਲਤ ਗੁਜ਼ਰਾਨ ਦਾ ਵਸੀਲਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਵਾਧੂ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਖਾਵਾ ਕਰਨਾ। ਦੌਲਤ ਦੀ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਹੈ। ਦੌਲਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ਇਸ ਦੇ ਦਬਾ ਤੋਂ ਨਿੱਲੇਪ ਰਹਿਣਾ ਮਾਨੋਂ ਸੱਪ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜਨ ਵਾਂਗ ਹੈ।

4. ਸੰਤਾਨ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਬਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਟੁੱਟਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ।

ਗੋਰੀ ਸੇਤੀ ਤੁਟੈ ਭਤਾਰ॥

ਪੁਤੀ ਗੰਢੁ ਪਵੈ ਸੰਸਾਰਿ॥

ਅੰਗ-੧੪੩

5. ਆਰਫ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਹੋਣਾ ਸੋਭਦਾ ਹੈ, ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ।

6. ਮਜ਼ਬੂਬ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਖਹਿਬਾਜੀ ਕਰਨ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ, ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ।

7. ਪੁਜਾਰੀ ਚੰਗੇ ਆਚਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਾਮੀ, ਕ੍ਰੋਧੀ ਤੇ ਈਰਖਾਲੂ ਨਹੀਂ।

8. ਜਿਥੇ ਨਾਮ ਦਾ ਛੱਟਾ ਨਹੀਂ ਵੱਜਾ, ਉਹ ਹਿਰਦੇ ਮਾਰੂਥਲ ਹਨ। ਨਾਮ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਤਨ-ਮਨ ਹਰਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਹਰ ਵਕਤ ਅੱਲਾ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਮਾਣਦੇ ਰਹੀਏ, ਫੇਰ ਅੰਦਰ ਠੰਡਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਪੀਰ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਸੀਸ ਰੱਖ ਦਿਤਾ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ।

“ਨਾਨਕ ਫਕੀਰ। ਦੀਨ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਪੀਰ”।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਜਾਣ ਕੇ ਕਦਰਦਾਨ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਕ ਵੇਰਾਂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਗੜੀਆ ਜੀ ਜੋਕਿ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਆਤਮ-ਰਸੀਏ ਗੁਰਸਿਖ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਭੇਜਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਤ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਆਉਭਗਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਥੇ ਪੀਰ ਸ਼ਾਹਦੌਲਾ ਵੀ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ ਆਇਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਸੁਣਾਓ ਜੋ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਹੈ। ਭਾਈ ਗੜੀਆਂ ਜੀ ਤੋਂ ਪਾਠ ਸੁਣ ਕੇ ਬੜਾ ਅਨੰਦਿਤ ਹੋਇਆ। ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਗੜੀਆ ਜੀ ਉਥੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਤੁਰੇ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਵਿਦਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਨਾਲ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਇਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਬੜਾ ਗਰੀਬ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੁਰ ਰਹੇ ਸੀ ਤਾਂ ਟੁਟੀ ਹੋਈ ਜੁਤੀ ਨਾਲ ਰੇਤ ਉਡ ਕੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਪੈ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਬਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਬੜਾ ਕਰਾਮਾਤੀ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਸੀ ਇਹ ਗਰੀਬ-ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਗਰੀਬਾਂ ਨੇ ਆਉਣਾ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਰਸਤੇ ਸਾਫ ਕਰੋ, ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਦਰਖਤ ਲਗਾਓ ਆਦਿ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੇਣੀ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਪੁੱਟ ਕੇ ਮਾਇਆ ਕੱਢ ਕੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਫੁਰਨਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰੂ ਦਾ ਗਰੀਬੜਾ ਜਿਹਾ ਸਿੱਖ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਾਂ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਗੜੀਆ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਫੁਰਨਾ ਬੁਝ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੀਰ ਜੀ! ਜ਼ਰਾ ਧਰਤੀ ਵਲ ਨਿਗ੍ਹਾ ਮਾਰ ਕੇ ਵੇਖੋ। ਪੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਸੋਨੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆਈ ਤੇ ਜੋ ਰੇਤ-ਮਿਟੀ ਦੇ ਕਿਣਕੇ ਰੋੜ ਆਦਿ ਜੁੱਤੀ ਨਾਲ ਉਡ ਰਹੇ ਸਨ, ਸਭ ਸੋਨਾ ਹੀ ਸੋਨਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਸ਼ਾਹਦੌਲਾ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਾਧਾਰਨ ਜਿਹੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਅਥਾਹ ਸ਼ਕਤੀ ਅੱਗੋਂ ਸੀਸ ਝੁਕਾਇਆ ਤੇ ਵਾਪਸ

ਪਰਤ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ ਜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਰਿਧੀ-ਸਿੱਧੀ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅਜ਼ਮਤ ਦਾ ਕੋਈ ਪਾਰਾਵਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਸਕਦਾ। ਕੇਵਲ ਗੁਣਵੰਤੀਆਂ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਹੀ ਐਸੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਬਤੀਹ ਸੁਲਖਣੀ ਕਹਿ ਕੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ -

ਬਤੀਹ ਸੁਲਖਣੀ ਸਚੁ ਸੰਤਤਿ ਪੂਤਾ॥

ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਸੁਘੜ ਸਰੂਪ॥

ਅੰਗ-੩੭੧

ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਬਤੀਹ ਗੁਣ, ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦੇ ਕਰਤਾ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਭਾ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਰਨਣ ਕੀਤੇ ਹਨ।

1. ਸੁੰਦਰਤਾ 2. ਸਵੱਛਤਾ 3. ਲੱਜਾ 4. ਚਤੁਰਾਈ 5. ਵਿਦਿਆ 6. ਪਤੀ ਭਗਤੀ 7. ਸੇਵਾ 8. ਦਯਾ 9. ਸਤਯ 10. ਪ੍ਰਿਯਬਾਣੀ 11. ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ 12. ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ 13. ਨਿਸ਼ਕਪਟਤਾ 14. ਏਕਤਾ 15. ਪੀਰਜ 16. ਧਰਮਨਿਯਾ 17. ਸੰਜਮ 18. ਉਦਾਰਤਾ 19. ਗੰਭੀਰਤਾ 20. ਉਦਮ 21. ਸੂਰਵੀਰਤਾ 22. ਰਾਗ 23. ਕਾਵਯ 24. ਚਿਤ੍ਰ 25. ਐਸ਼ਯ 26. ਰਸੋਈ 27. ਸਿਉਣ ਦੀ ਕਲਾ 28. ਪਰੋਣ ਦੀ ਵਿਦਿਆ 29. ਘਰ ਨੂੰ ਸੰਵਾਰਨਾ 30. ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦਾ ਮਾਣ 31. ਅਤਿਥੀ ਸੇਵਾ 32. ਸੰਤਾਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕ ਇਸਤ੍ਰੀ: ਚੰਗੀ ਧੀ, ਚੰਗੀ ਭੈਣ ਤੇ ਉਤਮ ਸੰਤਾਨ ਦੀ ਮਾਤਾ ਬਣੇਗੀ ਅਤੇ ਅਜੇਹੀ ਸਤਵੰਤੀ-ਪਤਵੰਤੀ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ ਜੋ ਸਿਧੀ ਮੱਤ ਦੇਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਐਸੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਹੋਵੇ ਉਥੇ ਸੁਖ ਤੇ ਸਮ੍ਰਿਦੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਗੁਣ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਥਾਂ ਰਖਦੀ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਸਮਾਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਅਨਗੋਲਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਨਾਲ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਵਾਲਾ ਵਤੀਰਾ ਰਖਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਬੀਬੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਹੈ। ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਭਰੂਣ ਹੱਤਿਆ ਵਰਗੇ ਪਾਪ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਧੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਾਰ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੇ 100-150 ਸਾਲ ਪਿਛੇ ਝਾਤ ਮਾਰੀਏ ਉਦੋਂ ਵੀ ਲੋਕੀਂ ਨਵ ਜਨਮੀ ਧੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਦੱਬ ਦਿੰਦੇ ਸੀ ਜਾਂ ਜਿਉਂਦੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਬਰਤਨ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਦੱਬ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ।

ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਕ ਐਸੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਜੀਂਦ ਦੇ ਰਾਜਾ ਗਜਪਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਕ ਕੰਨਿਆ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਤਨ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਦਬਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਆਪੇ ਮਰ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਥੋਂ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ

ਦੇ ਇਕ ਗੁੰਝੀ ਸਿੰਘ ਬਾਬਾ ਗੁਦੜ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਖਬਰ ਦੇ ਦਿਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ-ਪਾਣੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਆ ਕੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਘਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ ਹੈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੱਚੀ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਬ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਤੋਂ ਵਿਪਰੀਤ ਹੈ। ਗਲਤੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਇਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਚਲੋ ਹੁਣੇ ਦੱਸੋ ਕਿਥੇ ਦੱਬੀ ਹੈ? ਉਸ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਕੱਢਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਪੈਰ ਦਾ ਅੰਗੂਠਾ ਚੁੰਘ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਬੱਚੀ ਦਾ ਨਾਮ ਰਾਜ ਕੌਰ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਸ਼ੁਕਰਚਕੀਆ ਮਿਸਲ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਰਦਾਰ ਚੜ੍ਹਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਹੋਈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕੁੱਖ ਤੋਂ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਕੇ 40 ਸਾਲ ਐਸਾ ਹਲੇਮੀ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹੋਰ ਕਿਧਰੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਜੇ ਮਾਂ ਰਾਜ ਕੌਰ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਧਰਮੀ ਮਹਾਰਾਜੇ ਨੇ ਕਿਥੋਂ ਆਉਣਾ ਸੀ? ਇਸੇ ਲਈ ਪਵਿੱਤਰ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਸੇ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨ॥

ਅੰਗ- ੪੭੩

ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਇਸ ਪਾਪ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਤੇ ਕੁਕਰਮ ਦੀ ਸਖਤ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਐਸੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਹਨ ਕਿ ਕੁੜੀਮਾਰ, ਨੜੀਮਾਰ, ਰਾਮਰਈਏ, ਧੀਰਮਲੀਏ ਤੇ ਮੀਣਿਆਂ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਵਰਤ-ਵਰਤਾਰਾ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਦੀ ਸਾਂਝ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣੀ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਗੁਣ ਅਥਾਹ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਣਾ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕੇਵਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਪੇਟ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਨਮ ਮਰਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ “ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ” ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਆਪ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਸਟੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੇਵਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੀ ‘ਪੁਰਖ’ ਹੈ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰਸਿੱਖ ਪ੍ਰਵਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭਾਵੇਂ ਬੀਬੀ ਦਾ ਸਰੀਰ ਹੈ ਜਾਂ ਭਾਈ ਦਾ ਹੈ, ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਪਰਮਪਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ “ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ” ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਲੜ ਲਗ ਕੇ ਆਤਮਿਕ ਗੁਣ ਧਾਰਨ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਵਸਦਾ ਹੈ, ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਇਕੱਠੇ ਸਰੀਰ, ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਵਿਚਕਾਰ ਹਉਮੈ ਦੀ ਕੰਧ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਵਿੱਤਰ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ।

ਧਨ ਪਿਰ ਕਾ ਇਕ ਹੀ ਸੰਗਿ ਵਾਸਾ

ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ ਭੀਤਿ ਕਰਾਰੀ ॥

ਅੰਗ-੧੨੬੩

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਨੇਕਾਂ ਥਾਂਵਾਂ ਇਸਤ੍ਰੀ ਬਾਰੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤੇ ਸ਼ਬਦ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣ ਕੇ, ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਗ੍ਰਹਿਣੀ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਦ ਨੂੰ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਦਾ (ਇਸਤ੍ਰੀ) ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ (ਪਤੀ) ਤੋਂ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਦੁਖ ਅਤੇ ਮਿਲਾਪ ਦੇ ਰਹੱਸਯ ਬਾਰੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪਵਿੱਤਰ ਫੁਰਮਾਨ ਹਨ -

ਪੰਥੁ ਨਿਹਾਰੈ ਕਾਮਨੀ ਲੋਚਨ ਭਰੀ ਲੇ ਉਸਾਸਾ ॥

ਉਰ ਨ ਭੀਜੈ ਪਗੁ ਨ ਖਿਸੈ ਹਰਿ ਦਰਸਨ ਕੀ ਆਸਾ ॥

ਅੰਗ-੩੩੭

ਪੰਥੁ ਦਸਾਵਾ ਨਿਤ ਖੜੀ ਮੁੰਧ ਜੋਬਨਿ ਬਾਲੀ ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥

ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਚੇਤਾਇ ਗੁਰ ਹਰਿ ਮਾਰਗਿ ਚਾਲੀ ॥

ਅੰਗ-੪੪੯

ਜਾਇ ਪੁਛਹੁ ਸੋਹਾਗਣੀ ਤੁਸੀ ਰਾਵਿਆ ਕਿਨੀ ਗੁਣੀ ॥

ਅੰਗ-੧੭

ਧਨ ਸਭ ਸੁਖ ਪਾਵੈ ਜਾਂ ਪਿਰੁ ਘਰਿ ਆਵੈ ॥ ਅੰਗ-੨੩੭

ਗਲੀ ਹਉ ਸੁਹਾਗਣਿ ਭੈਣੇ ਕੰਤੁ ਨ ਕਬਹੂੰ ਮੈ ਮਿਲਿਆ ॥

ਅੰਗ-੪੩੩

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਰੂਪਾਂ; ਕੁਚੱਜੀ, ਸੁਚੱਜੀ ਅਤੇ ਗੁਣਵੰਤੀ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੁਚੱਜੀ ਬਾਰੇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ।

ਸੁਇਨਾ ਰੁਪਾ ਰੰਗੁਲਾ ਮੋਤੀ ਤੈ ਮਾਣਿਕ ਜੀਉ॥

ਸੇ ਵਸਤੁ ਸਹਿ ਦਿਤੀਆ

ਮੈ ਤਿਨ ਸਿਉ ਲਾਇਆ ਚਿਤ ਜੀਉ॥

ਮੰਦਰ ਮਿਟੀ ਸੰਦੜੇ ਪਥਰ ਕੀਤੇ ਰਾਸਿ ਜੀਉ॥

ਹਉ ਏਨੀ ਟੋਲੀ ਭੁਲੀਅਸੁ

ਤਿਸੁ ਕੰਤ ਨ ਬੈਠੀ ਪਾਸਿ ਜੀਉ॥

ਅੰਗ-੭੬੨

ਸੁਚੱਜੀ ਬਾਰੇ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ।

ਜਾ ਤੂ ਤਾ ਮੈ ਸਭੁ ਕੇ ਤੂ ਸਾਹਿਬੁ ਮੇਰੀ ਰਾਸਿ ਜੀਉ॥

ਤੁਧੁ ਅੰਤਰਿ ਹਉ ਸੁਖਿ ਵਸਾ ਤੂੰ ਅੰਤਰਿ ਸਾਬਾਸਿ ਜੀਉ॥

ਭਾਣੈ ਤਖਤਿ ਵਡਾਈਆ ਭਾਣੈ ਭੀਖ ਉਦਾਸਿ ਜੀਉ॥

ਅੰਗ-੭੬੨

ਗੁਣਵੰਤੀ ਬਾਰੇ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ।

ਜੋ ਦੀਸੈ ਗੁਰਸਿਖੜਾ

ਤਿਸੁ ਨਿਵਿ ਨਿਵਿ ਲਾਗਉ ਪਾਇ ਜੀਉ॥

ਆਖਾ ਬਿਰਥਾ ਜੀਅ ਕੀ

ਗੁਰੁ ਸਜਣੁ ਦੇਹਿ ਮਿਲਾਇ ਜੀਉ॥

ਅੰਗ-੭੬੩

ਕਰਮਵੰਤੀ ਸਾਲਾਹਿਆ ਨਾਨਕ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਪੀਰੁ॥

ਅੰਗ-੧੪੬

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਗੁਣਵੰਤੀ/ਕਰਮਵੰਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਪੂਰਾ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਫੇਰ ਉਸ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼/ਗੁਰਮੰਤਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਚੰਗੇ

ਗੁਣ ਧਾਰਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਆਪਾ ਭਾਵ (ਹਉਮੈ) ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ, ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪਤੀ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਉਪਕਾਰੀ ਜੀਵਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੱਬੀ ਗੁਣਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਭਵਸਾਗਰ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਰਬ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ, ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ, ਵਿਚਾਰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਅਪਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਸੀਸ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋ ਕੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਤਪਦੇ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਠੰਢਕ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਦੁਖਾਂ-ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਭਵਜਲ ਤੋਂ ਪਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਇਹ ਤੁਕ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਮੁਖ ਤੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ-

ਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ ਜਿਨ ਸੁਣਿਆ ਪੇਖਿਆ
ਸੇ ਫਿਰਿ ਗਰਭਾਸਿ ਨ ਪਰਿਆ ਰੇ ॥ ਅੰਗ-੬੧੨

ਜੇਕਰ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਕਾਗਜ਼ ਬਣ ਜਾਵੇ, ਸਾਰੀ ਬਨਸਪਤੀ ਦੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਣ, ਹਵਾ ਪੂਰੇ ਵੇਗ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਲਿਖਦੀ ਰਹੇ ਫੇਰ ਵੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਜਸ ਲਿਖਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ -

ਬਸੁਧ ਕਾਗਦ ਬਨਰਾਜ ਕਲਮਾ
ਲਿਖਣ ਕਉ ਜੇ ਹੋਇ ਪਵਨ॥
ਬੇਅੰਤ ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਇ ਪਾਇਆ
ਗਹੀ ਨਾਨਕ ਚਰਣ ਸਰਨ॥ ਅੰਗ-੪੫੮

ਹਮ ਕਿਆ ਗੁਣ ਤੇਰੇ ਵਿਬਰਹ ਸੁਆਮੀ
ਤੂੰ ਅਪਰ ਅਪਾਰੋ ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥ ਅੰਗ-੪੫੦

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ ਅਤੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤ੍ਰੇਤੇ ਜੁਗ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਜੀ 16 ਕਲਾਂ ਤੇ ਦੁਆਪਰ ਜੁਗ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ 14 ਕਲਾਂ ਅਵਤਾਰ ਹੋ ਕੇ ਆਏ ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਬਾਰੇ ਐਸਾ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ “ਅਨਿਕ ਕਲਾ ਲੈ ਠਾਕੁਰ ਚੜ੍ਹਿਆ”।

ਆਪਿ ਨਰਾਇਣ ਕਲਾ ਧਾਰਿ ਜਗ ਮਹਿ ਪਰਵਰਿਯਉ॥
ਅੰਗ-੧੩੯੫

ਐਸੇ ਮਹਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਡੰਡਵਤ ਪ੍ਰਨਾਮ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਸਮੇਂ ਵਿਚ “ਸਤਿਨਾਮੁ” ਦਾ ਮੰਤਰ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਜਪਾਇਆ

ਹੈ। ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰੀਏ, ਗੁਰਮਤਿ ਰਹਿਤ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਬਣੀਏ ਤੇ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਦੀਆਂ ਰਹਿਮਤਾਂ-ਬਰਕਤਾਂ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣ ਕੇ ਆਪਣਾ ਲੋਕ-ਪ੍ਰਲੋਕ ਸੁਹੇਲਾ ਕਰੀਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸਿਫਤ-ਸਲਾਹ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਨਮਸਕਾਰ ਗੁਰਦੇਵ ਕੋ
ਸਤਿਨਾਮ ਜਿਸ ਮੰਤ੍ਰ ਸੁਣਾਇਆ।
ਭਵਜਲ ਵਿਚੋਂ ਕਢਿ ਕੇ
ਮੁਕਤਿ ਪਦਾਰਥ ਮਾਹਿ ਸਮਇਆ।
(ਵਾਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ-੧/੧)

ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰਾ ਸਾਹੁ ਹੈ
ਤ੍ਰਿਭਵਣੁ ਜਗੁ ਤਿਸ ਦਾ ਵਣਜਾਰਾ।
ਰਤਨ ਪਦਾਰਥ ਬੇਸੁਮਾਰ
ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਲਖ ਭਰੇ ਭੰਡਾਰਾ।
ਪਾਰਜਾਤਿ ਲਖ ਬਾਗ ਵਿਚਿ
ਕਾਮਯੋਣੁ ਦੇ ਵਗ ਹਜਾਰਾ।
ਲਖਮੀਆਂ ਲਖ ਗੋਲੀਆਂ
ਪਾਰਸ ਦੇ ਪਰਬਤ ਅਪਾਰਾ।
ਲਖ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਲਖ ਇੰਦ੍ਰੁ ਲੈ
ਹੁਇ ਸਕੈ ਛਿੜਕਨਿ ਅੰਬਾਰਾ।
ਸੁਰਜ ਚੰਦ ਚਰਾਗ ਲਖ
ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਨਿਧਿ ਬੋਹਲ ਅੰਬਾਰਾ।
ਸਭੇ ਵੰਡਿ ਵੰਡਿ ਦਿਤੀਓਨ
ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਕਰ ਸਚੁ ਪਿਆਰਾ।
ਭਗਤਿ ਵਛਲੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਿਰੰਕਾਰਾ।

(ਵਾਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ-੨੬/੨੨)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਵੱਡੇ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹਨ, ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਵਾਪਾਰੀ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤੀ ਰੂਪੀ ਬੇਸੁਮਾਰ ਰਤਨ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਭਰੇ ਪਏ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸਤਸੰਗ ਰੂਪੀ ਬਾਗ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਛ ਤੇ ਕਮਧੇਨ ਗਊਆਂ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵੱਗ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਲਛਮੀਆਂ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਗੋਲੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਪਾਰਸ ਦੇ ਬੇਅੰਤ ਪਹਾੜ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸਤਸੰਗ ਰੂਪੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਇੰਦਰ ਦੇਵਤੇ, ਲੱਖਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਲੈ ਕੇ ਮਾਸ਼ਕੀ ਬਣ ਕੇ ਛਿੜਕਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੁਰਜ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਵਰਗੇ ਲੱਖਾਂ ਦੀਵੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਰਿਧੀਆਂ, ਸਿਧੀਆਂ, ਨਿਧੀਆਂ ਦੇ ਖਲਵਾੜੇ ਭਰੇ ਪਏ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਹ ਦਾਤਾਂ, ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤੀ ਤੇ ਸੱਚ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਨਿਰੰਕਾਰ ਸਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਆਪਣੇ
ਭਗਤਾਂ-ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਲੋਕ-ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋਣ
ਵਾਲੇ ਪਿਆਰੇ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹਨ।

ਗਿਆਨੁ ਧਿਆਨੁ ਕਿਛੁ ਕਰਮੁ ਨ ਜਾਣਾ
ਸਾਰ ਨ ਜਾਣਾ ਤੇਰੀ॥
ਸਭ ਤੇ ਵਡਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ
ਜਿਨਿ ਕਲ ਰਾਖੀ ਮੇਰੀ॥

ਅੰਗ-੨੫੦

(ਪੰਨਾ 32 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਸਤਿਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਕਿੰਨੀ ਸੁਖਾਲੀ ਦੱਸੀ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਵੇਲੇ ਰੋਜ਼, ਤੁਹਾਡੇ ਨੇੜੇ ਆਹ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਹੈ,
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਅਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ
ਕਿ ਉਠੋ ਪਿਆਰਿਓ! ਸਿੱਧੇ ਬੈਠ ਕੇ, ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਸਵਾਸ
ਜਾਂਦੇ 'ਵਾਹਿ' ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ 'ਗੁਰੂ'; ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ
ਕਰ ਦਿਓ, ਕੋਈ ਔਖਾ ਨਹੀਂ। ਸੋ ਇਹ ਕਰਦੇ ਜਾਓ
ਇਸੇ ਦਾ ਹੀ ਫਲ ਹੈ -

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ
ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ ॥ ਅੰਗ - ੬੪੨

ਸੋ ਤੁਸੀਂ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਂ ਅੱਜ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਦੇ
ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਂ। ਸੰਚਿਤ ਕਰਮ, ਸੁਭ ਕਰਮ
ਫਲ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋਏ। ਬਾਕੀ ਦੇ ਸਤਿਸੰਗਾਂ
ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਚਲਣੀ ਹੈ। ਪਰਮ ਪੂਜਯ ਬੀਜੀ ਦੇ
ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਸੇਧ ਲੈਣੀ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸੇਵਾ
ਸਿਮਰਨ ਤੇ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ। ਗ੍ਰਹਿਸਤ 'ਚ ਰਹੇ। ਬਾਲ
ਬੱਚੇ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਏ-ਲਿਖਾਏ, ਵਿਆਹੇ। ਫੇਰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ
ਭੇਜੇ। ਪਰ ਆਪ ਵਿਹਲੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠੇ -

ਸੀਨੇ ਖਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖਾਧੀ ਓ ਕਰ ਅਰਾਮ ਨਹੀਂ ਬਹਿੰਦੇ।
ਨਿਹੰ ਵਾਲੇ ਨੈਣਾਂ ਕੀ ਨੀਂਦਰ ਓ ਦਿਨੇ ਰਾਤ ਪਏ ਵਹਿੰਦੇ।
ਇਕੋ ਲਗਨ ਲਗੀ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਟੋਰ ਅਨੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ।
ਵਸਲੋਂ ਉਰੇ ਮੁਕਾਮ ਨ ਕੋਈ ਸੋ ਚਾਲ ਪਏ ਨਿਤ ਰਹਿੰਦੇ। ਡਾ.
ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਸਾਡੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਉਹ ਲਾਈਟ ਹਾਊਸ ਦਾ ਉਹ ਕੰਮ
ਕਰਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਸੇਧ ਲਈਏ।
ਪੈਂਤਪੁਰ ਨਗਰ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਸਾਲ ਉਹਨਾਂ
ਦੀ ਸਿਮ੍ਰਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡਪਾਠ ਕਰਾਉਂਦੇ ਨੇ।
ਦੇਸ਼ਾਂ-ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਪ੍ਰੇਮੀ ਮਨਾਉਂਦੇ
ਹਨ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ॥, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹਿ॥

(ਪੰਨਾ 13 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਜਾਣਦੈ, ਗਿਆਨੀ ਬੜਾ
ਹੈ, ਅਰਥ ਬੜੇ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਲੈਕਚਰ ਬੜੇ ਕਰ ਸਕਦਾ
ਹੈ, ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਬਹੁਤ ਹੈ ਤੇ ਫੇਰ ਵਜ੍ਹਾ ਕੀ
ਹੈ, ਇਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਭਜਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ?
ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇੱਕੋ ਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨੇ
ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜਾਣਾ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਾ ਇਹ ਮੰਨਦੈ
ਕਿ ਮੈਂ ਜਾਣਾ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਫਿਕਰ ਪੈ ਜਾਂਦੈ
ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਕਿ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
ਇਹੋ ਜਿਹਾ -

ਜਹ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸੁਤ ਮੀਤ ਨ ਭਾਈ ॥
ਮਨ ਊਹਾ ਨਾਮੁ ਤੇਰੈ ਸੰਗਿ ਸਹਾਈ ॥ ਅੰਗ- ੨੬੪

ਉਹ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।
ਜੀ ਮੈਂ ਪੰਜ ਪਾਠ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਰ ਲਏ, ਮੈਂ
ਦਸ ਕਰ ਲਏ। ਮੈਂ ਸਵਾ ਸੌ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਹਟਿਆ
ਹਾਂ। ਪਰ ਕੁਛ ਅੰਦਰ ਵੀ ਵਸਿਐ ਤੇਰੇ? ਆਦਮੀ
ਕੰਬ ਜਾਂਦੈ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਕਿ ਨਾ ਮਾਂ, ਨਾ ਪਿਓ, ਨਾ
ਮਿੱਤਰ, ਨਾ ਕੋਈ ਦੇਸਤ; ਮੈਂ ਇਕੱਲੇ ਨੇ ਜਾਣੈ? ਵਾਕਫ
ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਫੇਰ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਥੇ ਸਹੂਲਤ ਹੀ
ਕੋਈ ਨਹੀਂ -

ਜਿਹ ਪੈਡੈ ਮਹਾ ਅੰਧ ਗੁਬਾਰਾ ॥ ਅੰਗ- ੨੬੪

ਹਨੂਰ ਪਿਐ, ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਥੇ। ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ
ਇਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ, ਇਹਨਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ
ਕੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਪਿਆਸ ਬੜੀ ਲਗਣੀ ਹੈ ਉਥੇ,
ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਏਂਗਾ। ਭੁੱਖਾ ਮਰ ਜਾਏਂਗਾ, ਗਰਮੀ ਬੇਅੰਤ
ਹੈ। ਇਸ ਜੀਵ ਦੇ ਉਤੇ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਾਰਨ
ਮਹਾਰਾਜ ਦਸਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਨਹੀਓ ਮਰਨ ਪਛਾਣਦਾ,
ਝੂਠੇ ਲਾਲਚ ਲਗ ਕੇ ਬੰਦਾ।

ਚੇਤਨਾ ਹੈ ਤਉ ਚੇਤ ਲੈ ਨਿਸਿ ਦਿਨਿ ਮੈ ਪ੍ਰਾਨੀ ॥
ਛਿਨੁ ਛਿਨੁ ਅਉਧ ਬਿਹਾਤੁ ਹੈ ਫੂਟੈ ਘਟ ਜਿਉ ਪਾਨੀ ॥
੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਹਰਿ ਗੁਨ ਕਾਹਿ ਨ ਗਾਵਹੀ ਮੁਰਖ ਅਗਿਆਨਾ ॥
ਝੂਠੈ ਲਾਲਚਿ ਲਾਗਿ ਕੈ ਨਹਿ ਮਰਨੁ ਪਛਾਨਾ ॥ ੧ ॥
ਅਜਹੂ ਕਛੁ ਬਿਗਰਿਓ ਨਹੀ ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਗੁਨ ਗਾਵੈ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਹ ਭਜਨ ਤੇ ਨਿਰਭੈ ਪਦੁ ਪਾਵੈ ॥
੨ ॥ ੧ ॥ ਅੰਗ - ੨੨੬

'ਚਲਦਾ.....!'

ਨੂਰਾਨੀ ਮਿਲਾਪ - 28 (ਗੁਰੂ ਨਾਨਕੁ ਜਿਨ ਸੁਣਿਆ ਪੇਖਿਆ.....)

ਭਾਈ (ਡਾ.) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਅਗਸਤ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-44)

ਮਮਾ ਮਨ ਸਿਉ ਕਾਜੁ ਹੈ ਮਨ ਸਾਧੇ ਸਿਧਿ ਹੋਇ ॥ ੩੪੨

ਧਰਤਿ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਹਿਤ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਮੁਹਿੰਮ ਆਰੰਭੀ ਕਿਰਤੀ ਭਾਈ ਲਾਲੇ ਤੋਂ। ਰੁਸ਼ਨਾਅ ਦਿਤਾ ਵਿਹੜਾ ਭਾਈ ਲਾਲੇ ਦਾ। ਭਾਈ ਲਾਲੇ ਨੇ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਸਾਫ ਖੇਸ ਵਿਛਾਇਆ। ਹੋ ਗਏ ਸਸ਼ੋਭਿਤ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸੱਪਰਾਂ ਨਾਲ। ਲੱਗ ਗਏ ਭਾਗ ਅੱਜ ਮਹਾਨ ਕੀਰਤੀ ਨੂੰ। ਹੁਣ ਬਣ ਜਾਣਾ ਅਸਲੀ ਰਾਜਾ।

ਰਾਜਾ ਸਗਲੀ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਕਾ ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਮਨੁ ਭਿੰਨਾ ॥

ਅੰਗ- ੨੦੨

ਦੁਨਿਆਵੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਘਾਟ, ਹਿਰਦੇ ਦਾ ਬੇਮੁਹਤਾਜ ਭਾਈ ਲਾਲੇ। ਰੱਬ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੇ ਸਹਿਹੋਂਦ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਾ ਭਾਈ ਲਾਲੇ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸੀਮਿਤ ਦਾਇਰੇ 'ਚ ਲੁਭਾਇਮਾਨ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਮਿਤ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੋਈ ਕਰਦਾ ਭਾਈ ਲਾਲੇ। ਸੁਣੀ ਅਗੰਮੀ ਅਵਾਜ਼ ਅੱਜ। ਸਤਿ ਕਰਤਾਰ, ਸਤਿ ਕਰਤਾਰ ਝੰਜੋੜ ਗਈ ਤਨ ਤੇ ਮਨ ਨੂੰ। ਭਾਈ ਲਾਲੇ! ਕਿਲ੍ਹੇ ਘੜਦਾ ਪਿਆ, ਕਦੇ ਮਨ ਵੀ ਘੜੀਐ? ਕਿੱਲੇ ਤੇ ਮਨ ਦਾ ਕੀ ਸੁਮੇਲ ਹੈ। ਕਿਲਾ ਘੜਨਾ ਪਿਤਾ ਪੁਰਖੀ ਕਿੱਤਾ ਹੈ, ਮਨ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਘਾੜਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਮੱਕੜ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸੇ ਭਾਈ ਲਾਲੇ। ਹੱਥ ਜੋੜੇ, ਨਹੀਂ ਮਹਾਰਾਜ।

ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਵਿਰਾਸਤੀ ਕਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਪਿਆ ਹਾਂ, ਪਰ ਆਪ ਜੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ, ਨਵੀਂ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀਆਂ ਪੈਂਡਿਆਂ ਪਾ ਦਿਉ। ਤੋਰ ਦਿਉ ਮੈਨੂੰ ਆਤਮ ਮਾਰਗੀ ਪੈਂਡਿਆਂ 'ਤੇ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਪਿਤਾ ਪੁਰਖੀ ਵਿਰਾਸਤੀ ਕਿੱਤੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿਉ ਅਗੰਮੀ ਰੱਬੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨਾਲ, ਪਰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪਹਿਲਾਂ ਸੇਵਾ ਭਾਵਨੀ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰੋ। ਛਕੋ ਨਿਮਾਣੇ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ। ਹੁਣ ਘਰ ਦੀ ਸੁਲੱਖਣੀ, ਦੈਵੀ ਰੂਪ, ਪਤੀਬਰਤਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਤੇ ਸਾਗ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਰੱਖ ਦਿਤਾ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ। ਸਾਖੀਕਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਦੇ ਹਨ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਦਾ ਬਾਹਰਲੀ ਰੂਪ। ਘੁੰਨਸ ਖਾਧੀ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਹ ਕਿਵੇਂ ਲੰਘੂ ਸੰਘ ਰਾਹੀਂ ਅੰਦਰ? ਕਿਥੇ ਆ ਗਏ? ਸਾਡੇ ਭਲੇ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜੀ, ਭਾਈ ਮਰਦਾਨੇ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਰੂਪ ਬਾਰੇ ਸੋਝੀ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਜਾਨਣ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ, ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਛਕ ਕੇ

ਦੇਖੋ। ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਨੇ ਪਾਈ ਪਹਿਲੀ ਗਰਾਹੀ ਮੂੰਹ ਵਿਚ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਰਗਾ ਸੁਆਦ ਏ। ਐਸਾ ਸੁਆਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਦਾਤਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ, ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ! ਆਪਾਂ ਸੁਚੱਜੇ ਕੀਰਤੀ ਦੇ ਘਰ ਆਏ ਹਾਂ। ਧਰਮ ਦੀ ਕਿਰਤ ਹੈ। ਧਰਮ ਦੀ ਕਿਰਤ ਵਾਲੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਾਨਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਚੌਂਕੇ ਦਾ ਸ਼ੰਕਾ ਨਿਵਾਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਿਆ। ਭਾਈ ਲਾਲੇ! ਸਚਿਆਰ ਮਨੁੱਖਾਂ ਲਈ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਹੀ ਚੌਂਕਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ। ਅੰਦਰਲੀ ਸਚਿਆਰਤਾ ਹੀ ਸੁੱਚਮਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਅੰਦਰਲਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬਾਹਰਲੀ ਸੁੱਚਮ ਕਿਸੇ ਲੇਖੇ ਨਹੀਂ ਪੈਣੀ। ਮਨ ਦੀ ਸੁੱਚਮਤਾ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ, ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਪੈਂਡੇ ਲਈ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਵਿਹਲੇ ਹੋ ਕੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਫਿਰ ਰਹਾਉ ਵੀਚਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮਨ ਦੀ ਘਾੜਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦੇ ਹਨ। ਦੇਖ ਭਾਈ ਲਾਲੇ! ਮਨ ਹੈ ਕੀ? ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝੋ, ਜੋ ਵੀ ਫੁਰਨੇ ਜਾਂ ਖਿਆਲ ਬੰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਲਦੇ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸੰਕਲਪ ਤੇ ਵਿਕਲਪ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਕਲਪ ਵਿਕਲਪ ਹੀ ਮਨ ਹੈ। ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਉਦੈ ਹੋਣਾ, ਮਨ ਦੇ ਹੀ ਜਵਾਰਭਾਟੇ ਹਨ। ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਜਵਾਰਭਾਟੇ ਵਾਂਗੂੰ ਮਨ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਪਾਰੇ ਨਾਲ ਵੀ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਡੱਡੂਆਂ ਦੇ ਤੋਲ ਨਾਲ ਵੀ ਮਨ ਦੀ ਸੁਮੇਲਤਾ ਦਰਸਾਈ ਹੈ, ਅਨੁਭਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ। ਜਿਵੇਂ ਡੱਡੂ ਤੱਕੜੀ (ਛਾਬੇ) 'ਚ ਤੋਲਣੇ ਔਖੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸੰਕਲਪ, ਵਿਕਲਪ, ਫੁਰਨੇ, ਖਿਆਲ, ਰਾਗ, ਦਵੈਸ਼ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਗਏ ਸਮਝੋ ਆਤਮਾ ਅਨੰਦਿਤ ਹੋ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਆਤਮਾ ਅਨੰਦਿਤ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਵਿਗਾਸ, ਖੇੜਾ ਝਲਕਦਾ ਹੈ।

ਏਹੀ ਵਿਗਾਸ, ਏਹੀ ਖੇੜਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਛੋਹ ਹੈ -

ਆਤਮਾ ਪਰਾਤਮਾ ਏਕੋ ਕਰੈ ॥

ਅੰਤਰ ਕੀ ਦੁਬਿਧਾ ਅੰਤਰਿ ਮਰੈ ॥

ਅੰਗ- ੬੬੧

ਮਨ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਵਿਕਲਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕਰਮ ਇੰਦਰੇ - ਅੱਖਾਂ, ਕੰਨ, ਨੱਕ, ਹੱਥ, ਪੈਰ ਆਦਿਕ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਮਨ ਹੀ ਸਰੀਰ ਦਾ ਰਥਵਾਈ

ਹੈ। ਇਸੇ ਮਨ ਦੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਹਾਥੀ, ਉਠ, ਬੈਲ, ਸੱਪ ਤੇ ਪੰਛੀਆਂ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਤੇ ਉਪਮਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਕਬੀਰ ਮਨੁ ਪੰਖੀ ਭਇਓ ਉਡਿ ਉਡਿ ਦਹ ਦਿਸ ਜਾਇ ॥
ਜੋ ਜੈਸੀ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲੈ ਸੋ ਤੈਸੇ ਫਲ ਖਾਇ ॥ ੮੬ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੬੯

ਜਦੋਂ ਇਹ ਮਨ ਸਥਿਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹਨੂੰ ਟਿਕੇ ਹੋਏ ਨੂੰ, ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਏ ਨੂੰ ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤਾਂਹੀ ਮਹਾਰਾਜ ਬਾਣੀ 'ਚ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਉਸਤਤਿ ਕਰਹੁ ਸੰਤ ਮੀਤ ॥
ਸਾਵਧਾਨ ਏਕਾਗਰ ਚੀਤ ॥

ਅੰਗ- ੨੯੫

(ਪੰਨਾ 8 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਵਿਣੁ ਪ੍ਰਭ ਕਿਉ ਸੁਖੁ ਪਾਈਐ ਦੂਜੀ ਨਾਹੀ ਜਾਇ॥

ਵਿਣੁ=ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਭ=ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਕਿਉ=ਕਿਤੋਂ ਵੀ ਸੁਖੁ=ਅਨੰਦ ਦੀ ਪਾਈਐ=ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਹੋਰ ਕੋਈ ਦੂਜੀ=ਦੂਸਰੀ ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਜਾਇ=ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜਿੰਨੀ ਚਾਖਿਆ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸੁ ਸੇ
ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਰਹੇ ਆਘਾਇ ॥

ਜਿੰਨੀ=ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਰਸੁ=ਸੁਆਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ ਚਾਖਿਆ=ਮਾਣਿਆ ਹੈ, ਸੇ=ਉਹ ਗੁਰਮੁਖ ਜਨ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਲੋਂ ਤ੍ਰਿਪਤਿ=ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇੱਛਾ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸਵਰਗ ਆਦਿਕ ਭੋਗਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਆਘਾਇ=ਰੱਜ ਗਏ ਹਨ।

ਆਪੁ ਤਿਆਗਿ ਬਿਨਤੀ ਕਰਹਿ
ਲੇਹੁ ਪ੍ਰਭੁ ਲੜਿ ਲਾਇ ॥

ਉਹ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਆਪੁ=ਆਪਾ ਭਾਵ (ਹਉਮੈ) ਨੂੰ ਤਿਆਗਿ=ਛੱਡ ਕੇ ਸਦਾ ਹੀ ਬਿਨਤੀ=ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਹਿ=ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੁ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ! ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰਨ ਰੂਪੀ ਲੜਿ=ਪੱਲੇ ਨਾਲ ਲਾਇ=ਲਾਉਣਾ ਕਰੋ ਅਥਵਾ ਸਦਾ ਲਈ ਇਕ ਬਿਰਤੀ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਪੱਲੇ ਵਿਚ ਲੇਹੁ=ਲਾਉਣਾ ਭਾਵ ਜੋੜ ਲਾਇ=ਲੈਣਾ ਕਰੋ।

ਜੋ ਹਰਿ ਕੰਤਿ ਮਿਲਾਈਆ
ਸਿ ਵਿਛੁੜਿ ਕਤਹਿ ਨ ਜਾਇ ॥

ਜੋ=ਜਿਹੜੀਆਂ ਜਗਿਆਸੂ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀਆਂ ਹਰਿ=ਹਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੰਤਿ=ਪਤੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਮਿਲਾਈਆ=ਮੇਲ ਲਈਆਂ ਹਨ ਵਾ: ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਦੀ ਸਾਖਿਆਤ ਭਾਵ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀ ਹੈ,

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਗੁਰੂਦੇਵ ਪਾਸੋਂ ਇਹੀ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬੁਲਿਆ! ਰੱਬ ਦਾ ਕੀ ਪਾਉਣਾ, ਏਧਰੋਂ ਪੁਟਣਾ ਏਧਰ ਲਾਣਾ। ਭਾਵ ਦੁਨੀਆਂਦਾਰੀ ਵਲੋਂ ਪੁਟਿਆ ਹਰ ਕਦਮ ਰੱਬ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਮਨ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂਦਾਰੀ ਵਲੋਂ ਹਟਾਉਣਾ ਸਮਝੋ ਰੱਬ ਵਲ ਲਗਣਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂਦਾਰੀ ਦੇ ਫਰਕ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਵੀ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜੀ, ਭਾਈ ਲਾਲੇ ਨੂੰ ਮਨ ਦੀ ਘਾੜਤ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਵੀਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇ ਬਾਕੀ ਵੀਚਾਰ ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸਿ=ਉਹ ਵਿਛੁੜ ਕੇ ਜੁਨਾਂ ਵਿਚ ਕਤਹਿ=ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਇ=ਜਾਂਦੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਅਭੇਦ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਜਲ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਜਲ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਵੱਖਰੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮੇਲਣ ਲਈ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਦੇਹ ਅਭਿਮਾਨ ਵਲੋਂ ਮਿਟਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿਛੁੜਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਜੋਤ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਵਰਗ ਆਦਿਕ ਦੇ ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਵਾਸ਼ਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਖਦੇ।

ਪ੍ਰਭ ਵਿਣੁ ਦੂਜਾ ਕੋ ਨਹੀ
ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਸਰਣਾਇ ॥

ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭ=ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੋਂ ਵਿਣੁ=ਬਿਨਾਂ ਦੂਜਾ=ਦੂਸਰਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਹਰਿ=ਹਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ! ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸਰਣਾਇ=ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆਏ ਹਾਂ ਭਾਵ ਕਿ ਹੇ ਹਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ! ਅਸੀਂ ਇਹੋ ਹੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਵੇ।

ਅਸੂ ਸੁਖੀ ਵਸੰਦੀਆ

ਜਿਨਾ ਮਇਆ ਹਰਿ ਰਾਇ ॥ ੮ ॥

ਮਨੁੱਖਾ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਅੱਸੂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਉਹ ਮਹਾਤਮਾ ਰੂਪ ਸਖੀਆਂ ਸੁਖ=ਅਨੰਦ ਦੇ ਸਹਿਤ ਵਸੰਦੀਆ=ਵਸਦੀਆ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਤੋਂ ਰਾਇ=ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ ਹਰਿ=ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਮਇਆ=ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੈ। ਇਉਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਅੱਸੂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦੁਆਰਾ ਪਵਿੱਤਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਈਸ਼ਰ ਅਮੋਲਕ ਲਾਲ

ਕ੍ਰਿਤ - ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ

ਯਹ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਸੁਖਦਾਈ ਹੈ

ਸਰੀਰ ਕੇ ਨਿਰਬਾਹ ਕੇ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਪਰ ਛੋੜਨਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਤਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਹੈ ਤੇ ਸਰੀਰ ਭੀ ਬਨਾ ਰਹਿਤਾ ਹੈ, ਜਬ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਖਤਮ ਹੂਈ ਤੇ ਸਰੀਰ ਵਿਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਅਪਨਾ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਤੀਨ ਬਾਤੋਂ ਮੇਂ ਲਗਾਨਾ ਬਿਹਤਰ ਹੈ -

1. ਮਨ ਕੇ ਇਕਾਗਰ ਕਰਨੇ ਕਾ ਅਭਿਆਸ।
 2. ਜਗਤ ਔਰ ਸਰੀਰ ਕੇ ਝੂਠਾ ਸਮਝਨੇ ਕਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਤਾ ਰਹੇ।
 3. ਆਤਮ ਵਿਚਾਰ ਕਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਤਾ ਰਹੇ ਜਿਸ ਸੇ ਬ੍ਰਹਮ-ਗਿਆਨ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਤਮਾਮ ਦੁਖੋਂ ਸੇ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਜਾਵੇ ਔਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਸੰਕਲਪ ਰੂਪ ਸੰਸਾਰ ਸੇ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਵੇ।
- ਜੀਵਨ ਮੇਂ ਜੀਵਨ ਔਰ ਮੁਕਤ ਮਰਨੇ ਕੇ ਬਾਦ ਵਿਦੇਹ ਮੁਕਤ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇ।

੬੦. ਜਿਸਮ (ਸਰੀਰ)

ਸਰੀਰ ਕਿਆ ਚੀਜ਼ ਹੈ? ਸਮਝੋ।

ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਅਹੰਕਾਰ ਰੂਪੀ ਹੇਵਾਨੋਂ ਕੇ ਰਹਿਨੇ ਕਾ ਜੰਗਲ ਹੈ ਔਰ ਗੰਦੇ ਪਦਾਰਥੋਂ ਸੇ ਇਸ ਜਿਸਮ ਕੀ ਰਚਨਾ ਹੈ। ਦੁਖੋਂ ਔਰ ਰੋਗੋਂ ਕਾ ਘਰ ਹੈ। ਆਸਾ, ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਚਿੰਤਾ ਤੀਨ ਡਾਕਨੀ ਇਸ ਜਿਸਮ ਮੇਂ ਰਹਿਤੀ ਹੈਂ।

ਆਧਿ, ਬਿਆਧਿ, ਉਪਾਧਿ - ਤੀਨ ਤਾਪ ਇਸ ਜਿਸਮ ਮੇਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਚੜ੍ਹੇ ਰਹਿਤੇ ਹੈਂ। ਸ਼ਬਦ, ਸਰਪਸ਼, ਰੂਪ, ਰਸ, ਗੰਧ - ਇਨ ਪਾਂਚ ਵਿਕਾਰੋਂ ਕਾ ਘਰ ਹੈ। ਅਵਿਦਿਆ, ਅਸਮਤਾ, ਰਾਗ, ਦ੍ਰੋਸ਼, ਅਭਿੰਨਵੇਸ਼ - ਪਾਂਚ ਕਲੇਸ਼ ਇਸ ਮੇਂ ਹੀ ਰਹਿਤੇ ਹੈਂ ਅਰ ਹਰਖ ਔਰ ਸ਼ੋਕ ਇਸ ਕੇ ਸਾਥੀ ਹੈਂ।

ਐਸੇ ਦੁੱਖ ਰੂਪ ਔਰ ਗੰਦੇ ਸਰੀਰ ਪਰ ਅਹੰਕਾਰੀ ਹੋਨਾ ਮੂਰਖਤਾ ਹੀ ਹੈ।

ਦੋ ਕਿਸਮ ਕਾ ਗਿਆਨ

ਪਰੋਖਸ਼ ਗਿਆਨ ਔਰ ਅਪਰੋਖਸ਼ ਗਿਆਨ ਦੋ ਕਿਸਮ ਕਾ ਗਿਆਨ ਹੈ।

1. ਪਰੋਖਸ਼ ਗਿਆਨ ਤੋ ਯੇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਗੋਬਿੰਦ ਹੀ ਹੈ। ਅਸਥੂਲ ਔਰ ਸੂਖਸ਼ਮ ਪਰਪੰਚ ਸਭ ਬ੍ਰਹਮ ਹੀ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਮ ਸੇ ਬਗ਼ੈਰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਯਹ ਨਾਸਤਕਿ ਭਾਵਨਾ ਦੂਰ ਕਰਤਾ ਹੈ।

2. ਅਪਰੋਖਸ਼ ਗਿਆਨ ਮੇਂ ਪਰਦਾ ਉਠ ਜਾਤਾ ਹੈ ਯਾਨੀ ਜੋ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਸਭ ਕੁਛ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਬਗ਼ੈਰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵੁਹ ਮੈਂ ਹੀ ਹੂੰ ਯਾਨੀ ਮੈਂ ਹੀ ਸਭ ਕੁਛ ਹੂੰ।

ਕਬੀਰ ਜਾ ਕਉ ਖੋਜਤੇ ਪਾਇਓ ਸੋਈ ਠਉਰੁ॥

ਸੋਈ ਫਿਰਿ ਕੈ ਤੁ ਭਇਆ ਜਾ ਕਉ ਕਹਤਾ ਅਉਰੁ॥੮੭॥

ਅੰਗ- ੧੩੬੯

ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਦੂਰਿ ਨਾਹੀ ਪ੍ਰਭੁ ਤੂੰ ਹੈ॥ ਅੰਗ - ੩੫੪

ਮੈਂ ਹੀ ਸਤਿ, ਚਿਤ, ਅਨੰਦ, ਅਦ੍ਰੈਤ, ਨਿਰਾਕਾਰ, ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਪੂਰਨ ਹੂੰ। ਇਸ ਗਿਆਨ ਸੇ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਔਰ ਵਿਦੇਹ ਮੁਕਤ ਹੋਤਾ ਹੈ।

੬੧. ਚਾਰ ਸੁਖਦਾਈ ਸਾਧਨ

1. ਵੈਰਾਗ 2. ਧੀਰਜ 3. ਸੰਤੋਖ 4. ਵੀਚਾਰ

ਯੇਹ ਚਾਰ ਸਾਧਨ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਔਰ ਸੁਖ ਸੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰਨੇ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈਂ। ਜਗਿਆਸੂ ਜਨ ਕੇ ਇਨ ਕੇ ਅਪਨੇ ਮਨ ਮੇਂ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

1. ਵੈਰਾਗ - ਤਮਾਮ ਸੰਸਾਰ ਔਰ ਉਸ ਕੇ ਪਦਾਰਥ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਔਰ ਦੁਖ ਰੂਪ ਹੀ ਹੈਂ ਔਰ ਮਨੇ ਮਾਤਰ ਹੀ ਹੈਂ।

2. ਧੀਰਜ - ਸਰੀਰ ਧਾਰੀ ਕੇ ਦੁਖ, ਸੁਖ ਔਰ ਤਕਲੀਫ਼ ਵਗ਼ੈਰਾ ਕੇ ਸਮੇਂ ਅਪਨੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੇਂ ਆਇਆ ਹੀ ਕਰਤੇ ਹੈਂ, ਉਨ ਕੇ ਧੀਰਜ ਸੇ ਗੁਜ਼ਾਰਨਾ ਸੁਖ ਰੂਪ ਹੋਤਾ ਹੈ।

3. ਸੰਤੋਖ - ਜੇ ਪ੍ਰਾਰਥਯ ਸੇ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਉਸ ਪਰ ਹੀ ਸ਼ਾਕਰ (ਸੰਤੁਸ਼ਟ) ਰਹਿਨਾ ਔਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੀ ਇੱਛਾ ਨਾ ਕਰਨਾ।

4. ਵੀਚਾਰ - ਗਿਆਨ ਔਰ ਵਿਚਾਰ ਏਕ ਹੀ ਚੀਜ਼ ਕੇ ਨਾਮ ਹੈਂ। ਆਤਮ ਔਰ ਅਨਾਤਮ ਕਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ, ਜਗਤ ਮਿਥਿਆ ਹੈ, ਨਿਰੰਕਾਰ ਸਤਿ ਹੈ ਔਰ ਜੀਵ ਨਿਰੰਕਾਰ ਕਾ ਸਰੂਪ ਹੀ ਹੈ। ਜਬ ਐਸਾ ਨਿਸਚਾ ਬੁਧੀ ਮੇਂ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੋਤਾ ਹੈ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਏਕ ਅਦ੍ਵੈਤ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੀ ਬਾਕੀ ਰਹਿਤਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਬੁਧੀ ਮੇਂ ਯੇਹ ਨਿਸਚਾ ਹੂਆ ਕਿ ਗੋਚਰ ਔਰ ਅਗੋਚਰ ਯਾਨੀ ਨਜ਼ਰ ਆਨੇ ਵਾਲਾ ਔਰ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਨੇ ਵਾਲਾ ਏਕ ਬ੍ਰਹਮ ਹੀ ਹੈ, ਤੇ ਬਾਕੀ ਕਿਆ ਰਹਾ? ਸਿਰਫ਼ ਅਦ੍ਵੈਤ, ਨਿਰਾਕਾਰ, ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਔਰ ਪਰਮਾਨੰਦ ਵਸਤੂ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਪਨਾ ਆਪ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਮੇਂ ਗਿਆਨਵਾਨ ਹਰ ਰੂਪ ਮੇਂ ਅਪਨੇ ਆਪ ਕੇ ਹੀ ਇਸਥਿਤ ਦੇਖਤਾ ਹੈ ਔਰ ਅਪਨੇ ਆਪ ਸੇ ਜੁਦਾ ਕੁਛ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਅਚੱਲ ਨਿਸਚੇ ਮੇਂ ਇਸਥਿਤ ਰਹਿਨਾ ਹੀ ਸਮਾਧੀ ਹੈ। ਸਭ ਕੁਛ ਮੇਂ ਹੀ ਹੂੰ।

੬੨. ਦੇਹ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਵਿਦੇਹ ਅਵਸਥਾ

ਘੜਾ ਮਿੱਟੀ ਹੀ ਤੇ ਹੈ। ਇਸੀ ਤਰਹ ਜਿਸਮ ਭੀ ਆਤਮਾ ਹੀ ਤੇ ਹੈ। ਜਿਸਮ ਕੇ ਜਿਤਨੇ ਭੀ ਸੁਭਾਵ ਹੈਂ - ਜਨਮ, ਮਰਨ, ਸੁਖ, ਦੁਖ, ਖੁਸ਼ੀ, ਗਮੀ, ਮਾਨ, ਅਪਮਾਨ, ਹਾਨ, ਲਾਭ ਵਗ਼ੈਰਾ-ਵਗ਼ੈਰਾ ਸਭ ਹੀ ਆਤਮ ਸਵਰੂਪ ਹੀ ਤੇ ਹੈਂ। ਔਰ ਆਤਮਾ ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਹੈ। ਇਸੀ ਵਾਸਤੇ ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਕੇ ਬਗ਼ੈਰ ਕੁਛ ਭੀ ਨਹੀਂ। ਗਿਆਨਵਾਨ ਨੇ ਮਰਨੇ ਬਾਅਦ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋਨਾ। ਜਿਸਮ ਤੇ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਿਰਫ਼ ਆਤਮਾ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਹੈ।

ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਕੇ ਬਗ਼ੈਰ ਕੁਛ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਯੇਹ ਅਵਸਥਾ ਜਿਸਮ ਕੇ ਹੋਤੇ ਹੀ ਵਿਦੇਹ ਹੈ।

ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਸਮਾਧੀ ਹੈ।

ਮਨ ਰੂਪੀ ਘੋੜੇ ਕੇ ਕਾਬੂ ਕਰਨਾ ਹੈ

ਮਨ ਰੂਪੀ ਘੋੜੇ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀ ਲਗਾਮ ਦੇਵੇ ਔਰ ਇਕਾਗਰਤਾ ਕੀ ਜ਼ੀਨ (ਕਾਠੀ) ਡਾਲੇ। ਇੰਦ੍ਰੇ ਦਮਨ ਕੇ ਤੰਗ ਸੇ ਉਸ ਕੇ ਕਸੇ। ਅਭਿਆਸ ਰੂਪੀ ਚਾਬਕ ਉਸ ਘੋੜੇ ਕੀ ਵਿਖਸ਼ੇਪਤਾ ਰੂਪੀ ਪੀਠ ਪਰ ਮਾਰ ਕਰ, ਪਰਮਾਰਥ ਰੂਪੀ ਮਾਰਗ ਪਰ ਸ਼ਰਧਾ ਕੀ ਚਾਲ ਚਲਾਵੇ ਔਰ ਸਰਵਨ ਔਰ ਮਨਨ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸੇ ਚਲ ਕਰ ਨਿਧਿਆਸਨ ਕੇ ਮੰਦਰ ਮੇਂ ਇਸਥਿਤ ਰਹੇ ਔਰ ਆਹਿਸਤਾ-ਆਹਿਸਤਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਤੇ-ਕਰਤੇ ਆਤਮ ਸਾਖਿਆਤ ਕਰੇ।

ਫਿਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਆਤਮ ਇਸਥਿਤੀ ਮੇਂ ਅਚੱਲ ਰਹਿ ਕਰ ਆਤਮਾਨੰਦ ਮੇਂ ਮਸਤ ਰਹੇ ਔਰ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤੀ ਕੇ ਅਨੰਦ ਮੇਂ ਉਮਰ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਔਰ ਪ੍ਰਾਰਥਯ ਕੇ ਖਾਤਮਾ ਪਰ ਵਿਦੇਹ ਕੈਵਲ ਮੋਕਸ਼ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ ਔਰ ਜਨਮ ਕੀ ਸਫਲਤਾ ਕਰੇ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਗਮਨ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਚਮਤਕਾਰ)

ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਨ-ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਅਗਸਤ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-50)

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਫਿਰ ਇੱਛਾ ਕੀ ਹੈ, ਲੋੜ ਕਿਵੇਂ ਹੈ?

ਇੰਦਰਸੈਣ - ਬਹੁਤ ਦਿਨਨ ਕੀ ਹਮ ਉਰ ਚਾਹੂ।

ਕਰਹੁ ਦ੍ਰੈਤ ਸਭ ਉਰ ਤੇ ਦਾਹੂ॥44॥

ਗਯਾਨਾਨੰਦ ਦਾਨ ਕੋ ਦੀਜੈ॥

ਹਮ ਪਰ ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾ ਪ੍ਰਸੀਜੈ।

ਕੋਟਕ ਜਨਮ ਬਿਤੀਤੇ ਭੂਲੇ।

ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਤੇ ਭੇ ਪ੍ਰਤਿਕੂਲੇ॥45॥

ਸੋ ਸਰੂਪ ਅਬ ਦੇਹੁ ਦਿਖਾਈ।

ਜਾਂ ਮੈਂ ਕਬਹੂ ਨ ਆਵਨ ਜਾਈ।

ਹਰਖ ਸ਼ੋਕ ਕੇ ਦੁੰਦ ਬਿਹੀਨਾ।

ਜੋ ਕਿਹ ਮਲ ਤੇ ਹੂੰ ਨ ਮਲੀਨਾ॥46॥

ਸੁਣ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੁਸਕਰਾਏ ਤੇ ਬੋਲੇ - ਜੇ ਗਿਆਨਨੰਦ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰ ਦੱਛਨਾ ਕੀਹ ਦਿਓਗੇ?

ਇੰਦਰ ਸੈਣ - ਜੋ ਆਗਿਆ ਕਰੇ।

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਸਰਬੰਸ ਦੇ ਦਿਓ।

ਇੰਦਰਸੈਣ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ -

ਹਮਰਾ ਧਨ ਧਾਨਾ।

ਸਦਨ ਸਹਿਤ ਤੁਮ ਚਰਨ ਚਢਾਨਾਂ।

ਹਮ ਨਹਿ ਗ੍ਰਹਨ ਕਰੈਂ ਅਬ ਕੋਊ।

ਜੋ ਸਰਬੰਸ ਹੁਤੋਦਿਯ ਸੋਊ॥52॥

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਹੁਣ ਤੁਸਾਂ ਪਾਸ ਆਪਣਾ ਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ?

ਇੰਦਰਸੈਣ - ਇਕ ਇਹ ਸਰੀਰ।

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਇਹ ਬੀ ਦੇ ਦਿਓ।

ਇੰਦਰ ਸੈਣ - ਸਤਿ ਬਚਨ, ਇਹ ਬੀ ਅਰਪਣ ਹੈ ਆਪ ਦੇ।

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਹੁਣ ਆਪ ਪਾਸ ਆਪਣਾ ਕੀ ਬਾਕੀ ਹੈ?

ਇੰਦਰਸੈਣ - ਅੰਤਹਕਰਣ।

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਇਹ ਬੀ ਅਰਪ ਦਿਓ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬੀ ਤੁਹਾਡੇ ਸਰਬੰਸ ਵਿਚੋਂ ਹੈ। ਇਹ ਬੀ ਤੁਹਾਡੀ 'ਮੈਂ' ਨਹੀਂ ਪਰ ਮੈਂ ਦਾ 'ਮੇਰਾ', ਤੁਹਾਡੀ ਵਸਤੂ ਜਿਸ ਦੇ ਤੁਸੀਂ ਮਾਲਕ ਹੋ।

ਇੰਦਰ ਸੈਣ - ਇਹ ਬੀ ਸਮਰਪਣ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਹੁਣ ਜੋ ਸੰਸਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੈ ਉਹ ਪੁੱਛੇ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਕਸਰ ਹੈ।

ਇੰਦਰ ਸੈਣ ਨੇ ਜਦ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਦਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ, ਭਾਈ! ਇਹ ਜੋ ਹੁਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੰਕਲਪ ਫੁਰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਸੰਸੇ ਪੁੱਛਦੇ ਹੋ, ਸੋ ਤਾਂ ਮਨ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ, ਮਨ ਨੂੰ ਫੁਰਨਾ ਫੁਰਦਾ ਹੈ, ਸੰਕਲਪ ਉਪਜਦੇ ਹਨ, ਸੰਸੇ ਉਠਦੇ ਹਨ ਮਨ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਅਰਪ ਚੁੱਕੇ ਹੋ, ਸਾਨੂੰ ਅਰਪੀ ਸ਼ੈ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਸੰਕਲਪ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਸੋ ਹੁਣ ਤੁਹਾਡਾ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਅੰਦਰ ਇਕ ਅਚਰਜ ਦਸ਼ਾ ਵਿਚ ਹੋ ਗਏ। ਸੰਕਲਪ ਫੁਰਨੇਂ ਰੁਕ ਖੜੋਤਾ, ਫੁਰੇ ਤਾਂ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਦੁਜਾ ਫੁਰਨਾ ਫੁਰੇ ਕਿ ਇਹ ਧਰਮ ਨਹੀਂ। ਇਉਂ ਜਤਨ ਕਰਦੇ ਦੋਵੇਂ ਇਕ ਟਿਕਾਉ ਜਿਹੇ ਵਿਚ ਹੋ ਗਏ। ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤੁਸਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਆਪਣੀ ਚਿਤਵਨਾ ਤੇ ਹਉਂ ਮਾਤ੍ਰ ਹੈ ਸੋ ਬੀ ਅੰਤਹਕਰਣ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਦੇ ਚੁਕੇ ਹੋ। ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਆਪ ਦੇ ਨੈਣਾਂ ਨੇ ਇਕ ਐਸਾ ਬਾਣ ਮਾਰਿਆ ਕਿ ਦੁਹਾਂ ਦਾ ਆਪਾ ਦੂਈ ਦੀ ਛੋਹ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੋ ਗਿਆ ਜੋ ਪਰਛਾਈਂ ਕਿ ਹਉਂ-ਹਉਂ ਮੈਂ ਦੇ ਫੁਰਨੇ ਨੇ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਸੋ ਦੂਰ ਹੋਈ ਤੇ ਉਹ ਦੁਇ ਆਪਣੇ 'ਆਪੇ' ਵਿਚ ਟਿਕ ਗਏ। ਜੋ ਗੱਲ ਕਦੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਧਨਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਤਜਰਬੇ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੰਘਦੀ ਵੇਖੀ ਅੱਜ ਲੰਘੀ, ਹਾਂ ਦੁਹਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਹੋ ਗਈ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਮਗਰੋਂ ਨੈਣ ਖੁਲ੍ਹੇ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਬੋਲੇ -

ਤੁਸਾਂ ਦਾ ਧਨ ਧਾਮ ਸਰੀਰ ਅੰਤਹਕਰਣ ਸਭ ਕੁਛ ਤੁਸਾਂ ਦਾ ਹੈ, ਤੁਸਾਂ ਪਾਸ ਰਹੇ ਜਦ ਤਕ ਹੈ ਸਰੀਰ, ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਕਾਈ ਸ਼ੈ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਅਸਾਂ ਲਏ ਸਨ

ਤੁਸਾਨੂੰ 'ਮੈਂ ਮੇਰੀ' ਤੋਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਅਸਲ 'ਮੈਂ' ਦਾ ਝਲਕਾ ਦਿਖਾਵਣ ਵਾਸਤੇ। 'ਮੈਂ ਮੇਰੀ' ਅੰਦਰੋਂ ਉਠਦੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਕਰੇ ਤੇ ਆਪੇ ਵਿਚ ਟਿਕਾਉ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਅਸਾਂ ਤੁਸਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਸਾਰੀ ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰੀ ਓਪਰੀ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਈ ਹੈ, ਹੁਣ ਬਾਕੀ ਕੀ ਰਿਹਾ? ਆਪੇ ਦਾ ਆਪੇ ਵਿਚ ਆਪੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕਰਨਾ, ਸੋ ਪ੍ਰਤੀਤੀ ਤੁਸਾਂ ਨੇ ਹੁਣ ਮਾਣ ਲਈ ਹੈ, ਹਾਂ ਦੇਖ ਲਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਕਦੇ ਇਸ 'ਮੈਂ ਮੇਰੀ' ਨੂੰ, ਜੋ ਓਪਰੀ ਕੀਤੀ ਨੇ, ਆਪਣੀ ਨਾ ਕਰਿਓ, ਤਾਂ ਗਿਆਨ, ਜੋ ਹੁਣ ਦਾਨ ਹੋਯਾ ਹੈ, ਟਿਕਿਆ ਰਹੇਗਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੁੜ ਸਿਥਲਤਾ ਹੋਵੇਗੀ, ਢਿੱਲ ਪਏਗੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਨਾਮ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਸਦਾ ਲੋੜ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਸਿਥਲਤਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ਦੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਜੋ ਝਲਕਾ ਤੁਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਵੱਜਾ ਹੈ, ਸੋ ਮੁੜ ਵਜਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੇ ਨਾਮ ਦਾ ਲੜ ਘੁੱਟ ਕੇ ਫੜ ਲਓ।

ਹੁਣ ਟੁਰੋ ਅੱਗੇ, ਆਤਮਾ ਦਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਮੇਲ। ਸ਼ੁੱਧ ਹੋਏ ਨਿਰਮਲ ਤੇ ਨਿਹਕੇਵਲ ਹੋਏ ਆਤਮਾ ਵਿਚ ਬੀ 'ਪਹਿਲੋਂ ਕਮਾਈ ਭਗਤੀ' ਦੇ ਅਤਿ ਸੂਖਮ ਤੇ ਸਮਝੋਂ ਪਰੇ ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਵ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਆਤਮ ਤੱਤ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਸਾਂ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਜੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਨਿਰਾ ਆਤਮਾ ਦਾ ਨਿਹਕੇਵਲ ਹੋ ਜਾਣਾ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ, ਨਿਹਕੇਵਲ ਹੋ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲੀਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਨਦਰ ਦਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਜਦੋਂ ਇਥੇ ਆਵੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ 'ਅਨੰਤ' ਵਿਚੋਂ ਤੇ 'ਅਨੰਤ' ਵਲੋਂ ਸ੍ਰਫੰਦ ਵਰਤਦਾ ਹੈ ਜੋ ਜੀਵ ਤੱਤ ਨੂੰ ਪਰਮ ਤੱਤ (ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੱਤ) ਨਾਲ ਮੇਲ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੀਵ ਤਤੁ ਦਾ ਨਿਰੋਲ ਹੋ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮ ਤੱਤ ਵਿਚ ਮਿਲਾਪ ਇਹ ਜੀਵ ਤੱਤ ਦਾ ਕਰਤੱਵ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਬ੍ਰਹਮ ਤੱਤ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਨਦਰ ਆਖੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਸਾਂ ਤੁਸਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਸਮਝ ਪੈਣ ਵਾਲੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੁਭਾਵ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੋਟੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਸਮਝ ਲਓ ਕਿ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰਲੇ ਦੀ ਉਨਤੀ ਤਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਆਵੇ ਤਾਂ। ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਢੰਗ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਵਰਤਾਉ, ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੈ 'ਨਾਮ'। ਨਾਮ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਾਕਰਣ ਝੰਡਾ ਸਮਝ ਚੁਕਾ ਤੇ ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਦਸ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਨਾਲ ਆਪਾ ਆਪੇ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰੇ ਰੋਕਣ ਵਾਲੇ ਸਾਮਾਨਾਂ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਆਵਰਣ ਤੋਂ ਛੁਟਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਆਸ ਅੰਦੇਸ਼ੇ ਦੇ ਪਟ ਟੁੱਟਦੇ ਹਨ। ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਅੰਦਰ ਨਿਵਾਸ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਆਪੇ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਜੀ ਵਲ ਝੁਕਾਉ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂਘ ਤੇ ਉਲਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਉਲਾਰ ਪਰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਜੀ ਦੀ ਮਿਹਰ ਪੈ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚਰਨ ਸ਼ਰਨ, ਜਾਂ ਕਰੋ

ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ, ਲੈ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਰਮ ਪਦ ਹੈ, ਇਹੀ ਗਿਆਨ ਹੈ, ਇਹੀ ਵਸਲ ਹੈ। ਜੇ ਜੀਵ ਲਗਾਤਾਰ ਅਭਿਆਸ ਵਿਚ ਨਾ ਰਹੇ ਤੇ ਸਮਝ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਪੈ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਸਲੀ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਹ ਮਨ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ, ਜਾਣਨਾ ਮਾੜ੍ਹ। ਉਹ ਗਿਆਨ ਦੇਸ਼ ਕਾਲ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਜੀਵ ਛੁਟਦਾ ਨਹੀਂ। ਹਾਂ, ਨਾਮ ਦੇ ਰੰਗ ਨਾਲ, ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤੀ ਨਾਲ ਜੋ ਕੁਛ ਅੰਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸੋ ਅਸਲ ਗਿਆਨ ਹੈ, ਸਫਲ ਗਿਆਨ ਹੈ, ਅਨੁਭਵ ਹੈ, ਸੋ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ, ਯਥਾਰਥ, ਸੋ ਪ੍ਰੇਮ ਮੁੱਖ ਵਸਤੂ ਹੈ, ਹੋਰ ਚੰਚਲਤਾਈਆਂ ਹਨ, ਮਨ ਬੁੱਧੀ ਦੀਆਂ।

ਇੰਦਰ ਸੈਣ - ਝੰਡੇ ਨੂੰ ਆਪ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਗੱਲ ਸਮਝਾਉਣ ਨਾਲ ਸੋਝੀ ਹੋ ਆਈ ਹੈ। ਆਪ ਦੀ ਦੱਸੀ ਨਾਮ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਕੁਛ ਝੰਡੇ ਤੋਂ ਤੇ ਕੁਛ ਹੁਣ ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਮੈਂ ਸਮਝੀ ਹੈ। ਸੁਖੀ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ ਦੇਵੇਂ, ਚਿਤ ਵਿਚੋਂ ਸੰਸੇ ਉਠ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਜੀ ਦਾ ਪਿਆਰ ਤੇ ਧਿਆਨ ਆ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਧ ਸੁਖ ਰੂਪ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪ ਸਾਰੇ ਸਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਨਿਹਕੇਵਲ ਹੋ ਸਾਈਂ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਮਗਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਛੋੜ ਕੱਢੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਰਸਤੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰੀਰ ਸ਼ੁੱਧ ਹੋ ਜਾਏ, ਅੰਤਹਕਰਣ ਸ਼ੁੱਧ ਹੋ ਜਾਣ, ਮਾੜੇ ਸੰਸਕਾਰ, ਦ੍ਰਿਤਤਾਈ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰ ਨਾ ਰਹਿਣ, ਸਰੀਰ ਮਨ, ਬੁੱਧੀ ਸਾਰੇ ਮੈਂ ਨਾ ਭਾਸਣ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਮੇਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਟੁੱਟ ਜਾਏ ਤੇ ਮੈਂ ਰਹਿ ਜਾਏ। ਮੈਂ ਜਦ ਜਗਤ ਵਲ, ਪਸਾਰੇ ਵਲ, ਗ੍ਰਹਿਣ ਵਲ ਰੁਖ ਕਰੇਗੀ ਤਾਂ ਉਹ ਹੋਵੇਗੀ ਹਉਮੈਂ ਜੋ ਫਿਰ ਓਪਰੀ ਸ਼ੈ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਉਹ ਮੈਂ ਰੁਖ ਕਰੇਗੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਜੀ ਵਲ, ਉਪਰ ਰਾਗ ਕਰੇਗੀ ਤੇ ਇਧਰੋਂ ਵੈਰਾਗ, ਅਰਥਾਤ ਸੁਤੇ ਵੈਰਾਗ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਅਨੰਤ ਆਪਣੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਲਏਗਾ। ਉਹ ਅਵਸਥਾ ਹੋਵੇਗੀ ਭਗਤੀ ਦੀ, ਉਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਸਫਲ ਗਿਆਨ ਦੀ। ਹੋਰ ਗਿਆਨ, ਕਥਨੀ ਮਾਤਰ ਵਾਚਯ ਗਿਆਨ ਤਾਂ ਮਨ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ। ਫਿਰ ਆਪ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲੀਅਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਜਦ ਤਕ ਦੇਹੀ ਹੈ, ਜਦ ਤਕ ਦੇਹ ਵਿਚ ਅੰਤਹਕਰਣ ਹਨ, ਜਦ ਤਕ ਇਹ ਟੁਰਦਾ ਫਿਰਦਾ, ਖਾਂਦਾ ਪੀਂਦਾ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਦ ਤਕ ਅੰਤਹਕਰਣ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ ਸਿਮਰਣ ਵਿਚ ਰਹੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲਗਾਤਾਰ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਰਹੇ। ਸਿਮਰਣ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿਮਰਣ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਜਗਤ ਦੇ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਜੀਵ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਉੱਚਾ, ਸੁੱਚਾ, ਸੁਖੀ ਤੇ ਰਸ ਵਿਚ ਜਾਂ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ। ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ, ਪਰ ਲਿਪਾਇਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੁਖੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਸੁਖ ਇਸ ਤੋਂ ਦਾਨ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਇਹ ਹਉਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਹ ਮੈਂ ਸਮਝਿਆ ਤੇ ਲਖਿਆ ਹੈ ਆਪ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ, ਕੀਤੇ ਬਚਨਾਂ ਨਾਲ, ਝੰਡੇ ਤੋਂ ਸੁਣੇ ਆਪ ਦੇ ਵਾਕਾਂ ਤੋਂ ਤੇ ਆਪ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ, ਜੋ ਆਪ ਨੇ ਅਸਾਂ ਪਰ ਪਾ ਕੇ ਸਾਡੇ ਛੱਡ ਕੱਟੇ ਹਨ। ਭੁੱਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਹੀ ਕਰ ਦਿਓ। ਖਿਮਾ ਕਰਨੀ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗੱਲ ਸਮਝੀ ਹੈ ਤੇ ਦਲੇਰੀ ਕਰਕੇ ਦੁਹਰਾਈ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਤੁਸੀਂ ਠੀਕ ਸਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤੁਸਾਂ ਦੋਹਾਂ ਪਰ ਸਾਂਈਂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੈ, ਜੀਵ ਹੋਏ ਹੋ। ਦੇਖੋ! ਇਲਾਹੀ ਰੋਂ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ ਜਾਗੇ ਹੋਏ ਆਪੇ ਵਿਚ। ਪਰ ਇਹ ਨਾ ਸਮਝਣਾ ਕਿ ਪਰਮ ਪਦ ਦੀ ਅਵਸਥਾ, ਜੋ ਸਤਯ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਜੜ੍ਹਤਾ ਤੁੱਲ ਹੈ।

ਦੇਏ ਹੁਣ ਇਲਾਹੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੱਤੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਕੁਛ ਚਿਰ ਮਗਰੋਂ ਇੰਦਰ ਸੈਣ ਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਝੰਡਾ ਲਿਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਆਵੇਂ ਤਾਂ ਉਹ ਭੋਜਨ ਪਾਉਣ ਤੇ ਮੈਂ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਤਮ ਰਸ ਪੀਣ ਵਿਚ ਲਗ ਪਿਆ ਤੇ ਦਾਤੇ ਜੀ ਦੇ ਅਹਾਰ ਪਾਉਣ ਵਲ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ। ਤਦ ਅਧੀਨ ਹੋ ਕੇ ਬਿਨੈ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਪ ਹੁਣ ਕੁਛ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰੋ। ਤਦੋਂ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੁਛ ਮੂੰਹ ਪਾਇਆ ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਪ੍ਰਬੁੱਧ ਹੋਏ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਬੀ ਦਿਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭੀ ਖਾਧਾ। ਝੰਡਾ ਤਾਂ ਖਾ ਕੇ ਕੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਿਕਿਆ ਕਿ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸੁਧ ਨਾ ਰਹੀ, ਜੁੜ ਗਿਆ ਐਸਾ ਕਿ ਦੇਹ ਤੋਂ ਮਾਨੋਂ ਬੇਖਬਰ ਹੈ। ਇੰਦਰਸੈਣ ਬੀ ਟਿਕ ਗਿਆ ਪਰ ਉਹ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਹ ਤੋਂ ਬੇਖਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਉਂਵ ਦੋਇ ਆਤਮ ਰਸ ਵਿਚ ਮਗਨ ਹੋ ਗਏ।

ਦੋਨੋ ਬੈਠੇ ਹੋਇ ਅਡੋਲਾ।

ਸੁਖ ਆਤਮ ਕੇ ਪਾਇ ਅਮੋਲਾ।

ਤੂੰ ਪਹਿਰ-ਰਾਤ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੀਤ ਗਈ। ਜਦ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਸਮਾਧਿ ਖੁਲ੍ਹਾਈ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ।

ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਧੁੰਮ ਪੈ ਗਈ ਕਿ ਕੋਈ ਤਪਾ ਆਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਰਾਜੇ ਸੁਧਰ ਸੈਣ ਦੇ ਭਣੇਵੇਂ ਇੰਦਰ ਸੈਣ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਝੰਡੇ ਨੂੰ ਜੀਅ ਦਾਨ ਦਿਤਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਵੱਡੇ ਸਾਧੂ ਤੇ ਸਾਧਨਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਰਸੀ ਸਤਿਗੁਰ ਮੰਨ ਗਏ ਹਨ, ਤਦੋਂ ਲੱਗੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਲਾਗ-ਲਾਗ ਦੇ ਲੋਕੀਂ ਆਉਣ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬੀ ਲੱਗੇ ਨਾਮ ਦਾ ਦਾਨ ਬਖਸ਼ਣ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਰ ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਆ-ਆ ਕੇ ਲੋਕੀਂ ਤਰੇ। ਸੰਗਤ ਬਣ ਗਈ। ਝੰਡੇ ਦੇ ਘਰ ਸੰਗਤ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਟੁਰੇ ਰਹਿਣ, ਲੰਗਰ ਲਗਾ ਰਹੇ ਤੇ ਜਗਤ ਰੱਖਿਆ

ਦਾ ਕਾਰਜ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇ।

ਹੁੰਦੇ-ਹੁੰਦੇ ਇਹ ਖਬਰ ਰਾਜਾ ਸੁਧਰ ਸੈਣ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚੀ। ਨਵਾਂ ਸ਼ਾਕਤਕ ਜੋਗੀ, ਜੋ ਰਿਧੀਆਂ-ਸਿੱਧੀਆਂ, ਟੂਣੇ ਟਾਮਣ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਕੁਛ ਸਤਿਕਾਰ ਰਖਦਾ ਸੀ, ਵਜ਼ੀਰ ਦੇ ਰਸਤੇ ਰਾਜਾ ਜੀ ਨੂੰ ਕੁਛ ਵਿਚਲਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਬੀ ਸੁਣ ਕੇ ਅਚਰਜ ਮੰਨਿਆਂ, ਚਿੱਤ ਵਿਚ ਕਈ ਤੂੰਗ ਲੰਘੇ, ਪਰ ਸੀ ਵਿਚਾਰਵਾਨ, ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇੰਦਰਸੈਣ ਮੇਰਾ ਭਣੇਵਾਂ ਭੁੱਲਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸੋਝੀ ਹੈ ਤੇ ਛੋਟੀ ਉਮਰਾਂ ਤੋਂ ਅਗਮ ਨਿਗਮ ਦੇ ਪਤੇ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਕੁਛ ਸ਼ਕਤੀ ਜ਼ਰੂਰ ਵੇਖੀ ਹੋਊ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਆਦਮੀ ਘੱਲਿਆ ਕਿ ਝੰਡੇ ਦੇ ਘਰ ਜਾਓ ਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਲੈ ਆਓ।

ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੇ ਆ ਕੇ ਜਦ ਰਾਜੇ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਇੰਦਰਸੈਣ ਉਥੇ ਹੀ ਸੀ, ਆਖਣ ਲੱਗਾ - ਤੂੰ ਜਾਹ, ਮੈਂ ਆਪ ਰਾਜਾ ਜੀ ਪਾਸ ਆ ਕੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਨੇ ਇੰਦਰਸੈਣ ਵਲ ਤੱਕ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਪੁਰਖਾ! ਕਾਸਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈਂ? ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਲ ਵੇਖ, ਜੋ ਕਰੇਗਾ ਸੋ ਭਲਾ ਕਰੇਗਾ, ਭੈ ਕਿਸ ਦਾ ਤੇ ਜਾਣਾ ਕਿਸ ਕੋਲ?

ਤਦ ਇੰਦਰ ਸੈਣ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਲਕ ਜੀਉ! ਰਾਜਾ ਮੇਰਾ ਮਾਮਾ ਹੈ ਸੱਕਾ ਤੇ ਉਹ ਨੇਕ ਰਾਜਾ ਹੈ, ਧਰਮ ਪਾਲਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਜਾ ਦਾ ਨਿਆਈਂ ਹੈ, ਸਤਿਸੰਗ ਬੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਪਰ ਆਪ ਦੀ ਮਿਹਰ ਚਾਹੀਏ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਨੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਉਲਟ ਪੁਲਟ ਗੱਲਾਂ ਦੱਸੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ ਚਿੱਤ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਜਾਵਾਂ, ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਦੱਸਾਂ, ਸੱਚ ਦੀ ਸੋਝੀ ਨਾਲ ਉਹ ਜਾਗੇ ਤੇ ਆਪ ਟੁਰ ਕੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਆਵੇ ਜਿਵੇਂ ਅਸਾਂ ਤੇ ਮਿਹਰ ਹੋਈ ਹੈ, ਆਪ ਦੀ ਮਿਹਰ ਉਸ ਪਰ ਬੀ ਹੋਵੇ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਸੁਖ ਵਸੇ।

ਤਦ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ - ਜਾਓ ਸਾਂਈਂ ਭਲਾ ਕਰੇ।

ਤਦ ਇੰਦਰਸੈਣ ਉਠ ਕੇ ਰਾਜੇ ਪਾਸ ਗਿਆ ਤੇ ਆਪਣੀ ਤੇ ਝੰਡੇ ਦੀ ਸਾਰੀ ਹੱਡਬੀਤੀ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ, ਜਿਵੇਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਸੀ ਸਾਰਾ ਸੁਣਾਇਆ, ਜਿਵੇਂ ਮਿਹਰ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਨਾਲ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਅਨੰਤ ਦੀ ਛੂਹ ਮਿਲੀ ਸੀ ਸੋ ਸਾਰੀ ਵਿਥਿਆ ਦੱਸੀ।

ਰਾਜਾ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਸੁਣਦਾ ਗਿਆ ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ

ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਭਿਜਦਾ ਗਿਆ, ਸਰੀਰ ਪਰ ਪੁਲਕਾਵਲੀ ਆ ਗਈ ਤੇ ਨੈਣ ਭਰ ਕੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ ਮੈਨੂੰ ਬੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਓ ਉਸ ਜਯੋਤਿ ਨਿਰੰਜਨੀ ਦੇ ਜੋ ਮੈਂ ਬੀ ਨਿਸਤਾਰਾ ਪਾਵਾਂ। ਜਿਸ ਦੀ ਇਤਨੀ ਮਹਿਮਾ ਤੁਸਾਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਚਰਚਾ ਘਰ-ਘਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਖਿੱਚ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪਿਆਰ ਜਾਗਦਾ ਹੈ, ਬੇਟਾ ਜੀਓ! ਮੈਨੂੰ ਬੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਓ।

ਇੰਦਰ ਸੈਣ - ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਫਿਰ ਮਨ ਨੂੰ ਜੋ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਭਰਿਆ ਹੀ ਲੈ ਚੱਲੋ, ਆਪ ਤੁਰ ਕੇ ਚੱਲੋ, ਭੇਟਾ ਨਾਲ ਲੈ ਚੱਲੋ, ਨਿਮਰ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਰਨ ਗਹੋ, ਤਦ ਜੀਵਨ ਰਸ ਲਹੋ।

ਭਣੇਵੇ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਮੰਨ ਕੇ ਸੁਧਰ ਸੈਣ ਰਾਜਾ ਹੋ ਕੇ ਰਾਜ ਮਦ ਤਿਆਗ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਝੰਡੇ ਦੇ ਘਰ ਟੁਰ ਕੇ ਆਇਆ -

ਪਗ ਨੰਗੇ ਮਨ ਦੀਨ ਹੈ,

ਪ੍ਰੇਮ ਸੰਗ ਤਿਹ ਆਨ।

ਕਰ ਬੰਦੇ ਬੰਦਨ ਕਰੀ,

ਧਰ ਪਰ ਦੰਡ ਸਮਾਨ।

ਕਰ ਅਸ਼ਟਾਂਗ ਚਰਨ ਅਨੁਰਾਗਾ।

ਪਰਯੋ ਪਰਯੋ ਉਠਤ ਨ ਬਡਭਾਗਾ।

ਰਾਜੇ ਦੀ ਨਿਮਰਤਾ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇਖ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਨੇ ਪਿੱਠ ਤੇ ਥਾਪੀ ਦਿਤੀ ਤੇ ਨਾਮ ਦਾਨ ਬਖਸ਼ਿਆ। ਰਾਜੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੁਖ ਤੇ ਠੰਢ ਆਈ। ਨਾਮ ਦੇ ਰੰਗ ਨੇ ਰੱਬੀ ਚਾਉ ਭਰ ਦਿਤਾ, ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰਸਦਾ ਹੈ, ਨੈਣ ਭਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ੁਕਰ-ਸ਼ੁਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਰੱਜਦਾ ਨਹੀਂ। ਅੰਤ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ, ਬਹੁਤ ਆਦਰ ਤੇ ਭਾਉ ਕਰਕੇ ਸੇਵਾ ਕਮਾਈ। ਸੰਗਤ ਬੀ ਉਥੇ ਆਵੇ, ਝੰਡਾ ਬੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਰਹੇ ਤੇ ਇੰਦਰਸੈਣ ਬੀ ਰਹੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਕੀਰਤਨ ਹੋਵੇ, ਸੰਝਾਂ ਸਮੇਂ ਫੇਰ ਕੀਰਤਨ ਹੋਵੇ, ਦਿਨ ਭਰ ਸਤਿਸੰਗ ਹੋਵੇ ਤੇ ਨਾਮ ਦਾ ਪਰਵਾਹ ਚੱਲੇ। ਕੋਈ ਮਹੀਨਾ ਭਰ ਮਾਲਿਕ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਦਾਤਾ ਜੀ ਰਾਜਾ ਦੇ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਪਾਸ ਰਹੇ। ਅੰਤ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਉਪਕਾਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਆਪਣਾ ਨੂਰ ਲਾ ਕੇ ਤਾਰਨ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਰਾਜਾ ਬਿਹਬਲ ਹੋ ਗਿਆ, ਰੋ-ਰੋ ਕੇ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਹੇ ਮਾਲਿਕ ਜੀਓ!

ਗਜ ਬਾਜੀ ਸਭ ਰਾਜ ਸਮਾਜਾ।

ਨਿਜ ਕਰ ਝੰਡੇ ਕੋ ਦਿਹੁ ਆਜਾ।

ਮੇ ਕੋ ਲੇਹੁ ਆਪਨੇ ਸਾਥਾ।

ਰਹਿ ਨ ਸਕੋਂ ਤੁਮ ਬਿਨ ਜਗ ਨਾਥਾ।

ਮੀਨ ਨੀਰ ਗਤਿ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਸੰਗਾ।

ਅਸ ਕਹਿਤਯੋ ਉਰ ਪ੍ਰੇਮ ਉਮੰਡਾ।

ਪੁਲਕਾਵਲਿ ਤਨ ਗਦਗਦ ਬਾਨੀ।

ਤਿਹ ਛਿਨ ਨ੍ਰਿਪ ਕੀ ਗਤਿ ਬਿਕੁਲਾਨੀ।

ਦੇਖ ਪ੍ਰੀਤ ਅਸ ਉਰ ਕੀ ਸਾਚੀ।

ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਜੀ ਗਿਰਾਂ ਉਬਾਚੀ।

ਧਰਹੁ ਧਯਾਨ ਨਿਤ ਉਰ ਅਵਨੀਪਾ।

ਮੈਂ ਹੋਂ ਤੁਮਰੇ ਸਦਾ ਸਮੀਪਾ।

ਸੁਚ ਸੋਂ ਪੰਚਾਂਮ੍ਰਿਤ ਕਰਵਾਵਹੁ।

ਟਕਾ ਰਾਖਿ ਅਰਦਾਸ ਅਲਾਵਹੁ।

ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਵੋਂ ਆਨ ਤਬ ਕਰੋਂ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰ।

ਅਸਕਹਿ ਬਹੁ ਧੀਰਜ ਦਯੋ ਭੂਪਤ ਕੋ ਜਗਮੂਰ।

ਫਿਰ ਰਾਜਾ ਨੂੰ ਆਪ ਨੇ ਵਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਸਤਾਰਾਂ ਰਾਜੇ ਤੇਰੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਭ ਤੇਰੀ ਸ਼ਰਨ ਆ ਜਾਣਗੇ, ਤੇਰਾ ਰਾਜ ਵਧੇਗਾ, ਪਰ ਤੂੰ ਧਰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਫਿਰ ਆਪ ਨੇ ਇੰਦਰ ਸੈਣ ਨੂੰ ਮੰਜੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਗਤ ਬਹੁਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਇਕ ਐਸੇ ਗੁਰਮੁਖ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਕਿ ਜੋ ਸੰਗਤ ਦੀ ਅਗੁਵਾਨੀ ਕਰੇ ਤੇ ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਜਾਰੀ ਰਹੇ। ਪਰ ਇੰਦਰਸੈਣ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਪ ਇਹ ਪਦਵੀ ਝੰਡੇ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ੋ, ਇਹ ਭਾਰਾ ਕੰਮ ਉਹ ਗੁਰਮੁਖ ਹੀ ਕਰ ਸਕੇਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਵਰਦਾਨ ਦਿਓ ਕਿ ਮੈਂ ਨਾਮ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰਹਾਂ, ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਾਂ ਤੇ ਝੰਡੇ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਨਿਭ ਆਵੇ। ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਬੜੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ ਤੇ ਮੰਜੀ ਝੰਡੇ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ੀ। ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਬੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਤੂੰ ਵਧੇਗਾ, ਫਲੇਂ ਫੁਲੇਂਗਾ ਪਰ ਝੰਡੇ ਦਾ ਸਦਾ ਸਨਮਾਨ ਰੱਖਣਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਅਸਾਂ ਗੁਰਮੁਖ ਪਦ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ। ਰਾਜੇ ਤੇ ਇੰਦਰ ਸੈਣ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇਆ। ਬਖਸ਼ਿੰਦ ਤੇ ਤਾਰਨਹਾਰ ਦਾਤੇ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਲਈ ਤੇ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਟੁਰ ਪਏ।

ਚਲਦਾ.....!'

ਵਾਰਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਸਟੀਕ

ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਵਾਰ ੨

੧. (ਵਸਤੂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਮੰਗਲਾਚਰਣ)

ਆਪਨੜੈ ਹਥਿ ਆਰਸੀ ਆਪੇ ਹੀ ਦੇਖੈ।
ਆਪੇ ਦੇਖਿ ਦਿਖਾਇਦਾ ਛਿਅ ਦਰਸਨਿ ਭੇਖੈ।
ਜੇਹਾ ਮੂੰਹ ਕਰਿ ਭਾਲਿਦਾ ਤੇਵੇਹੈ ਲੇਖੈ।
ਹਸਦੇ ਹਸਦਾ ਦੇਖੀਐ ਸੋ ਰੂਪ ਸਰੇਖੈ।
ਰੋਦੇ ਦਿਸੈ ਰੋਵਦਾ ਹੋਇ ਨਿਮਖ ਨਿਮੇਖੈ।
ਆਪੇ ਆਪਿ ਵਰਤਦਾ ਸਤਿਸੰਗਿ ਵਿਸੇਖੈ।

ਪਦਾਰਥ - (ਆਰਸੀ=ਮੂੰਹ ਦੇਖਣ ਦਾ ਸੰਦ, ਸ਼ੀਸ਼ਾ। ਸਰੇਖੈ=ਸਾਰਖਾ, ਵਰਗਾ। ਨਿਮਖ=ਪਲਕਾਂ)

ਅਰਥ - (ਈਸ਼ਵਰ ਦੇ) ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਹੀ (ਸੰਸਾਰ ਦਾ) ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਹੈ, ਆਪੇ ਹੀ (ਉਸ ਨੂੰ) ਦੇਖਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਦੇਖ ਕੇ (ਭਾਵ ਰਚ ਕੇ ਫੇਰ) ਛੀ ਦਰਸਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਭੇਖਾਂ ਨੂੰ (ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ) ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। (ਅਗੋਂ) ਜੇਹਾ (ਕੋਈ ਸੰਸਾਰ ਵਿਖੇ) ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਤੇਹਾ ਹੀ ਲੇਖੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਹਸਦੇ ਨੂੰ ਹਸਦਾ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਰੂਪ ਸਾਰਖਾ (ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਰੋਦੇ ਨੂੰ ਰੋਂਦਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਪਲਕਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਦੇਖੇ (ਤਾਂ ਅੱਗੋਂ ਬੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਮੱਟਕੇ ਵਜਦੇ ਦਿਸਦੇ ਹਨ। ਆਪ ਹੀ ਆਪ (ਸਾਰੇ) ਵਰਤਦਾ ਹੈ, (ਪ੍ਰੰਤੂ) ਸਤਿਸੰਗ (ਵਿਚ) ਵਿਸੇਖ (ਹੋ ਕੇ ਵਰਤਦਾ ਹੈ)

੨. (ਵਜੰਤ੍ਰੀ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ)

ਜਿਉ ਜੰਤ੍ਰੀ ਹਥਿ ਜੰਤ੍ਰ ਲੈ ਸਭਿ ਰਾਗ ਵਜਾਏ।
ਆਪੇ ਸੁਣਿ ਸੁਣਿ ਮਗਨੁ ਹੋਇ ਆਪੇ ਗੁਣ ਗਾਏ।
ਸਬਦੁ ਸੁਰਤਿ ਲਿਵਲੀਣੁ ਹੋਇ ਆਪਿ ਰੀਝਿ ਰੀਝਾਏ।
ਕਥਤਾ ਬਕਤਾ ਆਪਿ ਹੈ ਸੁਰਤਾ ਲਿਵ ਲਾਏ।
ਆਪੇ ਆਪਿ ਵਿਸਮਾਦੁ ਹੋਇ ਸਰਬੰਗਿ ਸਮਾਏ।
ਆਪੇ ਆਪਿ ਵਰਤਦਾ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਤੀਆਏ॥

ਪਦਾਰਥ - ਜੰਤ੍ਰੀ=ਵਾਜੇ; ਜੰਤ੍ਰ=ਵਾਜਾ; ਮਗਨ=ਪ੍ਰਸੰਨ; ਲਿਵ=ਤਾਰ, ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਸਮਾਧੀ; ਸੁਰਤਾ=ਗਯਾਨੀ

ਅਰਥ - ਜਿੰਕੁਰ ਵਾਜੇ ਵਾਲਾ ਹੱਥ ਵਿਚ ਵਾਜਾ ਲੈ ਕੇ ਸਾਰੇ ਰਾਗ ਵਜਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਹੀ ਸੁਣ-ਸੁਣ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। (ਫੇਰ) ਸਬਦ ਸੁਰਤ ਦੀ ਤਾਰ ਵਿਚ ਮਗਨ ਹੋ ਕੇ ਆਪ ਹੀ ਰੀਝ ਕੇ (ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਰੀਝਾਉਂਦਾ ਅਰਥਾਤ) ਖੁਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਹੀ ਕਥਤਾ (ਹੋ ਕੇ ਕਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ) ਤੇ ਬਕਤਾ ਹੋ ਕੇ (ਗਿਆਨ ਗੋਦਤੀ ਲਾਉਂਦਾ ਤੇ ਸੁਰਤਾ=) ਗਿਆਨ ਹੋ ਕੇ ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਸਮਾਧ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। (ਗੱਲ ਕੀ) ਆਪ ਹੀ ਆਪ ਅਚਰਜ ਰੂਪ ਬਣ ਕੇ ਸਰਬ (ਅੰਗਾਂ=) ਸਰੀਰਾਂ ਵਿਖੇ ਸਮਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਂ, ਆਪੇ ਆਪ ਵਰਤਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਗੁਰਮੁਖ (ਲੋਕ ਇਸ ਗੱਲ ਪੁਰ) ਪ੍ਰਤੀਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

੩. (ਆਪੇ ਰਸੀਆ ਆਪ ਰਸ)

ਆਪੇ ਭੁਖਾ ਹੋਇਕੈ ਆਪਿ ਜਾਇ ਰਸੋਈ।
ਭੋਜਨ ਆਪਿ ਬਣਾਇਦਾ ਰਸ ਵਿਚਿ ਰਸ ਗੋਈ।
ਆਪੇ ਖਾਇ ਸਲਾਹਿਕੈ ਹੋਇ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਸਮੋਈ।
ਆਪੇ ਰਸੀਆ, ਆਪਿ ਰਸ, ਰਸੁ ਰਸਨਾ ਭੋਈ।
ਦਾਤਾ ਭੁਗਤਾ ਆਪ ਹੈ, ਸਰਬੰਗ ਸਮੋਈ।
ਆਪੇ ਆਪਿ ਵਰਤਦਾ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੁਖੁ ਹੋਈ।

ਪਦਾਰਥ = (ਸਮੋਈ=ਅਨੰਦਿਤ; ਰਸਨਾ=ਜੀਭ; ਭੋਈ=ਮਿਲਦਾ ਹੈ; ਭੁਗਤਾ=ਭੋਗਣ ਵਾਲਾ; ਸਮੋਈ=ਸਮਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਅਰਥ - ਆਪ ਹੀ ਚਾਹਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ਆਪੂੰ ਰਸੋਈ (ਵਿਚ) ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਆਪ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੋ ਤੇ ਸਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਸਵਾਦ ਮਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। (ਫੇਰ) ਆਪ ਹੀ ਖਾ ਕੇ ਸਲਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਰੱਜ ਕੇ ਅਨੰਦਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਹੀ ਰਸੀਆ ਹੈ, ਆਪ ਹੀ 'ਰਸ' ਰੂਪ ਹੈ, ਰਸਾਂ (ਵਿਖੇ) ਜੀਭ (ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਬੀ ਆਪ ਹੀ) ਮਿਲਦਾ (ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਹੁੰਦਾ) ਹੈ। ਦਾਤਾ ਭੁਗਤਾ ਆਪ ਹੀ ਹੈ, ਸਰਬ ਅੰਗਾਂ ਵਿਖੇ (ਸਤਿ ਚਿਤ ਆਨੰਦ ਹੋ ਕੇ) ਸਮਾਇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪੇ ਆਪ ਹੀ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਪ੍ਰੰਤੂ) ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੂੰ (ਇਸ ਦਾ) ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। (ਸੋ ਗੁਰਮੁਖ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਖ ਹੈ)

ਭਾਵ - ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਰਸੋਈ ਪਾ ਕੇ ਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਦੇ ਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਵਿਆਪਕਤਾ ਦਸੀ ਹੈ। ਉਸ ਵਾਂਗੂੰ ਨਿਰਇੱਛਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਇੱਛਾ ਕਰਕੇ ਸੰਸਾਰ ਰਚਦਾ ਤੇ ਰਚਿਆ ਵੇਖ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 'ਕਰਿ ਆਸਣੁ ਡਿਠੋ ਚਾਉ॥'

੪. (ਉਹੋ ਹੀ)

ਆਪੇ ਪਲੰਘੁ ਵਿਛਾਇਕੈ ਆਪਿ ਅੰਦਰਿ ਸਉਂਦਾ।
ਸੁਹਣੇ ਅੰਦਰਿ ਜਾਇਕੈ ਦੇਸੰਤਰ ਭਉਂਦਾ।
ਰੰਕੁ ਰਾਉ ਰਾਉ ਰੰਕੁ ਹੋਇ ਦੁਖ ਸੁਖ ਵਿਚਿ ਪਉਂਦਾ।
ਤਤਾ ਸੀਅਰਾ ਹੋਇ ਜਕੁ ਆਵਟਣੁ ਖਉਂਦਾ।
ਹਰਖ ਸੋਗ ਵਿਚਿ ਧਾਵਦਾ ਚਾਵਾਏ ਚਉਂਦਾ।
ਆਪੇ ਆਪਿ ਵਰਤਦਾ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੁਖੁ ਰਉਂਦਾ।

ਪਦਾਰਥ = (ਪਲੰਘੁ=ਮੰਜਾ, ਭਾਵ ਦੇਹ; ਸੁਹਣੇ ਅੰਦਰਿ=ਸੁਪਨੇ ਵਿਖੇ; ਰੰਕੁ=ਕੰਗਾਲ; ਸੀਅਰਾ=ਠੰਢਾ; ਆਵਟਣੁ=ਕੜੁਨੀ; ਖਉਂਦਾ=ਸਹਾਰਦਾ ਹੈ, ਉਬਲਦਾ ਹੈ; ਚਉਂਦਾ=ਬੋਲਦਾ ਹੈ।

ਅਰਥ - (ਜਿੱਕੁਰ ਕੋਈ) ਆਪ ਹੀ ਮੰਜਾ ਵਿਛਾ ਕੇ ਆਪ ਹੀ (ਉਸ) ਵਿਚ ਸਉਂਦਾ ਹੈ। (ਫੇਰ) ਸੁਪਨੇ ਵਿਖੇ ਜਾ ਕੇ (ਕਈ) ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਖੇ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਰੰਕੋਂ ਰਾਜਾ ਤੇ ਰਾਜਾ ਥੋਂ ਕੰਗਾਲ ਹੋ ਕੇ, ਦੁਖ ਸੁਖ ਵਿਖੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਦੀ ਤੱਤਾ ਤੇ ਕਦੀ ਠੰਢਾ ਹੋ ਕੇ, ਜਲ (ਵਾਂਗ) ਕੜੁਨੀ ਸਹਾਰਦਾ ਹੈ। ਹਰਖ ਸੋਗ ਵਿਚ ਦੌੜਦਾ ਹੈ (ਚਾਵਾਏ ਚਉਂਦਾ=ਜਦ ਕੋਈ ਪੁਛੇ ਭਈ ਰਾਤ ਤੂੰ ਕਿਹੀ ਕੱਟੀ ਤਾਂ) ਬੁਲਾਯਾ ਬੋਲਦਾ ਹੈ (ਕਿ ਸੁਪਨੇ ਵਿਖੇ ਮੈਂ ਦੁਖੀ ਰਿਹਾ, ਜਦ ਮੈਂ ਸੁਖੋਪਤੀ ਵਿਚ ਗਿਆ ਵੱਡੇ 'ਹਰਖ' ਆਨੰਦ ਨਾਲ ਸੁੱਤਾ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਖਬਰ ਨਾ ਰਹੀ) ਆਪੇ ਆਪ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਵਰਤਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਚਨਾਂ ਵਿਚ ਬੀ ਸਾਖੀ ਰੂਪ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਭੇਤ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖ (ਸਮਝ ਕੇ) ਸੁਖ ਮਾਣਦਾ ਹੈ।

ਭਾਵ - ਸੌਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦੇ ਕੇ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪੇ ਮੰਜਾ ਡਾਹੁੰਦਾ, ਆਪ ਸੌਂਦਾ ਅਤੇ ਆਪ ਸੁਪਨੇ ਦੇਖ ਕੇ ਦਸਦਾ ਹੈ। ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਆਪੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਰਤਦਾ ਹੈ ਪਰ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਬੀ ਸਾਖੀ ਰੂਪ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਭੇਤ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖ ਸਮਝ ਕੇ ਸੁਖ ਮਾਣਦੇ ਹਨ।

ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ (ਜ਼ਿੰਦਗੀਨਾਮਾ)

ਦਰ ਨਜ਼ਰ ਆਇੰਦੇ ਚੂੰ ਜ਼ਾਤਿ ਅਲਾਹ

ਦਰ ਹਕੀਕਤ ਹਰ ਦੇ ਆਵਮ ਅਪਨਾਹ॥

ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਉਹ ਰੱਬ ਦੀ ਜ਼ਾਤ ਦਾ ਰੂਪ ਹਨ,
ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਦੋਹਾਂ ਜਹਾਨਾਂ ਲਈ ਪਨਾਹ ਹਨ।

ਦਰ ਕਸਬ ਬਾਸੰਦ ਆਜ਼ਾਦ ਅਜ ਕਸਬ
ਉਮਰ ਗੁਜ਼ਰਾਨੰਦ ਅੰਦਰ ਯਾਦਿ ਰੱਬ॥

ਉਹ ਆਪਣਾ ਕਿੱਤਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਕਿਰਤ ਤੋਂ
ਆਜ਼ਾਦ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਆਯੂ ਰੱਬ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ
ਲੰਘਾਂਦੇ ਹਨ।

ਖੋਸ਼ ਰਾ ਚੂੰ ਮੂਰ ਬਿਸ਼ਨਾਸੰਦ ਸ਼ਾਂ
ਦਰ ਹਕੀਕਤ ਬਿਹਤਰ ਅਜ ਪੀਲਿ ਦਮਾਂ॥

ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੀੜੀ ਸਮਾਨ ਸਮਝਦੇ ਹਨ,
ਅਸਲ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਭਿਆਨਕ ਹਾਥੀ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ
ਜ਼ੋਰ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਹਰ ਚਿ ਮੀ-ਬੀਨੀ ਹਮਾ ਹੈਰਾਨਿ ਸ਼ਾਂ
ਸ਼ਾਨਿ ਸ਼ਾਂ ਬਿਹਤਰ ਬਵਦ ਅਜ ਇਮਤਿਹਾਂ॥

ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਤੂੰ ਵੇਖਦਾ ਹੈਂ, ਇਹ ਸਭ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ
ਹੈਰਾਨ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਇਮਤਿਹਾਨ ਤੋਂ ਵਡੇਰੀ
ਹੈ।

ਸੁਹਬਤਿ ਮਰਦਾਨਿ ਹੱਕ ਬਾਸੰਦ ਕਰਮ
ਦੌਲਤੇ ਕਾਮਾਂ ਰਾ ਨ-ਬਾਸੰਦ ਹੀਚ ਗਮ॥

ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਇਕ ਵੱਡੀ
ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਦੌਲਤ ਅਤੇ ਨੇਕ ਬਖ਼ਤੀ ਨੂੰ ਕੋਈ
ਚਿੰਤਾ ਗ਼ਮ ਨਹੀਂ।

ਖੁਦ ਬਜ਼ੁਰਗੋ ਹਰ ਕਸੇ ਬਾ ਸ਼ਾਂ ਨਿਸ਼ਸਤ
ਉ ਬਜ਼ੁਰਗੀ ਯਾਫ਼ਤ ਤਾਂ ਹਰ ਜਾ ਕਿ ਹਸਤ॥

ਉਹ ਆਪ ਬਹੁਤ ਉਚੇਰੇ ਅਤੇ ਵਡੇਰੇ ਹਨ, ਤੇ
ਜਿਸ ਨੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਨੇ ਹਰ ਥਾਂ
ਵਡਿਆਈ ਪਾਈ।

ਹਰ ਕਸੇ ਕੂ ਖੋਸ਼ ਰਾ ਬਿਸ਼ਨਾਖ਼ਤਾ
ਦਰ ਤਰੀਕਿ ਬੰਦਗੀ ਪਰਦਾਖ਼ਤਾ॥

ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਸਲੇ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ,
ਸਮਝੇ ਉਸ ਨੇ ਬੰਦਗੀ ਦਾ ਮਾਰਗ ਫੜ ਲਿਆ।

ਈਂ ਜ਼ਮੀਨੋ ਆਸਮਾਂ ਪੁਰ ਅਜ ਖੁਦਾ-ਸਤ
ਆਲਮੇ ਹਰ ਸੂ ਦਵਾਂ ਕਾਮਾਂ ਸ਼ਹਿ ਕੁਜਾ-ਸਤ॥

ਇਹ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਆਸਮਾਨ ਰੱਬ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ
ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਹਰ ਪਾਸੇ ਭੱਜਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ
ਕਿ ਉਹ ਰੱਬ ਕਿੱਥੇ ਹੈ।

ਦੀਦਾ ਬਰ ਦੀਦਾਰਿ ਹੱਕ ਗਰ ਮੁਬਤਲਾ-ਸਤ
ਹਰ ਚਿਹ ਮੀ ਬੀਨੀ ਬਚਸ਼ਮਤ ਹਕ-ਨੁਮਾ-ਸਤ॥

ਜੇਕਰ ਅੱਖਾਂ ਰੱਬ ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਤੇ ਲੱਗ ਜਾਣ, ਫਿਰ
ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਤੈਨੂੰ ਦਿੱਸੇਗਾ, ਉਹ ਰੱਬ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਹੀ
ਹੋਵੇਗਾ।

ਹਰ ਕਿ ਸ਼ਾਂ ਰਾ ਦੀਦ ਹਰ ਰਾ ਦੀਦਾ ਅਸਤ
ਉ ਤਰੀਕਿ ਬੰਦਗੀ ਫ਼ਹਿਮੀਦਾ ਅਸਤ॥

ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਗੁਰਮੁਖਾਂ) ਨੂੰ ਵੇਖ ਲਿਆ, ਸਮਝੇ
ਉਸ ਨੇ ਰੱਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਲਏ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ
ਬੰਦਗੀ ਦਾ ਰਾਹ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਲਿਆ।

ਤਰਜ਼ਿ ਯਕ-ਰੰਗੀ ਅਜਬ ਰੰਗ ਆਰਦਸ਼
ਕਜ਼ ਬਦਨ ਨੂਰਿ ਖੁਦਾ ਮੀ-ਬਾਰ ਦਸ਼॥

ਇਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮਾਰੀਤੀ ਅਜਬ ਰੰਗ
ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਭਗਤੀ ਦੇ ਅੰਗ-ਅੰਗ
ਵਿਚੋਂ ਰੱਬ ਦੇ ਨੂਰ ਦੀ ਬਰਖਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਉ ਬਰੰਗਿ ਸਾਹਿਬੀ ਈਂ ਹਸਤੇ ਬੁਦ
ਬੰਦਗੀ ਦਾਇਮ ਬ-ਆਦਾਬ ਸਜੁਦ॥

ਉਹ ਇਸ ਮਾਯਾ ਦਾ ਸਾਹਿਬ ਹੈ, ਇਹ ਉਸੇ ਦਾ
ਹੀ ਰੂਪ ਹੈ, ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਸਿਜਦਿਆਂ ਸਹਿਤ ਉਸੇ
ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਸਦਾ ਸ਼ੋਭਦੀ ਹੈ।

ਉ ਬਰੰਗਿ ਸਾਹਿਬੀ ਅਰਸ਼ਾਦਿ ਉ
ਬੰਦਗੀ ਤਾ ਸਰ ਕਦਮ ਬੁਬਯਾਦਿ ਉ॥

ਉਹ ਹੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ ਤੇ ਉਸੇ ਦਾ ਹੀ
ਹੁਕਮ ਹੈ, ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤਕ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਹੀ ਉਸੇ
ਤੋਂ ਹੈ।

ਸਾਹਿਬੇ ਬਾ ਸਾਹਿਬਾਂ ਜ਼ੇਬਦ ਮੁਦਾਮ
ਬੰਦਾ ਰਾ ਦਰ ਬੰਦਗੀ ਫ਼ਸਲਿ ਬਹਾਰ॥

ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਵ ਸਾਹਿਬੀ (ਵਡਿਆਈ) ਕਰਨਾ
ਹੈ, ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਬੰਦਗੀ ਵਿਚ ਹੀ ਬਸੰਤ ਦੀ ਰੁੱਤ ਹੈ।

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 53 ਤੇ)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਰਥ-ਭੰਡਾਰ

ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਰੰਧਾਵੇ ਵਾਲੇ'

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਅਗਸਤ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-53)

ਸਿਰੀਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ੫
ਮੇਰਾ ਤਨੁ ਅਰੁ ਧਨੁ ਮੇਰਾ
ਰਾਜ ਰੂਪ ਮੈ ਦੇਸੁ॥

ਹੇ ਮਨੁੱਖ! ਜੇ ਤੂੰ ਅਗਿਆਨ ਵਸ ਇਹ ਮੇਰ-
ਤੇਰ ਕਰੀ ਬੈਠਾ ਹੈਂ ਕਿ ਇਹ ਤਨੁ=ਸਰੀਰ ਵੀ ਮੇਰਾ
ਹੈ, ਤੇ ਧਨੁ=ਸੰਪਤੀ ਜਾਂ ਦੌਲਤ ਇਹ ਮੇਰੀ ਹੈ ਵਾ:
ਤਨੁ=ਸਰੀਰ ਜੋ ਮਾਂ ਦੀ ਰਕਤ ਤੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਬਿੰਦ
ਧਾਰਾ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਮੰਨੀ ਬੈਠਾ
ਹੈਂ ਅਤੇ ਧਨੁ=ਦੌਲਤ ਜੋ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਵਰਤਣ ਵਾਸਤੇ
ਦਿਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਮੰਨੀ ਬੈਠਾ ਹੈਂ। ਇਹ
ਰਾਜ ਵੀ ਮੇਰਾ ਹੈ, ਰੂਪ=ਮੈਂ ਬੜੇ ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਦਾ ਮਾਲਕ
ਹਾਂ ਤੇ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਭੀ ਮੇਰਾ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ
ਆਪਣੇ ਅੰਗ ਮੰਨੀ ਬੈਠਾ ਹੈਂ ਭਾਵ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਰਾਜ ਤੇਰੇ
ਪੂਰਬਲੇ ਪੁੰਨ ਕਰਕੇ ਰੱਬੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਤੇ ਰੂਪ ਤੈਨੂੰ
ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ।

ਸੁਤ ਦਾਰਾ ਬਨਿਤਾ ਅਨੇਕ
ਬਹੁਤੁ ਰੰਗ ਅਰੁ ਵੇਸੁ॥

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਤ=ਪੁੱਤਰ, ਦਾਰਾ=ਇਸਤਰੀ ਵਾ:
ਸੁਤਦਾਰਾ=ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਭਾਵ ਨੂੰ ਹ ਤੇ
ਬਨਿਤਾ=ਆਪਣੀ ਇਸਤਰੀ ਆਦਿਕ ਅਨੇਕਾਂ ਸਬੰਧੀ ਜੋ
ਹਨ ਵਾ: ਆਪਣੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਜੋ ਹਨ ਅਤੇ
ਬਹੁਤੇ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਵੇਸ=ਭੇਸ ਬਣਾ ਕੇ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਲਿਬਾਸ ਪਹਿਨਦਾ ਹੈਂ ਭਾਵ ਕਦੇ ਅਮੀਰੀ ਭੇਸ ਤੇ ਕਦੀ
ਫਕੀਰੀ ਭੇਸ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈਂ।

ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਰਿਦੈ ਨ ਵਸਈ
ਕਾਰਜਿ ਕਿਤੈ ਨ ਲੇਖਿ॥੧॥

ਪਰ ਯਾਦ ਰੱਖ! ਜੇਕਰ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਤੇਰੇ
ਰਿਦੈ=ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਨਹੀਂ ਵਸਈ=ਵਸਦਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਤੇਰੇ
ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਕਾਰਜਿ=ਕੰਮ ਕਿਤੈ=ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੇਖਿ=ਲੇਖੇ
'ਚ ਨਹੀਂ ਹਨ ਭਾਵ ਸਭ ਕੁਝ ਵਿਅਰਥ ਹੈ ਅਤੇ
ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥ ਵੀ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਮੇਰੇ ਮਨ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇ॥

ਹੇ ਮੇਰੇ ਮਨ! ਹਰਿ=ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰੇ
ਭਰੇ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਉਸ ਹਰਿ=ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ
ਧਿਆਇ=ਧਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਧਿਆਉਣਾ ਕਰ।

ਕਰਿ ਸੰਗਤਿ ਨਿਤ ਸਾਧ ਕੀ
ਗੁਰ ਚਰਣੀ ਚਿਤੁ ਲਾਇ॥੧॥ਰਹਾਉ॥

ਨਿਤਾਪ੍ਰਤੀ ਸਾਧ=ਨਿਰਮਲ ਕਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ
ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਕੀ=ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ
ਵਿਚ ਚਿੱਤ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਲਾਇ=ਲਾਉਣਾ ਕਰ।

ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ ਧਿਆਈਐ
ਮਸਤਕਿ ਹੋਵੈ ਭਾਗ॥

ਪਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਨਿਧਾਨੁ=ਖਜ਼ਾਨਾ ਤਦ ਹੀ
ਧਿਆਈਐ=ਧਿਆਈਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਮਸਤਕਿ=ਮੱਥੇ ਦੇ
ਚੰਗੇ ਭਾਗੁ=ਲੇਖ ਹੋਣ।

ਕਾਰਜ ਸਭਿ ਸਵਾਰੀਅਹਿ
ਗੁਰ ਕੀ ਚਰਣੀ ਲਾਗੁ॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਤੇਰੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਲੋਕ ਤੇ ਪਰਲੋਕ ਦੇ
ਕਾਰਜ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਸਵਾਰੀਅਹਿ=ਸਵਾਰ ਦੇਵੇਗਾ, ਇਸ ਲਈ
ਉਸ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਚਰਣੀ
ਲਾਗੁ=ਲੱਗਣਾ ਕਰ ਭਾਵ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਉਸ
ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ
ਦੇ ਫਿਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ ਸਵਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
ਜਿਵੇਂ ਧੰਨੇ ਦੀਆਂ ਗਊਆਂ ਚਾਰੀਆਂ, ਕਬੀਰ ਦਾ ਯੱਗ
ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਤਾ, ਨਾਮਦੇਵ ਦੀ ਛਪਰੀ ਬਣਾਈ, ਦੇਹੁਰਾ
ਫੇਰਿਆ, ਮਰੀ ਗਊ ਜਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਆਦਿ ਆਪਣੇ ਭਗਤਾਂ
ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਆਪ ਸਵਾਰ ਦਿੰਦੇ
ਹਨ।

ਹਉਮੈ ਰੋਗੁ ਭ੍ਰਮੁ ਕਟੀਐ
ਨਾ ਆਵੈ ਨਾ ਜਾਗੁ॥੨॥

ਤਦ ਹਉਮੈ=ਦੇਹ ਹੰਗਤਾ ਦਾ ਰੋਗ ਵਾ: ਸਰੂਪ ਦਾ
ਭ੍ਰਮ ਸਭ ਕੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਜੀਵ ਨਾ ਆਵੇਗਾ ਤੇ
ਨਾ ਹੀ ਜਾਗੁ=ਜਾਵੇਗਾ, ਭਾਵ ਜੰਮਣ ਮਰਣ ਵਾ: ਆਵਾਗਵਨ
ਮਿਟ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕਰਿ ਸੰਗਤਿ ਤੂ ਸਾਧ ਕੀ
ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ ਨਾਉ॥

ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੇ ਭਾਈ! ਤੂੰ ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰੇ
ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ
ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨੀ ਅਠਾਹਠ ਤੀਰਥਾਂ ਦਾ ਨਾਉ=ਨਹਾਉਣਾ
ਹੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਫਲ 68
ਤੀਰਥਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਦੇ ਫਲ ਤੋਂ ਵੀ ਮਹਾਨ ਹੈ।

ਜੀਉ ਪ੍ਰਾਣ ਮਨੁ ਤਨੁ ਹਰੇ
ਸਾਚਾ ਏਹੁ ਸੁਆਉ॥

ਐਸਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤੇਰੇ ਜੀਉ=ਜਿੰਦਗੀ, ਪ੍ਰਾਣ, ਮਨ
ਤੇ ਤਨੁ=ਸਰੀਰ ਆਦਿ ਸਭ ਹਰੇ ਭਰੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਭਾਵ

ਸਫਲੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਭਾਵ ਤਨ ਮਨ ਸੁਭ ਗੁਣਾਂ ਸਹਿਤ
ਸੁਖੀ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਸੱਚਾ
ਸੁਆਉ=ਲਾਭ ਹੋਵੇਗਾ ਵਾ: ਇਹੋ ਹੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸੱਚਾ
ਸੁਆਉ=ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਹੈ।

ਐਥੈ ਮਿਲਹਿ ਵਡਾਈਆ
ਦਰਗਹਿ ਪਾਵਹਿ ਥਾਉ॥੩॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਤੈਨੂੰ ਐਥੈ=ਇਸ ਮਾਤ ਲੋਕ ਵਿਚ
ਵਡਾਈਆ=ਜੱਸ ਮਿਲੇਗਾ ਅਤੇ ਦਰਗਹਿ=ਸੱਚਖੰਡ ਜਾ ਕੇ
ਵੀ ਤੂੰ ਸਰੂਪ ਰੂਪੀ ਥਾਉ=ਟਿਕਾਣਾ ਪਾਵੇਂਗਾ, ਭਾਵ ਉਥੇ
ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਨਿਰਾਦਰ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ ਬਲਕਿ ਸਭ ਆਦਰ
ਹੀ ਦੇਣਗੇ।

ਕਰੇ ਕਰਾਏ ਆਪ ਪ੍ਰਭੁ
ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਤਿਸ ਹੀ ਹਥਿ॥

ਉਸ ਪ੍ਰਭੁ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਜਗਤ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ
ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਆਦਿਕਾਂ ਤੋਂ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਉਤਪਤੀ
ਕਰਾਏ=ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਕੁਝ ਤਿਸ=ਉਸ
ਪ੍ਰਭੁ ਦੇ ਹੁਕਮ ਰੂਪੀ ਹਥਿ=ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ।

ਮਾਰਿ ਆਪੇ ਜੀਵਾਲਦਾ
ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਸਾਥਿ॥

ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਸਭ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਕੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ
ਹੈ ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਪੁਨਰ ਜਨਮ ਦੇ ਕੇ ਜੀਵਾਲਣ ਵਾਲਾ
ਹੈ ਵਾ: ਆਪ ਹੀ ਉਹ ਅਹੰ ਭਾਵ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ
ਜੀਵਾਲਦਾ=ਪ੍ਰਮਾਰਥੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਕੇ ਜਿਵਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।
ਉਹ ਅੰਦਰ ਵੀ ਤੇ ਬਾਹਰ ਵੀ ਸਾਖੀ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਜੀਵ
ਦਾ ਸਾਥਿ=ਸੰਗੀ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭੁ ਸਰਣਾਗਤੀ
ਸਰਬ ਘਟਾ ਕੇ ਨਾਥ॥੪॥੧੫॥੮੫॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਭਾਈ! ਉਸ
ਪ੍ਰਭੁ=ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਸਰਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੀਏ, ਜੋ ਸਰਬ=ਸਭ
ਕੇ=ਦੇ ਘਰਿ=ਸਰੀਰਾਂ ਦਾ ਨਾਥ=ਸੁਆਮੀ ਹੈ।

ਸਿਰੀਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ਪ
ਸਰਣਿ ਪਏ ਪ੍ਰਭੁ ਆਪਣੇ
ਗੁਰੁ ਹੋਆ ਕਿਰਪਾਲੁ॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਜੋ ਪ੍ਰਭੁ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਜਾਣ ਕੇ ਉਸ ਦੀ
ਸਰਣਿ=ਓਟ ਵਿਚ ਪਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵੀ
ਕਿਰਪਾਲੁ=ਦਇਆਲੂ ਹੋਆ=ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਤਗੁਰ ਕੈ ਉਪਦੇਸਿਐ
ਬਿਨਸੇ ਸਰਬ ਜੰਜਾਲ।

ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ
ਸਰਬ=ਸਾਰੇ ਜੰਜਾਲ=ਬੰਧਨ ਆਦਿ ਔਗੁਣ ਬਿਨਸੇ=ਨਾਸ
ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਅੰਦਰੁ ਲਗਾ ਰਾਮ ਨਾਮਿ
ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲੁ॥੧॥੧॥

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਚ ਰਾਮ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਚਾਅ
ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ
ਨਦਰਿ=ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੁਆਰਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ=ਮ੍ਰਿਤੂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ
ਕਰਕੇ ਨਿਹਾਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਵਾ: ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰੂਪੀ ਕ੍ਰਿਪਾ
ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰਕੇ ਨਿਹਾਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਮਨ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵਾ ਸਾਰੁ॥

ਹੇ ਮੇਰੇ ਮਨ! ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ=ਟਹਿਲ
ਸਾਰੁ=ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ, ਉੱਤਮ, ਸਾਰ ਵਸਤੂ ਹੈ।

ਕਰੇ ਦਇਆ ਪ੍ਰਭੁ ਆਪਣੀ
ਇਕ ਨਿਮਖ ਨ ਮਨਹੁ ਵਿਸਾਰੁ॥ਰਹਾਉ॥

ਜੇਕਰ ਉਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਆਪਣੀ
ਦਇਆ=ਦਇਆਲਤਾ ਕਰ ਦੇਵੇ, ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ
ਨੂੰ ਇਕ ਨਿਮਖ=ਅੱਖ ਦੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਤੇ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ
ਸਮੇਂ ਬਰਾਬਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮਨਹੁ=ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਨਾ
ਵਿਸਾਰੁ=ਭੁਲਾਈਏ ਅਰਥਾਤ ਕਦੇ ਨਾ ਭੁਲੀਏ।

ਗੁਣ ਗੋਵਿੰਦ ਨਿਤ ਗਾਵੀਅਹਿ
ਅਵਗੁਣ ਕਟਣਹਾਰੁ॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਉਸ ਗੋਵਿੰਦ=ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ
ਨਿਤ ਹੀ ਗਾਵੀਅਹਿ=ਗਾਉਣਾ ਕਰੀਏ ਕਿਉਂਕਿ ਪਰਮੇਸ਼ਰ
ਜੀਵ ਦੇ ਅਵਗੁਣ= ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਕਟਣਹਾਰੁ=ਕੱਟਣ ਵਾਲਾ
ਹੈ ਭਾਵ ਜੀਵ ਨੇ ਤਾਂ ਅਵਗੁਣਾਂ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਗਲੇ 'ਚ
ਫਾਹੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਹੀ ਕੱਟ
ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਨਾਮ ਨ ਸੁਖੁ ਹੋਇ
ਕਰਿ ਡਿਠੇ ਬਿਸਥਾਰੁ॥

ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਭੁ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਆਤਮਿਕ ਸੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਰਮ-ਕਾਡਾਂ ਵਾ: ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਬੜੇ
ਬਿਸਥਾਰ=ਫੈਲਾਅ ਕਰਕੇ ਡਿਠੇ=ਵੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਕੋਈ
ਜੋਗਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਧੂਣੀਆਂ ਤਾਪਦਾ ਹੈ,
ਕੋਈ ਬਰਫ 'ਚ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਜਲਧਾਰੇ ਕਰਦਾ ਹੈ,
ਕੋਈ ਨੇਤੀ ਧੋਤੀ, ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਨੇਮ, ਆਸਨ ਆਦਿ ਕਰੀ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵੀ
ਕੋਈ ਆਤਮਿਕ ਸੁਖ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਿਆ।

ਸਹਜੇ ਸਿਫਤੀ ਰਤਿਆ
ਭਵਜਲੁ ਉਤਰੇ ਪਾਰਿ॥੨॥

ਜੋ ਸਹਜੇ=ਸੁਤੇ ਹੀ ਸਿਫਤੀ=ਪ੍ਰਭੁ ਦੀ ਸਿਫਤ
ਸਲਾਹਣਾ 'ਚ ਰਤਿਆ=ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ
ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਵਾ: ਭੈ ਰੂਪੀ ਜਲ ਤੋਂ ਪਾਰ ਉਤਰ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਤੀਰਥ ਵਰਤ ਲਖ ਸੰਜਮਾ
ਪਾਈਐ ਸਾਧੂ ਧੂਰਿ॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਜੇ ਵੀ ਤੀਰਥ=ਤੀਰਥਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਇਕਾਦਸੀ, ਮੱਸਿਆ, ਪੁੰਨਿਆ ਵਾ: ਸੋਮ, ਮੰਗਲ ਆਦਿ ਦੇ ਬ੍ਰਤ ਰੱਖਣੇ, ਲਖ ਸੰਜਮਾ=ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਹੋਰ ਲੱਖਾਂ ਸੰਜਮਾ=ਸਾਧਨ ਕਰਨੇ ਆਦਿ ਜੇ ਵੀ ਕਰਮ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਫਲ ਤਾਂ ਸਾਧੂ=ਮਹਾਤਮਾ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਧੂੜੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਹੀ ਪਾਈਐ=ਪਾ ਲਈਦਾ ਹੈ ਵਾ: ਸਾਧਸੰਗਤ ਦੀ ਧੂੜੀ ਬਣ ਕੇ ਹੀ ਪਾ ਲਈਦਾ ਹੈ।

ਲੂਕਿ ਕਮਾਵੈ ਕਿਸ ਤੇ
ਜੋ ਵੇਖੈ ਸਦਾ ਹਦੂਰਿ॥

ਹੇ ਬੰਦੇ! ਲੂਕਿ=ਛੁਪ-ਛੁਪ ਕੇ ਤੂੰ ਕਿਸ ਤੋਂ ਪਾਪ ਕਮਾ ਰਿਹਾ ਹੈਂ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਸਦਾ ਹਦੂਰਿ=ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਥਾਨ ਥਨੰਤਰਿ ਰਵਿ ਰਹਿਆ
ਪ੍ਰਭੂ ਮੇਰਾ ਭਰਪੂਰਿ॥੩॥

ਉਹ ਸਾਰੇ ਥਾਨ=ਮਕਾਨਾਂ ਤੇ ਥਨੰਤਰਿ=ਮਕਾਨੀਆਂ (ਜੀਵਾਂ) 'ਚ ਵਿਆਪਕ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਮੇਰਾ ਭਰਪੂਰਿ=ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ।

ਸਚੁ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਅਮੁਰ ਸਚੁ
ਸਚੇ ਸਚਾ ਥਾਨੁ॥

ਉਸ ਦੀ ਸਰੂਪ ਰੂਪੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਵੀ ਸੱਚੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਅਮੁਰ=ਹੁਕਮ ਵੀ ਸੱਚਾ ਹੈ। ਸਚੇ=ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸਚਾ ਥਾਨ=ਸੱਚਖੰਡ ਰੂਪੀ ਸਥਾਨ ਵੀ ਸੱਚਾ ਹੈ ਵਾ: ਸਰੂਪ ਰੂਪੀ ਸੱਚਾ ਥਾਂ ਹੈ ਵਾ: ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਰੂਪੀ ਸੱਚਾ ਥਾਂ ਹੈ।

ਸਚੀ ਕੁਦਰਤਿ ਧਾਰੀਅਨੁ
ਸਚਿ ਸਿਰਜਿਓਨੁ ਜਹਾਨੁ॥

ਉਸ ਨੇ ਸਚੀ ਕੁਦਰਤਿ=ਸ਼ਕਤ ਵੀ ਆਪ ਧਾਰਨ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ ਸਚਿ=ਸੱਚੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਜਹਾਨੁ=ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਸਿਰਜਿਓਨੁ=ਸਿਰਜਿਆ, ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਭਾਵ ਆਪ ਹੀ ਉਹ ਚੇਤਨ ਸਰੂਪ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਵਿਚ ਬਿਰਾਜ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਜਪੀਐ ਸਚੁ ਨਾਮੁ
ਹਉ ਸਦਾ ਸਦਾ ਕੁਰਬਾਨੁ॥੪॥੧੬॥੮੬॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਭਾਈ! ਸੱਚੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਜਪਣਾ ਕਰੀਏ ਤੇ ਹਉ=ਮੈਂ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਸਦਾ=ਸੈਂਕੜੇ ਵਾਰੀ ਤੇ ਸਦਾ=ਹਮੇਸ਼ਾ ਕੁਰਬਾਨੁ=ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਵਾ: ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਦੇ ਜਪੀਐ=ਜਪਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਸਦਾ=ਸੈਂਕੜੇ ਵਾਰੀ ਤੇ ਸਦਾ=ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।

'ਚਲਦਾ....!'

(ਪੰਨਾ 50 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਸਾਹਿਬਾ ਰਾ ਸਾਹਿਬੀ ਦਾਇਮ ਬਵਦ
ਬੰਦਾ ਹਰ ਹਰ ਬੰਦਗੀ ਕਾਇਮ ਬਵਣ॥

ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਸਦੀਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਬੰਦੇ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਵੀ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਅਜ਼ ਬਰਾਇ ਆਂ ਕਿ ਤੂ ਸਰ-ਗਸ਼ਤਾਈ
ਅਜ਼ ਪਏ ਦੁਨੀਆਂ ਜਿ ਹੱਕ ਬਰ-ਗਸ਼ਤਾਈ॥

ਤੂੰ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਫੇਰ ਲਿਆ ਹੈ (ਕੁਰਾਹੇ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ) ਕਿ ਮਾਯਾ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਤੂੰ ਰੱਬ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਲਿਆ ਹੈ।

ਦੌਲਤਿ ਗੀਤੀ ਨ ਬਾਸ਼ਦ ਪਾਇਦਾਰ
ਯੱਕ ਨਫਸ ਖੁਦ ਰਾ ਬਸੁਇ ਹੱਕ ਬਿਆਰ॥

ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਦੌਲਤ ਸਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ, (ਇਸ ਲਈ) ਤੂੰ ਛਿਨ ਪਲ ਲਈ ਤਾਂ ਰੱਬ ਵਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੋੜ।

ਚੂੰ ਦਿਲਿ ਤੂ ਮਾਇਲਿ ਯਾਦਿ ਖੁਦਾ-ਸਤ
ਆਂ ਖੁਦਾਇ ਪਾਕ ਕੈ ਅਜ਼ ਤੂ ਜੁਦਾ-ਸਤ॥

ਜਦ ਤੇਰਾ ਦਿਲ ਰੱਬ ਦੀ ਯਾਦ ਵਲ ਝੁਕਿਆ, ਫਿਰ ਉਹ ਪਾਕ ਪਰਵਰਦਿਗਾਰ ਤੈਥੋਂ ਕਦ ਵੱਖ ਹੈ?

ਗਰ ਤੂੰ ਗਾਫਿਲ-ਬਾਸ਼ੀ ਅਜ਼ ਫ਼ਿਕਰਿ ਬੁਲੰਦ
ਤੂ ਕੁਜਾ ਓ ਉ ਕੁਜਾ ਐ ਹੋਸ਼ਮੰਦ

ਜੇ ਤੂੰ ਰੱਬ ਦੇ ਉੱਚ ਧਿਆਨ ਤੋਂ ਬੇਪਰਵਾਹ ਰਿਹਾ, ਤਾਂ ਹੇ ਹੋਸ਼ ਵਾਲੇ, ਤੇਰਾ ਤੇ ਰੱਬ ਦਾ ਮੇਲ ਕਿਹਾ (ਤੂੰ ਕਿੱਥੇ ਅਤੇ ਉਹ ਕਿੱਥੇ)?

ਯਾਦਿ ਉ ਦਰਦਿ ਦੇ ਆਲਮ ਰਾ ਦਵਾ-ਸਤ
ਯਾਦਿ ਉ ਹਰ ਗੁਮ-ਸੁਦਾ ਰਾ ਰਾਹਨੁਮਾ ਸਤ॥

ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਦੇਹਾਂ ਜਹਾਨਾਂ ਦੇ ਦਰਦਾਂ ਦੀ ਦਵਾਈ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਹਰ ਭੁੱਲੜ ਨੂੰ ਰਾਹ ਦੱਸਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਯਾਦਿ ਉ ਈਂ ਜੁਮਲਾ ਰਾ ਲਾਜ਼ਮ ਬਵਦ
ਹਰ ਕਿ ਗਾਫਿਲ ਸੁਦ ਅਜ਼ੋ ਮੁਲਜ਼ਮ ਸ਼ਵਦ॥

ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਸਭਨਾਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਉਹ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ।

ਯਾ ਇਲਾਹੀ ਬੰਦਾ ਰਾ ਤੌਫੀਕ ਦਿਹ,
ਤਾ ਬ-ਯਾਦਤ ਬਿਗੁਜ਼ਰਦ ਈਂ ਉਮਰ ਬਿਹ॥

ਹੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ! ਇਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਹਿੰਮਤ ਬਖਸ਼, ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਉਮਰ ਤੇਰੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਭਲੀ ਗੁਜ਼ਾਰੇ।

'ਚਲਦਾ.....!'

ਸੁਆਮੀ ਰਾਮ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾਤਮਕ ਵਿਚਾਰ (Inspired Thoughts of Swami Ram)

ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ
ਅਨੁਵਾਦਕ ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਮਲਹੋਤਰਾ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਅਗਸਤ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-55)

ਇਸਾਈ ਮੱਤ ਵਿਚ ਧਿਆਨ

ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਮਜ਼ਹਬ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਕ ਮਾਨਸਿਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਬਹੁਤ ਥੱਕ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਮਝ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿ ਤਾਂ ਖੋਜਿਆ ਜਾ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਦਸ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਮਜ਼ਹਬ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਅਨੁਭਵ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦਾ ਹਰ ਪੱਖ ਉੱਚਾ ਚੁਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੋੜ ਹੈ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ, ਅੰਤਰ ਤਕ ਜਾਣ ਦੀ। ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਘੱਖਣ ਦੀ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਚੇਤਨ ਹੋ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਸਦਾ ਅਧੂਰਾ ਹੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੂਰਨਤਾ ਆਪ ਹੀ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ।

ਜੀਸਸ ਆਪਣਾ ਪੁਨਰ ਜਨਮ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਦਸਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਕੇਵਲ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਅਰਦਾਸ ਨਾਲ, ਸੁੱਚੇ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਸਵਰਗ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਭਾਵ ਤੁਸੀਂ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਸਿਖਰ ਤੇ ਡੂੰਘਾਈ ਤੇ ਕੇਵਲ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਜੀਵਨ ਲਈ ਲੋੜ ਹੈ, ਅਰਦਾਸ ਦੀ, ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਜੀਵਨ ਦੀ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੇ ਕਾਬੂ ਰੱਖਣ ਦੀ। ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਦੀ। ਈਸਾ ਜੀ ਤੇ ਬੁੱਧ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ, ਕੱਟੜਪੁਣੇ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਹੋ ਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਸਤਿ ਦਾ, ਪਿਆਰ ਦਾ, ਸੇਵਾ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕੇ।

ਮਜ਼ਹਬ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਕੋਈ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰ ਨਹੀਂ। ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਸਚਾਈ ਨਹੀਂ ਖਤਮ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਮਜ਼ਹਬ ਕੋਈ ਦੇਖਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ। ਕੋਈ ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਹੋਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ। ਮਜ਼ਹਬ ਇਕ ਅਨੁਭਵ ਹੈ ਜਿਸ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਜੀਉਂਦੇ ਹੋ, ਉਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ। ਜਿਸ-ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਜੀਉਂਦੇ ਹੋ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਢਕ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪਿਆਰ,

ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਨਾਲ ਪਿਆਰ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਖਿੱਚ ਨੂੰ ਦਬਾਅ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਈਸਾਈ ਮਤ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਨ ਦਾ ਮੱਤ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਈਸਾ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਅਨੁਭਵ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਕਰੌਸ ਉਦੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪ ਆਪਣਾ ਕਰੌਸ ਬਣਾ ਕੇ ਸੂਲੀ ਚੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਭਾਵ ਅਸੀਂ ਆਪ ਆਪਣਾ ਕਾਇਆ ਕਲਪ ਕਰਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪਾਸੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਢਾਲ ਲੈਂਦੇ ਹੋ। ਨਵਾਂ ਜੀਵਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਮੰਦਰ ਹੋ, ਤੁਹਾਡਾ ਸਰੀਰ ਮੰਦਰ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਵਸਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਆਪਾ ਚੀਨਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੀ ਪੂਰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਈਸਾਈ ਮੱਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਮੱਠਾਂ ਵਿਚ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਕਰੌਸ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਸਰੀਰਕ ਕਸ਼ਟ ਦਾ ਇਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਧਿਆਤਮਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕਸ਼ਟ ਸਹਿ ਕੇ ਹੀ ਮੁਕਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਜੀਸਸ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੈ, ਅੰਤ ਤਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਦੁਖ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦਾ ਅੱਥਰੂ ਡਿਗਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇਖ ਲਿਆ ਹੈ।

ਈਸਾਈ ਮੱਤ ਵਿਚ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ

ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਥਾਂ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ ਦੇ ਸ਼ਬਦ "ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਤੈਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹੇ।" ਫੇਰ ਹੈ, ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਕੇ ਇਕਾਗਰ ਹੋ ਕੇ ਦੇਖੋ ਤੇ ਕਹੋ ਮੈਂ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦਿਓ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਕੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਨਾਲ, ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ ਰਾਤ ਨੂੰ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਮੇਰੀ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਅਨੰਦ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਕਾਇਨਾਤ ਵਿਚ ਮੈਂ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਸਬੂਤ ਨਵੀਂ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ 'ਪਿਤਾ' ਨੂੰ

ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਦੇਖੋ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਬੂਤ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਅਨੁਭਵ ਜਿਹੜੇ ਬੜੀ ਡੂੰਘੀ ਤੇ ਗਹਿਰੀ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਫੇਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਗੱਲ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਈਸਾਈ ਮੱਤ ਇਕ ਵਿਹਾਰੀ ਮੱਤ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਹੋ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਦੀਖਿਆ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਇਹੋ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਅੱਜ ਦੀ ਦੀਖਿਆ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪੱਖ ਲਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।

ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਈਸਾਈ ਮੱਤ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਵੀ ਕਹੀ ਹੈ। ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਈਸਾਈ ਮੱਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਪੰਤਾਜਲ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਵੀ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਵੋ ਕਿ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਪਣਾਇਆ।

ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ

ਨਿਯਮਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੇ ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਇਕ ਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਹੈ ਸਾਧਕ ਨੂੰ ਉਚੇਰੀ ਤੇ ਡੂੰਘੀ ਚੇਤਨਾ ਤੇ ਲੈ ਜਾਣਾ। ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆਂ, ਜਾਣਿਆਂ ਹੀ ਅੰਤਰ ਸ਼ਾਂਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅੰਤਰ ਇਕਾਗਰਤਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਧਕ ਨੂੰ ਦੋ ਔਕੜਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਧਕ ਆਪਣੇ ਮਜ਼ਹਬ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਤਨ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਜਿਹੜੇ ਹਿੰਦੂ ਮਜ਼ਹਬ, ਈਸਾਈ ਤੇ ਬੁੱਧ ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸਾਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਆਪਣੇ ਸਾਧਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਾਂ ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਦਸਦੇ ਹਨ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨਿਯਮ ਹਨ, ਹਰ ਇਕ ਦੀ ਆਪਣੀ ਬਣਾਈ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਹੈ। ਸਵਰਗ, ਨਰਕ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਹਨ ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਇਕ ਦੀਵਾਰ ਬਣ ਕੇ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੱਟੜ ਮਨ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਉਚਾਰੀ ਤੇ ਡੂੰਘਾਈ ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ। ਆਪੇ

ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦੇ, ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਗਿਆਨ ਦੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਲੋੜ ਹੈ ਕੁਝ ਕੁ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣ ਲੈਣਾ, ਸਮਝ ਲੈਣਾ। ਪਹਿਲਾ ਹੋ ਬੁਰਾਈ। ਅਧਿਆਤਮਕ ਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਬਹੁਤ ਬਹਿਸ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਬੁਰਾਈ ਹੈ ਕਿਉਂ, ਲੋਕ ਸਤਿ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ, ਜਾਣਦੇ। ਇਹਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਕੇਵਲ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦਿਤਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਚੇਤਨਾ ਪਾਰ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸੰਤ ਮਹਾਤਮਾ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬੁਰਾਈ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਬੁਰਾਈ ਕੇਵਲ ਸਾਡੀ 'ਮੈਂ' ਵਿਚ ਹੈ। ਆਪੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਹਉਮੈ ਸਾਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਪੜਦਾ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਾ ਭੁੱਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਸਰੀਰ ਸਮਝਣ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਹਉਮੈ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।

ਸੋ ਹਉਮੈ ਦੂਸਰੀ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੋ। ਸਮੱਸਿਆ ਇਕ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਹਉਮੈ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸਾਰੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ, ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ, ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਇਕ ਹੀ ਦਿਤਾ ਹੈ- ਸਮਰਪਣ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿਓ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਪਿਆਰ ਕਰੋ। ਤੁਹਾਡੀ ਚੇਤਨਾ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਹੀ ਹੋਵੇ। ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸੌਖਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਰੱਖੋ, ਸਬਰ ਰੱਖੋ, ਸੰਤੋਖ ਰੱਖੋ ਤਾਂ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮਨ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਤਾਂ ਚੰਚਲ ਹੈ। ਸੋ ਮਨ ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ ਭਟਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਚੌਕਸ ਚੇਤਨ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਹਉਮੈ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਤੀਸਰੀ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਤੁਹਾਡਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ। ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਇਹ ਸੋਚ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਾਗ੍ਰਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਕਾਫੀ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਤਕ ਇਸ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ, ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੀ ਤਰੱਕੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਹੁਤ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹੈ ਬਹੁਤ ਅੱਛਾ ਹੈ, ਪਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੁਕਤੀ ਤਾਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਸਤਿ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਬਲ ਇੱਛਾ ਹੋਵੇ। ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਸੱਚੀ ਲਗਨ ਹੋਵੇ।

'ਚਲਦਾ.....!'

ਪਿਆਰੇ ਪਾਠਕ ਜਨੋਂ ਅਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ

ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਟਰੱਸਟ ਵੱਲੋਂ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸੱਚਖੰਡਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਪ੍ਰਬਚਨ ਸਰਵਣ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਚੈਨਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਟੀ.ਵੀ. ਤੇ ਸਬਸਕਰਾਇਬ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋ ਜੀ।

ਸੱਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਮਹਾਰਾਜ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਫਾਸਟਵੇਅ ਕੇਬਲ ਟੀ.ਵੀ. ਨੈਟਵਰਕ
ਚੈਨਲ ਨੰਬਰ - 142 ਪੰਜਾਬ ਪਲੱਸ ਰਾਹੀਂ
ਸਮਾਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ - ਸਵੇਰੇ
4.45 ਤੋਂ 6.45 ਤੱਕ (2 ਘੰਟੇ)

ਇਹ ਕੀਰਤਨ ਪ੍ਰਬਚਨ ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਹਰਿਆਣਾ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੇ ਜਿਥੇ ਵੀ ਫਾਸਟਵੇਅ ਕੇਬਲ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਉਤੇ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਸਾਰੇ ਐਤਵਾਰ - ਸਮਾਂ-ਦੁਪਹਿਰ 12.00 ਤੋਂ 3.30 ਵਜੇ ਤੱਕ ।

ਅਸੁਨਿ - ਸੰਗਰਾਂਦ - (16 ਸਤੰਬਰ, ਦਿਨ ਵੀਰਵਾਰ-ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ)

(ਸਮਾਂ ਸਵੇਰੇ 5.30 ਤੋਂ 8.00 ਵਜੇ ਤੱਕ)

ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ-20 ਸਤੰਬਰ, ਦਿਨ ਸੋਮਵਾਰ (ਸਮਾਂ - ਸ਼ਾਮੀ 7.00 ਤੋਂ 9.00 ਵਜੇ ਤੱਕ)

INTERNET MEDIA AND LIVE TELECAST

Website :- www.ratwarasahib.in

Website :- www.ratwarasahib.org

Website :- www.ratwarasahib.com

Instagram : - RATWARA SAHIB (<https://instagram.com/ratwara.sahib/>)

You Tube :- <https://www.youtube.com/user/babalakhbirsingh>

Facebook:- <https://www.facebook.com/ratwarasahib1>

Twitter:- <https://mobile.twitter.com/ratwarasahib1>

Apps (for both apple & andriod) : Ratwara sahib ji & ratwara sahib TV

E-mail :- sratwarasahib.in@gmail.com Contact - 9569455861, 9417912900, 9814612900

ਜ਼ਰੂਰੀ ਬੇਨਤੀ

'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ/ਰਿਨਿਊਲ ਜਾਂ ਦਸਵੰਧ ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਾਖਾ ਰਾਹੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਭਾਰਤ (INDIA)

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ/ਰਿਨਿਊਲ ਭੇਜਣ ਲਈ

VGRMCT/Atam Marg Magazine

A/C No. 12861100000008

RTGS/IFSC Code - PSIB0021286

Branch Code - C1286

ਦਸਵੰਧ ਭੇਜਣ ਲਈ -

Vishav Gurmat Roohani Mission Charitable Trust

A/C No. 12861100000005

RTGS/IFSC Code - PSIB0021286

Branch Code - C1286

ਜੇਕਰ ਚੈਕ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਰਾਹੀਂ ਮਾਇਆ ਭੇਜਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ Gurudwara Ishar Parkash Ratwara Sahib, P.O. Mullanpur Garibdas. Distt SAS Nagar (Mohali) - 140901 ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਜੀ। ਜੇਕਰ Online ਮਾਇਆ ਭੇਜਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਾਇਆ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਮੋਬਾਈਲ ਨੰ: +91 98889 10777 'ਤੇ sms ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਆਪ ਜੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਪਤ੍ਰਿਕਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਬਣੇ ਤਾਂ ਇਸ ਫਾਰਮ ਨੂੰ ਭਰ ਕੇ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋ ਜੀ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂਬਰ ਹੋ ਅਤੇ ਰਿਨਿਊਵਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਫਾਰਮ ਨੂੰ ਭਰ ਕੇ ਚੈਕ ਦੇ ਨਾਲ ਭੇਜੋ ਜੀ।

ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਚੈਕ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ "VGRMCT/ATAM MARG MAGAZINE" ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਜੀ।

within India ਨਵੀਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਰਿਨਿਊਵਲ ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ

within India

Foreign Membership

Subscription Period	By Ordinary Post/Cheque	By Registered Post/Cheque	Annual		Life
1 Year	Rs. 300/320		U.S.A.	60 US\$	600 US\$
3 Year	Rs. 750/770		U.K.	40 £	400 £
5 Year	Rs. 1200/1220		Canada	80 Can \$	800 Can \$
Life (20 Year)	Rs 3000/3020		Australia	80 Aus \$	800 Aus \$

ਪੁਰਾਣੇ ਅੰਕ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ ਟਿਕ ਕਰੋ ਜੀ ਜਨਵਰੀ ਫਰਵਰੀ ਮਾਰਚ ਅਪ੍ਰੈਲ ਮਈ ਜੂਨ ਜੁਲਾਈ ਅਗਸਤ ਸਤੰਬਰ ਅਕਤੂਬਰ ਨਵੰਬਰ ਦਸੰਬਰ

ਨਾਮ/Name ਅਤੇ

ਪਤਾ Address.....

.....Pin Code.....Phone..... E-mail :.....
ਮੈਂ.....ਰੁਪਏ ਮਨੀਆਰਡਰ/ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ/ਚੈਕ ਨੰ.....ਮਿਤੀ.....ਰਾਹੀਂ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਦਸਖਤ.....

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਜੋ ਕਿ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਉਪਲੱਬਧ ਹਨ।

ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਮ	ਪੰਜਾਬੀ	ਰਿੰਦੀ
1. ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਾਰਗ	120/-	70/-
2. ਕਿਵ ਕੁੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ	120/-	35/-
3. ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ	400/-	400/-
4. ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ -	400/-	
5. ਹੋਵੈ ਅਨੰਦੁ ਘਣਾ		30/-
6. ਚਉਥੈ ਪਹਿਰਿ ਸਬਾਹ ਕੈ	55/-	60/-
7. ਸੁਰਤਿਆਂ ਉਪਜੈ ਚਾਉ	40/-	60/-
8. ਬਾਬਾਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ	50/-	50/-
9. ਸਰਬ ਪ੍ਰਿਅ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ	10/-	10/-
10. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫੁਹਾਰ	10/-	10/-
11. ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ	60/-	70/-
12. ਪੁਰਾਤਨ ਟੀਕਾ - ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ	30/-	
13. ਅਮਰ ਜੋਤਾਂ	20/-	15/-
14. ਹਿਮਾਲਿਆ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸੰਗ ਨਿਵਾਸ	100/-	
15. ਅਮਰ ਗਾਥਾ	200/-	100/-
16. ਧਰਮ ਯੁਧ ਕੇ ਚਾਇ	50/-	
17. ਪਵਿੱਤਰ ਪੈਂਡਾ	25/-	
18. ਭਗਤ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ	10/-	10/-
19. ਵੈਸਾਖੀ	10/-	10/-
20. ਸਾਜਨ ਚਲੇ ਪਿਆਰਿਆ		10/-
21. ਅਬਿਨਾਸੀ ਜੋਤ ਭਾਗ - 1	90/-	90/-
22. ਅਬਿਨਾਸੀ ਜੋਤ ਭਾਗ - 2	90/-	
23. ਪੰਚ ਪਰਵਾਣ (ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ) (ਰੂਹਾਨੀ ਗੁਲਦਸਤਾ ਭਾਗ 1 ਅਤੇ 2)	200/-	
24. ਸੰਤ ਤੁਮਾਰੇ ਤੁਮਾਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ	50/-	
25. ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਪਰਸੀਐ	100/-	
26. ਅਨੰਦਮਈ ਜੀਵਨ ਜਾਚ	50/-	
27. ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਉੱਤਰ	60/-	
28. ਅਨੁਭਵੀ ਪ੍ਰਵਚਨ	300/-	
29. ਅੰਦਰਲੀ ਖੋਜ	300/-	
30. ਸਿਮਰਤ ਕਹਾਂ ਨਹੀਂ	300/-	
31. ਰੂਹਾਨੀ ਪ੍ਰਵਚਨ	35/-	
32. 'ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਜੁਗਤੀਆਂ	250/-	
33. 'ਮਾਨੁਖ ਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ'	300/-	
34. ਜੀਵਨ ਜੁਗਤਿ	440/-	
35. ਮਾਰਗ ਚੋਣ	60/-	
36. ਮਨੋਭਾਵਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਵਰਤੋਂ	50/-	
37. ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਭਾਗ - 1	120/-	
38. ਜਨਮ ਪਦਾਰਥੁ ਸਫਲੁ ਹੋਇ	120/-	
39. ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ (ਭਾਗ -1)	65/-	
40. ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ (ਭਾਗ -2)	65/-	
41. ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਅਮਰ ਨਿਧਾਨ	10/-	
42. ਕਲਜੁਗਿ ਜਗਜ ਅਰਜੁਨ ਗੁਰ	100/-	

ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਮ	ਪੰਜਾਬੀ
43. ਧਰਮ ਹੇਤਿ ਸਾਕਾ	20/-
44. ਮੰਝ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬੋਹਿਥਾ	30/-
45. ਜਾ ਕੈ ਮਨਿ ਗੁਰ ਕੀ ਪਰਤੀਤ	30/-
46. ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਮਾਨਿਉ	10/-
47. ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ	10/-
48. ਤ੍ਰੈ ਸ਼ਤਾਬਦੀ	20/-
49. ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਭਾਗ - 2	120/-
50. ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਭਾਗ - 3	120/-

English Version

	Price
1. Baisakhi (ਵੈਸਾਖੀ)	. 5/-
2. How Rend The Veil of Untruth (ਕਿਵ ਕੁੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ)	. 70/-
3. Discourses on the Beyond-1 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ 1)	50/-
4. Discourses on the Beyond -2 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ 2)	50/-
5. Discourses on the Beyond -3 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ 3)	50/-
6. Discourses on the Beyond -4 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ 4)	60/-
7. Discourses on the Beyond -5 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ 5)	60/-
8. The way to the imperceptible (ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ)	80/-
9. The Lights Immortal (ਅਮਰ ਜੋਤਾਂ)	20/-
10. Transcendental Bliss (ਚਉਥੈ ਪਹਿਰਿ ਸਬਾਹ ਕੈ)	70/-
11. How to Know Thy Real Self-(Vol-1) (ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ)	80/-
12. How to Know Thy Real Self-(Vol-2) (ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ)	80/-
13. How to Know Thy Real Self-(Vol-3) (ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ)	110/-
14. The Dawn of Khalsa Ideals	. 10/-
15. A Glimpse of His Holiness - Baba ji	. 5/-
16. Divine Word Contemplation Path', (ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਾਰਗ)	150/-
17. The Story of Immortality (ਅਮਰ ਗਾਥਾ)	260/-
18. Why not thy contemplate the Lord? (ਸਿਮਰਤ ਕਹਾਂ ਨਹੀਂ ?)	200/-

ਉਪਰੋਕਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਆਪ ਜੀ ਮਨੀਆਰਡਰ, ਚੈਕ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਰਾਹੀਂ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਟਰਸਟ ਦੇ ਅਕਾਊਂਟ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੀ ਮਾਇਆ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਮੋਬਾਇਲ ਨੰਬਰ 9417214391, 9417214379, 8437812900 ਤੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

A/c Name : VGRMCT / Atam Marg Magazine

Punjab & Sind Bank - S/B A/C No. 12861100000008

RTGS/IFSC Code - PSIB0021286\, Branch Code - C1286

**Our Address: VGRMCT, Gurdwara Ishar Parkash,
Ratwara Sahib,**

**(Near New Chandigarh) P.o. Mullanpur Garibdas,
Teh. Kharar, Distt. S.A.S Nagar (Mohali)**

140901, Pb. India

Discourses on the Beyond (Part - 6)

Holy Discourse – III

It was Thursday, the 17th of May 1962. In the yesterday's discourse Sant Maharaj Ji had kindly said: "Just as there is water in the sea, similarly, in the world ocean, there is water of joys and sufferings. In this ocean are continuously rising unfathomable waves of desire and avarice." About 'desires', he had spoken in great detail. In *Guru Granth Sahib*, 'desires' and 'doubts' have been likened with adamant stony doors. Until desires are ended in man's within, he is bound to continue whirling in the cycle of birth and death. In other words, his transmigration cannot be annulled. Today also, the devotees offered greetings to Sant Maharaj Ji on his arrival and gave him due respect and honour. Sant Maharaj Ji took his seat and then the devotees sat in their respective places. Once again the devotees made a request to Sant Maharaj Ji: "Revered Sir, about 'desires' you have advised us in great detail. But we, denizens of the 'Kalyuga' (Dark Age), find it difficult to get free of them because so many are the worldly compulsions that moved by one desire or the other, we are just biding time. What should we do? Kindly tell us some method by which we may be able to overcome desires."

Sant Maharaj Ji listened to the entire submission seriously and said, "Your question is perfectly valid and true. If the renunciation of desires were so simple and easy, why would have great practitioners of austerities wandered in desires and doubts?"

In fact, this body is a product of 'desire' and 'avarice' come into motion. Those who lead their life following the whims of their mind and subordinating themselves to desires will continue whirling in the cycle of birth and death and suffering the blows of sorrows and sufferings. Until we imbibe the Guru's teachings, we can, in no way, by millions of guiles and wiles, by studying various philosophies and making strenuous efforts of the mind, come out of the whirlpool of desires. Sovereign Third Guru Sahib has expressed this very idea in the following words:

'Hope and desire abide in this body and the Lord's Light too burns therein.

Nanak, the self-wards remain in bondage and the Guru-wards the Lord emancipates.'

P. 559

ਆਸਾ ਮਨਸਾ ਏਹੁ ਸਰੀਰੁ ਹੈ ਅੰਤਰਿ ਜੋਤਿ ਜਗਾਏ॥
ਨਾਨਕ ਮਨਮੁਖਿ ਬੰਧੁ ਹੈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਮੁਕਤਿ ਕਰਾਏ॥

So, this 'jeev' (sentient being) bound in hopes and desires, comes into the world with deeds writ by destiny and failing to meet a God-directed exalted holy man, who has realized the Ultimate spiritual Reality, he spends his life indulging in sensual pleasures, and finally departs from here like a merchant gone bankrupt, and ahead in the hereafter, suffers blows on his face as per Sovereign Guru Nanak Sahib's edict -

'In desire is man born;

From desire he consumes objects of various tastes (sweet and pungent).

By desire is he led bound

Buffeted across the face.'

P. 61

ਆਸਾ ਅੰਦਰਿ ਜੰਮਿਆ ਆਸਾ ਰਸ ਕਸ ਖਾਇ॥
ਆਸਾ ਬੰਧਿ ਚਲਾਈਐ ਮੁਹੇ ਮੁਹਿ ਚੋਟਾ ਖਾਇ॥

These desires do not die, when one desire is fulfilled, from its root sprout many other desires. The world continues to be born and dying in these very hopes and expectations. You ask me to tell you some cure for them. Guru Sahib says: "God's Name is so powerful that first, it fulfills desires, and then, the same Name Divine, becoming a medicine, grants knowledge and understanding to the mind gone astray. When the Name gets lodged in man's mind and he experiences the Name-elixir, his inner spiritual eyes are opened by practising Divine Name meditation, he sees the unreality of the world in the light of that knowledge and he gains realization by discriminating between the spiritual and the unspiritual (worldly), then no room is left in him for sensual desires, and they are automatically annulled and destroyed -

'The whole world, gripped by desire in the end dies -

Desire leaves not man ever.

Saith Nanak: Through devotion to the holy Eternal are all desires fulfilled.' P. 517

ਆਸਾ ਕਰਤਾ ਜਗੁ ਮੁਆ ਆਸਾ ਮਰੈ ਨ ਜਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਆਸਾ ਪੂਰੀਆ ਸਚੇ ਸਿਉ ਚਿਤੁ ਲਾਇ॥

In fact, the state of the Lord's abiding within man's mind is that hopes and desires are totally annulled and the knowledge and understanding of living according to God's Will and Ordinance is born within. One's egoistic tendency of 'I' and 'mine' merges fully in the Supreme self. It is then that one realizes that God abides in this body made

up of five elements -

'He, who renounces all hope and yearning, remains desire-free in the world and whom lust and wrath touch not, within his mind abides the Lord.' P. 634

ਆਸਾ ਮਨਸਾ ਸਗਲ ਤਿਆਗੈ ਜਗ ਤੇ ਰਹੈ ਨਿਰਾਸਾ॥
ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਜਿਹ ਪਰਸੈ ਨਾਹਨਿ ਤਿਹ ਘਟਿ ਬ੍ਰਹਮੁ ਨਿਵਾਸਾ॥

In this context, let me tell you a story. After enacting the play of the government stores at Sultanpur Lodhi, one day Guru Nanak Sahib entered the Bein river. Merging the elements of his body made up of five elements in the elements, he reached the 'Sachkhand' (Realm of Truth) and uttered the 'so daru' hymn before the Formless Lord and-

*'Were I to live years millions upon millions;
Did I in my austerities subsist alone on air,
Were I in my seclusion never to see sun or moon;*

*Were sleep to visit me not even in thought -
Even thus would Thy greatness still elude my mind.*

What measure might I give of Thy Name?'

P. 14

ਕੋਟਿ ਕੋਟੀ ਮੇਰੀ ਆਰਜਾ ਪਵਣੁ ਪੀਅਣੁ ਅਪਿਆਉ॥
ਚੰਦੁ ਸੂਰਜੁ ਦੁਇ ਗੁਫੈ ਨ ਦੇਖਾ ਸੁਪਨੈ ਸਉਣ ਨ ਥਾਉ॥
ਭੀ ਤੇਰੀ ਕੀਮਤਿ ਨਾ ਪਵੈ ਹਉ ਕੇਵਡੁ ਆਖਾ ਨਾਉ॥

After uttering this hymn, when Guru Nanak Sahib, offered greetings to the Formless Lord, He said, "O Nanak! the task for which I sent you to the mortal world, why have not started it?" At this, Guru Sahib submitted, "O Formless One! your eternal law is that before one can give away Divine Knowledge, one must, first have a Guru (Holy Preceptor). In the world, I have not been able to observe any such beloved devotee of yours to whom I should go and

request for the grant of the Name-boon. Kindly grant me with the knowledge and understanding of your Form and the boon of that Holy chant by reciting and contemplating which denizens of the *Kalyuga* (Dark Age) may be liberated. At that moment, the Formless One revealed His Form -

'There exists but One God (none else).

True is the Name of that Lord.

Creator and doer is He;

Fearless and rancourless He be.

Timeless and eternal is His form;

Self-existent He and is unborn.

By the Guru's grace is He known.' P. 1

ੴ ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

and said, "O Nanak! you also put your seal of approval on it." At this Guru Nanak Sahib uttered the following 'sloka' -

'Before Time's beginning and all ages through was He in existence.

Now too the True One is in evidence;

O Nanak, in future beyond time also shall He be in prominence.' P. 1

ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ॥

ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ॥

and put the seal of his name. The Timeless One made Guru Sahib drink a cup of His Name full to the brim and granted him the boon of 'Waheguru' mystic formula which he could dispense among the devotees. All this task can only be referred to. But it is extremely difficult to say how the Timeless One Lord manifested Himself as the Guru (Holy Preceptor) and as God and yet kept only one form. The Timeless One said, "O Nanak! I am the Transcendent God and you are the Holy Preceptor God. He who discriminates between you and Me

cannot find liberation," Such are the edicts in Gurbani:

'The ocean of the self have we churned -

Therein a unique object did we behold.

Saith Nanak: The Master (Guru) is the Lord's image:

The Lord in the Master (Guru) pervasive -

Between these brother! no difference is.'

P. 442

ਸਮੁੰਦੁ ਵਿਰੋਲਿ ਸਰੀਰੁ ਹਮ ਦੇਖਿਆ

ਇਕ ਵਸਤੁ ਅਨੂਪ ਦਿਖਾਈ॥

ਗੁਰ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੁਰੂ ਹੈ

ਨਾਨਕ ਭੇਦੁ ਨ ਭਾਈ॥

'Deem thou the Guru (Master) and God as One.' P. 864

ਗੁਰੁ ਪਰਮੇਸਰੁ ਏਕੋ ਜਾਣੁ॥

Describing this incident, Guru Nanak Sahib from his own mouth made this utterance: The minstrel singing the Lord's laudations was summoned in the Divine Court and bestowing the garb of singing God's praises entrusted him with the task of removing spiritual ignorance from the world

'A minstrel of the Lord God am I, come to the Divine Portal.

Inside the mansion the Lord listened to my supplication, and into the Presence called me.

Calling the minstrel, the Lord inquired of him: What objective has brought thee?

I made reply: Gracious Lord!

Confer on me the boon of everlasting meditation on Thy Name.

The bountiful Lord conferred on me meditation of the Name Divine,

And a robe of honour granted.' P. 91

ਹਉ ਢਾਢੀ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭ ਖਸਮ ਕਾ ਹਰਿ ਕੈ ਦਰਿ ਆਇਆ॥

ਹਰਿ ਅੰਦਰਿ ਸੁਣੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਢਾਢੀ ਮੁਖਿ ਲਾਇਆ॥

ਹਰਿ ਪੁਛਿਆ ਢਾਢੀ ਸਦਿ ਕੈ ਕਿਤੁ ਅਰਥਿ ਤੂੰ ਆਇਆ॥
 ਨਿਤ ਦੇਵਹੁ ਦਾਨੁ ਦਇਆਲ ਪ੍ਰਭ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ॥
 ਹਰਿ ਦਾਤੈ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਜਪਾਇਆ ਨਾਨਕੁ ਪੈਨਾਇਆ॥

*'I, an idle bard by Thee a task am assigned:
 In primal time was I commanded night and
 day to laud Thee.*

*The bard by the Master to the Eternal
 Mansion was summoned.*

*And with the robe of holy Divine laudation
 and praise honoured.*

*On the holy Name ambrosial was he feasted.
 As by the Master's guidance on this he has
 feasted, he has felt blessed.*

*The bard, Divine laudation by the holy Word,
 Has spread and proclaimed.*

*Saith Nanak: By laudation of the holy
 Eternal,*

*Is the Supreme Being, all-perfection, attained.
 Found correct.'*

P. 150

ਹਉ ਢਾਢੀ ਵੇਕਾਰੁ ਕਾਰੈ ਲਾਇਆ॥
 ਰਾਤਿ ਦਿਹੈ ਕੈ ਵਾਰ ਧੁਰਹੁ ਫੁਰਮਾਇਆ॥
 ਢਾਢੀ ਸਚੈ ਮਹਲਿ ਖਸਮਿ ਬੁਲਾਇਆ॥
 ਸਚੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਕਪੜਾ ਪਾਇਆ॥
 ਸਚਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਮੁ ਭੋਜਨੁ ਆਇਆ॥
 ਗੁਰਮਤੀ ਖਾਧਾ ਰਜਿ ਤਿਨਿ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ॥
 ਢਾਢੀ ਕਰੇ ਪਸਾਉ ਸਬਦੁ ਵਜਾਇਆ॥
 ਨਾਨਕ ਸਚੁ ਸਾਲਾਹਿ ਪੁਰਾ ਪਾਇਆ॥ ਸੁਧੁ।

After receiving the robe of honour of God's true laudation, Guru Nanak Sahib emerged from the Bein river and sat in the cremation ground repeating the following words again and again -

*'Neither is there any Hindu nor any
 Musalmaan.'*

ਨਾ ਕੋ ਹਿੰਦੂ ਨਾ ਮੁਸਲਮਾਨ॥

This was heard both by the Hindus and the Muslims. The Muslims objected to this and complained to the Nawab Sahib (ruler

of the place) - 'Sir, coming out of the Bein river after three days, Guru Nanak is sitting in the cremation ground. Neither does he respond to anyone when spoken to, nor does he move when somebody tries to move him, nor does he reply to anybody's question.

When he speaks, he utters only one thing - 'Neither is anyone a Hindu, nor a Muslim'. The Muslim clerics said, "Nawab Sahib! these blasphemous words are against Islamic law. There may not be any Hindu because he has no state power, nor religious direction. Neither does he believe in 'Allah-Talla' (God), nor has he any Divine knowledge and understanding. He believes in God by making his idols in the shapes of fish, pig, snake, half-lion and half-man, whom he calls 'narsingh'. 'He himself makes idols of stone and himself accepts them as God. For him, Nanak's utterance is all right, but you know that we, Muslims believe in worship of God, and do not have belief in any idol. We say five 'namaaz' (Muslim prayer) at five different times, observe 'rozās' (fasts), and live our life according to Islamic religious code or law. Therefore, Guru Nanak's utterance that there is no Muslim either is a blasphemy for which he should be punished. The matter should be decided at the earliest." Nawab Daulat Khan called Guru Nanak Sahib to his court very respectfully. He leveled allegations against him on the basis of the complaint made by the Muslim clerics. In reply, Guru Nanak Sahib said, "Nawab Sahib, the follower of a religion remains devout as long as he leads his life according to its religious code. When he falls from the path of truth, he declines and practises only hypocrisy. He is not approved and accepted in Allah's (God's)

Court. If the 'namaz' is to be offered, let me tell you the true 'namaz' (prayer) which is approved and accepted in God's Court -

*'Five are the Muslim prayers; five their appointed hours,
Five their names.*

These be the true prayers:

Truthfulness is the first, legitimate earning the second;

The third, prayer to God for universal weal.

The fourth is sincerity of heart and mind;

The fifth, laudation of God.

Recite the Kalima (creed) of noble acting -

Thus may one be truly called Mussalman.

Saith Nanak: Of all hypocrites, ignoble is the end.'

P. 141

ਪੰਜ ਨਿਵਾਜਾ ਵਖਤ ਪੰਜ ਪੰਜਾ ਪੰਜੇ ਨਾਉ॥
ਪਹਿਲਾ ਸਚੁ ਹਲਾਲ ਦੁਇ ਤੀਜਾ ਖੈਰ ਖੁਦਾਇ॥
ਚਉਥੀ ਨੀਅਤਿ ਰਾਸਿ ਮਨੁ ਪੰਜਵੀ ਸਿਫਤਿ ਸਨਾਇ॥
ਕਰਣੀ ਕਲਮਾ ਆਖਿ ਕੈ ਤਾ ਮੁਸਲਮਾਣੁ ਸਦਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਜੇਤੇ ਕੂੜਿਆਰ ਕੂੜੈ ਕੂੜੀ ਪਾਇ॥

You have given five names to the 'namazs' (Muslim prayer) - *Namaz-e-Subah, Namaz-e-paysheen, Namaz-e-deegar, Namaz-e-sham, Namaz-e-khuftan.* But the 'namaz', we offer are - first of truthfulness; second of honest earnings (He who eats what he earns through his earnest labour and from his hand gives something in charity; he alone, O Nanak, knows the true way of life. P. 1245); third is to pray for universal welfare, which can be said in this manner also - (Nanak, God's Name is ever exalting and may all prosper by Thy grace, O Lord); fourth is sincerity of heart and mind, and the fifth is of God's laudation. We read and recite the creed of noble deeds. Just as you begin your fundamental creed with 'bismillah', we start Name meditation and worship with good deeds. He who says the

'namaz' (Muslim prayer) without keeping this thought and feeling in the mind and heart, it is hypocrisy and falsehood. It is not an easy thing to deserve to be called a 'Musalman'. If he has merits, only then can he be called a 'Mussalman'.

First is that man should accept holymen's utterances as sweet and should discard his sins and evils as rust is removed from iron. Accepting his Preceptor's (Master's) words as true, he should erase the difference between life and death. He should efface the self completely and act according to God's Will. He should be kind and merciful to all living beings. Only then can he be called a Mussalman.

'To be called a Muslim is difficult.

If one be really so, then, he may get himself called a Muslim.

First, he ought to deem sweet the religion of the Lord's devotees and have his pride of self effaced as rasped with a scraper.

Becoming the true disciple of the faith of the Prophet, let him put aside the illusion of death and life.

He should heartily submit to the Lord's Will, worship the Creator and efface his self-conceit.

Therefore, if he is merciful to all the sentient beings,

O Nanak, then, alone he shall be called a Mussalman.'

P. 141

ਮੁਸਲਮਾਣੁ ਕਹਾਵਣੁ ਮੁਸਕਲੁ ਜਾ ਹੋਇ ਤਾ ਮੁਸਲਮਾਣੁ
ਕਹਾਵੈ॥

ਅਵਲਿ ਅਉਲਿ ਦੀਨੁ ਕਰਿ ਸਿਠਾ ਮਸਕਲ ਮਾਨਾ ਮਾਲੁ
ਮੁਸਾਵੈ॥

ਹੋਇ ਮੁਸਲਿਮੁ ਦੀਨੁ ਮੁਹਾਣੈ ਮਰਣ ਜੀਵਣ ਕਾ ਭਰਮੁ ਚੁਕਾਵੈ॥
ਰਬ ਕੀ ਰਜਾਇ ਮੰਨੇ ਸਿਰ ਉਪਰਿ ਕਰਤਾ ਮੰਨੇ ਆਪੁ ਗਵਾਵੈ॥
ਤਉ ਨਾਨਕ ਸਰਬ ਜੀਆ ਸਿਹਰੰਮਤਿ ਹੋਇ ਤ ਮੁਸਲਮਾਣੁ
ਕਹਾਵੈ॥

Thirdly, he should make 'mercy' the mosque, and 'faith' the prayer-mat for offering 'namaz'. Honest earnings should be his 'Koran' (Muslim holy book). He should become a true Muslim by making 'modesty' the circumcision and good conduct the Ramadan fast. Good deeds should be his 'Kaaba', 'truth' his spiritual guide, and pious actions his creed and 'namaz' (prayer). His 'rosary' should be one that pleases God; that is, he should live in God's Will and thereby preserve his honour in God's Court.

*'Make thy mosque of compassion, thy prayer-mat of faith or sincerity;
The Koranic scripture of honest and legitimate earning.*

Be modesty thy circumcision, noble conduct thy Ramadan fast - such a Mussalman shouldst thou be.

Be thy Kaaba thy good deeds, truth thy preceptor;

Good actions thy kalmia (creed) and namaz (prayer).

Make thy rosary of what pleases God;

Thus, saith Nanak, will thy honour before God be vindicated.'

P. 140-141

ਮਿਹਰ ਮਸੀਤਿ ਸਿਦਕੁ ਮੁਸੱਲਾ ਹਕੁ ਹਲਾਲੁ ਕੁਰਾਣੁ॥

ਸਰਮ ਸੁੰਨਤਿ ਸੀਲੁ ਰੋਜਾ ਹੋਹੁ ਮੁਸਲਮਾਣੁ॥

ਕਰਣੀ ਕਾਬਾ ਸਚੁ ਪੀਰੁ ਕਲਮਾ ਕਰਮ ਨਿਵਾਜੁ॥

ਤਸਬੀ ਸਾ ਤਿਸੁ ਭਾਵਸੀ ਨਾਨਕ ਰਖੈ ਲਾਜੁ॥

Only by becoming a *Mussalman* and by adopting Islam one cannot gain deliverance in the Divine Court. Usurping other's rights, by living on dishonest earnings and then hoping to go to heaven is a wrong thinking. It is difficult to accept that such a man will go to heaven. It is hardly justified to consider dishonest earnings as legitimate by

putting a little honest earnings into them. Nawab Sahib! the world is badly involved in falsehood and talks of falsehood. Islam too has become superficial and confines itself to going to the mosque and observing fasts only. By doing so, the Muslims feel that they have become devout and truthful. Tell me if you call an evildoer a '*dervesh*' (Muslim holy man).

'Saith Nanak: To grab what is another's is evil,

As pig's flesh to the Muslim and cow's flesh to the Hindu.

The Preceptor for his follower shall intercede, Only when the latter has eaten not carrion. (earnings from foul sources)

Not by mere chatter does one attain paradise; By truthful acting comes forgiveness.

Forbidden meat by addition of condiments turns not lawful.

Saith Nanak: From falsehood, false alone is the reward obtained.'

P. 141

ਹਕੁ ਪਰਾਇਆ ਨਾਨਕਾ ਉਸੁ ਸੁਅਰ ਉਸੁ ਗਾਇ॥

ਗੁਰੁ ਪੀਰੁ ਹਾਮਾ ਤਾ ਭਰੇ ਜਾ ਮੁਰਦਾਰੁ ਨ ਖਾਇ॥

ਗਲੀ ਭਿਸਤਿ ਨ ਜਾਈਐ ਛੁਟੈ ਸਚੁ ਕਮਾਇ॥

ਮਾਰਣੁ ਪਾਹਿ ਹਰਾਮ ਮਹਿ ਹੋਇ ਹਲਾਲੁ ਨ ਜਾਇ॥

ਨਾਨਕ ਗਲੀ ਕੁੜੀਈ ਕੂੜੋ ਪਲੈ ਪਾਇ॥

On hearing these words, the doors of the Nawab's mind were opened. He realized: Nanak is truly an image of Allah (God). He fully knows the truth and reality of world's religions. Realizing this, he said to Guru Nanak Sahib, "You are an image of God. I have realized this. For you, there is no difference between a mosque and a temple, and you see no difference between a Hindu and a Muslim. You regard all as the progeny of one God". In this context, the Guru's edict is -

*'God first created light and then, by His omnipotence, made all the mortals.
From one light has welled up the entire universe. Then who is good and who is bad?
O men, my brethren, stray ye not in doubt.
Creation is in the Creator and the Creator is in creation. He is all-pervasive.
Clay is the same but the Fashioner has fashioned it in innumerable forms.
Neither is the clay-vessel defective nor the Potter.
The holy One in all abides;
All happens as by Him willed.
Whoever His ordinance realizes, and knows Him to be Sole,
Alone deserves to be called God's servant.
Allah (God) is unknowable, inaccessible; the Master to me, dumb one,
Sweet sugar has given to taste.
Saith Kabir: Fled is my doubt; in all beings the Immaculate Lord have I beheld.'*

P. 1349-50

ਅਵਲਿ ਅਲਹ ਨੂਰੁ ਉਪਾਇਆ ਕੁਦਰਤਿ ਕੇ ਸਭ ਬੰਦੇ॥
ਏਕ ਨੂਰ ਤੇ ਸਭੁ ਜਗੁ ਉਪਜਿਆ ਕਉਨ ਭਲੇ ਕੋ ਮੰਦੇ॥
ਲੋਗਾ ਭਰਮਿ ਨ ਭੂਲੁ ਭਾਈ॥
ਖਾਲਿਕੁ ਖਲਕ ਖਲਕ ਮਹਿ ਖਾਲਿਕੁ
ਪੂਰਿ ਰਹਿਓ ਸ੍ਰਬ ਠਾਈ॥
ਮਾਟੀ ਏਕ ਅਨੇਕ ਭਾਂਤਿ ਕਰਿ ਸਾਜੀ ਸਾਜਨਹਾਰੈ॥
ਨਾ ਕਛੁ ਪੋਚ ਮਾਟੀ ਕੇ ਭਾਂਡੇ ਨ ਕਛੁ ਪੋਚ ਕੁੰਭਾਰੈ॥
ਸਭ ਮਹਿ ਸਚਾ ਏਕੋ ਸੋਈ
ਤਿਸ ਕਾ ਕੀਆ ਸਭੁ ਕਛੁ ਹੋਈ॥
ਹੁਕਮੁ ਪਛਾਨੈ ਸੁ ਏਕੋ ਜਾਨੈ ਬੰਦਾ ਕਹੀਐ ਸੋਈ॥
ਅਲਹੁ ਅਲਖੁ ਨ ਜਾਈ ਲਖਿਆ
ਗੁਰਿ ਗੁੜੁ ਦੀਨਾ ਮੀਠਾ॥
ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਮੇਰੀ ਸੰਕਾ ਨਾਸੀ ਸਰਬ ਨਿਰੰਜਨੁ ਡੀਠਾ॥

After making this request, the Nawab said, "Today's *namaz* (prayer) is to be offered in the mosque. It will be our great good fortune if you once accompany us to the mosque and join us in offering '*namaz*'

(prayer)." Guru Sahib agreed immediately. He accompanied the Nawab to the mosque and stood in a row. But when all started offering '*namaz*', Guru Sahib sat aside. It is a strict rule with the Muslims that when in the midst of a prayer, they do not speak in between. By speaking, they believe that their prayer has been violated. It is only at the end of the '*namaz*' (prayer) that they speak.

The '*namaz*' was duly offered. The Muslims who had offered '*namaz*' (prayer) gathered round Guru Nanak Sahib. The Qazi (Muslim Judge) said, "Nawab Sahib! it was at your bidding that Guru Nanak had come with us to offer '*namaz*' (prayer). But look at what he did. While we started offering the prayer, he sat aside. It is a mistake on his part. By his action, the Nawab, the Qazi, the Imam and the Muslim devotees have been insulted. He deserves to be punished according to the Islamic law. You should ask him why he did not offer '*namaz*' (prayer) and why, he went back on his promise." At that moment, when Guru Nanak Sahib was asked, "O Nanak! when you had come with us to offer '*namaz*' (prayer) why did you not do so?" Guru Nanak Sahib replied, "Nawab Daulat Khan! It was at your request that I had come to offer '*namaz*' (prayer). I offer '*namaz*' (prayer) not five times, but all the 24 hours. I remain aligned with God all the time. Out of 24 hours, you offer '*namaz*' (prayer) for an hour or half an hour. But I was surprised to observe that none of you offered '*namaz*' (prayer)". What is the meaning and significance of Guru Nanak Sahib's saying that none of the followers of Islam standing here did not offer '*namaz*'? The Nawab had faith in Guru Nanak Sahib. when Guru

Sahib used to work in the Provisions Stores, it was complained against him that day and night, he distributed provisions singing the refrain '*teran-teran*' (Thine, Thine). But even then the stores were not exhausted and on checking were found to be surplus. He had been impressed by all this. So, in great surprise, he said, "O Nanak! but I have said the prayer all right and I know this for sure. What does it mean when you assert that I haven't. Kindly explain it to me." Guru Sahib said, "Nawab Sahib! by offering only five '*namaz*' the followers of Islam think that they have done their religious duty and thereafter instead of aligning themselves with '*Allah-Talla*' (God), they become absorbed in worldly tasks or affairs which are all the Devil's work. People of India or Hindus call it '*Maya*' (Mammon). All the time spent by forgetting God is '*Maya*'. What was right and proper for the Muslims was to be aligned with '*Allah-Talla*' with each breath, but they confined themselves to saying only five '*namaz*' (prayers). Even in them, they were not sincere. We observed that it was all hypocrisy and falsehood that was being practised; no one was sincerely and honestly offering '*namaz*' (prayer). '*Namaz*' is always offered with perfect concentration of mind. When the mind is concentrated, all thoughts and fancies cease. The thought of only one God becomes lodged in the innermost consciousness. Man becomes oblivious of the world. But when I observed you, your thoughts were with your officials sent to Kandhar to buy horses. You were instructing them which horses and of what colours and breeds were to be bought - these for my ride and those for the princes'. I was surprised that you returned

from Kabul-Kandhar and entered your body, when the '*namaz*' was over and devotees standing in rows started moving about." The moment the Nawab heard this, he was struck with wonder, "O God! this Nanak is God's own self who was watching what was going on in my mind." He said, "O Nanak! I really did not recite the '*namaz*'."

The *Qazi* (Muslim Judge), at once, saved the situation, and said hastily, "O Nanak! if Nawab Sahib was not saying the '*namaz*' you could have said the '*namaz*' (prayer) with me. Why didn't you do it?" Guru Nanak Sahib said, "Strange is the state of your mind. It would have been better to keep it hidden. Now that you have started the subject, then, controlling your temper, listen to me patiently. After reciting half the '*namaz*', your mind turned towards the she-foal given birth to by your mare that frisked about hither and thither. In the courtyard of your house, there is a well without a raised platform around it. Standing by the well, you kept turning the filly away. How far is true your claim that I should have said the prayer with you? God knows everyone's thoughts because He is all-pervasive. Your saying amounts to denying the existence of God. Did you not fear God that in the midst of the '*namaz*' you kept turning the filly away from the well? what kind of '*namaz*' is this? Has the Prophet recommended this kind of '*namaz*' (prayer)?" Both the Nawab and the *Qazi* had no answer. They fell at Guru Sahib's feet and admitted, "You are in the right. All are living on the strength of falsehood and hypocrisy. We have been always deluded and have wasted our time in delusion. Kindly tell us how to say a proper '*namaz*' (prayer). Also tell us how we can

become true 'namazis' (those offering 'namaz')". At this, Guru Sahib said to them, "The mind is like mercury. Pulled by desires, it cannot be at peace even for a minute. These desires always keep man alienated from God and do not let him gain union with Him (God). This mercurial mind cannot be controlled in any manner. The only simple and easy method is that the mind should be aligned with the Guru's (Holy Preceptor's) holy word and with strenuous effort the mind should be purified with the current of the Name Divine. When Name melody and Name elixir are born in the mind, then all desires (hopes and expectations) will be burnt to ashes. Desires and ideas will stop rising in the heart and mind. The Name Divine will root out all desires. Such is the Guru's edict -

'He, who burns his hope and desire with the Name, recites the Name and makes others also to do so.

Through the Guru (Holy Preceptor), he finds the way to God's presence and abode.'

P. 413

ਆਸਾ ਮਨਸਾ ਸਬਦਿ ਜਲਾਏ॥
ਰਾਮ ਨਰਾਇਣੁ ਕਹੈ ਕਹਾਏ॥
ਗੁਰ ਤੇ ਵਾਟ ਮਹਲੁ ਘਰੁ ਪਾਏ॥

Each one cherishes hopes;

Only one realizing the Divine Ordinance, of desire is rid.

The whole world in sleep of desire is involved

-

Only those wake up who by God are awakened.

The holy Preceptor realization of the Name has imparted -

Desire goes not without devotion to the Name.

By devotion to the Name is assuaged the fire of desire.

Devotion to Name by Divine Will comes.

In Kaliyuga (Dark age) the meritorious deed is the holy Word to realize;

To shed pride is true devotion.

The True Guru's (Holy masters) service finds approval with God.

Have thou realization of God who of desire is the Creator.

What to offer him who the holy Word imparts,

And by his favour lodges the Name in the self?'

P. 424

ਆਸਾ ਆਸ ਕਰੇ ਸਭੁ ਕੋਈ॥ ਹੁਕਮੈ ਬੁਝੈ ਨਿਰਾਸਾ ਹੋਈ॥
ਆਸਾ ਵਿਚਿ ਸੁਤੇ ਕਈ ਲੋਈ॥ ਸੋ ਜਾਗੈ ਜਾਗਾਵੈ ਸੋਈ॥
ਸਤਿਗੁਰਿ ਨਾਮੁ ਬੁਝਾਇਆ ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਭੁਖ ਨ ਜਾਈ॥
ਨਾਮੇ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਅਗਨਿ ਬੁਝੈ ਨਾਮੁ ਮਿਲੈ ਤਿਸੈ ਰਜਾਈ॥
ਕਲਿ ਕੀਰਤਿ ਸਬਦੁ ਪਛਾਨੁ॥ ਏਹਾ ਭਗਤਿ ਚੁਕੈ ਅਭਿਮਾਨੁ॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵਿਐ ਹੋਵੈ ਪਰਵਾਨੁ॥ ਜਿਨਿ ਆਸਾ ਕੀਤੀ ਤਿਸ ਨੋ ਜਾਨੁ॥
ਤਿਸੁ ਕਿਆ ਦੀਜੈ ਜਿ ਸਬਦੁ ਸੁਣਾਏ॥ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਨਾਮੁ ਮੰਨਿ ਵਸਾਏ॥

So, in this way, by obtaining the holy Word from the Perfect Holy Preceptor, desires are annulled completely. Their cure lies in God's Name.

After hearing this discourse, many among the congregation stood up and thanked Sant Maharaj Ji profusely and submitted, "Sir! you have opened for us all stores of Divine knowledge. Now, what we need is your grace. Align us with the Guru. Grant us knowledge and understanding of the holy Word which you have explained to us through Gurbani."

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੀ ਨਵੀਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਰਿਨੀਊਵਲ ਅਤੇ ਪੁੱਛਗਿਛ

ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤ ਪੁਸਤਕਾਂ, ਗਾਇਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਕੈਸਟਾਂ, CD.'S, VCD.'S, DVD.'S MP3 ਦੇ ਆਪ ਜੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਐਡਰੈਸਾਂ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜੀ।

For all enquiries about 'Atam Marg' viz. renewal, new membership, non-receipt of the magazine etc. and also for procuring audios, videos & CDs; and books authored by Sant Waryam Singh Ji, please contact the following

England (U.K.)

For U.K. renewal of Atam Marg Magazine please forward cheque £ 40.00 payable to A.M.S.S.E.C.T. (U.K.) 9 Elizabeth Road, Walsall, West Midlands WS5 3 PF

**Atam Marg Spiritual Scientific
Educational Charitable Trust (U.K.)**

9 Elizabeth Rd.,

Walsall West Midlands, WS5 - 3PF U. K.

Contact : Mrs. Gurbax Kaur,
Mr. Jagtar Kulair : Tel : 0044-1212002818
Fax : 0044-1212002879
Voicemail : 0044-8701654402
Raj Mobile : 0044-7968734058
Email : info@atammarguk.com

U.S.A.

**Vishav Gurmat Roohani Mission
Charitable Trust,**

Contact : Bhai Amardeep Singh Atwal,
2755, Guildhall Dr., San Jose,
Ca - 95132, U.S.A

Phone :- 001-408-263-1844,
vgrmctusa@yahoo.com

**S. Baldev Singh Grewal
Fremont, U.S.A - 001-510-249-9456
Canada**

**Bhai Sarmukh Singh Pannu
Phone - 001-604-433-0408**

**Bhai Parmjit Singh Sandhu
Cell: 001-250-600-3072**

**Bhai Tarsem Singh Bains
Cell : 001-604-862-9525, Phone : 001-604-599-5000**

IN INDIA

09417214391, 09417214379 09814612900, 9417214378
Email: atammarg1@yahoo.co.in

Australia

Bibi Jaspreet Kaur

Cell : 0061-406619858

Email :- jaspreetkaur20@hotmail.com

Foreign Membership

	Annual	Life
U.S.A.	60 US\$	600 US\$
U.K.	40 £	400 £
EUROPE	50 Euro	500 Euro
AUS.	80 AUD\$	800 AUD\$
CANADA	80 CANS\$	800 CANS\$

ਵਿਦਿਆ ਵੀਚਾਰੀ ਤਾਂ ਪਰਉਪਕਾਰੀ॥

ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ (ਸਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਤੋਂ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਮਾਰਗ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋਇਆ ਤੇ ਇਸ ਰਸਤੇ ਦੇ ਪਾਠੀ ਬਣਨ ਦੀ ਕੁਰੂਤੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਸੇਵਾ, ਸਿਮਰਨ, ਨਿਮਰਤਾ, ਸਹਿਜ ਤੇ ਸੰਤੋਖ ਦੀ ਇਸ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਰੂਹ ਬਿਨਾਂ, ਨਿਸਚੇ ਹੀ ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ ਅਧੂਰਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ "ਕੁਝ ਉਹ ਕਰਨ ਦੀ ਝਰੂਰਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਮੇਰੀ ਬਾਂਹ ਫੜ ਕੇ ਤੇਰਨ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ ਸਤ ਹੋ ਜਾਣ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸੇਵਕ ਇਕ ਦਿਨ ਵੱਡੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਲੈ ਰਤਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾਉਣਗੇ।" ਮੈਂ ਇਸ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚਲਣ ਦੀ ਅਸੀਸ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਮੇਰਾ ਹੈਰਾਨ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਵੀ ਪਰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਮਾਰਗ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਛੱਡ ਮੈਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਹੁਣ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਹੌਂਸਲਾ ਕਿਥੋਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਲਿਆਵਾਂ? ਸ਼ਾਇਦ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸਮਝ ਚੁਕੇ ਸੀ, "ਬੇਲੇ! ਭਲਾ ਰੁਸਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਸੋਚ ਵੀ ਕਿਵੇਂ ਲਿਆ। ਰੂਹ ਦੀਆਂ ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਲੱਖਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਸਾਲ ਲੰਘ ਜਾਣ ਤੇ ਵੀ ਸਾਬ ਹੀ ਚਲਦੀਆਂ ਹਨ" ਬਾਪੜਾ ਦਿਤਾ, ਗਲ ਨਾਲ ਲਾਇਆ ਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਪਾ ਦਿਤਾ।

ਧੜਕਦੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਨਵੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਰੁਖ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਵਿਹੜਾ ਸੀ। ਚੰਗ-ਬਰੰਗੀ ਦੁਨੀਆਂ ਬਹੁਤ ਅਜੀਬ ਲਗ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੀ, ਇਨਕਾਰੀ ਹੋਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਐਮ.ਏ ਪਰਮ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਕਲਾਸ, ਪਹਿਲਾ ਦਿਨ, ਧੜਕਦਾ ਦਿਲ ਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ ਇਕ ਸਮਾਰਟ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਹਸੂੰ-ਹਸੂੰ ਕਰਦਾ ਚਿਹਰਾ, ਖੁਸ਼ ਮਿਜਾਜ਼, ਨਾਮ ਸੀ ਡਾ. ਸਰਬਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ। ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਰੂਹਾਂ ਦੀ ਰਮਜ਼ ਸੀ, ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗਾ ਕਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤੋਂ ਦੇਸਤੀ ਦਾ ਫਾਸਲਾ ਤੇਅ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਮਿਲਣੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਤੇਰਨ ਲਈ ਕੇਵਲ ਇਕ ਉੱਗਲੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਫੜੀ ਸਗੋਂ ਦੋਨੋਂ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ ਮੇਰਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਕਾਦਮਿਕਤਾ ਦੇ ਇਸ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਤੁਰਨ ਦੀ ਜਾਚ ਸਿਖਾਈ। ਪੂਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਗਏ ਤੇ ਤੁਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਲੀਹ ਮਿਲਦੀ ਰਹੀ, ਮੰਛਿਲ ਵਲ ਵਧਦਾ ਗਿਆ। ਅਧਿਆਤਮਿਕਤਾ ਵਿਚ ਅਕਾਦਮਿਕਤਾ ਫਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਨਿਗਾਹਬਾਨੀ ਡਾ. ਸਰਬਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ, ਮਿਹਨਤ ਮੇਰੀ ਤੇ ਅਸੀਸ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ। ਰਸਤੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗੇ। ਤਿੰਨ ਐਮ.ਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਭਰ ਪ੍ਰਥਮ ਦਰਜਾ। ਮੇਰਾ ਹੈਰਾਨ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਸੀ, ਫਿਰ ਕਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਡਿਗਰੀ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਿਆ ਤੇ ਕਦੇ ਪੂਰੀ ਹੋਈ, ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚੱਲਿਆ। ਪੀਐਚ.ਡੀ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਮਸਤਕ ਦਾ ਭਾਗ ਬਣ ਗਈ। ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਦਰ ਘਰ ਦੀਆਂ ਤੇ ਅਸੀਸ ਵੱਡਿਆਂ ਦੀ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਬਚਨ ਪੂਰੇ ਹੋਏ।

ਮੇਰੇ ਚੇਤਿਆਂ ਦਾ ਸਦੈਵ ਹਿੰਸਾ ਰਹਿਣਗੇ ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ (ਸਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਦੇ ਬਚਨ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰਤ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਸੀਸ। ਉਸ ਵੱਡੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਤੇਰਨ ਵਾਲਾ ਜਮਾਂ ਤੇ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਡਾ. ਸਰਬਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ। ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਅਤੇ 'ਆਰਮ ਮਾਰਗ' ਦੇ ਪਾਠਕ ਜਨਾਂ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਦਿਲ ਦੇ ਥੋਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਰਹਿੰਦਾ ਜੀਵਨ ਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਕਮਾਉਂਦਿਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਲੇਖੇ ਜਾਵੇ।

ਭਾਈ (ਡਾ.) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਐਡੀਟਰ 'ਆਰਮ ਮਾਰਗ'

8 ਅਗਸਤ 2021 ਨੂੰ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਟਰਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਾਨੀ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸੰਤ ਮਾਤਾ (ਬੀਜੀ) ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ 103ਵੇਂ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜੇ ਤੇ ਟਰਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੌਰੂਦਾ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਅਤੇ ਬੁਲਾਰੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਵੀਚਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

